A HAPPY NEW YEAR! ראש השנה נומער לשנה טובה תכתבו!

BIALYSTOKER STIMME

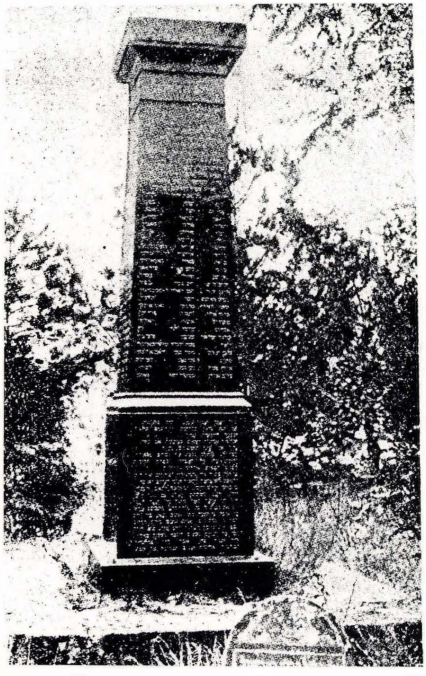
ביאַליסטאָקער שטימע

אָפיציעלער אָרגאַן פון דער ביאַליסטאָקער לאַנדסמאַנשאַפט אין אַמעריקע

נומער 335 • ראש השנה, תשמ״ה — גיו יארק, סעפטעמבער 1984 • 63־טער יאַרגאַנג

צום אָנדענק פון די ביאַליסטאָקער פאָגראָם קרבנות

IN MEMORY OF THE BIALYSTOKER POGROM VICTIMS

The inscription on the Monument for the pogrommed Jews in Bialystok in 1906. Information reports about the efforts of the Bialystoker Center, appear in this issue of the *Bialystoker Stimme* on page 15

טרויער־זייל

שטיי שטאַרק און פעסט, דו טרויער־זייל, און זיי ווי מירמלשטיין,
ניט שמעלץ אין בלוט פון הייליקע הרוגים אונטער דיר, אין טרערן־גוס,
וואָס איבער דיר, אויך זאלסטו ניט צעגיין.
אין ענדער פון די לענדער־פעלקער פון דיין ארט ניט רירן! רייס אויף די אויגן
פון פארברעכערס, רייס און שטער, אין נעכט זיי שרעק און הויער איבער זיי
ווי קללה פון פארברעך.
און גרויזאם קאלט אן עדות זיי, דערציילן וואס איז געשען פאר קינדער,
וואס נאך אונז דא קומען וועלן וועלן.
מ׳האָט כבוד, בלוט פון פאלק פארשוועכט, און זומער־הימלען האבן ניט פארשטעלט,
די זון געשיינט האָט אומפארשעמט, און ניט געווען בלינד איז וועלט.
געפאלן זענען מענטשן טויט, געקנאלט די ביקסן, רויך האָט זיך געטאן א טראָג,
האָט פאלק געקלאגט און זיך געשפילט, געשלומט מיט דער אלטער פלאג.
זיי אויך פאר אונז א ווייַ־געשריי צו גאָט, וואס האָט זיין פאלק
די אייביקייט געשענקט
און אויך געגעבן אים דעם טויט, א טויט פון קרבן אין זיין בלוט פארשוועכט.
אן אפגעפרעמטן, זון, וואס וועט פון אים פארבלאנדזשען און וווייטיקפול צווישן פרעמדע וויילן, פון וויייטן ווינק און רוף, ער זאל צוריק באלד קומען,
טאפן דיינע קאלטע ציילן,
דיין גלאנץ דעם שווארצן זאל ער זאפן און פארשטיין, פאר וואס ער איז געקוועלט,
און וואס אזוינס איז וועלט ארום, וואס האָט אָט די מצבות אויפגעשטעלט.
שטיי שטאַרק און פעסט דו, טרויער־זייל, און זיי ווי מירמלשטיין
אין ענדער פון די לענדער־פעלקער — זאלסט פון ארט ניט גיין!

אויפשריפט אויפן מאָנומענט פאר די ביאַליסטאָקער אידישע פאָגראָם־קרבנות פון יאר 1906. דעם אינהאלט (אויך אין העברעאיש) האט נעשאפן דער בארימטער אידיש־העברעאישער פאעט זלמן שניאור. דער אינפארמאציע־באריכט, איז געדרוקט אין דער היינטיקער „ביאליסטאקער שטימע", אויף זייט 11.

Digitized by Project Zikaron
Touro University-NY Libraries
www.zikaron.tourolib.org
2023

Attention

Landsleit

Friends

ONLY A FEW COPIES ARE LEFT OF THE GREAT, MONUMENTAL

BIALYSTOKER MEMORIAL BOOK

published by the Bialystoker Center in New York. Get your copy of this important publication, consisting of about 700 pages, in Yiddish and English, accompanied by many photos.

The Yizkor Book encompasses several hundred years of the history of the Jews in Bialystok, from the yishuv's inception to the horrible destruction under Hitler.

Buy this monumental volume for yourself, for your children and grandchildren, and for your friends. Order your copy at once, for there are only a few copies left. *Do not delay!*

The minimum cost of the Yizkor Book is $30.00, plus $4.00 for postage and handling.

Fill out the coupon below, and send it to the Bialystoker Center, with your check or money order, at this address:

BIALYSTOKER CENTER Book-Committee
228 East Broadway, New York, N. Y. 10002

Gentlemen:
Please send me a copy of the *Bialystoker Memorial Book.*
*Enclosed is my check for $*_____

Name _____

Address: _____

City: _____

אויפמערקזאַם
לאַנדסלייט
פרייַנד!

עס זענען נאָך פאַרבליבן אַ קליינע צאָל עקזעמפלאַרן פון דעם נייעם גרויסן און מאָנומענטאַלן

ביאַליסטאָקער יזכור בוך

אַרויסגעגעבן פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער אין ניו יאָרק. שאַפט זיך איין די וויכטיקע אויסגאַבע פון אַרום 700 זייטן, אין אידיש און ענגליש און באַגלייט מיט פיל בילדער.

דער יזכור בוך נעמט אַרום עטלעכע הונדערט יאָר געשיכטע פון די אידן אין ביאַליסטאָק, פון דעם אָנהויב פון ישוב ביזן גרויסן חורבן ביי היטלערן

קויפט דעם מאָנומענטאַלן בוך פאַר זיך, פאַר אייערע קינדער און אייניקלעך און פאַר פריינט. באַשטעלט דאָס גלייך, ווייל די צאָל פאַרבליבענע עקזעמפלאַרן איז קליין, לייגט דאָס ניט אָפּ!

דער מינימום־פרייז פאַר אַ יזכור בוך איז דרייסיק דאָלאַר, פלוס פיר דאָלאַר פאַר איבערשיקן מיט פאָסט.

פילט אויס דעם בייגעלייגטן קופּאָן און שיקט דאָס גלייך צום ביאַליסטאָקער צענטער, מיט אייער טשעק אָדער מאָני אָרדער, אויפן אַדרעס:

BIALYSTOKER CENTER Book-Committee
228 East Broadway, New York, N.Y. 10002

צום קאָמיטעט פון דעם ביאַליסטאָקער יזכור־בוך,

זייט אַזוי גוט און שיקט מיר דעם נייעם גרויסן ביאַליסטאָקער יזכור־בוך, וואָס איז איצט אַרויסגעגעבן געוואָרן פון אייער צענטער. בייגעלייגט איז מיין טשעק אויף _____ דאָלאַר.

Name.....

Address.....

City..... State.....

ביאַליסטאָקער שטימע

אפיציעלער אָרגאַן פון דער ביאַליסטאָקער לאַנדסמאַנשאַפט אין אַמעריקע

נומער 335 ■ ערב ראש השנה, תשמ״ה — ניו יאָרק, סעפטעמבער 1984 ■ 63־טער יאָרגאַנג

אונזער סך־הכל צום נייעם יאָר

פון איסאַק ריבאַלאָווסקי

געזעלשאַפטלעכער טוער, פובליציסט, רעדאַקטאָר פון ביאַליסטאָקער צענטער, היים פאַר עלטערע מענטשען און שפּיטאָל

דוד סאָהן ע״ה

גרינדער און לאַנגיאָריקער פּירער פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער און היים פאַר עלטערע מענטשן.

ווי ידער באַגעגענען איצט אידן אומעטום אַ נייעם יאָר, דאָס יאָר תשמ״ה, וואָס הויבט זיך ביי אונז אַן דעם ערשטן טאָג ראש השנה. און ווי דער שטייגער איז מאַכן אידן, דער כלל און אויך יחידים, אַ סך־הכל פון דעם פאַרגאַנגענעם אידישן יאָר וואָס גייט איצט אַוועק אין דער אייביקייט. עס איז דערביבער פאַסיק, אַז אויך מיר זאָלן מאַכן אַ סך־הכל פון די דערגריייכונגען און אויפגאַבן פון אונזער גרויסער, גוט באַקאַנטער און פאָפולערער אינסטיטוציע — דער ביאַליסטאָקער צענטער, היים און שפּיטאָל פאַר עלטערע מענטשן, וואָס איז ווי אַ פעסטונג פון׳ם אידישן פאָלקס־לעבן אויף דער אַלטער און־גוט באַקאַנטער איסט סאיד, אין ניו יאָרק.

זאָרג פאַר די עלטערע איינוואוינער אין דער היים

אונזער ביאַליסטאָקער היים פאַר עלטערע מענטשן, וואו די איינוואוינער ווערן פאַרזאָרגט מיט אַלעם נויטיקן און זייער לעבן אויף דער עלטער ווערט באַגלייט מיט וואַרעמקייט און געהעריקער אויפזיכט, איז גוט באַקאַנט אין דעם היגן אידישן לעבן. עס ווערט מצד אונזער פירערשאַפט געטאָן אַלץ, כדי די היים זאָל ווערן אויסגעבעסערט, פאַרשענערט און איינגעאָרדנט מיט פאַרשידענע נייע מאָדערנע איינריכטונגען, וואָס איז לטובת די ליבלעכע עלטערע מענטשן.

עס דאַרף דערמאָנט ווערן, אַז די ביאַליסטאָקער היים פאַר עלטערע מענטשן עקזיסטירט שוין העכער אַ האַלבן יאָרהונדערט. דער ווינקעלשטיין איז געלייגט געוואָרן אין מאַי 1929, און דער חנוכת הבית פון דער היים איז פאָרגעקומען אין יוני 1931. יענעם טאָג, ווען עס איז געעפנט געוואָרן די ביאַליסטאָקער היים פאַר עלטערע מענטשן, איז געווען גרויס פרייד און יום־טוב ביי אַלע אידן אויף דער איסט סאיד. אין דעם פאָראַד וואָס איז דאָן פאָרגעקומען, לכבוד דער דערעפענונג, האָבן זיך באַטייליקט העכער צוואַנציק טויזנט אידן.

מיר זיינען שטאָלץ פון דעם וואָס די ביאַליסטאָקער היים איז כסדר אַרומגערינגלט מיט אַ אידיש־פאָלקסטימלעכן גייסט, אַזוי ווי דאָס איז אַלע יאָרן. אויסער דעם וואָס די עלטערע איינוואוינער האָבן פיינע, באַקוועמע און לופטיקע צימערן, איז אין דער היים אויך דאָ אַ שפּיטאָל מיט פאַסיקע דאָקטוירים און נויטסעס, אַ שיינע שוהל און אַנדערע נויטיקע זאַכן פאַר די עלטערע אידישע זקנים. די היים ווערט כסדר פאַרבעסערט און פאַרשענערט מיט פאַרשידענע איינריכטונגען, וואָס ברענגט געהעריקע נוצן די איינוואוינער.

ווי געזאָגט, איז די היים אַרומגערינגלט און באַגלייט מיט אידישער פאָלקסטימלעכקייט. דאָס אַלץ איז אין גייסט פון אונזער אַמאָליקע טרייַע לאַנדסלייט, וועלכע האָבן מיט העכער אַ האַלב יאָרהונדערט צוריק געבויט די אינסטיטוציע. די עלטערע איינוואוינער אין דער היים פילן זיך דאָ אין אַ היימישער סביבה, זיי לעבן זיך אויס אויף אַ גוטן און צופרידענעם אופן. דאָס איז מסתמא אויך דערפאַר, וויייל כמעט אַלע עלטערע אינוואוינער זיינען אָפּשטאַמיקע פון די שטעט און שטעטלעך אין מזרח אייראָפּע. עס איז כאַראַקטעריסטיש, אַז אפילו די שפּייזן און דאָס עסן פאַר די אינוואוינער, ווערן צוגעגרייט און באַזאָרגט מיט אַ היימיש־אידישן געשמאַק, ווי מען איז דאָס געוואוינט געווען אין די אַלטע היימען אויף יענער זייט ים, ווי אויך אין דעם היגן אידישן לעבן מיט יאָר צוריק.

אַ נאָענטקייט ווי ביי אַ טרייַער משפּחה

אונזער ביאַליסטאָקער צענטער אויף 228 איסט בראָדוויי, אין ניו יאָרק, איז ווי אַן אמת׳ע פאַרצווייגטע צענטראַלע. מיר זיינען כסדר אין פאַרבינדונג מיט אונזערע ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט אין אַרגענטינע, מדינת ישראל, אויסטראַליע, פאַריז, בראַזיל, אורוגוואַי, דרום־אַפריקע, פוילן און אין אַנדערע לענדער. די דאָזיקע פאַרבינדונג איז מיט די פירער און אַרגאַניזאַציעס פון אונזערע לאַנדסלייט, ווי אויך מיט יחידים.

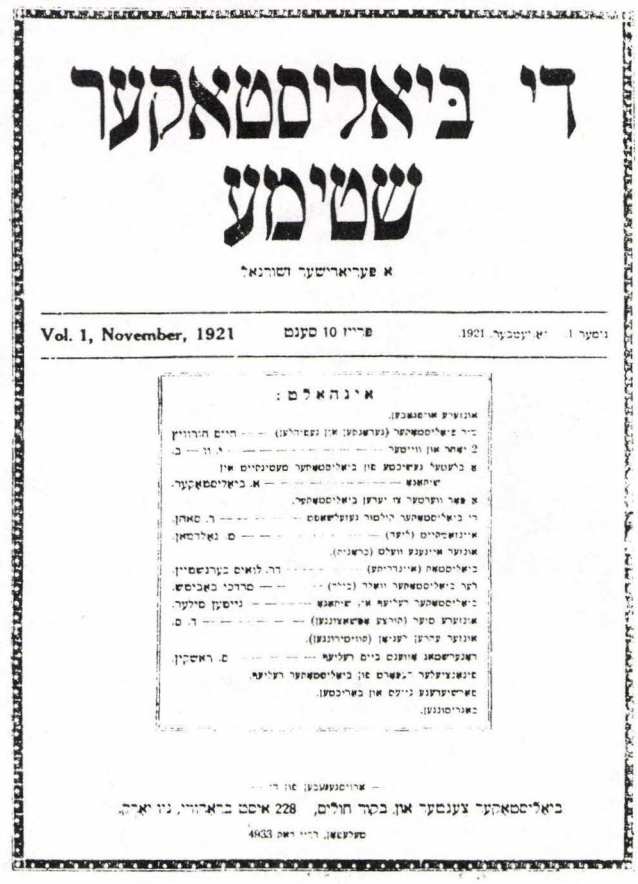
אין אונזער צענטער באַקומען מיר כסדר בריוו פון

Digitized by Project Zikaron
Touro University-NY Libraries
www.zikaron.tourolib.org
2023

אומעטום וועגן פאַרשידענע ענינים, אויך זוכן קרובים און יוגנט־פריינט. מיר העלפן אין די ראַמען פון אונזערע מעגלעכקייטן. ניט געקוקט אויף דעם וואָס מיר דאָ, אין דעם צענטער אן ניו יאָרק, זיינען אָפּגעטיילט אויף טויזנטער מיל פון אונזערע לאַנדסלייט, פילט זיך אָבער אַ נאָענטקייט ווי אין אייגענער טרייער משפחה.

אין דעם אַלעם, דאַרף אָנגעווויזן ווערן, שפילט אַ וויכטיקע ראָלע אונזער „ביאַליסטאָקער שטימע", וואָס מיר גיבן אַרויס צוויי מאָל אַ יאָר אין אַ שיינעם פאָרמאַט מיט אַן אינהאַלטסרייכן פאַרנעם. די „ביאַליסטאָקער שטימע", וואָס דערשיינט שוין העכער זעכציק יאָר, ווערט געשיקט און דערגייט צו אונזערע לאַנדסלייט איבער גאַנץ אַמעריקע און קענעדע, ווי אויך אין אַלע טיילן וועלט.

מיר טוען אַלץ, כדי צו פאַרבעסערן און פאַרשענערן די

די ביאליסטאקער שטימע

א עקריאריישער השומר'

Vol. 1, November, 1921 פריים 10 סענט

אינהאלט:

דער ערשטער נומער „ביאַליסטאָקער שטימע", אָנגעהויבן דערשיינען פון יאָר 1921.

„ביאַליסטאָקער שטימע". אין דער אויסגאַבע שליסן מיר אויך יעדעס מאָל איין אָן אָפּטיילונג אין דער ענגלישער שפּראַך, כדי דער זשורנאַל זאָל קאָנען געלייענט ווערן פון די נייע דורות, קינדער און אייניקלעך פון אונזערע לאַנדסלייט. מיר זיינען צופרידן פעסטצושטעלן, אַז דאָס ברענגט זייער גוטע רעזולטאַטן. מיר באַקומען לויב־בריוו פון ענגליש־רעדענדיקע וואָס לייענען די „ביאַליסטאָקער שטימע", אַזוי ווי דאָס איז אויך מיט די היימישע אידישע פאָלקס־מענטשן. דאָס גיט אויך אַ מעגלעכקייט די ענגליש־רעדנדיקע זיך צו באַקענען מיט די טעטיקייטן סאַי פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער און היים אין ניו יאָרק, סאַי אויך מיט די אַקטיוויטעטן פון די ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט אין אַנדערע ערטער.

אונזער פאַרבינדונג און נאָענטקייט מיט ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט אין פאַרשידענע טיילן וועלט, סאַי מיט די פירער פון אָרגאַניזאַציעס, סאַי מיט איינצעלנע, איז אַ וויכטיקע. מיר ווילן דאָס פאָרטזעצן אויך אויף ווייטער, ווייל דורך דעם האַלטן מיר אָן די נאָענטקייט פון דער ביאַליסטאָקער שארית הפליטה אומעטום, וואָס איז פאַרבליבן נאָך דעם גרויזאַמען אידישן חורבן ביי די נאַציס, ווען אויך אונזער אַמאָליקע טייערע אידישע ביאַליסטאָק, מיט אַלע אונזערע נאָענטע, איז פאַרניכטעט געוואָרן אויף אַזאַ שרעקלעכן אופן.

איך וויל דערמאָנען, אַז אונזער ביאַליסטאָקער צענטער און היים איז אויך אין ענגער פאַרבינדונג מיט דעם אידישן געזעלשאַפטלעכן לעבן אין ניו יאָרק, אַזוי ווי דאָס איז אויך מיט אַלע אידישע רעליגיעזע, נאַציאָנאַלע און געזעלשאַפטלעכע אָרגאַניזאַציעס אויף דער איסט סאַיד. דער גרויסער שיינער אוידיטאָריום פון אונזער צענטער, ווערט אויך פיל מאָל אויסגענוצט פאַר וויכטיקע אונטערנעמונגען אין וועלכע עס באַטייליקן זיך פראָמינענטע פערזענלעכקייטן, ווי דער מעיאָר עדוואַרד קאַטש, קאָנגרעסלייט, אַסעמבלימען און אַנדערע.

אַ וויכטיקער טייל פון דער שארית הפליטה

די פירער און מיטגלידערשאַפט פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער, זיינען אַ וויכטיקער טייל פון דער היגער אָרגאַניזירטער שארית הפליטה. מיר באַטייליקן זיך אין פאַרלויף פון יאָר אין פאַרשידענע קאָנפערענצן, צוזאַמענקונפטן, מיטינגען און אַנדערע וואָס עס האָבן אָנגעזעענע אָרגאַניזאַציעס פון דער שארית הפליטה. און איך וויל צוגעבן, אַז אומעטום וואו מיר קומען פאַרנעמען מיר אַ אָנגעזעענעם פלאַץ, מען ווייזט צו אונז אַרויס געהערט דרך־ארץ.

מיטגלידער פון ביאַליסטאָקער צענטער האָבן זיך באַטייליקט, אין יאָר 1981, אין דעם גרויסן וועלט־צוזאַמענפאָר פון דער שארית הפליטה אין ירושלים. אויך אין דעם „אַמעריקאַנער צוזאַמענקום פון דער שארית הפליטה", וואָס איז אין אַפּריל 1983 פאָרגעקומען אין וואַשינגטאָן, האָבן אונזערע מיטגלידער פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער פאַרנעמען דאָרט אַ וויכטיקן פלאַץ. אַזוי איז אויך געווען אין אָקטאָבער 1983, אין ירושלים, ווען אַ גרעסערע גרופּע מיטגלידער פון אונזער צענטער זיינען געפאָרן באַטייליקן זיך אין דעם וועלט־צוזאַמענפאָר געווידמעט דעם אידישן ווידערשטאַנד קעגן די נאַציס.

דער ביאַליסטאָקער צענטער דורך אירע מיטגלידער, באַטייליקט זיך אויך יעדעס יאָר, אין צייט פון כ"ז ניסן, די אימפּאָזאַנטע אַזכרה — אין פאַרזאַמלונגען וואָס קומט פאָר אין דעם ניו יאָרקער טעמפּל עמאַנועל. יעדעס מאָל זיינען אויך פאַראַן פּראָמינענטע ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט צווישן די אַנדערע, וואָס צינדן אָן די זעקס יאָרצייט־ליכט. די אָרגאַניזאַציע וואָס אָרדנט איין די דאָזיקע גרויסע יזכור־פאַרזאַמלונגען, די וואַגרא", באַזונדערס אויך איר פּרעזידענט, בנימין מיד, ווייסן דאָס וי געהעריק אָפּצושאַצן.

אונזער צענטער טראָגט צו געהעריקע ביישטייערונגען פאַר געוויסע גרויסע אָרגאַניזאַציעס פון דער שארית הפליטה, כדי זיי צו דערמעגלעכן אָנצופירן די וויכטיקע טעטיקייטן. מיר באַטייליקן זיך אויך מיט נויטיקע ביישטייערונגען פאַר וויכטיקע אויסגאַבן פון דער שארית הפליטה ווי אויך פאַר פּראָדוצירן פילמען און אַנדערעס, וועגן דעם אידישן חורבן און ווידערשטאַנד, וואָס ווערט געווויזן אויף טעלעוויזיע און אַנדערע ערטער.

דערביי דאַרף מען באַמערקן, אַז יעדעס יאָר, צו דער יאָרצייט וועט עס איז ליקווידירט געוואָרן די געטאָ אין ביאַליסטאָק, פירן מיר דורך גרויסע יזכור־פאַרזאַמלונגען אין דעם ביאַליסטאָקער צענטער. אין די צוזאַמענקונפטן, וואָס ווערט דורכגעפירט צוזאַמען מיט דעם קלוב גראָדנער

די הויפּט איניציאַטאָרן ביים צוגרייטן און אַרויסגעבן דעם גרויסן ביאַליסטאָקער יזכור־בוך. פון רעכטס צו לינקס: איסאַק ריבאַלאָווסקי, י. שמולעוויטש, מאַקס ראַטנער, סעם פּיסאַר און סעם סאָלאַוש

פריינט, באַטייליקן זיך אַ גרויסע צאָל ביאַליסטאָקער ווי אויך גראָדנער לאַנדסלייט. ביי די אזכרות ווערט דורכגעפירט אַ פּאָסיקע פּראָגראַם מיט געהעריקע קינסטלער און רעדנערס. עס איז גוט צו וויסן, אַז צו אַזעלכע יזכור־פֿאַרזאַמלונגען יעדעס יאָר אין דעם ביאַליסטאָקער צענטער קומען אויך אַ גרויסע צאָל יונגע מענטשן, קינדער און אייניקלעך פון ביאַליסטאָקער און גראָדנער לאַנדסלייט. אויך זיי באַטייליקן זיך מיט רעדעס, פֿאַרלייענען און אָנצינדן די טרויעריקע יאָרצייט־ליכט.

גלייכצייטיק פירט אויך אונזער צענטער דורך אין מיאַמי־ביטש, אונטער דער אויפזיכט פון דאָרטיקן „ביאַליסטאָקער און אומגעגנט קלוב", גרויסע יערלעכע יזכור־פֿאַרזאַמלונגען.

עס איז פון וויכטיקער באַדייטונג, אַז אויך די יונגע מענטשן נעמען ביסלעכווייז איבער דאָס אָפּהיטן דעם אָנדענק פון אונזערע קדושים, און דאָס ציען וויטער דעם גרויסן יחוס פון דער אַמאָליקער וואונדערלעכער אידישער וועלט, וואָס איז פֿאַרניכטעט געוואָרן פון די נאַצישע רוצחים.

אונזער גרויסער יחוס

רעדנדיק וועגן דעם גרויזאַמען אידישן חורבן ביי די נאַצים און דאָס אָפּהיטן פון אונז דעם הייליקן אָנדענק פון די קדושים און מאַרטירער, וויל איך דאָ דערמאָנען דעם מאָנומענטאַלן ביאליסטאקער יזכור בוך, וואָס איז אַרויסגעגעבן געוואָרן פון אונזער ביאַליסטאָקער צענטער אין ניו יאָרק. עס איז שוין צוויי יאָר ווי די וויכטיקע אויסגאַבע איז דערשינען. אונזערע לאַנדסלייט דאַרפן אָבער וויסן, אַז דער גרויסער און אומגעווײַנלעכער גוטער אָפּקלאַנג פון דעם בוך און דער אָפּרוף פון אונזערע לאַנדסלייט און פריינט, האַלט כסדר אָן.

דאָס איז ניט בלויז מצד אונזערע היימישע פאָלקסטימלעכע לאַנדסלייט. אַזעלכע אָפּרופן באַקומען מיר אויך פון קינדער און אייניקלעך פון ביאַליסטאָקער אידן, שוין אַמעריקאַנער־געבוירענע און דערצויגענע. דער ביאַליסטאָקער יזכור בוך ווערט אויך געקויפט פון פּראָמינענטע געלערנטע, וויסנשאַפטלייט און אַנדערע, וועלכע זיינען אָפּשטאַמיקע פון ביאַליסטאָקער אידן. דורך קויפן און לייענען די גרויסע היסטאָרישע אויסגאַבע פון 700 זייטן אין אידיש און ענגליש, וואָס נעמט אַרום עטלעכע הונדערט יאָר אידיש לעבן אין ביאַליסטאָק ביזן חורבן ביי היטלער'ן, באַקענען זיך אַזעלכע איצט מיט דעם גרויסן יחוס פון זייער משפּחה־אָפּשטאַם.

מען דאַרף דערמאָנען, אַז די פּירער פון „בית ביאַליסטאָק" אין בוענאָס אייַרעס, אַרגענטינע, האָבן אונטערגענומען אַ גאָר וויכטיקע אויפגאַבע צו רעאַליזירן. זיי האָבן נעמלעך באַשלאָסן איבערצוזעצן דעם ענגלישן טייל פון דעם יזכור בוך אויף שפּאַניש. קורץ נאָכדעם, ווי דער יזכור בוך איז דערשינען אין ניו יאָרק, האָבן מיר איבערגעשיקט צו די ביאַליסטאָקער פּירער אין אַרגענטינע 500 עקזעמפלאַרן, בלויז אין אידיש, מיט פּאַסיקע טאָוולען און אייַנבונד. דער ענגלישער אינהאַלט איז דאָרט איבערזעצט געוואָרן אין שפּאַניש און ווערט געגרייט אַרויסצוגעבן.

ווי עס האָט אונז מיטגעטיילט אין אַ בריוו פריינט יצחק צעסלער, דער סעקרעטאַר פון דער ביאַליסטאָקער לאַנדסמאַנשאַפט אין בוענאָס אייַרעס, וועט דער גרויסער ביאליסטאקער יזכור בוך, אין אידיש און שפּאַניש, אין קורצן דערשיינען. דאָס וועט, פֿאַרשטייט זיך, זיין פון גרויסער באַדייטונג ניט בלויז פֿאַר אונזערע לאַנדסלייט פון עלטערן דור אין אַרגענטינע, נאָר אויך פֿאַר די נייע אידישע דורות אין אַרגענטינע און אין די לענדער פון לאַטיין אַמעריקע בכלל. זיי וועלן אַזוי אַרום זיך דערוויסן די געשיכטע פון די אידן אין ביאַליסטאָק, ווי אויך דעם חורבן און אומקום ביי די נאַצים.

דער גרויסער דערפאָלג פון דעם ביאַליסטאָקער יזכור־בוך, דאַרף פֿאַרצייכנט ווערן, האָט איבערגעשטיגן אַלע אונזערע דערוואַרטונגען. עס רופן זיך כסדר אָפּ לאַנדסלייט און פריינט וואָס קויפן דעם בוך, צווישן זיי פיל פון די נייע דורות. מיר באַקומען אויך כסדר פֿאַר דעם פיל לויב־בריוו. ביי דער געלעגנהייט דאַרף דערמאָנט ווערן ווידער, אַז אַ גאָר גרויסן חלק אין צוגרייטן און אַרויסגעבן די מאָנומענטאַלע אויסגאַבע, האָט אונזער חשובער לאַנדסמאַן און באַוואוסטער כלל־טוער פון קליוולאַנד, מאַקס ראַטנער. ער איז געווען די הויפּט שטויס־קראַפט וואָס האָט געהאָלפן רעאַליזירן דעם וויכטיקן פּלאַן. מיט גרויס לויב דאַרף אויך דערמאָנט ווערן דער באַוואוסטער אידישער שרייבער י. שמולעוויטש, ווועלכער שרייבט כסדר און מאָנט ניט צו פֿאַרגעסן ווען אונזער חורבן, ווועלכער האָט — צוזאַמען מיט מיר — אַריינגעטאָן פיל אָנשטרענגונגען און טריישאַפט, אַלס רעדאַקטאָר, פון דעם מאָנומענטאַלן ביאַליסטאָקער יזכור בוך.

די הילפֿס־אַרבעט פון ביאַליסטאָקער צענטער

גלייכצייטיק מיט אונזערע פֿאַרצווייגטע טעטיקייטן אין און אַרום דעם ביאַליסטאָקער צענטער און פֿאַר דער היים

דער עס־זאל פאַר ישראל סאָלדאַטן אויף הר־גילאָ, וואָס טראָגט דעם נאָמען פון ביאַליסטאָקער צענטער און קלוב גראָדנער פריינט, פון ניו יאָרק.

פון עלטערע אינוואוינער, פירן מיר אויך אָן וויכטיקע הילפס־אַרבעט פאַר מדינת ישראל.

אויסער די צווויי נוצלעכע פראָיעקטן וואָס מיר האָבן איינגעאָרדענט אין כפר־תבור, דאָס מיינט דעם איסאַק און מאַלי ריבאַלאָווסקי טאָג־היים פאַר קינדער און די סעם און ראוז סאָלאַזש מעדיצינישער קליניק, האָבן מיר לעצטנס געגעבן גרויסע ביישטייערונגען פאַר נייע פראָיעקטן. דאָס איז דורכגעפירט געוואָרן צוזאַמען מיט די מיטגלידער פון „קלוב גראָדנער פריינט". די דאָזיקע וויכטיקע פראָיעקטן זיינען איינגעאָרדנט געוואָרן אין דעם גרויסן תל השומר שפיטאָל אין תל־אביב, אין דעם „האגודה למען החייל בישראל" דער פרעכטיקער צענטער פאַר די ישראל־סאָלדאַטן, ווי אויך דאָס אייגקויפן דורך אונז אַ נייעם פולשטענדיקן אויסגעשטאַטן אַמבולאַנס פאַר דעם שפיטאָל אין עפולה. די אַלע פראָיעקטן זיינען געזען און באַוואונדערט געוואָרן פון די טויער און מיטגלידער פון ביאַליסטאָקער צענטער, וועו מיר זיינען געווען אין מדינת ישראל אין אָקטאָבער 1983, בייַ דעם וועלט־צוזאַמענפאָר געווידמעט דעם אידישן ווידערשטאַנד קעגן די נאַציס.

מען דאַרף אויך דערמאָנען, אַז קורץ נאָך דער אַנטשטייאונג פון מדינת ישראל, אין 1949, איז אויף דער איניציאַטיוו פון אונזער ביאַליסטאָקער צענטער פאָרגעקומען, אין ניו יאָרק, אַ וועלט־קאָנוועגשאָן פון ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט. בייַ דער קאָנוועגשאָן איז באַשלאָסן געוואָרן צו שאַפן אַ ביאַליסטאָקער שטעטל אין דער אידישער מדינה. ביים פייערלעכן באַנקעט צום שלוס פון דער קאָנוועגשאָן איז געמאָלדן געוואָרן, אַז פאַר דעם צוועק האָבן מיר דאָ געזאַמלט די סומע פון קנאַפּע הונדערט טויזנט דאָלאָר. אין רעזולטאַט פון דעם איז דאָן געשאַפן געוואָרן „קרית ביאליסטאק" ניט וויַיט פון תל־אביב, דאָס איז איינע פון די שענסטע און זעלטענע ישובים אין ישראל פון 200 הייזער וואָס איז געשאַפן געוואָרן פון וועלכער עס איז לאַנדסמאַנשאַפט.

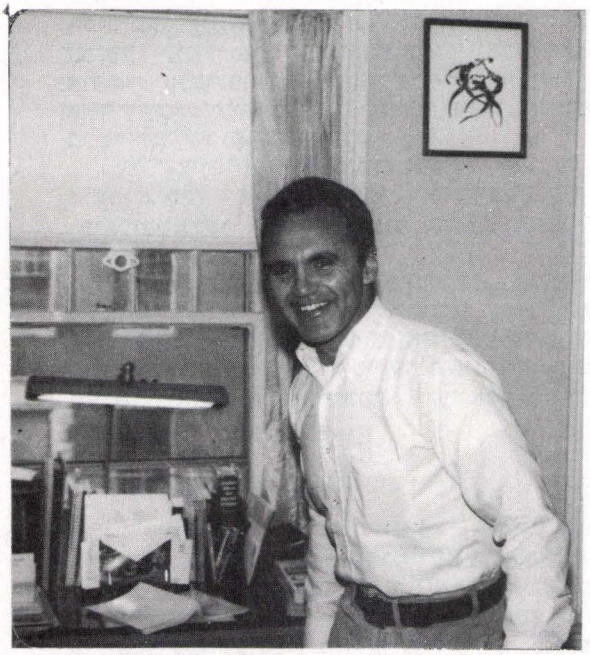
אין פאַרבינדונג מיט מדינת ישראל זיינען מיר די גאַנצע צייט אין קאָנטאַקט מיטן דאָרטיקן „ארגון יוצאי ביאַליסטאָק" און מיט די פירער פון דער אָרגאַניזאַציע: זלמן ירושלמי, אַדוואָקאַט צבי קלעמענטינאָווסקי, קאָפּל לב און אַדוו. משה עינת.

רעדנדיק וועגן הילפס־אַרבעט פון אונזער ביאַליסטאָקער צענטער דאַרף דערמאָנט ווערן, אַז מיר שיקן אויך היקף צו נויטבאַדערפטיקע לאַנדסלייט אין פוילן, ישראל, אַפילו אויך קיין סאָוועט־רוסלאַנד און אין אַנדערע ערטער. די הילף וואָס מיר שיקן צו דעם ביסל פאַרבליבענע אידן אין ביאַליסטאָק, ווי אויך אין אַנדערע ערטער, איז אַ דאַנק דער „מינק פאונדעישאָן", וואָס עס האָט מיט אַ צייט צוריק איינגעשטעלט אונזער חשובער לאַנדסמאַן יחזקאל (דזשערי) מינק, מיט זיין פרוי הינדע.

וועו עס רעדט זיך וועגן די פאַרשידענע פאַרצווייגטע טעטיקייטן פון דעם ביאַליסטאָק צענטער און היים פאַר עלטערע מענטשן, אין ניו יאָרק, דאַרף אויך דערמאָנט ווערן, אַז יעדעס יאָר האַרבסט־צייט פירן מיר דורך גרויסע יערלעכע טראַדיציאָנעלע קאָנצערטן, אין דעם באַרימטן לינקאָלן צענטער, צו וועלכע עס קומען יעדעס מאָל אַרום דריי טויזנט מענטשן, אונזערע לאַנדסלייט און פריינט.

דער באַפרייטער בנימין ליאַך

אין אונזער פאַרצווייגטער אַרבעט באַגלייט מיט וויכטיקע טעטיקייטן וואָס נעמט אַרום פאַרשידענע געביטן, העלפן מיר אויך אין ספעציעלע ענינים לאַנדסלייט, ווי אויך אַפילו פריינט וואָס וועגן זיך צו אונז. דאָס מיינט מיט

בנימין ליאַך

אָנווייזונגען, עצות, רעקאָמענדאַציעס, פאַרבינדונגען אוו אַנדערעס. עס וואָלט פאַרנעמען פיל פלאַץ אויסצורעכענען אַפילו אַ קליינער טייל פון דעם אַלעם, וואָס ווערט פון אונזער צענטער געטאָן אין דער שטיק.

איך וויל דאָ אַרויסברענגען וועגן בלויז איין ענין פון דעם מין, וואָס מיר האָבן דערליידיקט אויף אַ גאָר פאַזיטיוו אופן. איך מיין דעם פאַל מיט בנימין ליאַך, אַ זון פון אונזערע ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט, וועלכער איז געווען פאַר־משפט און געזעסן אין טורמע אין האָנטסוויל, טעקסאַס, צוליב אַ פאַרדאַכט אין פאַרבינדונג מיט אַ מאָרד אויפן קעמפוס וואו ער האָט שטודירט.

אויף דער וועגדונג פון דעם יונגען בנימין ליאַכס זאַטע־מאַמע איז אין יענער צייט ביים ביאַליסטאָקער צענטער געשאַפן געוואָרן אַ ספעציעלער „בנימין ליאַך

קאָמיטעט" וואָס האָט זיך געשטעלט פאַר אַ ציל צו מאַכן געהעריקע באַמיאונגען, כדי צו באַווייזן׳ליאַכ׳ס אומשולד אוף העלפן אים באפרייען פון דער טורמע. אין פארלויף פון דער גאַנצער צייט זיינען פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער געמאַכט געוואָרן אָנשטרענגונגען צו דערגרייכן גוטע רעזולטאַטן. מיר האָבן אויף דעם ניט געקאַרגט קיין שום מי און אויף אַנדערע מיטלען.

מיר זיינען געווען כסדר אין פאַרבינדונג מיט ספעציעלע לאָיערס און אויך פאַרטרעטער פון געריכטס׳ קרייזן אין טעקסאַס, וועגן דעם ענין. אַ קאָמיטע איז אויך צוויי מאָל פון אונזער צענטער, געפלויגן ספעציעל קיין טעקסאַס. מיר האָבן דאָס געטאָן, כדי צו זען זיך מיט בנימין ליאַך אוף אים ברענגען טרייסט און האָפענונג, ווי אויך זיך דאָרט זען מיט אָרטיקע מאַכט־אָרגאַנען און אינטערוועניר פאַר זיין באַפרייאונג.

ענדלעך האָבן די אַלע אָנשטרענגונגען פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער, געבראַכט גוטע רעזולטאַטן. אַ דאַנק די באַמיאונגען און אָנשטרענגונגען, ווי אויך אַ דאַנק דער האַלטונג און אויפירונג פון בנימין ליאַך, איז דער יונגער זון פון אונזערע ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט באַפרייט געוואָרן. גלייך נאָך דער באַפרייאונג האָט ליאַך אויסגעדריקט דעם וואונטש, אַז ער וויל קומען פון באָסטאָן קיין ניו יאָרק, איז דעם ביאַליסטאָקער צענטער, כדי צו באַדאַנקען די פירער פון דער אינסטיטוציע פאַר אונזערע באַמיאונגען פאַר אים.

דאָנערשטיק אָוונט, דעם 17טן נאָוועמבער 1983, איז געווען אַ פייערלעכער מיטינג פון דער באָארד אָוו דירעקטאָרס פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער און היים פאַר עלטערע מענטשן, ביי וועלכן עס איז אויך אָנווועזנד געווען בנימין ליאַך, זיינע טאַטע־מאַמע, ווי אויך זיין ברודער מיט דער פרוי. דער פאַרלויף פון דעם אָוונט, וואו בנימין ליאַך האָט אויסגעדריקט זיין דאַנקבאַרקייט צו אונזער צענטער, איז געווען אַ ביז גאָר רירנדער און אומפאַרגעסלעכער. מיר אַלע דאַרפן זיין שטאָלץ פון דעם. דאָס איז בלויז אַ ביישפיל פון פיל אַנדערע אונזערע אָנשטרענגונגען פון אַן ענלעכן פארנעם.

לויב און אַנערקענונג

אויב מיר דערגרייכן אַזעלכע גוטע רעזולטאַטן אין דער פאַרצווייגטער אַרבעט פאַר אונזער ביאַליסטאָקער צענטער און היים פאַר עלטערע מענטשן, ווי אויך אין דעם אַלגעמיינעם אידישן לעבן און די הילף פאַר מדינת ישראל און פאַר נויטבאַדערפטיקע לאַנדסלייט, האָבן מיר דאָס אַלץ אין אַ גרויסער מאָס צו פאַרדאַנקען אונזערע טרייַ ביאַליסטאָקער און פון אומגענט לאַנדסלייט, מיטגלידער פון צענטער און פרייַנט, וועלכע רינגלען כסדר אַרום אונזער אינסטיטוציע מיט טריישאַפט און הילפס־גרייטקייט. אַ דאַנק דעם קאָנען מיר דאָס אַלץ דערגרייכן ווי זויך האָבן אַ גוטן נאָמען.

דאַנקבאַרקייט און אַנערקענונג קומט די מיטגלידער פון דער באָארד אָוו דירעקטאָרן און ספעציעל דער באָארד אָוו גאָווערנאָרס. די דאָזיקע איבערגעבענע אָפּיסערס זיינען פאַראַנטוואָרטלעך פאַר אויסאַרבעטן אַלע פלענער פון אונזערע טעטיקייטן, פאַר גוטהייסן דאָס מיט געהעריקע אָנווייזונגען און פאַר דורכפירן די פלענער. די דאָזיקע פירער פון אונזער גרויסער אינסטיטוציע גיבן אַוועק פיל צייט, ענערגיע און באַמיאונגען ביים קומען צו פאַרשידענע מיטינגען, זיצונגען און באַראַטונגען, וואָס פאָדערט פיל אָנשטרענגונגען.

אַ ספעציעלן דאַנק און אַנערקענונג קומט דעם פּרעזידענט פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער און היים פאַר עלטערע מענטשן, פרייַנט סעם סאָלאַזש. ניט בלויז גיט ער אַוועק פיל צייט און ענערגיע ביים העלפן אָנפירן אונזער וויכטיקער אינסטיטוציע, נאָר ער מיט זיין פרוי, ראָוז, טראָגן אויך צו היבשע ביישטייערונגען פאַר די אַקטיוויטעטן. סעם סאָלאַזש מיט זיין פרוי שאַפן אויך פיל מאַטעריעלע הילף ביי זייערע פריינט און ביזנעס־פאַרבינדעטע. דאָס העלפט אין אַ גרויסער מאָס דורכפירן אונזערע וויכטיקע אויפגאַבן און די טעטיקייטן פאַרן צענטער און היים, ווי אויך די הילפס־אַרבעט פאַר מדינת ישראל און פאַר אַנדערע צוועקן.

די ניי־געקומענע לאַנדסלייט

מאַכנדיק דעם סך־הכל פון די אויפגאַבן, טעטיקייטן און דערגרייכונגען פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער און היים פאַר עלטערע מענטשן, דאַרף דערמאָנט ווערן, אַז צווישן די אָנפירער און אויך אונזערע מיטגלידער, זיינען דער גרעסטער טייל געראַטעוועטע פון אומקום ביי היטלער׳ן, ליידער זיינען די פריערדיקע טוער, וועלכע האָבן אויפגעבויט און אָנגעפירט מיט דער אינסטיטוציע, אַוועק אין דער אייביקייט. די ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט אין אַמעריקע האָבן דאָס גליק וואָס צווישן די ניי־אַריבערגעקומענע לאַנדסלייט נאָך דער מלחמה, זיינען דאָ טרייַע און איבערגעגעבענע טוער און מיטגלידער, וועלכע זיינען כסדר טעטיק פאַר דעם ביאַליסטאָקער צענטער און היים פאַר עלטערע מענטשן. דער אָנהויב פון דעם איז געווען באַלד נאָך דער מלחמה, וועו די ניי־אַריבערגעקומענע לאַנדסלייט האָבן דאָ געשאַפן דעם „קלוב ביאַליסטאָקער פריינט".

דאָס אַלץ איז פון גרויסער באַדייטונג ביים אָנפירן מיט אונזערע פאַרשידענע וויכטיקע אַקטיוויטעטן. דאָס גיט אויך אַ זיכערקייט, אַז דער גרויסער צענטער און היים פאַר עלטערע מענטשן, וואָס איז מיט צענדליקער יאָרן צוריק געבויט געוואָרן פון אַריבערגעקומענע טרייַע לאַנדסלייט פון דער אַלטער היים, וועט ווייטער ציען דעם גרויסן יחוס דאָ, אין אַמעריקע. דאָס איז פאַר אונז אַלעמען אַ טייערער און הייליקער יחוס, וואָס ציט זיך פון דער אַמאָליקער וואונדערלעכער אידישער ביאַליסטאָק, וואָס איז אויף אַ גרויזאַמען אופן פאַרניכטעט געוואָרן פון די רוצח׳ישע נאַצים. לאָמיר מיט טריישאַפט אָפּהיטן אָט דעם יחוס!

צום סוף וויל איך דורך דעם וועג איבערשיקן, אין מיין פערזענלעכן נאָמען און אין נאָמען פון מיין פרוי מאַלי, די בעסטע וואונטשן צו אַלע אונזערע אָפּיסערס, צו די פילצאָליקע לאַנדסלייט און פריינט אומעטום, צו די עלטערע איינוואוינער אין דער היים און צו די אָנגעשטעלטע, וויי אויך צו כלל ישראל — די בעסטע וואונטשן צום נייעם אידישן יאָר. מיר וויינטשן אַלעמען געזונט, צופרידנהייט און נחת אין די משפחות, און שלום פאַר מדינת ישראל.

לשנה טובה תכתבו!

• שליפט זיך אָן אַלס מיטגלידער אין ביאַליסטאָקער צענטער, היים פאַר עלטערע מענטשען און שפיטאָל !

היימישע פייערונג פאַר אייב און דבורה מינץ ביים מיטינג פון דעם באָארד אָוו דירעקטאָרס

דער אינסטאָלירונג מיטינג פון דער באָארד אָוו דירעקטאָרס פון ביאַליסטאָקער צענטער און היים פאַר עלטערע מענטשן, וואָס איז פאָרגעקומען זונטיק בייטאָג, דעם 20טן מאַי ה.י., איז געווען אַ גאָר פייערלעכער. אויסער די רעגולע ענינים וואָס זיינען דערלייַדיקט געוואָרן ביים מיטינג, איז אויך צוגעטיילט געוואָרן פאַרדינטער כבוד צו אונזערע חשובע טויר: אייב מינץ, וויצע־פּרעזידענט פון דעם צענטער, צו זיין 80טן געבורטאָג, און צו זיין ליבער פרוי, דבורה, צו איר גראַדואירן פון פאָרדהאַם אוניווערסיטעט. אין דעם מיטינג־פייערונג האָבן זיך אויך באַטייליקט אַ צאָל פערזענלעכע פריינט פון די מינצ׳עס, קאָברינער לאַנדסלייט ווי אויך געסט.

דער מיטינג איז געעפנט געוואָרן פון סאָל קרים, פאָרזיצער פון באָארד אָוו דירעקטאָרס. ער האָט אין וואַרעמע ווערטער באַגריסט דעם גרויסן עולם און געגעבן דאָס ערשטע וואָרט צום סעם סאָלאַזש, פּרעזידענט פון דער אינסטיטוציע. פריינט סאָלאַזש האָט געריידט וועגן די וויכטיקע אַקטיוויטעטן פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער און היים פאַר עלטערע מענטשן. ער האָט אויך איבערגעגעבן אינטערעסאַנטע פאַקטן וועגן דעם ווי אַזוי ער זאַמלט פאָנדן פאַר דער גרויסער ביאַליסטאָקער אינסטיטוציע און פאַר אַנדערע אידישע צוועקן. אין נאָמען פון אַלע באַאַמטע און טויר פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער, האָט סעם סאָלאַזש אויסגעדריקט האַרציקע וואונטשן צו אייב און דבורה מינץ.

נאָכדעם האָט געריידט די אַדמיניסטראַטאָרין פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער און היים, מרס. מיראַ בעילין. אין איר באַריכט האָט זי אַרויסגעבראַכט וועגן די דערגרייכונגען און פראָבלעמען פון דער אינסטיטוציע. אין אַלגעמיין איז אַלץ אויף אַ גוטן וועג פון וואָס די ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט קענען זיין שטאָלץ.

מיט אַ האַרציקער באַגריסונג איז אַרויסגעטראָטן משה׳ל קרעמער, וויצע־פּרעזידענט פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער און היים. קרעמער, וועלכער איז אויך אַ פירער ביי דעם קלוב גראָדנער פריינט, האָט אַרויסגעבראַכט וואַרעמע געפילן צו אייב און דבורה מינץ. ער האָט זיי געוואונטשן נאָך לאַנגע צופרידענע יאָרן פון צוזאַמענלעבן און נחת אין זייער משפּחה.

נאָכדעם האָט סאָל קרים איבערגעגעבן דאָס וואָרט צו איסאַק ריבאַלאָווסקי, געווארן סעקרעטאַר פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער, היים און שפּיטאָל פאַר עלטערע מענטשן. מר. ריבאַלאָווסקי האָט באַגריסט אַלע געסט, ספּעציעל אויך צבי פייגין מיט זיין פרוי סטעלאַ, צו זיין 70טן געבורטסטאָג. ער האָט דערציילט וועגן דעם ווי אַזוי די פייגינס וויזיין אַרויס גרויס פריינטשאַפט צו יעדן פון אונזערע לאַנדסלייט, וואָס באַזוכט אַרגענטינע. ריבאַלאָווסקי האָט אויך באַגריסט די אָנוועזנדע ליפּע און חנה דינור פון מדינת ישראל, ווי אויך מאַקס שאוב מיט זיין פרוי, אייגנטימער־מענעדזשער פון ביטשאַרבאָור האָטעל אין מיאַמי ביטש, וואו עס פאָרברענגען ווינטער־צייט ביאַליסטאָקער און גראָדנער לאַנדסלייט.

איסאַק ריבאַלאָווסקי האָט אַרויסגעבראַכט ספּעציעלע האַרציקע וואונטשן צו אייב און דבורה מינץ צו זייער דאָפּעלטער שמחה. מר. ריבאַלאָווסקי האָט געזאָגט אַז עס פאַרשאַפט באַזונדערס פרייד צו באַגריסן אַזעלכע ליבע פריינט ווי אייב מינץ צו זיין 80טן געבורטסטאָג און פרוי דבורה, צו איר גראַדואירן און באַקומען אַ דאָקטאָראַט אין פּסיכאָלאָגיע פון דעם גרויסן פאָרדהאַם אוניווערסיטעט. ריבאַלאָווסקי האָט אויך אויסגעדריקט צופרידנהייט און שטאָלץ פון דעם וואָס די שמחה פון די מינצעס האָט צונויפגעבראַכט אַ גרויסע צאָל לאַנדסלייט אָפּשטאַמיקע פון קאָברין אין דעם ביאַליסטאָקער צענטער. ער האָט געוואונטשן דעם פּאָרל געזונט און פרייד, נחת און צופרידנהייט אין זייער משפּחה. מר. ריבאַלאָווסקי האָט אויך אין וואַרעמע ווערטער באַגריסט די אָנווזנדע קאָברינער לאַנדסלייט, וועלכע זיינען גוט באַקאַנט אין דעם היגן אידישן לעבן אַלס אַקטיוויסט טויער פאַר כלל ישראל און מדינת ישראל.

אייב און דבורה מינץ

מיט אַ וואַרעמער באַגריסונג איז אַרויסגעטראָטן דער אָנוועזנדער גאַסט פון אַרגענטינע, צבי פייגין, וועלכער איז דער ערן־פּרעזידענט פון דעם גרויסן בית־ביאַליסטאָק אין בועאָס איירעס. אויך ער האָט זיך פאַרייניקט צו די גוטע וואונטשן פאַר אייב און דבורה מינץ און ער האָט דערביי געלויבט דעם ביאַליסטאָקער צענטער אין ניו יאָרק פאַר די פאַרשידענע וויכטיקע אַקטיוויטעטן, ווי אויך פאַר האָבן אַזעלכע טרייַע טויער פון אייב און דבורה מינץ. מר. פייגין האָט אויך איבערגעגעבן אַ קורצען באַריכט וועגן די ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט אין אַרגענטינע (וועגן צבי פייגינ׳ס אָנווועזנהייט ביי דעם מיטינג פון דער באָארד אָוו דירעקטאָרס ווערט באַריכט אויף אַן אַנדערן פּלאַץ אין דער היינטיקער „ביאַליסטאָקער שטימע").

מיט אַ וואַרעמער באַגריסונג איז דאַן אַרויסגעטראָטן סעם טשודען, פאָרזיצער פון ביאַליסטאָקער אומגעגענט קלוב אין מיאַמי ביטש. סעם טשודען האָט דערביי אויך געלייענט אַ רירענדע פּאָעמע געווידמעט אייב און דבורה מינץ, וואָס האָט אויף די אָנווועזנדע געמאַכט אַ שטאַרקן איינדרוק.

נאָכדעם האָט איסאַק ריבאַלאָווסקי אַרויסגערופן אַלע

מיטגלידער פון דער באָארד אָוו דירעקטאָרס און ער האָט געבעטן דעם חשובן ערן־פרעזידענט פון ביאַליסטאָקער צענטער און היים פאַר עלטערע מענטשן, רובין בינדלער, צו אינסטאַלירן די אָפיסערס. דער עולם האָט דערביי אויף אַ ווארעמען אופן באַגריסט די נייַ־דערווייַלטע באָארד מיטגלידער, ווי אויך דעם פריינט בינדלער. מען האָט זיך געוואונטשן צו דערגרייכן נייַע וויכטיקע רעזולטאַטן אין די ווייטערדיקע אַקטיוויטעטן. רובין בינדלער, דער בייַ אַלעמען באַליבטער ערן־פרעזידענט פון דער גרויסער און וויכטיקער ביאַליסטאָקער אינסטיטוציע, איז איינער פון די עלטסטע פאַרבליבענע טויער פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער און היים פאַר עלטערע מענטשן. ער איז פון די געצייַלטע טויער, וועלכע האָט געהאָלפן גרינדן און גרויס מאַכן די אינסטיטוציע. איידער מר. בינדלער האָט אויף אַ פאַסיקן אופן אינסטאָלירט די נייַע באָארד־מיטגלידער, האָט ער אין וואַרעמע ווערטער באַגריסט די פריינט אייב און דבורה מינץ, ווי אויך די אָנווזנדע געסט און דעם גאַנצן עולם.

נאָכדעם איז פאַר דעם עולם סערווירט געוואָרן אַ געשמאַקער היימישער מאָלצייט, מיט אַ פאַסיקן קאָקטעיל־אַריינפיר און די אָנווועזנדע האָבן פאַרבראַכט ביי די יום טוב׳דיקע טישן. עס איז די גאַנצע צייט געווען אַ פיינע לעבהאַפטע שטימונג, ווי ביי אַ גרויסער שמחה אין אַן אייַגענער משפחה. צום סוף איז אין דעם אוידיטאָריום אַריינגעבראַכט געוואָרן אַ גרויסער קעיק לכבוד אייב מינץ 80טן געבורטסטאָג. אייב האָט מיט אַ ברייטן שמייכל פאַרלאָשן דאָס ליכטל און ער האָט אָפּגעשנישן די ערשטע „פאָרצייַ". דערביי האָט דער גאַנצער עולם אויפגעזונגען און זיך ווי געהעריק משמח געווען. ריבאַלאָווסקי האָט באַדאַנקט מרס. סקורקאָ, די ווירטשאַפט פאַרוואַלטערין פון דער אינסטיטוציע, פאַר דעם גוטן אופן פון צוגרייטן דעם פיינעם געשמאַקן מאָלצייט ביי דער פייערונג.

נאָכדעם האָט סאָל קרים, דער פאָרזיצער פון באָארד, איבערגעגעבן צו פירן דעם פאָרזיץ דעם באַקאַנטן טויער ביי די קאָבריינער לאַנדסלייט, דזשעק ווינאָגראַד. ער האָט דאַן אָנגעפירט מיט דעם פייערלעכן טייל ביי דעם מיטינג, לכבוד די יובילאָרן אייב און דבורה מינץ. ער האָט אויך דערציילט וועגן זייַן לאַנגיאָריקער פריינטשאַפט מיט אייב און דבורה מינץ, און ער האָט געוואונטשן דעם פאָרל מיט זייער משפחה — אין נאָמען פון די קאָבריינער לאַנדסלייט — פיל נחת און גליק אין זייער לעבן.

מיט אַ וואַרעמער באַגריסונג איז אַרויסגעטראָטן די שרייבערין פרוי צירל שטיינגאַרט, וועלכע האָט איבערגעגעבן פרטים וועגן איר יוגנט פריינטשאַפט וואָס האַלט אָן ביז איצט, מיט דבורה מינץ. נאָכדעם איז מיט אַ באַגריסונג אַרויסגעטראָטן י. ק. גאָלדשטיין, אַמטירנדער פרעזידענט פון דעם ציוניסטישן אַרבעטער פאַרבאַנד, און אַ טויער ביי די קאָבריינער. ער האָט באַקאַנט געמאַכט, אַז לכבוד די חשובע יובילאָרן האָט דער אידישער נאַציאָנאַלער פאָנד געפלאַנצט אַ וואַלד פון 200 בוימער אין ירושלים. מיט אַ האַרציקער באַגריסונג איז אַרויסגעטראָטן דער באַקאַנטער שרייבער, אַברהם ווילק, אַ קאָבריינער לאַנדסמאַן. ער האָט דערציילט וועגן זיין פריינטשאַפט מיט אייב און דבורה מינץ.

צום סוף האָט מר. דזשעק ווינאָגראַד געגעבן דאָס וואָרט צו אייב מינץ, וועלכער איז אויפגענומען געוואָרן פון עולם מיט וואַרעמע אַפּלאָדיסמענטן, וואָס איז אויך געווען פאַר זיין ליבער פרוי. מר. מינץ האָט דערציילט וועגן זיינע אַקטיוויטעטן אין דעם ביאַליסטאָקער צענטער אין פאַרלויף פון די לעצטע פינף יאָר אויף פאַרשידענע אַמטן, ביז זיין איצטיקער חשובער פאָזיצע אַלס וויצע־פרעזידענט. ער האָט אויסגעדריקט צופרידנהייט פון זיין מיטאַרבעט און אַקטיוויטעט אין דעם גרויסן ביאַליסטאָקער צענטער און היים פאַר עלטערע מענטשן, וואָס איז אַן אינסטיטוציע מיט

פּורים פייערונג דורכגעפירט אין דעם ביאַליסטאָקער צענטער

זונטיק, דעם 18טן מערץ 1984, בייטאָג, איז אין דעם גרויסן אוידיטאָריום פון ביאַליסטאָקער צענטער, 228 איסט בראָדוועי, ניו יאָרק, דורכגעפירט געוואָרן אַן איינדרוקספולע פּורים פייערונג און מיטינג פון דער מיטגלידערשאַפט. אין דעם צוזאַמענקום האָט זיך באַטייליקט אַ פיינער עולם, די פירער און טויער פון דער אינסטיטוציע, מיטגלידער און פריינט.

ווי דער שטייגער איז, איז סערווירט געוואָרן אַ טראַדיציאָנעלע סעודה מיט המן־טאַשן און אַנדערע געשמאַקע מאַכלים, עס איז דורכגעפירט געוואָרן אַ היימישער קאָנצערט. ביי דער פייערונג איז אויך דורכגעפירט געוואָרן די יערלעכע מיטגלידערשאַפט־זיצונג און עס זיינען געוויילט געוואָרן די נייַע דירעקטאָרן פאַר דעם יאָר 85־1984.

דער מיטינג־פייערונג אין פאָרגעקומען אונטערן פאָרזיץ פון סאָל קרים, טשערמאַן פון באָארד אָוו דירעקטאָרס. עס איז דערביי אָפּגעגעבן געוואָרן אַ באַריכט פון דער נאָמינאַציע־קאָמיטע וואָס איז געווען אין באַשטאַנד פון: סאָל קרים, פאָרזיצער; דינה מעדוועדעוו, קאַסירער; און הערמאַן טאַלין, קאָנטראָלער. די קאָמיטע האָט אָפּגעהאַלטן אַ מיטינג דאָנערשטיק, דעם 23טן פעברואַר, 1984. נאָכן אויסהערן דעם באַריכט איז באַשלאָסן געוואָרן, אַז די זעלבע ביז איצטיקע מיטגלידער פון דער באָארד אָוו דירעקטאָרס זאָלן אויך פאַרבלייבן אויפן קומענדיקן יאָר.

סעם סאָלאַזש, פרעזידענט פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער, היים און שפּיטאָל פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער, האָט באַגריסט דעם עולם. ער האָט געגעבן אַן אָפּשאַצונג פון די ביז איצטיקע דערגרייכונגען און האָט אויסגעדריקט אַנערקענונג די פירער און טויער פון דער אינסטיטוציע פאַר דער איבערגעגעבענער אַרבעט. ער האָט געדאַנקט צו וויטערדיקע אויפגאַבן און פאַרמעסטן.

די אַדמיניסטראַטאָרין פון דער אינסטיטוציע מיראַ בעילין האָט אָפּגעגעבן אַ באַריכט פון דער היים פאַר עלטערע מענטשן.

אַ ספּעציעלן פראָגראַם מיט פיינעם געזאַנג און באַגלייט מיט פאָסיקער מוזיק, איז אַרויסגעטראָטן די באַקאַנטע זינגערין טינאַ ראָבין.

מיט אַ קורצן איבערבליק וועגן די פאַרצווייגטע טעטיקייטן פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער, היים און שפּיטאָל פאַר עלטערע מענטשן איז אַרויסגעטראָטן איסאַק ריבאַלאָווסקי. ער האָט אַרויסגעבראַכט אינטערעסאַנטע איינצעלהייטן וועגן די טעטיקייטן פון דער אינסטיטוציע, וואָס איז זייער פאָפולער ניט בלויז צווישן די לאַנדסלייט דאָ אין אַמעריקע און איבער דער וועלט, נאָר אויך אין אידישן לעבן בכלל.

דער עולם איז זיך פונאַנדערגעגאַנגען אין אַ געהויבענער שטימונג.

האַרץ און נשמה.

די לעצטע רעדנערין ביי דעם פייערלעכן צוזאַמענקונפט איז געווען פרוי דבורה מינץ. זי האָט אין רירנדע ווערטער באַדאַנקט די פירער פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער פאַר אָרגאַניזירן און דורכפירן אויף אַזאַ האַרציק־היימישן אופן די שמחה פאַר איר מיטן מאַן. פרוי מינץ האָט אויך אין האַרציקע ווערטער באַדאַנקט דעם עולם פאַר קומען צו דער פייערונג.

דער טרייער שליח אַדוואָקאַט צבי קלעמענטינאָווסקי

פון י. שמולעוויטש

ער עס קומט צו זכרונות פון אַ פאַרגאַנגענער צייט און יאָרן, רופט דאָס ביי יעדן אַרויס בענקשאַפט. דאָס מיינט יונג און אַלט, אָן אונטערשיד פון קלאַס און גרופּן. דאָס ברענגט צוריק אַ פאַרגאַנגענע צייט און עס פירט צו דעם אַמאָל, וואָס מען האָט ליב צו דערמאָנען, דערמאָנען און אויפלעבן ביי זיך אָן אַ סוף...

אָפטמאָל ווערן זכרונות אויפגעלעבט דורך אַ צופאַל, פלוצלינג, אומגעריכט. אַזוי איז אויך געווען מיט דעם חשובן ביאַליסטאָקער לאַנדסמאַן, אַדוואָקאַט צבי קלעמענטינאָווסקי, וועלכער וואוינט מיט זיין משפּחה אין תל־אביב, ישראל. פריינט קלעמענטינאָווסקי איז אַ באַוואוסטער יוריסט אין דער אידישער מדינה, ער איז אַ פראָמינענטער פירנדע פערזענלעכקייט אין דאָרטיקן פּאָליטישן און געזעלשאַפטלעכן לעבן. באַזונדערס פיל צייט און אָנשטרענגונגען גיט אַדוו. צבי קלעמענטינאָווסקי אָפּ פאַר די אינטערעסן פון די ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט אין ישראל און אויך אין דער וועלט. ער איז שטענדיק אין נאָענטער פאַרבינדונג מיט דעם ביאַליסטאָקער צענטער אין ניו יאָרק. ער איז אַ האַרציקער ליבהאָבער מענטש.

צבי קלעמענטינאָווסקי איז געווען איינער פון די ערשטע איניציאַטאָרן צו רופן אַ וועלט־קאָנפערענץ פון ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט, וואָס איז טאַקע פאַרגעקומען אין יאָר 1949 אין ניו יאָרק, ווען עס זיינען באַהאַנדלט געווארן פאַרשידענע וויכטיקע פראַגן לטובת ביאַליסטאָקער. ביי דער דאָזיקער וועלט־קאָנפערענץ איז אויך געגרינדעט געווארן דאָס שטעטל „קרית ביאַליסטאָק", וואָס איז אַ זעלטענער פיינער ישוב ניט וויַיט פון תל־אביב.

אין זיינע פאַרשידענע פּאָליטיש־געזעלשאַפטלעכע טעטיקייטן, איז פריינט קלעמענטינאָווסקי אויך גוט באַקאַנט אַלס אומדערמידלעכער שליח פון מדינת ישראל און פאַר אידישע אינטערעסן בכלל. מען דאַרף דערמאָנען, אַז ער איז איינער פון די פירנדע פערזענלעכקייטן פון דעם אידישן וועלט־קאָנגרעס, פון דער פאַרטיי אַלגעמיינע ציוניסטן, פון דער וועלט־פעדעראַציע פון פּוילישע אידן, פון דער אַדוואָקאַטן־קאַמער אין מדינת ישראל און פיל, פיל אַנדערע וויכטיקע אידישע פאַרשידענע אָרגאַניזאַציעס, סאַי אין וועלט־מאַסשטאַב סאַי אויך אויפן לאָקאַלן געביט אין מדינת ישראל.

ביי פאַרשידענע געלעגנהייטן איז אויך צבי קלעמענטינאָווסקי געשיקט געווארן, אַלס אָפּיציעלער שליח פון מדינת ישראל, צו אידן אין פאַרשידענע לענדער. אַגב, ער איז אויך אַן אָפּטער גאַסט ביי אונז, אין די פאַראייניקטע שטאַטן אין אַמעריקע. אומעטום ווערט ער אויפגענומען מיט גרויס ווארמקייט. מען ווייזט צו אים אַרויס געהעריקן דרך־ארץ און מען רעכנט זיך זייער מיט דעם וואָס עס זאָגט און שלאָגט פאָר דער שטענדיק ענערגישער צבי קלעמענטינאָווסקי.

עס דאַרף דערמאָנט ווערן, אַז פריינט קלעמענטינאָווסקי איז אויך געקומען ספּעציעל, מיט זיין פרוי, אין מאַי 1982, קיין ניו יאָרק, צו דער גרויסער פייערונג פון ביאַליסטאָקער צענטער אין וואַלדאָרף־אַסטאָריאַ, ווען עס איז דערשינען דער נייער גרויסער מאָנומענטאַלער ביאַליסטאָקער יזכור־בוך.

* *

אַדוואָקאַט קלעמענטינאָווסקי טראָגט זיך אַרום מיט פיל זכרונות וועגן זיין פּאָליטיש־געזעלשאַפטלעכן לעבן, ווי אויך

אַדוו. צבי קלעמענטינאָווסקי (לינקס) רעדט ביי דעם וועלט־צוזאַמענפאָר פון ביאַליסטאָקער, אין יאָר 1949, אין ניו יאָרק. רעכטס, איז דוד סאָהן ע"ה. ביי דעם צוזאַמענפאָר איז באַשלאָסן געווארן צו בויען קרית ביאַליסטאָק אין מדינת ישראל.

וועגן פיל רייזעם אין פאַרשידענע לענדער וואָס ער האָט דורכגעמאַכט אַלס שליח פון דער אידישער מדינה. זיינע זכרונות גייען אויך צוריק העט וויַיט אין דער אַמאָליקער היים־שטאָט ביאַליסטאָק, וואו ער איז געבוירן געווארן און אויסגעוואָקסן אין הויז פון אָנגעזעענער משפּחה. שוין דאָרט, אין דער אַמאָליקער ביאַליסטאָק, האָט ער אָנגעהויבן זיין פאַרצווייגטער פּאָליטיש־געזעלשאַפטלעכער אַרבעט וואָס ער טראָגט מיט זיך אין פאַרלויף פון צענדליקער יאָרן.

עס דאַרף דערמאָנט ווערן, אַז אין ביאַליסטאָק, וואו ער איז פאַר דער מלחמה געווען אַ באַוואוסטער אַדוואָקאַט, איז אויף צבי קלעמענטינאָווסקי אויסגעפאַלן דער גורל צו זיין דער לעצטער ראש־הקהל פון יענער אומפאַרגעסלעכער פאַרצווייגטער אידישער קהילה, וואו עס האָבן געלעבט און געשאַפן אַרום זעכציק טויזנט אידן. אין יאָר 1941 איז אים געלונגען זיך אַרויסצובאַקומען פון ביאַליסטאָק, וואו די נייע הערשערס זיינען שוין געווען די סאָוועטן. ער איז אַוועק פון דער היים־שטאָט ממש אין דער לעצטער מינוט, איידער עס זיינען נאָכדעם אַריינגעקומען די נאַצישע רוצחים, וועלכע האָבן מיט זיך געבראַכט חורבן און פאַרווויסטונג פאַר די אידן אין ביאַליסטאָק, אַזוי ווי פאַר אידן אין אַנדערע ערטער אין פוילן און אין אייראָפּע בכלל. עס איז אים דאַן געלונגען, דורך ווילנע מיט אַנדערע אידישע פּליטים, זיך צו דערשלאָגן קיין ארץ־ישראל.

מיט קנאַפּע 25 יאָר צוריק, אין 1960, איז אַדוו. קלעמענטינאָווסקי געווען אויף אַ וויכטיקער שליחות, אין נאָמען פון דער אידישער אַגענץ אין ירושלים, אין אויסטראַליע און ניו־זילענד. זיין דאָמאָלסטיקער באַזוך אין יענע לענדער ביים דורכפירן אַ גרויסע שליחות פאַרן אידישן היימלאַנד, האָט איבערגעלאָזט אַן אומפאַרגעסלעכן איינדרוק

אויף די דאָרטיקע אידן. אָפטמאָל, כאָטש עס זיינען שוין אַוועק פיל יאָרן, טראַכט אונזער חשובער לאַנדסמאַן וועגן דעם. אָבער דאָ ניט לאַנג צוריק האָט קלעמענטינאָווסקי וועגן דעם געהאַט אַ „לעבעדיקן גרוס".

אין מדינת ישראל זיינען לעצטנס נעמלעך געווען אויף אַ באַזוך אַ גרופּע וויכטיקע אידישע פירער פון אויסטראַליע. צווישן זיי זיינען אויך געווען ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט, וועלכע וואוינען שוין פיל יאָרן אין אויסטראַליע. איינע צווישן זיי, איז געווען מרס. פינק, אַ באַוואוסטע פירערין פון דער ציוניסטישער פרויען־אָרגאַניזאַציע און פון אידישן לעבן בכלל אין אויסטראַליע. פאַרשטייט זיך, אַז די באַגעגענישׂ פון די געסט פון אויסטראַליע מיט אַדוו. קלעמענטינאָווסקי און מיט אַנדערע ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט, איז געווען אַ האַרציק־וואַרעמע. פרוי פינק האָט דערביי דערציילט ווי פאָפולער די ביאַליסטאָקער אין אויסטראַליע זיינען, ווי אויך די אַמאָליקע אידישע ביאַליסטאָק בכלל. דאָס האָט גלייך אויך אַרויסגערופן זכרונות בײַ צבי קלעמענטינאָווסקי, עס האָט אים דערמאָנט און אויפגעלעבט וועגן זיין באַזוך אין אויסטראַליע, מיט קנאַפּע 25 יאָר צוריק.

אַדוואָקאַט צבי קלעמענטינאָווסקי דערציילט דערבײַ:

ווען ער איז אין מאַי 1960 געווען אַלס אָפּיציעלער שליח פון מדינת ישראל אין אויסטראַליע, האָט ער זיך דאַמאָלט באַטייליקט, אין סידני, אין אַן אויפנאַמע פאַר דיפּלאָמאַטן. זייענדיק צווישן דעם גרויסן עולם האָט ער געהערט ווי צוויי דיפּלאָמאַטן רעדן צווישן זיך פּויליש.

— פונוואַנען זיינט איר? — האָט קלעמענטינאָווסקי געפרעגט בײַ די צוויי.

— פון אַ שטאָט — האָבן יענע צוויי געענטפערט — וואָס איז ניט וויכט פון ביאַליסטאָק.

— פון וועלכער שטאָט? — האָט קלעמענטינאָווסקי וויכטער געפרעגט.

— מיר זיינען פון וואַרשע — האָבן די צוויי דיפּלאָמאַטן געענטפערט.

עס קלינגט אפשר ווי אַ וויץ, אָבער די ביאַליסטאָקער האָבן פאַרנעמען און זיי פאַרנעמען וויכטער אַזאַ וויכטיקן פּלאַץ אומעטום, אַז די גרויסע צענטראַלע וואַרשע איז געווען לעבן ביאַליסטאָק.

אין יענער צייט איז צבי קלעמענטינאָווסקי אויך געווען אויף אַ באַזוך, אַלס אָפּיציעלער שליח פון מדינת ישראל, אין דער וויכטער מדינה ניו־זעלאַנד. וועלן ער איז אַרויסגעקומען פון דעם עראָפלאַן וואָס האָט אים געבראַכט אַהינצו, איז ער באַגעגענט און באַגריסט געווארן פון דעם ישראל־קאָנסול. דערביי האָט ער געזען פונדערווייטנס שטיין אַ פּאָר צענדליק מענטשן, וועלכע האָבן אויף אים געווארט.

— ווער זיינען די דאָזיקע מענטשן דאָרט? — האָט קלעמענטינאָווסקי דאַן געפרעגט בײַם ישראל־קאָנסול אין ניו זעלאַנד.

— דאָס זיינען אייערע ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט — האָט געענטפערט דער קאָנסול — זיי האָבן געלייענט אין דער אידישער צייטונג אַז איר קומט, זיינען זיי געקומען אייך באַגעגענען און באַגריסן.

„נו, שטעלט זיך פאָר — זאָגט נאָך איצט אַדוו. קלעמענטינאָווסקי — ניו זעלאַנד, עס איז כמעט עק־וועלט. אָבער אויך דאָרט זיינען פאַראַן ביאַליסטאָקער און זיי האַלטן זיך צוזאַמען. אָט דאָס איז דער גרויסער יחוס פון דער אַמאָליקער טייערער אידישער ביאַליסטאָק, וואָס איז אויף אַזאַ גרויזאַמען אופן פאַרניכטעט געווארן בײַ היטלער׳ן, פון

*

צווישן דער גרופּע ביאַליסטאָקער אַנדסלייט פון אויסטראַליע, וואָס זיינען לעצטנס געווען אויף אַ באַזוך אין מדינת ישראל און דאָרט זיך באַגעגענט מיט אַדוו. קלעמענטינאָווסקי, איז אויך געווען אינזשעניר קרינסקי׳ן, פון מעלבורן. דאָס ווארט ביאַליסטאָק, יעדע אויפלעבונג און דערמאָנונג ווועגן דער אַמאָליקער עיר ואם בישראל, איז אים ליב און טייער, דאָס איז בײַ אים הייליק. אַזוי איז אויך בײַ מר. קרינסקי ווועגן אַלעם וואָס עס ווערט איצט געשעדט, געשריבן און געטאָן אין פאַרבינדונג מיט דער געווען אידישער ביאַליסטאָק, ווי אויך ווועגן ביאַליסטאָקער און זייערע איצטיקע טעטיקייטן.

האָט מר. קרינסקי מיט זיך געבראַכט, פון אויסטראַליע קיין מדינת ישראל, אַ זעלטענע „מתנה" פאַר צבי קלעמענטינאָווסקי. דאָס איז געווען די „אויסטראַליער אידישע נייעס", פון פרייטיק, דעם 3טן יוני 1960, ווו עס זיינען געווען געדרוקט שמועסן, אינטערוויוען, נאָטיצן און דאָס גלייכן ווועגן קלעמענטינאָווסקי׳ס דאַמאָלסטיקן באַזוך אין אויסטראַליע.

„ווידעראַמאָל האָט דאָס פאַר מיר צוריקגעבראַכט — זאָגט צבי קלעמענטינאָווסקי — זכרונות פון דער ניט ווייטער פאַרגאַנגנהייט, פון יענער צייט ווען איך בין געפאָרן צו אידן אין פיל ווייטע לענדער, אַלס אָפּיציעלער שליח פון אונזער אידישן היימלאַנד. איך האָב זיי אומעטום געבראַכט אַ גרוס פון דער אויפגעוואַכטער און בויענדיקער זיך אידישער מדינה, ווי אויך אַ רוף צו העלפן מדינת ישראל. און אידן אומעטום וואו איך בין געווען, אידן ווארעמע אידישע הערצער, האָבן זיך אויך אָפּגערופן אויף אַ בריטהאַרציקן אופן. אַזוי איז די גאַנצע צייט מיט אידן אומעטום, אין זייער צעשפרייטקייט אין דער וועלט, ווען מען רופט זיי צו העלפן דער אידישער מדינה. אָט דער שטריך וואָס איך האָב געזען בײַ אידן אומעטום אויף מיינע ווייטע און נאָענטע שליחותן, האָט מיך שטענדיק אָנגעפּילט מיט גרויס שטאָלץ. אַזוי איז דאָס אויך בײַזן היינטיקן טאָג".

עס דאַרף דערמאָנט ווערן, אַז אויסער יענע שליחות אין אויסטראַליע און ניו־זעלאַנד, איז אַדוו. קלעמענטינאָווסקי אויך געווען אויף באַזוכן און אין וויכטיקער שליחות פון מדינת ישראל אין פראַנקרייך, ענגלאַנד, דרום־אַפריקע, פאַראייניקטע שטאַטן פון אַמעריקע, מעקסיקע, אויך אין פוילן און אַנדערע לענדער. מען דאַרף נאָך צוגעבן, אַז קלעמענטינאָווסקי באַהערשט אויסגעצייכנט די שפּראַכן אידיש, העברעאיש, ענגליש, רוסיש, פּויליש, דייטש און אַנדערע.

אַ דאַנק בריוו פון מאָסקווע

צווישן אונזערע לאַנדסלייט ווועמען דער ביאַליסטאָקער צענטער העלפט פון צייט צו צייט, איז אויך אַ לאַנדספּרוי אין מאָסקווע. לעצטנס האָבן מיר באַקומען אַ בריוו פון דער דאָזיקער פרוי, ש.ל. מיט פאָלגענדן ·יהאַלט:

טייערע לאַנדסלייט און פריינט,

איך האָב באַקומען דאָס פּעקל וואָס איר האָט מיר געשיקט, אַ האַרציקן דאַנק אייך פאַר דער מתנה. זאָל אייך גאָט העלפן, אַז איר זאָלט קאָנען לעבן לאַנג און העלפן עלנטע נויטבאַדערפטיקע פריינט. איר האָט מיט דעם זייער דערקוויקט מיין הארץ און נשמה, אַ דאַנק.

ווען איך האָב באַקומען די מתנה פון אייך, האָב איך געווייינט פון פרייד אַז איך בין ניט פאַרגעסן. אייער מצווה איז גרויס. בײַ מיר איז אַלץ ווי געווען, דאָס האַרץ גייט אויס פון בענקשאַפט צו פריינט. אייערע בריוו און מתנות דערקוויקן מיך. עס גלוסט זיך דעריבער צו לעבן און האָפן.

איך בעט אייך, פאַרגעסט ניט ווועגן מיר. דאָס איז זייער וויכטיק. די זאַכן וואָס איר האָט מיר געשיקט אין דעם פּעקל זיינען זייער שיינע און פאַר מיר נויטיק. נאָכאַמאָל אַ דאַנק און איך בעט אייך, פאַרגעסט מיך ניט!

ביאַליסטאָקער הילפס־אַרבעט פאַרן תל־השומר שפּיטאָל אין ישראל

פון פראָפ. בערנאַרד קאָדנער

(דירעקטאָר פון דעם אינסטיטוט פאַר ביזנעס און עקאָנאָמיק ביים קאַליפאָרניע סטעיט אוניווערסיטעט, לאָס אַנדזשעלעס)

אין חודש יולי הייַנטיקס יאָר, האָב איך געהאַט די גוטע געלעגנהייט צו פאַרברענגען דריי אַנגענעמע וואָכן אין ישראל. איך האָב געהאַלטן פאָרטראָגן אין עטלעכע ישראל אוניווערסיטעטן און האָב אויך באַזוכט מיין אינגערן זון וועלכער איז עולה געווען מיט אַ יאָר פריער. בעת מיין באַזוך אין ישראל האָב איך אויך געהאַט אַ געלעגנהייט צו זיין דאָרט אין איינעם פון די וויכטיקסטע מדיצינישע הייל־צענטערס אין מדינת ישראל וווּ איך אין דער וועלט, אין דעם חיים שיבאַ מעדיקאַל־צענטער, ביים תל השומר שפּיטאָל.

איך האָב געהאַט דעם גרויסן כבוד, אַז מיינע באַגלייטער אין דעם חיים שיבאַ מעדיקאַל צענטער זיינען געווען דער דירעקטאָר פון דעם צענטער, פּראָפעסאָר מרדכי שני, און דער געהילפס־דירעקטאָר, דר. משה מודאי. אַלס רעזולטאַט פון דעם וואָס די דאָזיקע צוויי חשובע פערזענלעכקייטן זיינען געווען מיינע באַגלייטער און פון וועמען איך האָב אויך באַקומען געהעריקע אויפקלערונגען, האָב איך געהאַט אַ גוטע געלעגנהייט זיך גענוי צו באַקענען מיט אַלע העכסט מאָדערנע מעדיצינישע אינריכטונגען, מיט דעם אופן פון באַהאַנדלען און היילן די קראַנקע. מיט איין וואָרט, איך האָב פיל געלערנט וועגן די אומגעהויערע גרויסע דערגרייכונגען פון דעם צענטער, מיט וואָס עס איז באמת דאָ וואָס צו שטאָלצירן.

עס איז וועגן דעם דאָ פיל צו דערציילן. איך וויל דאָ אָבער אַרויסברענגען אַ גאָר ספּעציעלן מאָמענט וועגן דעם באַזוך, וואָס איז פאַר מיר געווען אַ גרויסע איבערראַשונג, און וואָס איז פאַרבונדן מיטן ביאַליסטאָקער צענטער אין ניו יאָרק.

לויב און אַנערקענונג פאַר די ביאַליסטאָקער

בעת מיין באַזוך אין דעם חיים שיבאַ מעדיקאַל צענטער אין תל השומר שפּיטאָל, איז פאַר מיר געווען אויך באַזונדערס אַ מאָמענט פון עמאָציאָנעלע און פערזענלעכע איבערלעבעניש. וועג דר. משה מודאי האָט מיר באַוויזן אַן אָפּטיילונג אין דעם גרויסן מעדיצינישן צענטער וואו עס זיינען די נייע אָפּעראַציע־אָפּטיילונגען, ביז איך דערשטוינט געווארן פון דעם פאַקט זענדיק ביים איינעם פון די אָפּעראַציע־זאַלן אַ פלאַך וואָס דערציילט, אַז דער דאָזיקער אָפּעראַציע אָפּטיילונג איז מנדב געווען פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער אין ניו יאָרק.

„מיין גאָט — האָב איך געזאָגט צו דר. משה מודאי — דער ביאַליסטאָקער צענטער איז די היים פון מיין פאָטער, סעם קאָדנער. וואָס פאַראַ מערקווירדיקער צופאַל עס איז, אַז דער ביאַליסטאָקער צענטער וואָס גיט אַ היים צו מיין פאָטער, איז אויך אַ ביישטייערער צו דעם חיים שיבאַ מעדיקאַל צענטער".

אויך דר. מודאי איז געווען געירט פון מיין אַנטדעקונג. ער האָט דערביי אָנגעוויזן מיט געהעריקן שטאָלץ, אַז דער ביאַליסטאָקער צענטער אין ניו יאָרק איז אַ שטאַרקער פריינט און פינאַנציעלער אונטערשטיצער פון דעם חיים שיבאַ מעדיקאַל צענטער. ער האָט מיט באַזונדערער אויפמערקזאַמקייט דערמאָנט די פינאַנציעלע הילף וואָס דער ביאַליסטאָקער צענטער האָט בייגעשטייערט צו דעם חיים שיבאַ מעדיקאַל צענטער קורץ נאָכן אויסברוך פון דער לעצטער מלחמה אין לבנון, ביים צוטראָגן געהעריקע פאָנדן וואָס האָט דערמעגלעכט דעם מעדיקאַל צענטער איינצוקויפן וויכטיקע מעדיצינישע מכשירים פון גרויסער באַדייטונג ביים היילן די פאַרוואונדעטע ישראל־סאָלדאַטן. דר. מודאי האָט אויך מיט וואַרעמקייט גערעדט וועגן זיין באַזוך אין דעם ביאַליסטאָקער צענטער אין ניו יאָרק. ער האָפּט אויף וווייטערדיקער קאָאָפּעראַציע צווישן דעם ביאַליסטאָקער צענטער און דעם חיים שיבאַ מעדיקאַל צענטער.

ביים סוף פון מיין באַזוך, האָב איך באַדאַנקט דעם פּראָפעסאָר שני און דר. מודאי פאַר דער העפלעכקייט וואָס זיי האָבן אַרויסגעוויזן צו מיר, באַקענען מיך און מאַכן שטאָלץ, אַ דאַנק וואָס איך האָב געזען דאָרט איינעם פון די בעסטע מעדיצינישע אינסטיטוציעס אין דער וועלט. פּראָפעסאָר שני און דר. מודאי זיינען אויסגעוויינלעכע פערזענלעכקייטן און אַ דאַנק זייער וווייטזעעוודיקייט און איבערגעגעבנקייט, איז דאָס לעבן פון פיל אַנדערע געווארן בעסער. עס איז פאַר מיר געווען אַ גרויסער כבוד און פאַרגעניגן צו האָבן זיך באַגעגענט מיט זיי.

וועג איך בין געפאָרן צום הויז פון מיין זון נאָכן באַזוכן דעם חיים שיבאַ מעדיקאַל צענטער, האָב איך כסדר געטראַכט וועגן מיין דערפאַרונג. וועג איך האָב געזען דעם פלאַך מיטן נאָמען פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער אויף די וועגט פון דעם חיים שיבאַ צענטער, האָט דאָס מיך געמאַכט טראַכטן וועגן דער נאָענטער פאַרבינדונג צווישן צוויי פאַרשידענע טיילן פון דער וועלט, די עלטערע מענטשן אין ניו יאָרק און די קראַנקע אין ישראל. דאָך אָבער, נאָך אַביסל איבערלייגן בייַ זיך די געדאַנקען, בין איך געקומען צום אויספיר אַז די דאָזיקע צוויי גרופּן זיינען ניט אָפּגעזונדערטע זאַכן, נאָר דאָס איז אַ טיילפון איין גרויסער גאַנצקייט, וואָס עס איז די היסטאָרישע טראַדיציעס און גייסט פון אידנטום.

דאָס אידנטום האָט שטענדיק געלערנט, אַז די וויכטיקסטע מיסיע פון אַ מענטש איז אַרויסצוואוייזן זאָרג פאַר זיין מיטמענטש. צו איגנאָרירן די נויטבאַדערפטיקע, איז אַ לעבן אָן אַ ציל. וועג מיר העלפן אַנדערע, העלפן מיר אויך זיך זעלבסט. גוטע מעשים וואָס מיר טוען פאַר אַנדערע, גיט אַ באַרעכטיקן אינהאַלט פאַר אונזער אייגענעם עקזיסטענץ.

דער ביאַליסטאָקער צענטער און חיים שיבאַ מעדיקאַל צענטער, דריקן מיט זיך אויס דאָס פיינסטע פון אידישע טראַדיציעס. זיי ביידע עקזיסטירן כדי צו העלפן אַנדערע, כאָטש דאָס וועט געטאָן אויף פאַרשידענע וועגן און אין צוויי באַזונדערע טיילן פון דער וועלט. דאָך אָבער, ביים אַרויסווייזן אַזוי פיל זאָרג און איבערגעבנקייט פאַר די וועמען זיי העלפן, זיינען זיי ביידע אייגנטלעך וווי איין וועלט מיט די זעלבע נאָבעלע צילן. זיי זיינען אמתע דינער פון גאָט.

עס איז אַ פיינע אינספּיראַציע צו לערנען, אַז דער ביאַליסטאָקער צענטער (אין ניו יאָרק) איז אַ פריינט און שטאַרקער אונטערשטיצער פון דעם חיים שיבאַ מעדיקאַל צענטער, און אַז דאָס וועט וווי געהעריק אָפּגעשאַצט פון דעם מעדיקאַל צענטער. ווידעראַמאָל זעען מיר, אַז עס איז אַ קליינע וועלט. איך בין שטאָלץ פון דעם, אַז מיין פאָטער איז אַן איינוואוינער פון אַזאַ אינסטיטוציע, וואָס וווּיזט אַרויס זייער גוטסקייט ניט בלויז צו די מיט וועמען מען איז אַרומגערינגלט, נאָר איז אויך אַ טרייער אַרויסהעלפער פאַר די איינוואוינער אין ישראל.

באַמערקונג פון דער רעדאַקציע:

די בייַשטייערונג פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער פאַרן תל־השומר שפּיטאָל אין תל־אביב, איז איבערגעגעבן געווארן מיט דער מיטהילף פון „קלוב גראָדנער פריינט", אין ניו יאָרק.

• שליפט זיך אָן אַלס מיטגלידער אין ביאַליסטאָקער צענטער, היים פאַר עלטערע מענטשן און שפּיטאָל!

אונזער זאָרג אָפּצוהיטן פאַרלאָזענע הייליקע אידישע ערטער אין ביאַליסטאָק

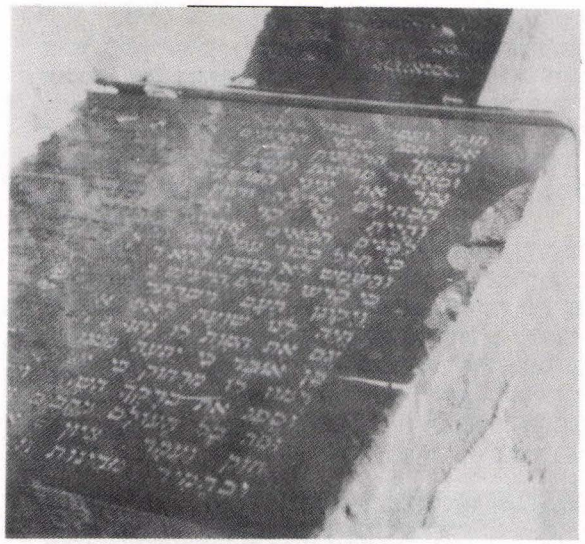
אין די פאַרצווייגטע אַקטיוויטעטן פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער און היים פאַר עלטערע מענטשן, אין ניו יאָרק, ווערט אויך אַריינגענומען די זאָרג אָפּצוהיטן די אַלטע פאַרלאָזענע אידישע ערטער אין ביאַליסטאָק. צווישן דעם אין אויך דער אַמאָליקער אידישער בית־עולם אויף באגניאווקע, ווי אויך דער גרויסער מאָנומענט אין אָנדענק פון די קנאַפּע הונדערט אידישע קרבנות בעת דעם שרעקלעכן פּאָגראָם אין ביאַליסטאָק, אין אָנהויב יוני 1906. דער דאָזיקער מאָנומענט, וואָס איז אויפגעשטעלט געוואָרן מיט קנאַפּע אַכציק יאָר צוריק, אויך אויפן בית־עולם אין באַגניאָווקע, איז מיט אַ צייט צוריק צעשטערט און צעשניטן געוואָרן פון וואַנדאַלן.

אין משך פון אַ לענגערער צייט האָט די אָנפירערשאַפט פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער געמאַכט כסדר באַמיאונגען, אַז דער אַלטער בית־עולם אויף באַגניאָווקע זאָל ווי געהעריק געבראַכט ווערן אין אָרדענונג, און, אַז אויך דער מאָנומענט געווידמעט די קרבנות פון פּאָגראָם, זאָל צוריק אויפגעשטעלט ווערן ווי דאָס דאַרף זיין. מיט אַ צייט צוריק האָבן מיר שוין געהאַט כמעט דערליידיקט אַלץ, אַז די שטיקער פון דעם מאָנומענט זאָלן געבראַכט ווערן פון ביאַליסטאָק קיין ניו יאָרק, און דאָס זאָל אויפגעשטעלט ווערן אויף דער היגער ביאַליסטאָקער סעמעטערי, וואָס איז אין עלמאָנט, לאָנג איילענד. צוליב פאַרשידענע סיבות און די ענדערונגען אין פּוילן מיט עטלעכע יאָר צוריק, איז דאָס ניט רעאַליזירט געוואָרן.

איצט, האַלטן מיר ביים דערגרייכן פאָזיטיווע רעזולטאַטן. די שטאָט־פאַרוואַלטונג (מאַגיסטראַט) פון ביאַליסטאָק, בראש מיט דעם דאָרטיקן וויצע־פּרעזידענט וואַצלאַוו אָסטאַשעווסקי, האָבן באַשלאָסן צו ברענגען אין אָרדענונג דעם אַלטן אידישן בית־עולם אין באַגניאָווקע, ווי אויך מאַכן אַ גהעריקן פּאַרקאָן אַרום דעם הייליקן אָרט. גלייכצייטיק וועט אויך אויפגעשטעלט ווערן צוריק דער מאָנומענט אין אָנדענק פון די פּראָגראָם־קרבנות, אַזוי ווי דאָס איז געווען אין פאַרלויף פון צענדליקער יאָרן.

וועגן דעם אַלעם איז דער ביאַליסטאָקער צענטער אין ניו יאָרק, דורך זיין געשעפטספירער איסאַק ריבאַלאָווסקי, כסדר אין פאַרבינדונג מיט דעם ביאַליסטאָקער וויצע־פּרעזידענט וואַצלאַוו אָסטאַשעווסקי, וועלכער ווייזט אַרויס אַ וואַרעמע באַציאונג צו דעם ענין. מיט אַ צייט צוריק האָט איסאַק ריבאַלאָווסקי זיך אויך באַגעגענט אין ניו יאָרק מיט דעם פאַרטרעטער פון דעם פּוילישן רעליגיע־מיניסטעריום אין וואַרשע, טאַדעאוש דושיק, מיט אים געהאַט אַ שמועס און אים אויך איבערגעגעבן געהעריקע דאָקומענטן וועגן דעם בית־עולם אויף באַגניאָווקע און דעם מאָנומענט. אויך ער באַציט זיך זייער וואַרעם צו דעם ענין.

דער ביאַליסטאָקער צענטער האָט אויך באַקומען אַ בריוו פון עקיבאַ כהנא, דער פאַרטרעטער פון „דזשאינט" אין אייראָפּע, אין וועלכן עס ווערט מיטגעטיילט אַז דער דערמאָנטער טאַדעאוש דושיק האָט געגעבן אַ צוזאָג, אַז דער אידישער בית־עולם אין באַגניאָווקע און דער מאָנומענט

אַ טייל פון דעם צעשניטענעם פּאָגראָם־מאָנומענט, וואָס ווערט איצט צוריק אויפגעשטעלט אויפן בית־עולם אין באַגנאָווקע

פאַר די קרבנות פון פּאָגראָם מיט קנאַפּע אַכציק יאָר צוריק, וועט געבראַכט ווערן אין פולער אָרדענונג און גוטן צושטאַנד אַרום אָקטאָבער 1984.

אויך אונזער חשובער לאַנדסמאַן און באַוואוסטער כלל־טוער, מאַקס ראַטנער, איז זייער פאַראינטערעסירט אין דעם ענין.

אַ גרויסע הילף אין דעם אַלעם האָט אויך דער ביאַליסטאָקער צענטער אין ניו יאָרק פון דעם טרייען לאַנדסמאַן, דער יונגער געלערנטער אַנאַטאָלי לעשטשינסקי, וועלכער וואוינט אין וואַרשע. עס קומט אויך אַנערקענונג דעם גוטן לאַנדסמאַן שמעון באַרטנאָווסקי, וועלכער וואוינט אין ביאַליסטאָק. פריינט באַרטנאָווסקי היט אויך די גאַנצע צייט אָפּ דעם אָנדענק־שטיין פאַר די אומגעבראַכטע קדושים ביי די נאַציס, וואָס איז אויף זשאַביע־גאַס וואו עס איז אין צייט פון דער מלחמה געווען דער בית־עולם אין געטאָ.

פריינט איסאַק ריבאַלאָווסקי האָט זיך פאַרשטענדיקט מיט דער שטאָט־פאַרוואַלטונג אין ביאַליסטאָק וועגן דעם, אַז נאָכדעם ווי דער בית־עולם אויף באַגניאָווקע און דער מאָנומענט פון די קרבנות פון פּאָגראָם וועלן געבראַכט ווערן אין אָרדענונג היינטיקן סוף יאָר, וועט אַ דעלעגאַציע פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער אין ניו יאָרק מסתמא פאָרן קיין ביאַליסטאָק אויף קבר אבות. אָבער ענוויעס וועגן דעם, וועט דער צענטער מעלדן באַזונדערס אין דער גהעריקער צייט.

BUY AND HELP US PUBLICIZE
THE NEW BIALYSTOKER
MEMORIAL BOOK

פייערונג פאַר סעם נייד'אָרף צו זיין 70 געבורטסטאָג

זונטיק, דעם 29טן אַפּריל, איז אויף אַן אימפּאָזאַנטן אופן געפייערט געוואָרן דער 70טער געבורטסטאָג פון אונזער פּראָמינענטן לאַנדסמאַן סעם נייד'אָרף, וועלכער איז גוט באַקאַנט ביי די ביאַליסטאָקער אידן. דער ליבהאַרציקער סעם, וועלכער וואוינט מיט זיין ליבער פרוי און משפּחה אין לאָס אַנדזשעלעס ווערט באַטראַכט און באַצייכנט אַלס דער „ביאַליסטאָקער אַמבאַסאַדאָר" אויפן אַמעריקאַנער מערב־ברעג.

סעם נייד'אָרף מיט זיין פרוי עדנאַ, זיינען גרויסע שטיצערס פון אונזער ביאַליסטאָקער היים און צענטער אין ניו יאָרק. ער איז געווען אַ פּראָמינענטער ביזנעסמאַן און אין שוין איצט ריטאיערט. צו דער פייערונג לכבוד זיין 70טן געבורטסטאָג, וואָס איז פאָרגעקומען אין דעם באַוואוסטן „פּריערס קלאָב", אין בעווערלי הילס, קאַליפאָרניאַ, איז געקומען אַ גרויסער עולם פון דער משפּחה, לאַנדסלייט און פערזענלעכע פריינט. אַ צאָל געסט זיינען געקומען פון אַזוי

סעם נייד'אָרף און הירש פייגין

וויי אַזש פון אַרגענטינע, אויסטראַליע, מדינת ישראל, מעקסיקאָ, ניו יאָרק, שיקאַגאָ, פלאָרידאַ און אַנדערע ערטער.

אָנגעזען צווישן די געקומענע געסט זיינען געווען צבי און סטעלאַ פייגין, פון אַרגענטינע, וועלכע זיינען יוגנט פריינט פון סעם נייד'אָרף; טעוול פרוזשאַנסקי, און סאַשאַ אַלעקסאַנדער (פון די אַמאָליקע וואַסילקאָווסקי אין ביאַליסטאָק) פון אויסטראַליע; י. ראַלף און דזשאַנעט בעלל, פון שיקאַגאָ, וועלכע זיינען אויך טרייע שטיצער פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער אין ניו יאָרק; סעם גאָרניק און טאָכטער געיל אַ יוגנט חבר פון נייד'אָרף. צווישן די געסט זיינען אויך געווען: מעני און דזשאָקי סילווערמאַן, די נייד'אָרפס טאָכטער און איידעם; דער זון ריטשאַרד, וועלכער איז דיסטריקט אַטוירני אין לאָס אַנדזשעלעס, מיט זיין פרוי העלען און קאָזין מאָרי נייד'אָרף; איזי און שוירלי שעינמאַן; דר. מאָרי שעינמאַן, דזשון שעינמאַן, ביטריס דאָלין פון שיקאַגאָ.

ביי דער פייערונג וואָס איז דוכגעפירט געוואָרן אויף אַ געהויבענעם און גלייכצייטיק היימישן אופן, איז געזאַמלט געוואָרן אַ גרעסערע סומע געלט פאַר וויכטיקע צוועקן. דער עולם איז געווען זייער צופריידן פון דער פיינער שמחה.

מאָרעי נייד'אָרף (לינקס), סעם און עדנאַ נייד'אָרף, ביים צעשנייַדן דעם קעיק, ביי דער באַגלייטונג פון אַ האַרמאָניסט.

מיר, אין דעם ביאַליסטאָקער צענטער און היים פאַר עלטערע מענטשן אין ניו יאָרק, זיינען שטאָלץ מיט אונזערע טייערע לאַנדסלייט סעם און עדנאַ נייד'אָרף. דאָס פּאָרל האָט אויך געראָטענע אייניקלעך פון וועמען זיי האָבן נחת, אַזוי ווי דאָס איז מיט זייערע קינדער. מיר ווינטשן די נייד'אָרפס, מיט זייער פאַרצווייגטער משפּחה, אַ סך גליק, פרייד און צופּרידנקייט אין זייער וויטערדיקן לעבן. זאָלן זיי אַלע זיין געזונט און לאָמיר שטענדיק הערן גוטע נייעס.

טעוול פרוזשאַנסקי, ראַלף בעל און פרוי זשאַנעט

גרויסע פייערונגען לכבוד זלמן ירושלמי ביי די ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט אין ישראל

פון קאָפּל לב (תל אביב)

דאָנערשטיק, דעם 22טן מערץ היינטיקס יאָר, האָט די דירעקציע פון דעם בית ספר תיכון ד', אין תל אביב, דורכגעפירט אַ פייערונג לכבוד דעם 85טן געבורטסטאָג פון אונזער חשובן און באַליבטן לאַנדסמאַן זלמן ירושאַלמי, צו וועמען אַלע ווייזן אַרויס גרויס דרך ארץ. דער ליבער פריינט ירושאַלמי איז גוט באַקאַנט און באַליבט ביי אַלע קרייזן אין תל אביב, אָבער גאָר באַזונדערס איז דאָס ביי אונזערע ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט. מר. ירושאַלמי איז פאָרזיצער פון דעם „ארגון יוצאי ביאַליסטאָק בישראל".

אין דער פייערונג אין דער אויבנדערמאָנטער שולע, וואו די תלמידים האָבן אַדאָפּטירט די אַמאָליקע אידישע ביאַליסטאָק, האָט זיך באַטייליקט אַ גרויסער עולם פון פאָרשטייער פון פאַרשידענע ארגאַניזאַציעס, די פאַמיליע פון יובליאַר ווי אויך לאַנדסלייט און פריינט.

דער פייערלעכער צוזאַמענקונפט איז געעפנט געוואָרן מיט אַ מוזיקאַלישן פראָגראַם, אַ פיינער קאָנצערט, אויסגעפירט פון תלמידים פון דער שולע. נאָכדעם זיינען מיט באַגריסונגען אַרויסגעטראָטן: מ. ארצי, וויצע־ מעיאָר פון דער שטאָט תל אביב; דר. שאַליט, דירעקטאָר פון בית התפוצות; מ. מאַכט, דירעקטאָר פון באַנק לאומי; ה. שטיינבערג, פרעזידענט פון די „ארט"־שולן אין ישראל; דר. יודקאָווסקי, שוואָגער פון ירושאַלמי; צבי קלעמענטינאָווסקי; דר. בן יוסף; דן לוין, דירעקטאָר פון דער גימנאַזיע און אַנדערע.

אַלע רעדנער האָבן אין זייערע באַגריסונגען אַרויסגעבראַכט וועגן דער נאָבעלער פערזענלעכקייט פון זלמן ירושאַלמי און אונטערגעשטראָכן די פאַרשידענע לייסטונגען און אָנשטרענגונגען וואָס דער יובילאַר האָט צושטייער געגעבן אויף פאַרשידענע געביטן אין דער אינדוסטריע, פינאַנסן, דערציאונג און אַנדערעס. מר. ירושאַלמי, אין אָנגעווייזן געוואָרן, האָט גרויסע פאַרדינסטן ביים העלפן אַנטוויקלען דאָס לאַנד, פריער ארץ ישראל און נאָכדעם מדינת ישראל. דאָס אַלץ, איז געזאָגט געוואָרן, טוט פריינט ירושאַלמי שטענדיק מיט טריישאַפט און איבערגעבנקייט.

אין די רעדעס איז אויך אַרויסגעבראַכט געוואָרן דער גרויסער ביאַליסטאָקער יחוס פון וואַנען עס שטאַמט זלמן ירושאַלמי מיט זיין משפחה, עס איז צוגעגעבן געוואָרן דעם גרויסן אינטערעס און ליבשאַפט וואָס מר. ירושאַלמי ווייזט אַלע יאָרן אַרויס צו די אינטערעסן פון ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט אין ישראל ווי אויך אין דער וועלט.

צום סוף האָט געערעדט דער יובילאַר. פריינט ירושאַלמי האָט באַדאַנקט פאַר דער פיינער אויפנאַמע וואָס איז אייגעאַרדענט געוואָרן לכבוד אים, ער האָט אויפגעמישט קאַפּיטלעך פון זיין לאַנגן און פאַרשידנפאַרביקן לעבן, וואָס ציט זיך אָנהויבנדיק מיט 85 יאָר צוריק אין דער אמאָליקער באַרימטער אידישער ביאַליסטאָק, ביז איצט אין דעם אידישן היימלאַנד. פריינט ירושאַלמי האָט צום סוף צוגעזאָגט ווייטער פאָרטצוזעצן זיינע פאַרשידענע אַקטיוויטעטן אויף דעם זעלבן וועג ווי ביז איצט, ניט געקוקט אויף זיין הויכן עלטער.

זונטיק, דעם 24טן יוני היינטיקס יאָר, איז פאָרגעקומען אַ צווייטע אייַנדרוקספולע פייערונג לכבוד דעם 85טן געבורטסטאָג פון זלמן ירושאַלמי, וואָס האָט אויף אַלעמען איבערגעלאָזט אַ שטאַרקן אייַנדרוק. דאָסמאָל איז די פייערונג פאָרגעקומען אין קרית ביאַליסטאָק, ניט ווייט פון תל אַביב,

זלמן ירושלמי

דאָס שטעטל וואָס טראָגט דעם נאָמען און פאַראייביקט דעם אָנדענק פון אונזער טייערער אַמאָליקער אַלטער היים פון וואַנען מיר אַלע שטאַמען, און וואָס איז אויך אַ ווירדיקער לעבעדיקער מאָנומענט פאַר אונזערע קדושים און מארטירער.

ביי דער פייערונג, וואָס איז פאָרגעקומען ביי געדעקטע טישן, זיינען מיט וואַרעמע באַגריסונגען אַרויסגעטראָטן: מ. ליניק, וויצע־מעיאָר פון יהוד וואָס איז אין דער געגנט וואו עס געפינט זיך קרית ביאַליסטאָק; א. פּאָפּלאָווסקי, א. צינאָוויץ, קאָפּל לב און דער באַקאַנטער אַדוו. מ. עינת. אַלע האָבן געשילדערט די גרויסע אויפטוען און פאַרדינסטן פון דעם יובילאַר אין דעם געזעלשאַפטלעכן לעבן, ווי אויך פאַר די ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט. עס איז באַזונדערס אַרויסגעהויבן געוואָרן די גרויסע אויפטוען פון ירושאַלמי ביים העלפן בויען קרית ביאַליסטאָק.

צום סוף האָט פריינט ירושאַלמי באַדאַנקט אַלע אָנוועזנדע פאַר קומען און צוטיילן אים דעם כבוד. ער האָט אַרויסגעבראַכט אינטערעסאַנטע עפיזאָדן פון זיין לעבן און ווי אַזוי ער האָט, מיט פיל יאָרן צוריק, געהאָלפן אַראָפּברענגען זיין גאַנצער משפחה פון ביאַליסטאָק קיין ארץ ישראל. ער האָט אויך דערציילט וועגן די טעטיקייטן זיינע פאַר דער ביאַליסטאָקער לאַנדסמאַנשאַפט אין ישראל, ווי פאַר ביאַליסטאָקער אינטערעסן אין דער וועלט. דערביי האָט מר. ירושאַלמי דערציילט וועגן די פאַרשידענע שווערקייטן וואָס איז געווען פאַרבונדן מיט בויען קרית ביאַליסטאָק. ער האָט געדאַנקט פאַר דער וויכטיקער אַקטיוויטעט וואָס דער העלפט אויך דורך דעם אויפהאַלטן דעם שיינעם און גוטן נאָמען פון דער אַמאָליקער אידישער ביאַליסטאָק.

אונזער חשובער טוער און איינער פון די פירער פון קרית ביאַליסטאָק, מ. פליקער, האָט צום סוף איבערגעגעבן צו פריינט זלמן ירושאַלמי אַן ערן־טאָווועל, אין נאָמען „ארגון יוצאי ביאַליסטאָק בישראל", פאַר זיינע פאַרדינסטן פאַר קרית ביאַליסטאָק און פאַר מדינת ישראל בכלל. דער עולם איז זיך פונאַנדערגעגאַנגען אין אַ געהויבענער שטימונג.

געמיינזאַמע 41טע יערלעכע אַזכרה פון די ביאַליסטאָקער און גראָדנער לאַנדסלייט אין אָנדענק פון די קדושים

פון מאָריס ברייטער

ווי אין די פאַרגאַנגענע יאָרן איז אויך זונטיק, דעם 25טן מערץ 1984, פאָרגעקומען די פאַראייניקטע ביאַליסטאָקער־גראָדנער יזכור פאַרזאַמלונג, אין אָנדענק פון די קדושים און מאַרטירער, די אומגעבראַכט נאָענטע ביי די נאַצישע רוחצים. די האַי־יאָריקע 41טע יערלעכע אַזכרה איז פאָרגעקומען אין דעם גרויסן אוידיטאָריום פון ביאַליסטאָק צענטער, 228 איסט בראָדווי, ניו יאָרק. דער זאַל איז געווען ספּעציעל באַצירט מיט פאַסיקע אויפשריפטן און ליכט, ווי עס פאַסט פאַר אַזאַ צוזאַמענקום.

צו דער יזכור־פאַרזאַמלונג איז געקומען אַ גרויסער עולם ביאַליסטאָקער און גראָדנער לאַנדסלייט, מיט זייערע משפּחות און פריינט. דאָס מאָל זיינען אויך געקומען אַ גרויסע צאָל קינדער פון „צווייטן דור", קינדער פון געראַטעוועטע עלטערן פון אומקום ביי היטלער׳ן. עס איז גוט צו זען, אַז דער נייער דור ווייזט אַרויס אַ געהעריקן אינטערעס צו אונזערע יערלעכע אַזכרות וואָס קומט צום אויסדרוק מיט זייער גרעסערן אָנטייל אין די פאַרזאַמלונגען. דאָס איז פון גרויסער באַדייטונג, ווייל אַזוי אַרום ווערן די יונגע מענטשן זיך אויך דערוויסן וועגן דעם אַמאָליקן אידישן לעבן אין ביאַליסטאָק, גראָדנע און אַנדערע ערטער, וועמענס דערהויבענעם יחוס מען דאַרף אויך אָפהיטן איצט און פאַר די קומענדע דורות.

די פאָרזיצערס פון דער איינדרוקספולער פאַרזאַמלונג זיינען געווען איסאַק ריבאַלאָווסקי, געוועסענער סעקרעטאַר פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער, היים און שפּיטאָל פאַר עלטערע מענטשן און דאָקטער ראָסעק, אין נאָמען פון דעם קלוב גראָדנער פריינט. ביידע האָבן אין אָנהויב געגעבן אַ פאָסיקן אַריינפיר וואָס האָט געשאַפן אַ געהעריקע שטימונג צווישן די אָנוועזנדע. דער עולם איז געווען טיף געריר־ט וועגן 41 קינדער פון געראַטעוועטע עלטערן האָבן אַריינמאַרשיר־ט אין זאַל אַריין מיט 41 אָנגעצינדענע ליכט (אין גלעזער), וואָס זיי האָבן אַוועקגעשטעלט אויף אַ ספּעציעלן פלאַץ אין פראָנט פון דער בינע.

וועגן די קינדער זיינען אַריינגעקומען אין זאַל מיט די אָנגעצינדענע ליכט האָט דער באַקאַנטער חזן סאָל זים געזונגען „אַני מאַמין" און צווישן עולם האָט מען געהערט קרעכצן און געווויין. חזן זים האָט אַלעמען געריר־ט מיט זיין טיף האַרציקן געזאַנג. חזן סאָל זים האָט אַלעמען געריר־ט מיט פאַסיקע תפילות און געזאַנג, צווישן איין רעדנער און דעם צווייטן. דער עולם אין זאַל האָט אים באַשאָנקען מיט אויסדריקן פון אַנערקענונג פאַר זיין רירנדן געזאַנג, וואָס האָט צוגעגעבן פיל פאַסענדער שטימונג צו דער אַזכרה.

סעם סאָלאַזש, פרעזידענט פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער היים און שפּיטאָל פאַר עלטערע מענטשן, האָט געהאַלטן אַ קורצע אייגדרוקספולע רעדע. מר. סאָלאַזש האָט אויפגעלעבט יענע טרויעריקער צייט פאַרן אידישן פאָלק אונטער דער שרעקלעכער אָקופאַציע פון היטלער׳ן. ער האָט אַרויסגעבראַכט וויכטיקע פאַקטן וועגן די ליידן און אומקום פון די אידן ביי היטלער׳ן, וועגן די גרויסע פרייַע וועלט איז געווען גלייכגילטיק צו דעם אַלעם. סאָלאַזש האָט אויך דערמאָנט וועגן דעם העלדישן אידישן ווידערשטאַנד קעגן די נאַצים, וואָס האָט ניט געהאַט קיין פאַרגלייך צו זיך אין צייט פון דער מלחמה. מיט גרויס עמאָציע האָט סעם סאָלאַזש געענדעט וועגן אויפקום און אַנטוויקלונג פון מדינת ישראל, וואָס איז געווארן ווי דאָס האַרץ פון גאַנצן אידישן פאָלק.

בנימין מיד
דער גאַסט־רעדנער ביי דער גרויסער אַזכרה־פאַרזאַמלונג.

ער האָט געראַטעוועט אַ סך אידישע לעבן, אַרייַנגערעכנט זיין אייגן לעבן. ער האָט אויך אַרויסגעהויבן דעם גרויסן חורבן פון דער אידישער באַפעלקערונג אין פּוילן, ווי אויך אין אַלע אַנדערע אָקופּירטע לענדער. ער האָט אויך אַרויסגעהויבן דעם גרויסן חורבן פון דער אידישער באַפעלקערונג אין פּוילן, ווי אויך אין אַלע אַנדערע אָקופּירטע לענדער. ער האָט אויך אַרויסגעהויבן דעם גרויסן חורבן פון דער אידישער באַפעלקערונג אין פּוילן, ווי אויך אין אַלע אַנדערע אָקופּירטע לענדער.

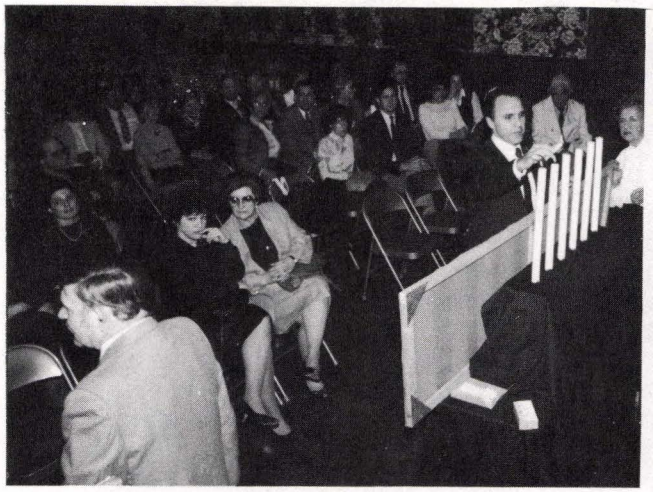
אַלס גאַסט־רעדנער ביי דער אַזכרה איז אַרויסגעטראָטן דער באַוואוסטער פירער פון דער שארית הפליטה, בנימין מיד, פרעזידענט פון דעם אַמעריקאַנער צוזאַמענקום פון דער שארית הפליטה. ווי באַקאַנט האָט בנימין מיד אַרגאַניזירט און דורכגעפירט דעם גרויסן צוזאַמענפאָר פון דער שארית הפליטה אין וואַשינגטאָן, אין אַפּריל 1983, וואָס האָט אַרויסגערופן אַ גרויסן אָפּקלאַנג סאַי ביי דער שארית הפליטה אומעטום, סאַי אין אַלגעמיינעם אידישן לעבן ווי אויך אין דער גרויסער אַמעריקאַנער עפענטלעכקייט.

בנימין מיד האָט אַרויסגעבראַכט וועגן דער גרויסער ראָלע און אויפגאַבן פון דער שארית הפליטה אידן ביים העלפן אָפהיטן און ניט לאָזן פאַרגעסן וועגן דעם שרעקלעכן חורבן ביי היטלער׳ן. ער האָט אויך געריר־ט וועגן דעם העלדישן ווידערשטאַנד אין דער וואַרשעווער געטא, ווי אויך דעם אידישן ווידערשטאַנד אין אַנדערע ערטער קעגן די היטלעריסטישע מערדערס. מר. מיד האָט אויך דערמאָנט, אַז אַ דאַנק דער שארית הפליטה איז בכלל געקומען אַ גרויסער אינטערעס אין אידישן און אַלגעמיינעם לעבן אָפּצוהיטן דעם אָנדענק פון אידישן חורבן און ווידערשטאַנד. מען זעט טאַקע ווי יעדעס יאָר ווערן די צאָל טרויער־פאַרזאַמלונגען גרעסער און איינדרוקספול און עס באַטייליקן זיך אויך אין דעם אַלץ מער מענטשן. בנימין מיד האָט אויך אַרויסגעבראַכט פאַקטן וועגן דעם מוזעאום־צענטער וואָס ווערט איצט געבויט ווערן אין וואַשינגטאָן אין אָנדענק פון אומגעבראַכטע קרבנות ביי היטלער׳ן, ווי אויך וועגן דעם מוזעאום וואָס מען גרייט בויען אין ניו יאָרק.

אין נאָמען פון די גראָדנער לאַנדסלייט האָט געריר־ט משהל קרעמער, וועלכער איז אויך ויצע־פרעזידענט פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער, היים און שפּיטאָל פאַר עלטערע מענטשן. קרעמער, וועלכער איז איינער פון די פירער פון דעם קלוב פון גראָדנער פריינט און אומגעגענט,

חזן סאָל זים
בייַם זינגן און מאַכן דעם אל מלא רחמים, בייַ דער אַזכרה.

בנימין ליאַך בייַם אָנצוגן די יאָרצייט־ליכט.

האָט אויפגעלעבט דאָס אידישע לעבן אין דער אַמאָליקער גראָדנע און אין דער אַרומיקער געגנט. אומעטום דאָרט איז געווען אַ וואונדערלעכער פאַרוואָרצלטער און בריי־פאַרצווייגטער אידישער לעבן. ליידער איז דאָס אַלץ אומגעבראַכט געוואָרן פון די דייטשע רוצחים און זייערע אַרויסהעלפערס. און צו אונזער וויייטאָג זעען מיר, אַז ניט געקוקט אויף דעם שרעקלעכן חורבן בייַ אידן זיינען איצט ווידער פאַראַן פאַרשידענע כוחות וואָס פאַרמעסטן זיך קעגן דעם אידישן פאָלק, באַזונדערס אויף דער אידישער מדינה. משהל קרעמער האָט געפונען, אַז צוזאַמען מיט אָפּהיטן אויף שטענדיק דעם הייליקן אָנדענק פון אונזערע קדושים און מאַרטירער, דאַרפן אידן אויך כסדר זיין אויף דער וואַך קעגן אַלע שונאים.

אַ שטאַרקן איינדרוק האָט געמאַכט די קורצע רעדע פון מייקל ראָסעק, וועלכער האָט געריידט אין נאָמען פון די קינדער פון דעם „צווייטן דור". ער האָט אַרויסגעבראַכט ווי די קינדער פון געראַטעוועטע עלטערן וווינען אַרויס אַלץ מער אַ גרעסערן אינטערעס צו דעם גרויסן אידישן חורבן און ווידערשטאַנד קעגן די נאַציס. ער האָט אויך צוגעזאָגט אין נאָמען פון די קינדער פון נייעם דור, אַז מען וועט קיינמאָל ניט לאָזן פאַרגעסן וואָס די היטלעריסטן האָבן געטאָן צום אידישן פאָלק. די נייע דורות וועלן אויף שטענדיק אָפּהיטן דעם הייליקן אָנדענק פון די קדושים און מאַרטירער. דורך דעם וועלן די נייע דורות אויך העלפן שטאַרקן און ציען וווייטער דעם המשך פון דעם אידישן לעבן און גייסט פון מזרח אייראָפּע, וואָס עס האָבן אויף אַזאַ טראַגישן אופן פאַרניכטעט די מערדער־זין פון דעם דייטשן פאָלק.

איסאַק ריבאַלאָווסקי און דאָרא ראָסעק האָבן דאָס געמאַכט דעם אָפּיל אויף וואָס דער עולם האָט זיך אָפּגערופן אויף אַ וואַרעמען אופן. מר. ריבאַלאָווסקי און מרס. ראָסעק האָבן דערביי אויך גערעדט וועגן די אויפגאַבן פון די ביאַליסטאָקער און גראָדנער לאַנדסלייט ניט צו לאָזן פאַרגעסן און אָפּשוואַכן דעם גרויסן יחוס פון די אַמאָליקע אַלטע היימען. דאָס קאָן אַמבעסטן אויך דערגרייכט ווערן דורך פירן פאַרשידענע אַקטיוויטעטן פאַר די לאַנדסלייט, פאַר אידיש לעבן בכלל און פאַר מדינת ישראל.

צום סוף האָבן איסאַק ריבאַלאָווסקי און פרוי דאָרא ראָסעק אויף אַ רירנדן אופן אָנגעפירט מיט דער צערעמאָניע פון אָנצינדן די יאָרצייט־ליכט. די ליכט זיינען אָנגעצינדן געוואָרן פון קינדער פון געראַטעוועטע עלטערן. אין נאָמען פון ביאַליסטאָקער צענטער זיינען די ליכט אָנגעצינדן געוואָרן פון: דעם גאַסט־רעדנער בנימין מיד, דאַיאַן און דר. מעטיו קודיש, בנימין ליאַך, קלעיר פאַרעלי, מר. און מרס. אייב בערגן, געריי און האָוארד סעדער.

אין נאָמען פון דעם קלוב גראָדנער פריינט און אומגעגענט, האָבן פאָלגענדע קינדער אָנגעצינדן זעקס יאָרצייט־ליכט:

באָריס סולקעס, האַרווי גאָרבולסקי, מיטשעל סיסון, אידיט גאָלדשמיט, סאָניאַ ראַפאָפּאָרט, מעטיו מיליען און יוסף טראַכטענבערג.

דערביי האָט סעם סאָלאַזש, מיט זיין זון סקאָט, אָנגעצונדן אַ ספּעציעלן גרויסן ליכט אין אָנדענק פון די העלדישע געפאַלענע סאָלדאַטן פון דער ישראל אַרמיי. אויך די גראָדנער האָבן אָנגעצונדן אַ ספּעציעלן גרויסן יאָרצייט־ליכט, אין אָנדענק פון די פאַרשטאָרבענע לאַנדסלייט אין פאַרגאַנגענעם יאָר.

חזן סאָל זים האָט געמאַכט דעם אל מלא רחמים און געזאָגט פאַסיקע תפילות, וואָס דער עולם האָט אויסגעהערט אין טיפן שטילשווייגן. נאָכדעם האָט חזן זים געזאָגט קדיש בציבור מיטן עולם. די איינדרוקספולע געמיינזאַמע טרויער־פאַרזאַמלונג האָט זיך פאַרענדיקט מיטן געזאַנג פון דער התקוה און דעם פאַרטיזאַנער הימן.

אַ דאַנק בריוו פון דער געשטוני משפּחה

חשובער פריינט איסאַק ריבאַל,

מיר ווילן אויסדריקן אונזער האַרציקן דאַנק צו אייך און צו דער באַאַרד פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער, היים און שפּיטאָל פאַר עלטערע מענטשן, פאַר האַנדלען מיט וואַרעמקייט און ריכטיקייט אין באַצוג צו אונזער קוזינע קעיטי קירש, אין אַ צייט וועו זי האָט זיך גענויטיקט אין געהעריקער מעדיצינישער אויפזיכט, דער האָספּיטאַל האָט איר ניט געקענט מער האַלטן.

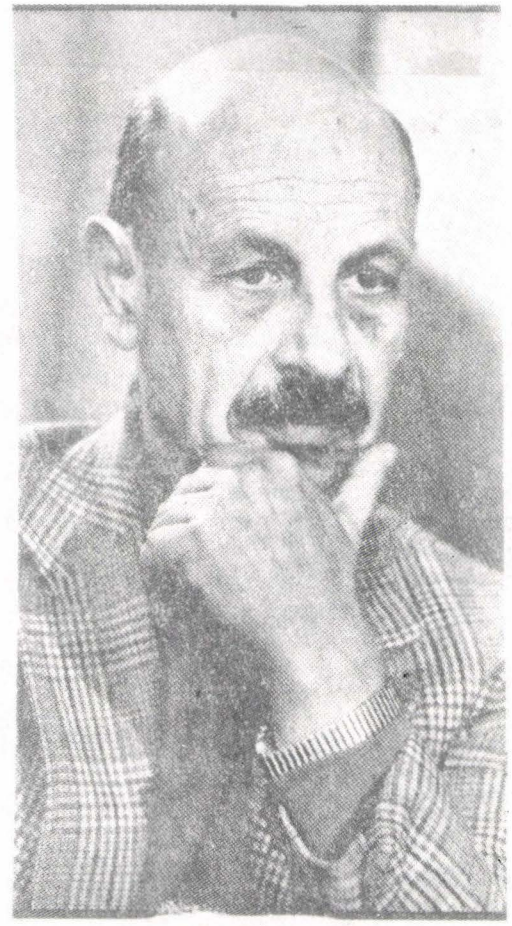
אַלס אויסדרוק פון אַנערקענונג פאַר אייער פיינער האַנדלונג וואָס מיר שאַצן ווי געהעריק אָפּ, שיקן מיר אייך איבער אַ דאָנעישאָן פאַר דער אינסטיטוציע. מיר ווינטשן אייך אַז דער ביאַליסטאָקער צענטער און היים פאַר עלטערע מענטשן זאָל אויך ווייטער זיין אַ היים מיט האַרץ אין די קומענדע יאָרן.

בעסטע וואונטשן,
מר. און מרס. אַברהם געשטוני,
מיאַמי ביטש, פלאָרידאַ

פּראָפעסאָר יגאַל ידין ע"ה

פון זרח שוועץ (בני ברק, ישראל)

אַ יען עלטער פון 67 יאָר איז מיט אַ קורצער צייט צוריק, אין ירושלים, פלוצלינג געשטאָרבן דער באַרימטער געלערנטער פּראָפ. יגאַל ידין. זיין טויט האָט אָפּגעשניטן אַ שטאַרק איינגעוואָרצלטן בוים פון דעם מיליטעריש־אַקאַדעמיש־וויסנשאַפטלעכן און פּאָליטישן לעבן אין מדינת ישראל. יגאל ידין איז געווען צוזאַמען מיט בן־גוריון איינער פון די גרינדערס פון דעם ישראל־מיליטער צה"ל פון דער באַפרייאונגס־מלחמה אין 1948 און אויך נאָכדעם. ער איז געווען שף פון געזעראַל־שטאַב פון צה"ל, אין דער ניינטער (9) כנסת איז ער געווען וויצע־פּרעמיער מיניסטער בייַ דער זייט פון מנחם בעגין.

פּראָפ. יגאַל ידין ע"ה

אַלס פּראָפעסאָר פון אַרכעאָלאָגיע אין דעם העברעאישן אוניווערסיטעט אין ירושלים, האָט ידין פאַרנומען איינע פון וויכטיקסטע פלעצער אויפן געביט פון ארץ־ישראל אַרכעאָלאָגיע און געשיכטע־פאָרשונג פון דער תנ"ך עפּאָכע, באַזונדערס די תקופה פון חורבן בית שני. צו דער אַרכעאָלאָגיע פון אַלטן ארץ־ישראל איז ער ניט געקומען צופעליק. דאָס האָט ער איבערגענומען פון זיין גרויסן פאָטער, פּראָפ. אליעזר־ליפאַ סוקעניק, וועלכער איז געווען פון די ערשטע אַרכעאָלאָגן אין ארץ־ישראל.

יגאַל ידין איז געבוירן געווארן אין ירושלים, צו זיין פאָטער אליעזר־ליפאַ סוקעניק און זיין מוטער חסיה פיינסאָד, ביידע האָבן זיי געשטאַמט פון ביאַליסטאָק. ליפאַ איז געווען טעטיק אין דער פּועלי־ציון באַוועגונג אין ביאַליסטאָק און די משפחה איז עולה געווען קיין ארץ־ישראל אין יאָר 1911. ליפאַ סוקעניק (ידין) איז יאָרן לאַנג געווען אַ וויכטיקער פאָרשער פון ארץ־ישראל אַלטערטימלעכקייטן און ער האָט אָנגעפירט מיט עקספּעדיציעס־אויסגראָבונגען אין פאַרשידענע טיילן פון לאַנד. ער האָט פאַרעפענטלעכט פאַרשידענע ביכער און הונדערטער אַרטיקלען אין פאַך־זשורנאַלן וועגן זיינע אַנטדעקונגען פון די אַרכעאָלאָגישע אויסגראָבונגען אין ארץ־ישראל. גלייכצייטיק איז ער געווען אָנפירער פון דעם פאַקולטעט פון אַרכעאָלאָגיע פון דעם העברעאישן אוניווערסיטעט אין ירושלים.

מיטן נאָמען פון פּראָפעסאָר ליפאַ סוקעניק איז אויך פאַרבונדן די גרויסע אַנטפּלעקונג פון די באַהאַלטענע מגילות אין די היילן פון מדבר יהודה. („מגילות הגולות"). די דאָזיקע זעלטענע געשריבענע מגילות זיינען געווען באַהאַלטן דורך דער שטרענג־פרומע סעקטע „אַסייַנער" (אַסיים), וועלכע זיינען אַנטלאָפן פון די רוימישע לעגיאָנערן און זיך אויסבאַהאַלטן אין די פיל־צאָליקע היילן פון מדבר יהודה, אין די לעצטע יאָרן נאָכן חורבן בית שני. פּראָפ. ליפאַ סוקעניק האָט די מגילות געעפנט און נאָך לאַנגע באַמיאונגען, מיט דער הילף פון אַנדערע פאָרשערס, האָט ער אָפּגעלייענט און אויסגעטייטשט די טעקסטן פון די מגילות און דאָס פאַרגליכן מיט פאַראַלעלע קאַפּיטלעך פון תנ"ך.

מיטן פאַרעפענטלעכן די מגילות פון מדבר יהודה איז דער נאָמען פון אַרכעאָלאָג און גרויסן פאָרשער פּראָפ. אליעזר ליפאַ סוקעניק באַוואָרן אויף דער גאַנצער וועלט. עס דאַרף דערמאָנט ווערן, אַז אַ געוויסע צייט איז פּראָפ. סוקעניק געווען אין אַמעריקע. ער איז דאָרט אויך געווען פרעזידענט פון דער געזעלשאַפט פאַר געשיכטע פון ביאַליסטאָק, וואָס האָט אין 1949 אַרויסגעגעבן דעם „פּנקס ביאַליסטאָק", וואָס איז צונויפגעשטעלט און צוגעגרייט געווארן פון דעם באַוואוסטן ביאַליסטאָקער געלערנטן ש. ה. הערשבערג.

זיין יונגער פעאיקער זון, פּראָפ. יגאל ידין, האָט געלערנט אַרכעאָלאָגיע, אַראַביש און די איסלאַמישע געשיכטע. גלייכצייטיק איז ער געווען זייער טעטיק אין דער „הגנה". אין דער באַפרייאונגס־מלחמה אין יאָר 1948 איז יגאַל ידין געווען שף פון דעם געזעראַל־שטאַב פון דער ישראל־אַרמיי. נאָכן פאַרענדיקן זיין דינסט אין דער אַרמיי האָט ער זיך אינגאַנצן איבערגעגעבן דער אַרכעאָלאָגיע און די געשיכטע פון ארץ־ישראל אין דער צייט פון תנ"ך. ער האָט פיל אַנשטרענגונגען באַזונדערס אָפּגעגעבן דער פאָרשונג פון די יאָרן פון דעם רוימישן באַהערשן ארץ־ישראל און דעם חורבן בית שני.

זיינע גרויסע פעאיקייטן צו אָרגאַניזירן געזעלשאַפטן פון מיטהעלפערס צו די אויסגראָבונגען, ווי אויך צו באַקומען גרויסע פינאַנציעלע הילף פון פאַרשידענע קוועלן און פערזאָנען, האָבן געבראַכט צו די גרויסע אויסגראָבונגען פון „חתור" אין גליל און „מסדה" אויפן ראַנד פון מדבר יהודה. אַזוי האָט אים אויך מזל'דיק געלונגען צו געפינען, ביים גראָבן אין חבר־טאָל, דעם אַרכיוו פונ'ם אויפשטאַנד פון בר־כוכבא קעגן די רוימער, וואָס איז אויסגעבראַכן זעכציק יאָר נאָכן חורבן.

די וויכטיקסטע אַרכעאָלאָגישע אַרבעט פון פּראָפ. יגאַל ידין איז, אָן שום ספק, געווען די אויסגראָבונגען אויפן הויכן מדבר־באַרג „מסדה". דאָרט איז געווען די לעצטע פעסטונג

וואו די רעשטלעך פון די קעמפנדע קנאים האָבן זיך פאַרפעסטיקט, און פון דאָרט געפירט אַ באַוואָפנטן ווידערשטאַנד קעגן דעם רומישן לעגיאָן מיט זיינע מאַסן זעלנער וועלכע זיינען געווען באַוואָפנט מיט די בעסטע מלחמה־מיטלען וואָס זיינען געווען אין יענער צייט. דער אָפענגסלאָזער קאַמף האָט זיך געצויגן כמעט דריי יאָר און די פאָר הונדערט קנאים האָבן זיך ניט אונטערגעגעבן צו די בלוטיקע רוימער ביז צום לעצטן טראַגישן זעלבסמאָרד פון די אידישע קעמפער.

פראָפּ. יגאל ידין האָט אויפגעדעקט און רעסטאַווירט די פעסטונג און אַלע חרובע בנינים פון „מסדה" ביז די קלענסטע איינצעלהייטן. די מערסטע פון די אַנטדעקטע זאַכן אויף „מסדה" זיינען איצט אין דעם ישראל־מוזעאום אין ירושלים. די ביכער און אַרטיקלען וואָס ידין האָט פאַרעפענטלעכט וועגן די „מסדה־אויסגראָבונגען, האָט אים אַרויסגערוקט אין דער ערשטער רייע פון באַרימטע אַרכעאָלאָגן און היסטאָריש פאָרשערס אין דער וועלט. דער נאָמען פון „מסדה" איז געבליבן אַן אייביקער סימבאָל פאַר מענטשלעכער פרייהייט און אומאָפהענגיקייט. און איצט דינט די געוועזענע פעסטונג „מסדה" ווי אַ זעלטענער צויגיאונגס־פונקט פאַר טוריסטן און באַזוכער פון אויסלאַנד און פון מדינת ישראל. יעדעס יאָר קומט אויף אויף דעם בארג „מסדה" פאָר די איינשווערונג־צערעמאָניע פון די נייע יונגע זעלנער פון צה"ל.

אויך אין דער פאָליטיק פון דער אידישער מדינה האָט פראָפּ. יגאל ידין פרובירט אַרײַנברענגען זיין איינפלוס. צו די וואַלן פון דער פריערדיקער, נייַנטער כנסת, האָט ער אָרגאַניזירט אַ דעמאָקראַטישע ליסטע פון חשובע פערזענלעכקייטן פון לאַנד און ער האָט דערגרייכט 15 מאַנדאַטן אין דער כנסת און ער איז באַשטימט געווארן אַלס וויצע־פרעמיער־מיניסטער מנחם בעגין.

דער פלוצלינגער טויט פון יגאל ידין, האָט פאַר׳יתומ׳ט מדינת ישראל פון אירע בעסטע זין, וואָס דאָס לאַנד האָט אַרויסגעגעבן. די לוויה פאַר יגאל ידין אויפן הר־הרצל איז געווען אין פולער מיליטעריישער צערעמאָניע. עס האָט דעם נפטר באַגלייט פאַרשטייער פון דער רעגירונג, גענעראַלן, פון דער אידישער אַרמיי, אויסלענדישע דיפלאָמאַטן, שרייבער און געלערנטע, קינסטלער און אַ גרויסע גרופּע געוויינטע קאָמאַנדירן פון צה"ל, וועטעראַנען פון דער באַפרייאונגס־מלחמה אין יאָר 1948, וואָס האָבן צוזאַמען מיט יגאל ידין געבויט צה"ל און מיט דעם געבראַכט צום גרויסן נצחון פון דער מדינה. ביים קבר האָט געזאָגט קדיש יגאל ידינ׳ס ברודער, דער באַוואוסטער בינע און פילם־קינסטלער יוסי ידין.

אין זיין הספד וואָס דער פרעזידענט פון מדינת ישראל, חיים הערצאָג, האָט געזאָגט ביים קבר, האָט ער,אָנגעוויזען: „פאַר אונז, דעם דור פון תש"ח (1948) איז יגאל ידין אַ לעבעדיקער סימבאָל, קאָמענדאַנט און אַרכיטעטקט פון דער זעלבסטשטענדיקייט־מלחמה („מלחמת העצמאות"); וואָס איז געווען מער ווי יעדע מלחמה פון זיין אָדער ניט זיין".

אַכטונג לאַנדסלייט!

ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט און פריינט ווערן געבעטן צושיקן, די יעניקע וואָס האָבן אַזעלכעס, אַ פאָטאָגראַפיע אָדער פאָסט־קאַרטע, פון דער אַמאָליקער גרויסער שטאָט־שוהל אין ביאַליסטאָק. דאָס איז נויטיק צו מאַכן פון דעם אַ גרויסן בילד. עס קען אויך זיין אַזאַ פאָטאָגראַפיע וואָס איז געדרוקט אין אַ בוך.

שיקט דאָס אויפן אַדרעס פון ביאַליסטאָקער צענטער אין ניו יאָרק.

ירושלים אין פּראַכט

פון שמחה נייער (רמת גן, ישראל)

ירושלים, די אייביקע הויפט שטאָט
ירושלים, דורות פול מיט טרויס,
ירושלים, אַ שטאָט פון ליכט און פּראַכט
ירושלים, דיינע זין און טעכטער דיך באַוואַכט.
ירושלים, דו ביזט אויפן האָריזאָנט אַ ליכטיקער שטראַל
ירושלים, דו שיינסט מיט דיין חן ווי אַ קוואַל,
ירושלים, דיין הימל איז מיט זילבער וואָלקנס באַצירט
ירושלים, די גאַנצע געגנט מיט אַ קרוין דעקאָרירט.
ירושלים, דיינע זין און טעכטער פון פרעמדער
הערשאַפט דיך באַפרייט
ירושלים, דעם אַלט נייעם פּראַכט אין דיר באַנייט,
ירושלים, די פינסטערע נאַכט אַוועק און דער מאָרגן
שטערן שיינט
ירושלים, די אייביקע הויפט שטאָט פון דעם אייביקן
פאָלק, דור ודור באַפרייט.

וועגן דער אַלטער שוהל אין זאַבלודאָווע

אין דער „ביאַליסטאָקער שטימע" פון ערב פסח (אַפּריל 1984) איז געווען געדרוקט אַן אַרטיקל א.נ. „די אַלטע באַרימטע שוהל אין זאַבלודאָווע". צוליב טעכנישע סיבות איז פון דערמאָנטן אַרטיקל אַרויסגעפאַלן דער סוף, וואָס מיר דרוקן דאָ וויייטער. מיר ווילן אויך באַמערקן, אַז דער דאָזיקער אַרטיקל, פון מיכאל ליפשיץ, איז געווען געדרוקט אין דער ביאַליסטאָקער „דאָס נייע לעבן", דעם 23טן יאַנואַר 1925.

די רעדאַקציע

און אָט איז דער סוף פון דערמאָנטן אַרטיקל:

די תקנה ניט צו באַגראָבן דאָ קיין מתים אין טליתים, איז אויך פאַרשריבן פונם זעלבן גאון אין פינקס מחמת דעם, וואָס איינמאָל יום כפר איז אין שול געווארן שרעקלעך ענג, ניט איבערצוטראָגן. דער עולם האָט דאַמאָלס געשריען, אַז ניט אַנדערש נאָר עס זיינען אַנגעקומען אין שול מתים, וועלכע מ׳קען אָבער ניט דערקענען, ווייל אַלע גייען גלייך אין טליתים...

ס׳טראָגט זיך אַרום אַ לענגעדע, אַז ר׳ בענדעט האָט באַשאָפן פון ליים אַ גולם, וועלכער פלעגט האָקן אָלץ און טראָגן וואַסער. ווי אַלטע לייט זאָגן, געפינט זיך נאָך עד היום די ליים אויפן שול־בוידעם. אָבער ניט יעדערער איז עס זוכה צו זען...

בנוגע די דריי בית־עולמ׳לער, האַרט ביי דער שול לצד מזרח, איז אַ סוד פון וואַנען זיי קומען אַזוי נאָענט צו דער שול. אַנדערע זיינען מעשר, אַז אידן האָבן אין יענער צייט געהאַט אַ געטאָ און זיך ניט געטאָרט ווייַזן מחוץ לתחום.

אויפן דריטן בית עולם, וועלכער איז אַ קיילעכדיקער און אַ קליינינקער מיט אַ בוים אינמיטן, זיינען באַגראָבן, דערציילט די לעגענדע, חתן־כלה, וועלכע זיינען בייַדע געשטאָרבן אויף אָט דעם אָרט גייענדיג צו דער חופּה, בעת ס׳האָט געבושעוועט די כאָלערע.

אונזער הויף אין אַמאָליקן ביאַליסטאָק

פון סאָל קרים (ברוקלין, נ.י.)

פֿאַר די לעצטע עטלעכע יאָר, פון זינט איך בין געווארן אַקטיוו אין דעם ביאַליסטאָקער צענטער אין ניו יאָרק און איך בין כסדר אַרומגערינגלט פון פיל ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט, איז אויך ביאַליסטאָק כסדר אין מיין געדאַנק און טראַכטן. דאָס האָט מיך אויך דערפירט צו טראַכטן און זיך דערמאָנען, וועגן מיין קינדהייט און יוגנט אין דער אַמאָליקער ביאַליסטאָק.

אַזוי דערמאָן איך זיך אויך און איך זע פֿאַר זיך אונזער הויף אין ביאַליסטאָק, דער הויף פון מיין קינדהייט, מיינע טייערע נאָענטע און די האַרציקע אידן וואָס האָבן דאָרט געוואוינט. אונזער הויף, דער הויף פון מיין קינדהייט, איז געווען באַצערס מויער, אויף סוכאַ־גאַס 23. עס איז געווען אַ גרויסער פּאַדוואָרע, מיט שכנים דאָרט, מיט אַרום הונדערט אינגלעך און מיידלעך, מיט וועמען איך האָב זיך געשפּילט, געלאַכט און געווויינט. אונזער הויף איז געווען אַ גאַנץ אידיש שטעטל...

יעדע וואוינונג אויפן הויף איז געווען אָנגעפּילט מיט אידישע ליידן און פריידן, מיט טאָג־טעגלעכע זאָרגן. געווען זיינען דאָס ווי אָרעמע נעסטן אין וועלכע טאַטע־מאַמע האָבן מיט טריישאַפט געזאָרגט פאַר זייערע קינדער. אויפן ערשטן אָרט, כאָטש ניט איינמאָל איז ניט געווען צו עסן צו דער זאַט, עס האָט ניט געשטערט די גוטע דערציאונג פון די קינדער. אויף דעם געביט, האָט איינער פֿרובירט איבעריאָגן דעם אַנדערן. ניט שטענדיק איז אָבער דאָס געלונגען.

עס טרייבט מיך צו שרייבן וועגן אונזער אַמאָליקן הויף אין ביאַליסטאָק, אויפלעבן יענע וואונדערלעכע אידישע צייט, וואָס איז אַזוי שרעקלעך פאַרניכטעט געוואָרן פון די נאַצישע מערדערס. איך שרייב וועגן דעם, ווי איך וואָלט דורך דעם זיך ווען אַנטשולדיקן פאַר די אַלע אומגעבראַכטע קרבנות, מיינע נאָענטע, יוגנט־חברים און פריינט, פאַר ניט זיין צוזאַמען מיט זיי אין יענע טעג פון זייערע ליידן און אומקום. אפשר וועל איך דורך מיין שרייבן הערן און פילן די טריט פון אונזערע אַרום צוואַנציק שכנים מיט גרויסע משפחות, וועלכע זיינען געגאַנגען דעם לעצטן וועג...

באַצער׳ס מויער, אויף סוכאַ־גאַס 23, איז געווען אַ גרויסע פאַר אונזער טייל ביאַליסטאָק. דאָס הויז האָט געהאַט פיר שטאָק מיט אַ גרויסן טויער אין מיטן, וואָס האָט צעטיילט דעם מויער אין צוויי טיילן, מזרח און מערב. דער טויער האָט זיך געעפנט בלויז דאַן וועגן אַ פור האָט געדאַרפט אַריינפאָרן אין פּאַדוואָרע און ברענגען האָלץ פאַרן ווינטער, קאַרטאָפל קוילן אָדער אַן אַנדערע שוועריקייט. דער פּאַדוואָרע איז געווען גענוג גרויס פאַר אַלע שכנים. יעדער שכן האָט אויך געהאַט אַ קליין שטיקל באָדן צו פאַרזייען גרינוואַרג זומערצייט. עס האָט אויך פאַראיניקט די גרויסע הילצערנע הויז, ווי אַ טייל צו די שכנים און מויער. עס האָט אויך געפירט צו די ערטער פאַר די מענטשלעכע באַדערפענישן פאַר אַלע שכנים.

קיין גרויסע גבירים האָבן מיר אויף אונזער הויף ניט געהאַט יעדער שכן האָט געארבעט זייער שווער, כדי מען זאָל דורכשטופן מיט פרנסה. די מערסטע מאַן־און־וויב האָבן געהאַט צו פיר, פינף קינדער. דערביי זיינען אויך געווען אַ באָבע אָדער זיידע, וועלכע האָבן געוואוינט ביי זיי. און אויב עס איז געקומען צופאַרן אַ קרוב פון די אַרומיקע קליינע שטעטלער און ער אָדער זי האָט געדאַרפט איבערנעכטיקן, איז אויך געווען פלאַץ. אונזערע דירות אין יענער צייט, אַזוי ווי אונזערע הערצער, זיינען געווען ווי פון גומע, זייער עלאַסטיש.

יעדע דירה האָט געהאַט וואַסער, וואָס איז געקומען פון אַ קראַן אין דער קיך און אָפּגוס אונטערן קראַן. עס איז אויך געווען עלעקטריע אין די וואוינונגען, וואָס האָט באַלויכטן דאָס באַשיידענע לעבן. אויפן הויף איז אויך געווען אַ פלאַץ זיך צו שפּילן, וואָס עס האָבן אויסגעבויט די עלטערע אינגלעך פאַר אַלע קינדער. די גרויסע אינגלעך האָבן אַפילו געמאַכט אַ טורן־פלאַץ פאַר אונז, די קלענערע קינדער.

די דאָזיקע באַשיידענע באַקוועמלעכקייטן, וואָס יענע צייט איז דאָס געווען ווי אַ לוקסוס, האָבן געקאָסט געלט. אַחוץ דירה־געלט, שכר־לימוד אָפּצאָל אין חדר און שולע, האָט יעדער געמוזט צאָלן פאַרן וואַסער און פאַר דער עלעקטריע, יעדער פאַר זיין טייל. כאָטש די זייגערס פאַר וואַסער און עלעקטריע זיינען געווען אין אונזער דירה פלעגט דאָך דער פאַרוואַלטער פון הויז, משה פּאָליאַק אַן אָפּטייקער צעטיילן די סומע גלייך פאַר יעדן שכן. משה דער אָפּטייקער איז אויך געווען איינער פון אונזערע שכנים, וועלכער האָט געהאַט זיין אָפּטייק אין אונזער מויער. זיין דער פאַרוואַלטער האָט געמיינט פאַרדינען נאָך אַ פּאָר זלאָטעס, וואָס ער פלעגט באַקומען פון דעם באַלעבאָס באַצער. פּאָליאַק האָט געהאַט אַ וויב, מאַניאַ און אַ זון מיט אַ טאָכטער. בייידע קינדער זיינען געווען היבש פעטע, אַ קאָפּיע פון זייער מוטער. ער דאַקעגן, דער אָפּטייקער, איז געווען אַ קליינינקער דאַרער מענטשל וואָס האָט פיל גליטן, וויל איין פוס זיינער איז געווען פיל קירצער פון אַנדערן. צוליב זיין שוואַרן לעבן איז ער שטענדיק געווען בייז, נערוועז און אויך צוליב אונז, די קינדער, וועלכע פלעגן אים נאָכלויפן און אים מאַכן חוזק.

די דריי קראָמען וואָס זיינען געווען אין דער גרויסער מויער, זיינען אַלע געווען אין דעם מזרח־טייל. ווייל עס איז געווען נאָענט צו סוכאַ־גאַס און רבינס געסל. אַזוי אַרום זיינע זיי געווען ווי אַ טייל פון שטאָט־מאַרק. משה פּאָליאַק׳ס אָפּטייק, איז געווען דער ראָג. לינקס פון דער אָפּטייק איז געווען אַברהם געזאַלע׳ס בעקעריי, זיין פרוי, מירל, איז געשטאָרבן גאָר יונג. זי האָט דעם אַלמן איבערגעלאָזט דריי זין און זעקס טעכטער. מען וואָלט געקענט מיינען, אַז אַברהמ׳ען וועט ניט זיין אַזוי שווער צו פירן די בעקעריי מיט 9 דערוואַקסענע קינדער. די זין זיינען שוין געווען אויסגעלערנט צו קאָנען קנעטן, באַקן און שלעפּן, און זעקס טעכטער האָבן שוין אויך געארבעט אין דער בעקעריי ביים אויסלייגן און פאַרקויפן דאָס געבעקס, און דער עיקר, ביים אָפּהיטן די קאַסע.

אַברהם בעקער׳ס עלטסטער זון, איטשע, איז טאַקע געווען גרויס און שטאַרק און זייער געטריי דעם פּאָטער. ער האָט גוט געקענט דאָס פאַך. דער צווייטער, שיע, איז אויך געווען גרויס און האָט שוין אויך געמאַכט ברויט, זעמל און אַפילן שטריצל. ער האָט אָבער זיך דערנענטערט צו די לינקע, ער האָט אָנגעהויבן אַגיטירן און פריידיקן און מען האָט אים אָנגעהויבן היטן. צום סוף האָט ער געמוזט אַנטלויפן קיין רוסלאַנד. דער דריטער זון, חיים איז געווען קליין, דאַר, שוואַך און קראַנק. ער איז געווען אינגאַנצן ניט ווי אַ בעקער־יונג, ער האָט זייער געבענקט נאָך זיין פאַרשטאַרבענער מאַמע און נאָך אַ קורצער צייט איז אויך ער געשטאָרבן.

צום סוף איז אַברהם דער בעקער פאַרבליבן בלויז מיט

דעם איינעם זון, איטשע, און מיט זיינע זעקס פעסטע, געזונטע טעכטער. יעדע פון זיי, האָט געקענט טראָגן הונדערט פונט ברויט און מאַרק אַריין. די שכנים פלעגן זאָגן אַ דאַנק גאָט פאַר די טעכטער. אין דער ווירקלעכקייט איז אָבער געווען אַנדערש, ווי דאָס איז געווייַנלעך אין לעבן וועו עס איז גאָר אַנדערש ווי מען מיינט. דאָס מיינט אויך אַז די צייט שטייט ניט אויף איין אָרט, טעכטער ווערן עלטער און אַזוי איז אויך געווען מיט אַברהם בעקער.

זיין עלטסטע טאָכטער, שרה־דינה, האָט חתונה געהאַט. זי האָט געעפנט אַ בוטע אויפ מאַרק צום פאַרקויפן דעם טאַטנס ברויט, זעמל און אַנדערע געבעקס. די צווייטער טאָכטער, חיה־טויבע, איז געוואָרן די איינקויפערין, זי האָט געפירט די הויז־ווירטשאַפט, געקאָכט און געוואַשן און נאָך אַזלעכע זאַכן. אָבער פלוצלינג האָט זי פאַרשוואַנגערט און ווי עס זעט אויס, האָט זי פאַרגעסן חתונה צו האָבן. די דריטע, נעשקע, ווי אויך די פערטע ליבע, זיינען געווען די צוויי אויפגעקלערטע און אינטעליגענטקעס וואָס פלעגן אויך זיינע מיטפילן מיט די אָרעמע און ליידנדע. האָבן זיי מיטאַמאָל איבערגעלאָזט זייער פאָטער מיט זייערע אַנדערע שוועסטער און זיי זיינען אַוועק קיין סאָוועט־רוסלאַנד, וואו עס איז געווען זייער ברודער. די צוויי שוועסטער האָבן געׂ׳טענה׳ט, אַז אויך זיי ווילן העלפן בויען אַ נייע, פרייַע און גערעכטע וועלט פאַר די אַרבעטער־מאַסן, ספעציעל אויך פאַר אידן.

זיינען מיטן פאָטער פאַרבליבן די צוויי אינגעסטע און שטאַרקסטע טעכטער, איטקע און עלקע. איצט האָבן זיי געהאַט די גאַנצע דעה אין דעם הויז־געזונט וו אויך די מאַה, ווייל זיי האָבן געהאַט די קאַסע. פון וואָך איז איטקע, די עלטערע, געוואָרן מער קאָקעטיש און בעסער געקליידט. עס איז ממש ניט געווען צום דערקענען. עס איז קלאָר, אַז די אינגערע שוועסטער האָט באַלד נאָכגעטאָן דער עלטערער. און וואָס בעסער די צוויי שוועסטער האָבן אויסגעזען ביי אַלעמען אין די אויגן, אַלץ ערגער האָט אויסגעזען און איז געוואָרן די בעקערייַ. אַזוי איז געגאַנגען אַ געוויסטע צייט ביז עס איז געוואָרן אַזוי שלעכט, אַז אַברהם דער בעקער האָט אָנגעהויבן באָרגן געלט ביי מיין מאַמע יעדע וואָך.

אין אונזער מויער, האָט אונזער משפחה זיך פאַרעכנט פאַר די רייכע. דאָס איז ביי אונז געווען ניט, חלילה, פון אַ גרויסן געווינס וו עס טרעפט אַמאָל מיט עמיצן אין לעבן, אָדער נאָר פון אַ גרויסע ירושה וואָס איז אַריינגעפאַלן אין אונזער הויז. ניין, עס הויבט זיך ניט אָן! געווען איז דאָס דערפאַר, ווייל מיין פאָטער וואָס איז יענער צייט שוין געווען אין אַמעריקע, פלעגט שיקן אונז יעדן חודש זעכציק דאָלאַר, וואָס אין יענער צייט איז דאָס געווען גאַנצע זעקס הונדערט זלאָטעס. די שכנים אין אונזער מויער האָבן גוט געוואוסט, אַז די ערשטע וואָך פון יעדן חודש דאַרף מען קומען צו מיין מאַמען באָרגן געלט. און דער ערשטער צווישן די דאָזיקע שכנים, איז געווען אַברהם דער בעקער, אָבער אויך ניט דער לעצטער. מיין מאַמע האָט גוט געוואוסט, אַז יעדן חודש דאַרף זי צוגרייטן געלט, ווייל געוויסע שכנים וועלן קומען וועגן דעם.

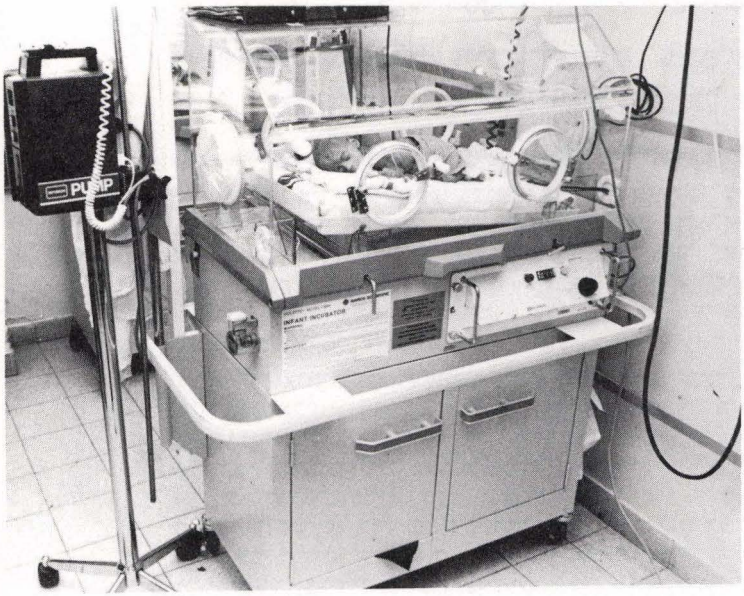
פאַרשטייט זיך, אַז אַברהם בעקער האָט געדאַרפט יעדן חודש פאַר זיין בעקעריי מערער וו סתם הלוואָה. זיינע צוויי טעכטער ווידער זיינען געווען איבערגעטריבן פאַרטאָן זייער „סטראָיען" זיך און זיי האָבן ניט פאַרשטאַנען, אַז די בעקעריי גייט אונטער. ביז מען האָט באַדאַרפט באַצאָלן די פאַרשידענע גרויסע שטייערן וועו עס איז אויך געקומען „גראָבסקי׳ס עגלה" און צוגענומען אַלץ פון הויז. ערשט דאַן האָבן די צוויי מיידלעך זיך אויסגעניכטערט פון זייער שיינקייט־שיכרות און די בעקעריי האָט זיך קוים־קוים, ממש אין דער לעצטער מינוט גראַטעוועט.

איך געדענק גוט וואָס מיין ליבע מאַמע פלעגט זאָגן צו זיך אַליין אין דער שטיל, אָבער מיט דער אויסרעכענונג אַז אויך מיר (די קינדער) זאָלן הערן „וועו אַברהמ׳ס ווייב (מירל) וואָלט געלעבט וואָלט די בעקעריי און אויך די 9 קינדער אויסגעזען אינגאַנצן אַנדערש"...

איצט פאַרשטיי איך וו׳ גערעכט מיין מאַמע איז געווען.

אונזער הויף, אין באַצער׳ס מויער אויף סוכאַ־גאַס 23, האָט געהאַט צענדליקער אידישע קינדער און יוגנטלעכע, וועלכע זיינען מיט דער צייט געוואָרן זעלבסטשטענדיקע מענטשן. אַלס דערוואַקסענע זיינען די מערסטע אויך אַוועק פון זייערע היימען, וו׳ צייטיקע פויגל פון זייער מוטערס נעסט. מען איז אַוועק אין דעם זעלבסטשטענדיקן לעבן, מען איז אַוועק אין אַנדערע שטעט וו׳ אויך אין דער וייטער גרויסער וועלט. די מערסטע פון יענע טייערע קינדער פון אונזער הויף, זיינען אָבער אַוועק מיטן גאַז און רויך אין אוישוויץ, טרעבלינקע, מאידאַנעק און אַנדערע שוידערלעכע ערטער וואו אידן זיינען אומגעבראַכט געוואָרן אין דער גרויזאַמער היטלער־צייט. פאַרבליבן זיינען זייער וויניק פון באַצער׳ס מויער, דער הויף פון מיין קינדהייט און יוגנט אין אונזער אַלעמענס אַמאָליקער טייערער, אָבער אַזוי־טראַגיש פאַרשניטענער אידישער ביאַליסטאָק.

וועו איך טראַכט וועגן באַצער׳ס מויער, אונזער הויף, לעבט פאַר מיינע אויגן גלייכצייטיק אויף אַ גאַנצע טייערע, אומפאַרגעסלעכע אידישע וועלט. דאָס וועט מיך אויך וועו׳ייטער באַגלייטן אויף שטענדיק, דאָס קען איך ניט פאַרגעסן...

דער נייער קינדער־אינקובעיטאָר וואָס פונקציאָנירט שוין אין דעם תל־השומר שפּיטאָל אין תל־אביב, וואָס איז געגעבן געוואָרן אַלס מתנה פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער און קלוב גראָדנער פריינט, אין ניו יאָרק. אויף דער וויכטיקער מעדיצינישער מאַשין איז צו זען אַ פּלאַק מיט געהעריקע אויפשריפטן, אַז דאָס איז צוגעטראָגן געוואָרן פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער און קלוב גראָדנער פריינט.

The new baby incubator, which is in full opration in the Tel Hashomer Hospital in Tel Aviv, was donated by the Bialystoker Center and by the Club of Grodner Friends, in New York.

On this very important piece of equipment there is a plaque, with a conspicuous inscription properly announcing that this is the gracious donation of the Bialystoker Center and of the Club of Grodner Friends.

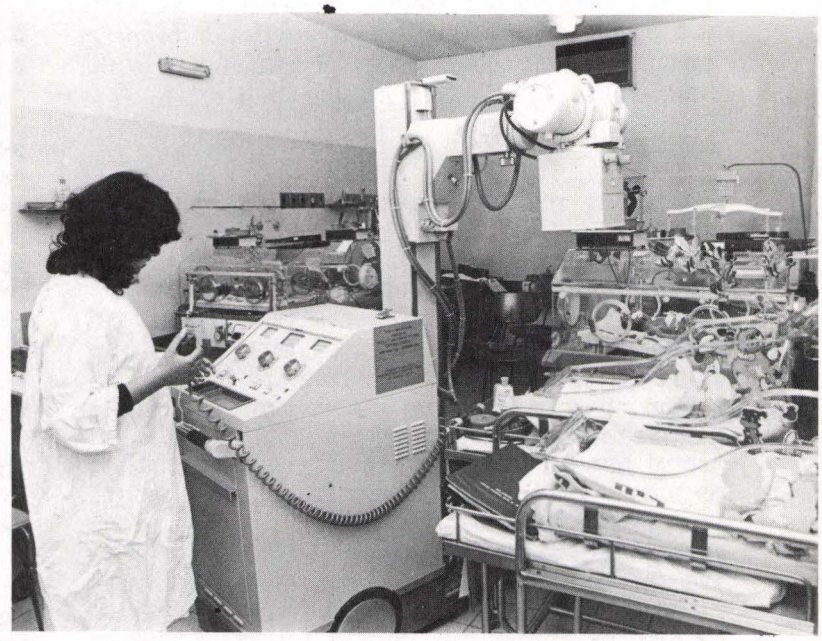
איסאַק און מאַלי ריבאַלאָווסקי עקס־רעי מאַשין אין תל־השומר שפיטאָל

ווי עס איז שוין איבערגעגעבן געווארן אין דער לעצטער „ביאַליסטאָקער שטימע", פון ערב פסח 1984, האָבן איסאַק און מאַלי ריבאַלאָווסקי (געבוירן סעקרעטאַר פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער) מיט אַ קורצער צייט צוריק איבערגעגעבן צום תל־השומר שפיטאָל אין תל־אביב אַ ספּעציעלע עקס־רעי מאַשין.

דער צוזאָג איז געמאַכט געווארן פון די ריבאַלאָווסקיס אין אָקטאָבער 1983, ווען אַ גרופּע טויער פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער אין ניו יאָרק און פון „קלוב גראָדנער פריינט" האָבן באַזוכט דעם שפיטאָל זייענדיק אויף אַ טור אין מדינת ישראל. אויף דער וועגדונג דאַן פון מרס. מאַלי ריבאַלאָווסקי צו דר. משה מודאי, דער געהילפס־דירעקטאָר פון דעם גרויסן שפיטאָל, מיט דער פראַגע אין וואָס דער וויכטיקער היילי־צענטער נויטיקט זיך, האָט דר. מודאי געענטפערט אַז דער שפיטאָל נויטיקט זיך אין אַ נייער עקס־רעי מאַשין.

דאָס איז וויכטיק דערפאַר, האָט דר. מודאי געזאָגט, כדי מען זאָל ניט דאַרפן איבערפירן די אַלטע עקס־רעי מאַשינען פון איין אָפּטיילונג אין דער אַנדערער, וואָס עס פאַרנעמט איבעריקע צייט. אויב עס וועט זיין איין נייע עקס־רעי מאַשין, וועט דאָס זיין פון גרויס וויכטיקייט פאַרן שפיטאָל און, פאַרשטייט זיך, פאַר די קראַנקע.

הערנדיק דאָס האָט מאַלי ריבאַלאָווסקי זיך באַראַטן מיט איר מאַן, איסאַק, און ביידע האָבן באַשלאָסן צוצוטראָגן אַ מתנה פון צוואַנציק טויזנט דאָלאַר, כדי עס זאָל איינגעקויפט ווערן אַזאַ נויטיקע נייע עקס־רעי מאַשין.

דאָ גיבן מיר אַ בילד פון דער נייער עקס־רעי מאַשין, וואָס פונקציאָנירט שוין אין דער אָפּטיילונג פון נייגעבוירענע קינדער ביים תל־השומר שפיטאָל. אויף דער מאַשין איז צו זען אַ גרויסער פלאַק מיט געהעריקע אויפשריפטן, אַז דאָס איז אַ מתנה פון מאַלי און איסאַק ריבאַלאָווסקי, פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער אין ניו יאָרק.

מיני און יצחק יודקעס פון ישראל אויף אַ באַזוך אין דעם ביאַליסטאָקער צענטער

צווישן די פאַרשידענע געסט וואָס האָבן לעצטנס באַזוכט דעם ביאַליסטאָקער צענטער אין ניו יאָרק, זיינען אויך געווען די חשובע ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט מיני און יצחק יודקעס, וועלכע וואוינען אין מדינת ישראל. דאָס פּאָרל, וועלכע זיינען גוט באַקאַנט ביי די ביאַליסטאָקער, האָבן אויך דורכגעמאַכט ליידן און פיין ביי נאַצישע רוצחים, אַזוי ווי דאָס איז מיט די מערסטע פון אונזער שארית הפליטה.

יצחק יודקעס מיט זיין פרוי מיני זיינען געווען אין אַמעריקע מיט אַ באַזוך ביי זייער זון, יעקב, מיט זיין פרוי, וועלכע זיינען באַשעפטיקט אין ניו יאָרק אַלס געשיקטע פון דער ישראל רעגירונג. די געסט פון ישראל זיינען געבראַכט געווארן אין דעם ביאַליסטאָקער צענטער פון אונזער חשובער

פון רעכטס: איסאַק ריבאַלאָווסקי, מיני יודקעס, חוה קאָסטרע, יצחק יודקעס און סאָל קרים.

לאַנדספרוי, אַקטיוע טוערין און מיטגליד פון באָארד דירעקטאָרס פון אונזער אינסטיטוציע, פרוי חוה קאָסטרע.

די געסט האָבן באַזוכט אַלע אָפּטיילונגען אין דעם ביאַליסטאָקער צענטער און היים פאַר עלטערע איינוואוינער, אין באַגלייטונג פון פרוי קאָסטרע ווי אויך פון איסאַק ריבאַלאָווסקי, געווארן סעקרעטאַר פון דער גרויסער ביאַליסטאָקער פאָלקס־אינסטיטוציע. זיי האָבן אויסגעדריקט צופרידנהייט פון פאַרשידענע מאָדערנע און נוצלעכע אייניריכטונגען וואָס זיי האָבן געזען, ווי אויך געריעדט מיט אַ צאָל פון די עלטערע איינוואוינער.

צום סוף פון דעם „שפּאַציר" האָבן מיני און יצחק יודקעס, צוזאַמען מיט פרוי קאָסטרע, איסאַק ריבאַלאָווסקי און סאָל קרים געגעסן לאָנטש און געהאַט אַ היימישן שמועס. דאָס פּאָרל האָט צום סוף אויסגעדריקט אַ ספּעציעלן דאַנק צו פרוי חוה קאָסטרע, פאַר אָפּגעבן צייט און באַמיאונגען און זיי ברענגען אין דער אינסטיטוציע. זיי האָבן אויך באַדאַנקט ריבאַלאָווסקי פאַר באַווייזן אַלע אָפּטיילונגען און אייניריכטונגען און דערביי געבן די נויטיקע אויפקלערונגען. דאָס ליבלעכע פּאָרל האָט אויך באַדאַנקט פאַר דער ווארעמער אויפנאַמע וואָס זיי האָבן באַקומען אין דער אינסטיטוציע, וואָס איז פאַר אַלע ביאַליסטאָקער אַ שטאָלץ.

דער ביאַליסטאָקער צענטער באַערט מיט פלאַק אַרנאָלד און יהודית פליישמאַן אין אַטלאַנטיק סיטי

דעם 21טן יוני 1984 אין אָוונט איז אין דעם „אינטערנאַציאָנאַלן מאָטעל", אין אַטלאַנטיק סיטי פאָרגעקומען אַ פייערלעכער באַנקעט וואָס איז דורכגעפירט געוואָרן פון דער „היברו אַקאַדעמי אָוו אַטלאַנטיק סיטי." ביי דעם גרויסן יום טוב זיינען באַערט געוואָרן ארנאָלד און יהודית פליישמאַן און בילי און דזשין ווייַנבערגער. ארנאָלד פליישמאַן איז פרעזידענט און הויפט־מענעדזשער פון דעם גוט באַקאַנטן אַטלאַנטיס־קאַסינאָ (געווען פלעיבאָי), אין אַטלאַנטיק סיטי.

ארנאָלד אין יהודית פליישמאַן זיינען גוטע ביישטייערער

ארנאָלד און יהודית פליישמאַן

צום ביאַליסטאָקער צענטער, היים און שפיטאָל פאַר עלטערע מענטשן, וואָס זיי מאַכן דורך סעם סאָלאַזש, דער פרעזידענט פון דער אינסטיטוציע. אַלס אויסדרוק פון אַנערקענונג צו ארנאָלד און יהודית פליישמאַן זיינען צו דער דערמאָנטער פייערונג געפאָרן אַ ספּעציעלע דעלעגאַציע פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער, אין באַשטאַנד פון: סעם סאָלאַזש, פרעזידענט; איסאַק ריבאַלאָווסקי, סעקרעטאַר; משה'ל קרעמער, וויצע־פרעזידענט; סאָל קרים, פאָרזיצער פון באָארד אָוו דירעקטאָרס, מיט זייערע פרויען; וויי אויך סעם קאָהען, מיט זיין שוועגערין...

ארנאָלד פליישמאַן מיט זיין פרוי יהודית ווי אויך בילי און דזשין ווייַנבערגער זיינען ביי דעם פייערלעכן באַנקעט זייער געליבט געוואָרן פאַר זייער צושטייער און הילף פאַר דער „היברו אַקאַדעמי אָוו אַטלאַנטיק סיטי". זיי האָבן אויך באַקומען פאַסיקע אויסצייכענונגען. די פליישמאַנס זיינען זייער טעטיק אין פאַרשידענע וואויל־טעטיקע אינסטיטוציעס און פאַר ישראל. פליישמאַן איז אויך איינער פון די טראָסטיס פון דער אַקאַדעמי.

ביי דער פייערונג אין דעם „אינטערנאַציאָנאַלן מאָטעל" האָט די דעלעגאַציע פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער און היים פאַר עלטערע מענטשן איבערגעגעבן צו ארנאָלד און יהודית פליישמאַן אַ פלאַק מיט אַ פאַסיקן אויפשריפט. אין דעם איז געקומען צום אויסדרוק די אַנערקענונג און דאַנקבאַרקייט פון דעם צענטער צו די פליישמאַנס פאַר זייער וואַרעמקייט און הילפס־גרייטקייט, וואָס זיי וויַזן אַרויס צו די נויטן פון דער ביאליסטאָקער אינסטיטוציע.

ווי אַזוי די „ביאַליסטאָקער שטימע" העלפט פאַראייניקן אונזערע לאַנדסלייט אומעטום

מיט אַ קורצער צייט צוריק האָבן מיר אָנגעגעבן אין אונזער אויסגאַבע דעם אַדרעס פון אונזער חשובן לאַנדסמאַן אפרים קיסלער, וועלכער וואוינט איצט אין גדאַנסק, פוילן. וויי‌טער דאָ דרוקן מיר אַ בריוו פון פריינט קיסלער, וואָס עס באַווייזט די וויכטיקע ראָלע וואָס די „ביאַליסטאָקער שטימע" שפּילט ביים פאַראייניקן אונזערע לאַנדסלייט אין פאַרשידענע טיילן וועלט. רעדאַקציע.

דער פריינט קיסלער שרייבט אין זיין בריוו צו אונז:

פון די טיפענישן פון מיין נשמה שיק איך אייך איבער אַ האַרציקן און ברידערלעכן דאַנק. מיט גרויס פרייד וויל איך אייך געבן צו וויסן, אַז אַ דאַנק דעם נאָטיץ אין דער „ביאַליסטאָקער שטימע" האָט זיך אָפּגערופן מיין יוגנט־חבר. דאָס איז מיין חבר פון פאַר דער מלחמה און פון ביאַליסטאָקער געטאָ, שמאַי קיזלשטיין, וועלכער וואוינט אין מדינת ישראל, אין קרית ביאַליסטאָק, וואו ער אַרבעט אין אַ טעקסטיל פאַבריק. זיין פרוי חנה לין־קיזלשטיין, איז אַ קראַנקן־שוועסטער. זי איז אויך אַ ביאַליסטאָקערין, וועלכע האָט וועגן אירע מלחמה־איבערלעבענישן באַשריבן אין דעם נייעם ביאַליסטאָקער יזכור־בוך, אוף די זייטן 280־279.

וועג איך האָב באַקומען דעם בריוו פון ישראל פון מיין יוגנט חבר און דערצו נאָך פון קרית ביאַליסטאָק — שרייבט וויי‌טער אין זיין בריוו אפרים קיסלער — האָב איך ניט געקענט גלויבן מיינע אייגענע אויגן. נאָך אַזוי פיל יאָרן?! איר קאָנט זיך שוין אַליין פאָרשטעלן וואָס איך האָב איבערגעלעבט. אָט ווי גטאָ׳ס וועגן פירן אונז. אויך איצט, אין די צייטן פון אַטאָם, טרעפן ניסים! נאָכדעם ווי איך האָב איבערגעלייענט דעם זייער האַרציקן און בריידערלעכן בריוו, האָב איך אַלץ פאַרשטאַנען. מיין חבר קיזלשטיין לייענט די „ביאַליסטאָקער שטימע" און ווי ער שרייבט מיר האָט ער גלייך ווי ער האָט געפונען אין דעם זשורנאַל מיין נאָמען מיטן אַדרעס, אָנגעשריבן צו מיר. איך האָב אים, פאַרשטייט זיך געענטפערט, מיר זיינען שוין אין פאַרבינדונג.

זייט געשטאַרקט און געבענשט — פאַרענדיקט קיסלער זיין בריוו — וואָס איר העלפט פאַרבינדן יעדעס פעדעמל וואָס בינדט ביאַליסטאָקער אידן אין גאָר דער וועלט. איך גלויב, אַז דער גרויסער ביאַליסטאָקער צענטער אין ניו יאָרק איז וויי אַ טרייַע מאַמע, וואָס זאַמלט אירע קינדער אין זייער צעשפּרייטקייט און טוליעט זיי צו דעם אייגענעם האָרץ... זייט געבענטש! קומענדיקן זונטיק (דעם 25טן מערץ, 1984) וועל איך אָנצינדן אַ יאָרצייט־ליכט ביי מיר אין הויז, כדי צו פאַראייניקן זיך גייסטיק מיט אייך וועג איר וועט האָבן אייער גרויסע יזכור־פאַרזאַמלונג, ביים ערן דעם אָנדענק פון אונזערע קדושים.

BUY AND HELP US
PUBLICIZE THE GREAT
NEW BIALYSTOKER
MEMORIAL BOOK

זכרונות פון דער אַמאָליקער ביאַליסטאָק

פון מאיר באַראַק (ברק), (וואלעי סטרים, נ.י.)

גרינדער פון דער לאָמזשער ישיבה — ביאַליסטאָקער איידעם

זכור ימות עולם, בינו שנות דור ודור". געדענק די טעג פון פאַרצייטן, באַטראַכט פון דור דורות די יאָרן (דברים ל"ב ז' — תרגום יהואש). דער יסוד היסודות פון אידישקייט איז לימוד התורה. אויף יעדן פאָטער ליגט אַ הייליקע פליכט צו געבן זיין קינד אַ גרינדלעכע אידישע תורה דערציאונג. בלויז דאָס קאָן פאַרזיכערן דעם ליכטיקן עתיד פון אידישן פאָלק, און אויסמיידן דעם יונגען דור, דעם וועג וואָס פירט צו אָפּטרינקייט, גייסטיקער אַסימילאַציע אין געמישטע הייראַטן. אונזערע אמאָליקע עלטערן האָבן דאָס באַגריפן און טיפער פאַרשטאַנען ווי מיר אין אַמעריקע — טראָץ דעם וואָס די גאַנצע אַטמאָספער איז דאָן געווען אַ העכט טראַדיציאַנעל אידישע, און יעדע הויז ממש אַ פעסטונג, אַ צישאַדעל פון יהדות — דאַך האָט זיך און דער אַלטער היים כסדר געעפענט חינוך מוסדות ווי חדרים, תלמוד תורה'ס בתי אולפנא, ישיבות אאז"וו.

אינ'ם ספר „מוסדות התורה באירופע" באַשרייבט הרב ר' ישראל ראַבינאָוויץ וועגן פרעסטיזשפולן תורה מוסד, די לאמזשער ישיבה. איר עקזיסטענץ אַנטשטייאונג און אַנטוויקלונג אין משך פון צענדליקער יאָרן. דערביי גיט ער איבער וויכטיקע און אינטערעסאַנטע פרטים וועגן אַ מערקווירדיקע רבנישע פערזענלעכקייט, איינער פון די גרויסע מרביצי תורה אין גאַנג פון די לעצטע דורות. נעמלעך, דער גאון און צדיק הרב ר' אליעזר שולאָוויץ זצ"ל — אינציאַטאָר און מייסד פון דער וועלט־באַרימטער לאַמזשער ישיבה. און דער גאַנצער סיפור המעשה האָט דווקא אַ דירעקטע שייכות מיט ביאַליסטאָק גופא.

ר' אליעזר איז געבוירן געווארן אינ'ם יאָר תר"ח (1848) אין קאָלנאָ, ביי ביאַליסטאָק. ער האָט געשטאַמט פון אַ מיוחס'דיקער משפחה פון רבנים און תלמידי חכמים. זיין מוטערס פאָטער איז געווען קאָלנער רב, באַקאַנט מיטן נאָמען ר' מאַנע'לי. אין עלטער פון ניין יאָר האָט אים פאַר־יתומט זיין מאַמע, און ער איז אַוועקגענומען געווארן זיך צו דערציען אין הויז פון זיין פעטער, דער גביר אין לאָמזשע. אויף דער גוטער עצה פון לאָמזשער רב, פאָרט ער לערנען אין דער ישיבה אין ביאַליסטאָק, דערנאָך אַוועק לערנען אין דער וואָלאָזשענער ישיבה. און טאַקע אין וואָלאָזשין האָט מען אים משדך געווען מיטן גביר ר' אייזיק טל, אַ תלמיד חכם און גרויסער בעל נכסים אין ביאַליסטאָק. דער וואָלהאַבענדער שווער ר' אייזיק, האָט דערמעגלעכט, אַז זיין באַליבטער איידעם זאָל קאָנען פאָרזעצן דעם לימוד התורה אומגעשטערט אַ סך יאָרן נאָך דער חתונה, מיט דער פולער צושטימונג פון זיין איידעלער פרוי.

אונטער דער השראָה און אינספיראַציע פון גרויסן ליטווישן בעל־מוסר רבי ישראל סאַלאַנטער זצ"ל, ווידמעט ער זיין גאַנץ לעבן צום אידעאַל פון הרבצת תורה ביי אידן. ער גרינדעט מיט דער מיטהילף פון אייניקע חשוב'ע לאָמשער באַלעבאַטים אַ מאָדערנע ישיבה אין דער „עיר ואם בישראל" לאָמזשע, פוילן. אין דער זעלבער צייט איז געשאַפן געווארן אַ נעץ פון ישיבות קטנות אין די אַרומיקע פראָווינץ שטעטלער, און אויך אין זיין היים־שטאָט קאָלנאָ איז אויפגעשטעלט געווארן אַ גרויסע ישיבה אונטער דער אויסשליסלעכער קאָנטראָל און פערזענלעכער השגחה פונ'ם באַקאַנטן תלמיד חכם און עסקן ר' וועלוול יאָסקעס (פאַניץ) ז"ל. געווען איז ער אַ איד, אַ צדיק, וועלכער האָט אַלע טעג פון יאָר רעאַליזירט די דריי הויפט־פרינציפן פון אידישקייט: תורה עבודה און גמילת חסדים. ר' אליעזר האָט פיל געשטיצט די קאָלנער ישיבה, וועלכע האָט געדינט אַלס אַ סניף (אָפּטיילונג) פון דער צענטראַלער ישיבה גדולה אין לאָמזשע.

עס דאַרף גלייכצייטיק באַטאָנט ווערן, אַז די עטאַבלירונג פון דער לאָמזשער ישיבה, האָט אין יענער בליענדער תקופה, ווען חינוך מוסדות זענען געווען בבנינם, געמאַכט אַ פאָזיטיוון רושם און אַרויסגערופן פרייד אין דער תורה וועלט. עס האָבן געשטראָמט אַהין מאַסן ישיבה תלמידים פון גאַנץ פוילן, מאַנכע אין זייער חסידישן לבוש, געקליידט אין לאַנגע קאַפאָטעס און פיאות, וואָס איז געווען אין פולשטענדיקן קאָנטראַסט מיט די ליטווישע בחורים, וועלכע זענען אַגב, געגאַנגען עלעגאַנט, קורץ געקליידט לויט אייראָפּעאישן שטייגער. די ראשי ישיבות האָבן גראָד זיך נישט געריכט מיטן אויסערלעכן אויסזען פון תלמיד. די חיצוניות האָט נישט געשפילט קיין ראָל, נאָר הויפטזעכלעך געלייגט אַכט אויף די פנימיות. זיין התמדה, חשק צום לערנען, טיפער הבנה, גוטע מידות און דאָס גלייכן.

עס אינטערליגט נישט דער מינדסטער ספק, אַז די מסירת־נפש'דיקע אָנשטרענגונג צו פאַרשפרייטן תורה ביי אידן איבעראַל האָט געבראַכט גלענצעדע רעזולטאַטן. עס איז אויפגעוואַקסן גאַנצע דורות פון בני תורה, תלמידים חכמים, אָנגעזעענע רבנים און גדולי ישראל, וועלכע האָבן באַשיינט דעם אידישן הימל אין חושכ'דיקן גלות, ביז ס'איז אויפגעשטאַנען דער דייטשער צורר היהודים ימ"ש און אומגעבראַכט אַלץ און אַלעמען.

דער פראָמינענטער ביאַליסטאָקער, דער גרויסער מרביץ תורה רבי אליעזר שולאָוויץ נשמתו עדן, זעענדיק מיט זיינע גייסטיקע אויגן, די טרויעריקע אידישע ווירקלעכקייט אין פוילן, דאָס קלאַסישע לאַנד פון אָנטיסעמיטיזם און גיפטיקע שנאת־ישראל, די שווערע פרימיטיווע באַדינגונגען, ביטערע אָרימקייט, רדיפות און העצעריייען קעגן דער אידישער באַפעלקערונג, האָט ער אין יאָר תרפ"ב (1922) אין טיפן עלטער און שוואַכן געזונטצושטאַנד עולה געווען קיין ארץ ישראל. ער האָט געגרינדעט אין הייליקן לאַנד די ישיבה לומז'ה אין פתח תקוה.

אַדאַנק דער פונקציאָנירנדיקע לאָמזשער ישיבה מיט אירע צאָלרייכע יונגעלייט און ראשי ישיבות, איז באַדייטענד פאַרבעסערט געווארן די מערכה פון עכטער אָריגינעלער אידישקייט אין דעם היסטאָרישן ישוב — די מוטער פון די קאָלאָניעס — און אַריינגעבראַכט אַ גרויסע אויפלעבונג אין אַלע ענינים צווישן די אַלטע תושבים פוז פתח תקוה.

• **שליסט זיך אָן אַלס מיטגלידער אין ביאַליסטאָקער צענטער, היים פאַר עלטערע מענטשן און שפיטאָל!**

צבי און סטעלאַ פייגין פון אַרגענטינע אויף באַזוך אין ביאַליסטאָקער צענטער

צבי און סטעלאַ פייגין, אונזערע חשובע ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט פון בוענאָס אייראס, אַרגענטינע, זיינען דעם פאַראַנגענעם חודש אַפּריל געקומען צופליען ספּעציעל קיין לאָס אַנדזשעלעס, וואו עס איז אויף אַ גרויסאַרטיקן אופן געפּראַווען געווארן דער 70טער געבורטסטאָג פון זייער גוטן פריינט, סעם ניידאָרף. פון דאָרט איז דאָס פּאָרל אָפּאָגעפלויגן קיין מאָנטרעאַל, קענעדע, וואו זיי האָבן פאַרבראַכט מיט גוטע פריינט עטלעכע טעג.

צבי פייגין מיט זיין פרוי סטעלאַ, לאָזן אָבער קיינמאָל ניט דורך אַ געלעגנהייט — וועו זיי זיינען אין אַמעריקע — אויך צו באַזוכן ניו יאָרק וואו זיי האָבן פיל גוטע פריינט און

עס זיצן: הירש פייגין און מאַלי ריבאַלאָווסקי; עס שטייען: סטעלאַ פייגין און עטל קרים.

לאַנדסלייט, און וואו זיי באַזוכן שטענדיק דעם ביאַליסטאָקער צענטער, היים און שפּיטאָל פאַר עלטערע מענטשן, פון וועלכן זיי זייענען גוטע שטיצערס און פריינט.

זייענדיק אין ניו יאָרק האָט איסאַק ריבאַלאָווסקי, דער געזעלשאַפטלעכער אייניגער פון דער ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט אָרגאַניזאַציע, אַרויסגעפירט אַ גרויסע קאַמפּאַניע צו זאַמלען פּינסן פאַר דעם בנין פון דער נייער שול. אין אַ קורצער צייט זענען אַרויסגעקומען מער ווי 3000 דאָלאַר. דאָס איז אַ גרויסע הילף פאַר דער קהילה, וואָס האָט אַ שווערע פּינאַנסיעלע סיטואַציע.

אין ניו יאָרק האָבן זיי אויך באַזוכט זייערע פרענט, אַלטע חברים, פאַמיליע, פאַרוואַנדטע, אַלטע באַקאַנטע, אַלע זענען זיי זייער פריילעך אויפגענומען. אַלע האָבן זיי אויסגעדריקט זייער פרייד, אַז זיי זענען נאָך אַלע בריא, פרעזידענט פון דער גרויסער ביאַליסטאָקער לאַנדסמאַנשאַפט, מר. פייגין האָט אויך באַזוכט דעם עולם מיט ווארעמע ווערטער און ער האָט איבערגעגעבן אַ גרוס פון די ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט אין אַרגענטינע. ער האָט אויך צוגעזאָגט, אַז ווען ער וועט צוריקקומען אַהיים קיין בוענאָס איירעס וועט ער דאָרט איבערגעבן אַ גרוס די ביאַליסטאָקער אידן, פון די לאַנדסלייט אין ניו יאָרק.

ביים געזעגענען זיך מיט איסאַק ריבאַלאָווסקי, האָט צבי פייגין איבערגעגעבן — ווי ער טוט דאָס שטענדיק — אַפילו אויך פונדערווייטנס, אַ פיינע מתנה פאַר דער גרויסער און וויכטיקער ביאַליסטאָקער אינסטיטוציע. אַלע אָנוועזנדע האָבן געוואונטשן דעם ליבן פּאָרל געזונט, פרייד און פיל נחת אין זייער משפּחה. צבי פייגין איז דער ערן־פּרעזידענט פון דער גרויסער ביאַליסטאָקער לאַנדסמאַנשאַפט אין בוענאָס איירעס.

ביאַליסטאָקער צענטער אין ניו יאָרק שיקט הילף צו אידן אין ביאַליסטאָק און צו לאַנדסלייט אין ישראל

פאַר ראש השנה האָט דער ביאַליסטאָקער צענטער אין ניו יאָרק , 228 איסט בראָדוויי, אַרויסגעשיקט געהעריקע הילף — ווי דאָס ווערט געטאָן יעדעס יאָר אין דער צייט — צו דער גרופּע פאַרבליבענע אידן אין ביאַליסטאָק. די מערסטע זיינען קראַנקע, עלטערע און איינזאַמע מענטשן. אַזאַ הילף, וואָס איז אויך געשיקט געוואָרן צו אַנדערע נויטבאַדערפטיקע לאַנדסלייט אין פוילן, ווערט געשיקט אין פאָרם פון געלט דורך דער פּ.ק.אָ. ענלעכע הילף שיקט אויך דער צענטער יעדעס מאָל פאַר פסח.

גלייכצייטיק שיקט דער ביאַליסטאָקער צענטער אויך הילף צו נויטבאַדערפטיקע לאַנדסלייט אין ישראל. אויך דאָס ווערט געשיקט צוויי מאָל אין יאָר, פאַר ראש השנה און פאַר פסח. דער צענטער באַקומט בריוו מיט דאַנקבאַרקייט און לויב פון אַזעלכע לאַנדסלייט, וועמען מען שיקט הילף. אין די בריוו ווערט אויך איבערגעשיקט לויב און דאַנקבאַרקייט צו די ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט און פריינט אין אַמעריקע פאַר אַרויסווייזן זייער וואַרעמקייט און הילפס־גרייטקייט צום צענטער, וואָס עס דערמעגלעכט אויך, אַז מען זאָל קאָנען שיקן געהעריקער הילף צו די אויבנדערמאָנטע.

מיר ווילן דערמאָנען, אַז דער ביאַליסטאָקער צענטער אין ניו יאָרק העלפט די פאַרבליבענע אידן אין ביאַליסטאָק פון דעם ספּעציעלן פאָנד פאַר דעם צוועק, וואָס עס האָט מיט אַ צייט צוריק עטאַבלירט אונזער חשובער לאַנדסמאַן דזשערי מינק, וועלכער וואוינט אין מדינת ישראל. פריינט מינק, וועלכער איז אַ וואַרעמער שטיצער פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער, טראָגט אין פאַרלויף פון יאָר אויך צו געוויסע ביישטייערונגען אַ דאַנק וואָס עס איז מעגלעך צו שטיצן די פאַרבליבענע אידן אין ביאַליסטאָק.

אַכטונג לאַנדסלייט און פריינט!

די ביאַליסטאָקער היים און שפּיטאָל פאַר עלטערע מענטשן, נויטיקט זיך אין קאָלאָר טעלעוויזיעס פאַר די איינוואוינער. דאָס וועט איינגעשטעלט ווערן אין עס־זאָל און אַנדערע ערטער וואו עס קומען זיך צונויף די עלטערע מענטשן.

מיר ווילן זיין דאַנקבאַר אונזערע לאַנדסלייט און פריינט פאַר אָפּרופן זיך פּאָזיטיוו אויף דער וועגדונג.

פון באָארד אָוו דירעקטאָרס באַגעגענט פיל פריינט, מיט וועמען זיי האָבן זיך ניט געזען אַ לאַנגע צייט. מר. פייגין האָט אויך באַגריסט דעם עולם מיט וואַרעמע ווערטער און ער האָט איבערגעגעבן אַ גרוס פון די ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט אין אַרגענטינע. ער האָט אויך צוגעזאָגט, אַז ווען ער וועט צוריקקומען אַהיים קיין בוענאָס איירעס וועט ער דאָרט איבערגעבן אַ גרוס די ביאַליסטאָקער אידן, פון די לאַנדסלייט אין ניו יאָרק.

ביים געזעגענען זיך מיט איסאַק ריבאַלאָווסקי, האָט צבי פייגין איבערגעגעבן — ווי ער טוט דאָס שטענדיק — אַפילו אויך פונדערווייטנס, אַ פיינע מתנה פאַר דער גרויסער און וויכטיקער ביאַליסטאָקער אינסטיטוציע. אַלע אָנוועזנדע האָבן געוואונטשן דעם ליבן פּאָרל געזונט, פרייד און פיל נחת אין זייער משפּחה. צבי פייגין איז דער ערן־פּרעזידענט פון דער גרויסער ביאַליסטאָקער לאַנדסמאַנשאַפט אין בוענאָס איירעס.

ביאַליסטאָק — קנישין
אַ דערינערונג פון 70 יאָר צוריק

פון יעקב מעללער (ברוקלין, נ.י.)

לייענדיק אין דער „ביאַליסטאָקער שטימע", פון סעפטעמבער 1983, אַן אַרטיקל אונטערן נאָמען „רירנדע באַגעגעניש פון סעם סאָלאָזש מיט זיינע קנישינער לאַנדסלייט אין מדינת ישראל", וווּ אויך אַן אַרטיקל אין „פֿאָרווערטס", פון נאָוועמבער דעם 18טן 1983, פון דעם באַוואוסטן שרייבער י. שמולעוויטש, דער מקונן פון דעם מורא'דיקן אידישן חורבן ביי היטלער'ן ימח שמו וזכרו, אונטערן קעפל „מיט אַ צלם אַרויס פון גיהנום", האָט דאָס מיך צוריקגעפירט אין געדאַנק אויף צענדליקער יאָרן צוריק, צוריק אַוועק וווייט צו דער אַמאָליקער אַלטער היים.

דאָס איז פאַרבונדן מיט מיין אָפשטאַם אַלס געבוירענער אין ביאַליסטאָק האָבנדיק אויך אַ שייכות מיט דעם שטעטל קנישין, וואו איך האָב מיטגעמאַכט מיין יוגנטלעכן לעבן אין פאַרשידענע עטאַפּן פון 33 יאָר, ביז איך האָב עמיגרירט קיין אַמעריקע. אויך דאָס איז אַ באַזונדערע תקופה צום באַשרייבן פון מיין לעבנס־וועג, וואָס אַ טייל פון מיין יונגטלעכן לעבן איז אויך פאַרבונדן מיט דעם וועג איך האָב אין 1906 איבערגעלעבט דעם גרויסן פּאָגראָם אין ביאַליסטאָק. איך האָב שוין דאַן, מיט פיל יאָרן צוריק, געדרוקט אין דער „ביאַליסטאָקער שטימע".

איך וויל זיך דאָ טיילן מיט די קינישינער לאַנדסלייט בכל מקום שהם וועגן מיין שייכות מיט דעם שטעטל קנישין, מיט מיין יוגנט וואָס איז מיט דעם פאַרבונדן, טאָקע מיט דעם שטעטל קנישין וואָס איז פאַר מיר ביז היינט זייער טייער ניט צום פאַרגעסן...

אַלס אַ זון פון אַ קנישינער פאָטער וואָס איז אויך געבוירען געוואָרן אין קנישין, האָט דער נאָמען פון דאָזיקן שטעטל ביי אונז, די קינדער, אין הויז, געהאַט אַ האַרציקע באַדייטונג. און אָט פאַרוואָס: אונזער זיידע, ר' משה חיים ע"ה, איז געווען פון פאַך אַ שלאָסער. ער פלעגט אויסאַרבעטן קונציקע שלעסער פון וואַסער־רערן, מיט שליסלען און אָן שליסלען, וואָס פלעגט פאַרקויפט ווערן אויף די יאַרידים וואָס זיינען זייער אָפט פאָרגעקומען אין שטעטל. דערצו האָט דער זיידע אויך אָפּגעגעבן זייער פיל צייט און אָנשטרענגונגען ביים גריבלען זיך אין פאַרשידענע ספרים, כדי אויסצוגעפינען פסוקים וועגן „קץ של משיח". וועגן דער זיידע האָט אויסגעפונען באַדייטענדע רמזים וועגן דעם פלעגט ער אַראָפּפאָרן קיין ביאַליסטאָק. ער האָט דאָרט מיט גרויס התמדה געבראַכט די אויסגעפונע פסוקים פון די ספרים וועגן דעם „קץ של משיח" צו די לומדים פון די בתי מדרשים אין דער גענט וואו מיר האָבן געוואוינט. אין צוזאַמענהאַנג מיט דעם אַלעם, האָט מען טאָקע מיין זיידע גענאַנט „משיח".

(איך פאַרשטיי, אַז פריינט סעם סאָלאָזש וויס ניט וועגן דעם, לויט זיין עלטער בעת דער צווייטער וועלט־מלחמה, מעגלעך אַז עס זיינען נאָך דאָ עלטערע קנישינער לאַנדסלייט, זי וויסן געוויס וועגן דעם).

מיין פאָטער, קלמן ע"ה, איז אומגעבראַכט געוואָרן פון די נאַצים אין ביאַליסטאָק, צוזאַמען מיט מיין גאַנצער משפחה. ווי דר. שמעון דאַטנער האָט געשריבן אין דער „ביאַליסטאָקער שטימע", אין 1945, זיינען מיינע משפחה מענטשן געווען צווישן די ערשטע קרבנות ביי די נאַצים אין ביאַליסטאָק.

יעדן פאַר פּסח פלעגן אונזערע עלטערן באַשטעלן מצות אין קנישין, וויל די קנישינער מצה איז געווען בעסער אויסגעבאַקן און דינער ווי די מצות אין ביאַליסטאָק. מיר פלעגן אַזוי אַרום פראווען דעם פריילעכן פּסח פילנדיק דעם קנישינער טעם. מיך, מיט מיין עלטערן ברודער אַברהם ע"ה, פלעגן די עלטערן אונזערע שיקן אויף די צווייטע טעג פּסח קיין קנישין, צו אונזערע זיידע־באָבע. דערביי האָט מען אונז מיטגעגעבן אַ פלאַש שליוואָוויץ כשר לפּסח פאַרן זיידן.

איך געדענק ווי אויף אייזיק פישער'ס הויף, אויפן מאַרק, אַנטקעגן דעם שטאָט־זייגער, פלעגן פאַרפאָרן בעלי־עגלות פון פאַרשידענע שטעטלעך פון אַרום ביאַליסטאָק איינקויפן סחורה. צווישן זיי זיינען אויך געווען קנישינער קרעמער, וועלכע זיינען געבראַכט געוואָרן פון קנישינער בעלי־עגלות. איז מיט איינעם פון זיי פלעגן מיר טאַקע פאָרן אויף צוריק קיין קנישין, אויף די אַנדערע טעג פּסח צו אונזערע באָבע־זיידע. די טאַטע־מאַמע פלעגן אונז אויספוצן אין נייע שיינע אָנצוגלעך און היטלעך. איך געדענק נאָך איצט ווי די געקויפטע אַנצוגלעך פאַר מיר און מיין ברודער זיינען געווען ווי סאָלדאַטסקע מונדירלעך. אַפילו די היטלעך זיינען געווען מיט „קוקאַרדעס" (הערבן בלע"ז)...

גייענדיק מיט דעם זיידן יום טוב אין די שולן דאַוונען, איין טאָג אין אַן אַשכנז'ישער שוהל וואָס איז געווען אויך צווייטן טאָג אין אַ חסידישער שוהל וואָס איז געווען אויך אויפן ראָג מאַרק אויף אַן אויבער־שטיבל, אין ראָג ביאַליסטאָקער גאַס וואו עס איז געווען די אייגענע הויז פון אונזער זיידן, האָט מען אונז באַטראַכט פון אַלע זייטן. מיר האָבן אויף זיך געפילט בליקן פון אומעטום. די קינדער אין די שוהלן פלעגן אונז אָנקוקן מיט אונזער הלבשה, אַלס גרויסשטאָטישע ביאַליסטאָקער אינגלעך.

יאָ, געווען איז אין יענער צייט אַ וואונדערלעכע אידישע וועלט! ניטאָ מער די עיר ואם בישראל, די שטאָט ביאַליסטאָק וויי אויך דאָס האַרציקע אידישע שטעטל קנישין, סמוך לביאַליסטאָק. פאַרניכטעט געוואָרן איז אַלץ מיט פייער און רציחה פון די פאַרשאָלטענע נאַצים, וועלכע האָבן אויך אומגעבראַכט זעקס מיליאָן אידישע לעבנס — מענער, פרויען און קינדער מיט משונה'דיקע מיתות. זאָלן די פאַרבלוטיקטע הענט פון די מערדערס, וואו זיי זיינען נאָך פאַרבליבן לעבעדיקע, זאָלן זיי באַצאָלן מיט אַרבע מיתות פון סקילה, שריפה, הרג וחנק...

און צו אונזער ליבן פריינט סעם סאָלאָזש, פרעזידענט פון דעם גרויסן ביאַליסטאָקער צענטער און היים פאַר עלטערע מענטשן, וויל איך זאָגן:

לייענדיק די אויבנדערמאָנטע אַרטיקלן וועגן אייער גורל און אייערע איבערלעבענישן בעת דער צווייטער וועלט־מלחמה, וואָס איר האָט אַלץ ניט דורגעמאַכט טראָגנדיק אויף אייער האַלז אַ צלם, זענט איר דורך ניסים אַרויס פון דעם גיהנום טראָגנדיק אין אייער האַרצן דאָס „פּינטעלע איד". דערפאַר זענט איר אויך איצט אַ געטרייער און איבערגעגעבענער איד וואָס טראָגט אויף זיך מיט וויכטיקע טעטיקייטן פאַר דעם ביאַליסטאָקער צענטער און נוצלעכע היים, פאַר אידישע צוועקן און פאַר מדינת ישראל.

ווינטש אין אייך: טראָגט דעם מגן־דוד נאָך לאַנגע, לאַנגע יאָרן און משפחה. אַ שבח והודאה אייך פאַר אייער גוטסקייט.

• שליסט זיך אָן אַלס מיטגלידער אין ביאַליסטאָקער צענטער, היים פאַר עלטערע מענטשן און שפּיטאָל!

יעקב און קריינדל בערען באַגייסטערט פון די נייע פּראָיעקטן אין ישראל

אונזערע טרייע לאַנדסלייט און פריינט יעקב און קריינדל בערען, וועלכע זיינען אויך טראָסטיס פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער, היים און שפּיטאָל פאַר עלטערע מענטשן, זיינען דעם פאַרגאַנגענעם מאַי געווען אויף אַ באַזוך אין מדינת ישראל. ביי דער געלעגנהייט האָבן זיי דאָרט באַזוכט דעם תל השומר שפּיטאָל אין ישראל, ווי אויך דעם גרויסן צענטער פון „האַגודה למען החייל בישראל", וואו דער ביאַליסטאָקער צענטער פון ניו יאָרק און „קלוב גראָדנער פריינט" האָבן לעצטנס איינגעשטעלט נייע וויכטיקע פּראָיעקטן.

יעקב און קריינדל בערען, וועלכע האָבן אויך צוגעטראָגן אַ פיינע ביישטייערונג פאַר די דאָזיקע פּראָיעקטן, האָבן ניט געהאַט קיין מעגלעכקייט מיטצופּאָרן מיט דער גרויסער גרופּע ביאַליסטאָקער און גראָדנער לאַנדסלייט, אין אָקטאָבער 1983, קיין מדינת ישראל וועו עס איז דאָרט פאָרגעקומען די פייערלעכע דערעפענונג פון די דערמאָנטע פּראָיעקטן. דערפאַר האָבן זיי דאָסמאָל אויסגענוצט די גלעגנהייט דאָס צו זען אויף זייער באַזוך אין ישראל.

ביי זייער אָנקומען אויפן לוד פּאָרט אין לוד (לעבן תל אביב), דערציילן יעקב און קריינדל בערען, זיינען זיי אויפן פלי פעלד אָפּגעווואַרט געווארן פון פאָרשטייער פון דעם תל השומר שפּיטאָל, וואו זיי זיינען וואַרעם באַגריסט און אויפגענומען געוואָרן. צומאָרגנס איז געקומען אַ ספּעציעלע קאַר אין האָטעל וואו זיי זיינען געווען און זיי אַוועקגעפירט אין דעם תל השומר שפּיטאָל.

קומענדיק אין דעם גרויסן וויכטיקן מעדיצינישן צענטער איז דאָס פאָרל באַגעגענט געוואָרן פון דר. משה מודאי, דירעקטאָר פון דער גרויסן שפּיטאָל. ער האָט אַרומגעפירט די בערענס אין די אומצאָליקע פאַרשידענע אָפּטיילונגען פון דעם שפּיטאָל, באַזונדערס ביי די נייע פּראָיעקטן וואָס זיינען לעצטנס אייגעשטעלט געוואָרן פון דעם ביאַליסטאָקער

יעקב און קריינדל בערען אין עס זאל פון גרויסן צענטער „האַגודה למען החייל בישראל", אויף הר־גילאָ.

פון רעכטס צו לינקס: יעקב און קריינדל בערען, מיט דר. משה מודאי, און דער אַפּעראַציע־אַפּטיילונג אין תל־השומר שפּיטאָל.

צענטער אין ניו יאָרק און דעם „קלוב גראָדנער פריינט". מר. און מרס. בערען זיינען געווען באַגייסטערט פון דעם וואָס זיי האָבן געזען, זיי זיינען אַוועק מיט שטאָלץ.

נאָכדעם איז דאָס פאָרל אַרומגעפאָרן איבערן לאַנד און באַזוכט פאַרשידענע ערטער אין ישראל. וועו זיי זיינען צוריקגעקומען קיין תל אביב זיינען זיי באַגעגענט געוואָרן פון מרס. פּאָלי לעיבאָוויטש, אַסיסטענט דירעקטאָר פון דעם פאָנד־רעזיזינג דעפּאַרטמענט ביי דעם „האַגודה למען החייל בישראל". זי האָט אַוועקגעפירט אין אַ קאַר די גענט פון ניו יאָרק צו הר־גילאָ, וואו דער ביאַליסטאָקער צענטער און דער „קלוב גראָדנער פריינט" האָבן אויך איינגעשטעלט נוצלעכע פּראָיעקטן.

יעקב און קריינדל בערען זיינען געווען זייער צופריידן צו זען די אַלע פּראָיעקטן, זיי זיינען אַוועקגעפאָרן באַגלייט מיט שטאָלץ. דאָס פאָרל האָט צוגעזאָגט, אַז נאָכן צוריקקומען קיין ניו יאָרק וועלן זיי זייערע גוטע איינדרוקן איבערגעבן צו די היגע לאַנדסלייט, ביי אַ מיטינג פון דער באָארד אָוו דירעקטאָרס פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער און היים פאַר עלטערע מענטשן.

אַ דאַנק בריוו פון דר. טוביה ציטראָן פון מדינת ישראל

מיר האָבן באַקומען אַ האַרציקן בריוו פון אונזער חשובן לאַנדסמאַן, טוביה ציטראָן, פון תל־אביב, וועלכער שרייבט צווישן אַנדערעס

ליבער פריינט ריבאַלאָווסקי,

איך דאַנק דיר זייער פאַר צושיקן מיר דעם לעצטן ערב פּסח נומער פון דער „ביאַליסטאָקער שטימע", אין וועלכן עס איז אויך געדרוקט מיין אַרטיקל וועגן דעם אומקום פון די ביאַליסטאָקער קינדער. דער אַרטיקל האָט געמאַכט אַ גרויסן רושם. עס איז וויכטיק, אַז אויך יד־ושם אין ירושלים האָט דאָס אויפגענומען אַלס היסטאָרישע פּאַקטן און עדות וועגן די היטלעריסטישע פאַרברעכנס קעגן אונזער פאָלק. אויך די ענגלישע איבערזעצונג פון מיין אַרטיקל איז גוט, אין לייכטער פאַרשטענדלעכער שפּראַך.

אַ האַרציקן דאַנק,

דר. טוביה ציטראָן

תל־אביב

איינדרוקספולע פייערונג צום 80 געבורטסטאָג פון באַשקע קריגער
רורכגעפירט אין דער „ביאַליסטאָקער קאָלאָניע" אין די קעטסקילס

אַ ביז גאָר אייגנאַרטיקע פייערונג איז פאָרגעקומען שבת בײַנאַכט, דעם 11טן אויגוסט היינטיקס יאָר, אין דער שוין איצט גוט באַקאַנטער „ביאַליסטאָקער קאָלאָניע", וואָס איז אין סאָוט פאָלסבורג, אין די קעטסקיל בערג. עס איז דורכגעפירט געוואָרן אַ היימישע פייערונג לכבוד אונזער חשובער ביאַליסטאָקער לאַנדסמאַנשאַפטלער באַשקע קריגער, צו איר 80טן געבורטסטאָג. די ביי אַלעמען באַליבטע פרוי קריגער, וועלכע וואוינט דאָרט זומער־צייט מיט איר ליבן מאַן חיים בערל, איז פון אַלע אָנווועזנדע זייער געלויבט געוואָרן.

די שמחה האָט איינגעאָרדנט די קריגערס זון, משה׳ל, מיט זיין פרוי סאָניע. עס קומט זיי פיל לויב פאַר צוטיילן אַזאַ טרייען כבוד צו זייער מאַמע און שוויגער, וואָס אַלע אָנווועזנדע האָבן דאָס אָפּגעשאַצט אין טיף רירענדע וועגן. די שמחה האָט געטראָגן אַ גאָר סעפּעציעלן כאַראַקטער, ווייל אַלע איינוואוינער אין דער קאָלאָניע זומער־צייט, זיינען שוועך געליטענע און געראַטעוועטע פון אומקום ביי היטלער׳ן. דאָס איז טאַקע אויך אַרויסגעבראַכט געוואָרן אין די קורצע האַרציקע באַגריסונגען און רעדעס יענעם שפּעט־

באַשקע און חיים בערל קריגער ביים קעיק

אָוונט. אויסער די איינוואוינער פון דער „ביאַליסטאָקער קאָלאָניע" האָבן אין דער פייערונג זיך אויך באַטייליקט אַ צאָל איינוואוינער פון דער אַרומיקער געגענט, ווי אויך איינגעלאַדענע געסט.

מיט דעם היימישן און גלייכצייטיק איינדרוקספולע אָוונט האָט אָנגעפירט סעם טשודען, וואָס איז אָנפירער פון דער „קאָלאָניע" ווי אויך פאַרזיצער פון דעם „ביאַליסטאָקער אי֯ן אומגעגנטנט קלוב", אין מיאַמי. ער איז אויך אַ פירענדער מיטגליד פון דעם באָארד אָוו דירעקטאָרס פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער, היים און שפּיטאָל פאַר עלטערע מענטשן.

נאָכדעם ווי פריינט טשודען האָט געגעבן אַ פאַסענדן אַריינפיר צו דעם אָוונט האָט ער פאָרגעשטעלט צו באַגריסן איסאַק ריבאַלאָווסקי, געשעפטספירער פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער און היים פאַר עלטערע מענטשן. ריבאַלאָווסקי, וועלכער איז איינגעלאַדן געוואָרן צו דעם אָוונט מיט זיין פרוי מאַלי, האָט אין האַרציקע ווערטער באַגריסט די 80 יאָריקע באַשקע קריגער, אין נאָמען פון דעם ביאַליסטאָקער אינסטיטוציע.

אין זיין באַגריסונג האָט מר. ריבאַלאָווסקי זיך באַזונדערס אָפּגעשטעלט אויף דער טרייער איבערגעבנקייט וואָס פרוי קריגער האָט אַרויסגעוויזן צו די ביאַליסטאָקער פרויען און מיידלעך, וועלכע האָבן צוזאַמען מיט איר דורכגעמאַכט ליידן ביי היטלער׳ן. ביז היינט צו טאָג ווערט פרוי קריגער אָנגערופן, מיט רעכט, אַלס „מוטער פון די ביאַליסטאָקער פרויען". אין דער טראַגישער צייט ביי די נאַציס, איז באַשקע קריגער געווען ווי אַ טרייע מאַמע צו די ביאַליסטאָקער מיידלעך און פרויען. זי האָט געטאָן אַלעס מעגלעכע, אַפילו וויט איבער אירע כוחות, כדי צו העלפן די שוועך ליידענע.

איינדרוקספול איז געווען די קורצע רעדע פון סעם סאָלאַזש, פרעזידענט פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער און היים פאַר עלטערע מענטשן, וועלכער איז ביי דער גאָר

ביים שניידן דעם קעיק שטייען: סאָניאַ ראָטענבערג; ראָוז סאָלאַזש, באַשקע קריגער און סעם סאָלאַזש

היימישער פייערונג אָנווועזנד געווען מיט זיין פרוי, ראָוז. פריינט סאָלאַזש האָט אַרויסגעבראַכט און דערציילט וויי אַזוי די געראַטעוועטע ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט האָבן זיך געהאַלטן צוזאַמען וויי אין איין טרייע משפּחה, אויך באַלד נאָך דער באַפרייאונג אין באַמבערג, אין דייטשלאַנד. ער האָט דערציילט וויי אַזוי די ביאַליסטאָקער, שוועך געליטענע און אויסגעפיניקטע ביי די נאַציס, האָבן זיך געטיולעט צו דער גוטהאַרציקער באַשקע קריגער, ווי קינדער צו אַן אמתער טרייער מוטער. וועט סעם סאָלאַזש האָט געראַטעוועט זיינען ביי די אָנווועזנדע געווען טרערן אין די אויגן.

עס האָט אויך באַגריסט דער יובילאַרין פרוי לייקע מאָראָ, איינע פון די געליטענע ביי היטלער׳ן און על פּי נס גערעטעוועטע. אויך זי האָט דערציילט וועגן דער גוטסקייט פון פרוי באַשקע קריגער און ווי זי האָט איר אָפּגעהיט וועט זי,

דר. סעמיועל פּיסאַר, אינגסטער גערַאַטעוועטער ביאַליסטאָקער פון אוישוויץ, באַאַגענט זיך מיט דער שוועסטער פון זיין רעטער

אַ גרויסע און פּייערלעכע באַגעגעניש איז דורכגעפּירט געוואָרן אין שמעון וויזענטאַל צענטער, אין לאָס אַנדזשעלעס, צווישן דעם באַרימטן לאָיער, דר. סעמיועל פּיסאַר און וואַלעריע קראָולי, שוועסטער פון אַ שוואַרצן סאָלדאַט, וועלכער האָט גערַאַטעוועט פּיסאַר׳ס לעבן אין צייט פון דער צווייטער וועלט־מלחמה.

ווי באַקאַנט, שטאַמט דר. פּיסאַר פון ביאַליסטאָק, ער האָט דורכגעמאַכט ליידן ביי די נאַציס, און איז דער אינגסטער גערַאַטעוועטער פון אוישוויץ.

ד״ר פּיסאַר, וועלכער איז אויך דער הויפּט לאָיער פון דער אינטערנאַציאָנאַלער אָלימפּיק קאָמיטעט, איז געקומען צו דער 23טער אָלימפּיאַדע קיין לאָס־אַנדזשעלעס. אין זיין אויטאָביאָגראַפישן בוך „וועגן בלוט און האָפענונג״ האָט ער געשריבן, אַז אַלס יוגנטלעכער איז ער אַנטלאָפן, צום סוף פון מלחמה, פון היטלער׳ס מאָרד־פאַבריק, דאַכאַו און איז דאַן גערַאַטעוועט געוואָרן דורך אַ שוואַרצן סאָלדאַט פון די אַמעריקאַנער באַוואָפנטע קרעפטן, וועלכע האָבן זיך געיאָגט נאָך די נאַציס.

דער אינצידענט אין אַרויסגעבראַכט געוואָרן אין אַ טעלעוויזיע־אינטערוויו אין 1983 מיט דר. פּיסאַר.

וואַלעריע קראָולי האָט געזען דעם בראָדקאסט אין זיך דערמאָנט, אַז איז ברודער, דער געוועזענער סאָלדאַט וויליאַם עלינקטאָן האָט איר דערציילט, פאַר זיין טויט, וועגן דעם, ווי ער האָט גערַאַטעוועט אַ אידיש אינגל אין צייט פון מלחמה. אַ דאַנק די באַמיאונגען פון דעם וויזענטאַל־צענטער האָט זי געקראָגן די מעגלעכקייט צו באַקענען דר. פּיסאַר, וועלכער איז איצט באַרימט אַלס אינטערנאַציאָנאַלער יוריסט.

צווישן די באַגריסער ביי דער פייערלעכער באַגעגעניש איז געווען דער שוואַרצער מעיאָר פון לאָס־אַנדזשעלעס, טאָם ברעדלי. ער האָט דערקלערט, צווישן אַנדערן, אַז „אַזאַ באַגעגעניש לכבוד אַזאַ העלד ווי וויליאַם עלינקטאָן, וועט לייקע, איז געווען קראַנק אין אוישוויץ. עס איז גאָר ניט פאַראַן קיין וועג, האָט זי געזאָגט מיט וועלכע מען קאָן זיין דאַנקבאַר און לויבן אַזאַ האַרציקער פרוי, אַ טרייע צו אַלעמען, ווי עס איז די באַליבטע באַשקע קריגער.

סעם טשודען האָט פאַרגעלייענט זיינער אַ ספּעציעלער אָנגעשריבענער פּאָעמע, לכבוד דעם 80טן געבורטסטאָג פון פרוי באַשקע קריגער. סאַי דער אינהאַלט און סאַי דער האַרציקער אופן ווי פריינט טשודען האָט פאַרגעלייענט זיין שאָפונג, האָט אויף אַלעמען געמאַכט אַ שטאַרקן איינדרוק.

ביי דעם פיינעם צוזאַמענקונפט איז אויך סערווירט געוואָרן פון אַלדאָס גוטס, טאַקע ווי אויף גרויסער היימישער אידישער שמחה. צום סוף איז אַריינגעבראַכט געוואָרן אַ גרויסער געבורטסטאָג־קעיק וואָס איז צעשניטן געוואָרן פון דער יובילאַרין, באַגלייט מיט אַ דערהויבענער שטימונג פון דעם גרויסן עולם.

אין איר קורצער רעדע וואָס איז געווען מיט פיל האַרציקייט, האָט פרוי באַשקע קריגער אויסגעדריקט אַ דאַנק צו איר זון, משה׳ל מיט זיין פרוי סאַניע, פאַר צוטיילן איר דעם גרויסן כבוד וואָס גיט איר צו פיל געזונט און פרייד. זי האָט אויסגעדריקט גרויס צופרידנקייט פון דעם נחת וואָס זי האָט אין דער משפּחה. פרוי קריגער האָט אויך מיט גאָר וואַרעמע ווערטער באַדאַנקט די אָנוועזנדע פאַר זיין ביי דער שמחה לכבוד איר וואָס עס פאַרשאַפט איר פיל פרייד. זי האָט אַלעמען געוואונטשן געזונט גליק און אַ צופרידענעם לעבן.

פרוי קריגער האָט דערציילט, אַז ווען זי איז געווען קראַנק האָט איר זון, משה׳ל, מיט זיין פרוי סאַניע געגעבן אַ צוזאָג, אַז ווען זי וועט געזונט ווערן, וועלן זיי ביידע מאַכן אַ גרויסע שמחה לכבוד איר 80טן געבורטסטאָג. דאָס איז טאַקע דערגרייכט געוואָרן יענעם שבת אָוונט אין דער „ביאַליסטאָקער קאָלאָניע״, אין די הויכע קעטסקיל־בערג.

דער עולם איז זיך משמח געווען ביז שפּעט ביינאַכט. מען האָט צווישן זיך געערעדט און געשמועסט און אויפהערלעך אויפגעלעבט די גרויזאַמע צייט וועו מען איז געווען צוזאַמען, ווי אויך געליטן צוזאַמען, אונטער דעם שרעקלעכן נאַצישן יאָך. מען האָט דערביי אויך אויפגעלעבט די אַמאָליקע היימען אין דער פאַר־מלחמה׳דיקער ביאַליסטאָקער, מען האָט דערמאָנט און אַרויסגעבראַכט נעמען פון די טייערע נאָענטע און פריינט, וועלכע זיינען אויף אַ מורא׳דיקן אופן אומגעבראַכט געוואָרן פון די היטלעריסטישע מערדערס...

יעקב און אידעס פּלאַט פון מדינת ישראל אויף אַ באַזוך אין ביאַליטאָקער צענטער

דאָנערשטיק, דעם 9טן אויגוסט ה.י. האָט דער ביאַליסטאָקער צענטער אויפגענומען צוויי חשובע געסט פון ישראל, די ליבע לאַנדסלייט יעקב און אידעס פלאַט. די געסט זיינען געקומען אויף אַ באַזוך קיין ניו יאָרק האָבן זיי, ווי זיי האָבן דערקלערט, געהאַלפן פאַר נויטיק דאָס באַזוכן די ביאַליסטאָקער אינסטיטוציע.

יעקב און אידעס פּלאַט האָבן באַזוכט אַלע אָפּטיילונגען פון דער גרויסער היים און געשמועסט אויך מיט אַ צאָל איינוואוינער. צום סוף האָבן זיי אויסגעדריקט זייער באַגייסטערונג פאַר דעם אופן פון פירן די אינסטיטוציע און באַזאָרגן די עלטערע מענטשן, ווי אויך פון די פאַרשידענע נוצלעכע און מאָדערנע אייניכטונגען.

יעקב פּלאַט, וועלכער וואוינט מיט זיין פאַמיליע אין קרית מאָצקין (ישראל) האָט דערציילט, אַז אין דער אַמאָליקער ביאַליסטאָק איז ער געווען אַ שילער אין דער האַנטווערקער־שולע. שפּעטער איז ער געווען אַן אינסטרוקטאָר אין דער זעלבער שולע. בעת דער מלחמה האָט ער געדינט אין דער רויטער אַרמיי און אין ישראל איז ער זינט 1949, איצט איז ער שוין אויף פענסיע.

ביים געזעגענען זיך מיט די טוער פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער און היים פאַר עלטערע מענטשן, האָט דאָס פּאָרל אויסגעדריקט לויב און באַגייסטערונג פאַר דער גוטער אַרבעט וואָס ווערט געטאָן אין דער אינסטיטוציע. זיי האָבן מיט גרויס צופרדנהייט אויך פאַר זיך איינגעקויפט דעם גרויסן נייעם יזכור־בוך, וואָס איז לעצטנס אַרויסגעגעבן געוואָרן פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער אין ניו יאָרק.

אַ זאַבלודאָוואר צווישן ביאַליסטאָקער

פון פּיניע כאַראָווסקי

ישׂראל׳קע פּעלצער איז געווען כּמעט דער לעצטער וואָס איז אינטלאָפן פון ביאַליסטאָק אין וואַלד אַריין. ער איז געווען צוזאַמען מיט דר. שמעון דאַטנער ביי די קעמפּנדע פּאַרטיזאַנער. נאָך דער מלחמה איז ער געקומען קיין אַמעריקע, ער האָט זיך באַזעצט אין שיקאַגאָ און געווען מיט מיר אין קאָנטאַקט. ער איז געקומען צו אַלע מיינע שמחות.

פּאַר נייַ־יאָר האָב איך פון אים באַקומען אַ בריוו, אַז שיקאַגאָ איז אים שוין דערעסן און ער ציט זיך אַריבער קיין לאָס אַנדזשעלעס. ווי נאָר ער איז דאָרט אָנגעקומען האָט ער מיר טעלעפאָנירט און געזאָגט דערביי, אַז נאָכדעם ווי ער וועט זיך אַביסל איינאָרדענען וועט ער מיר שרייבן אַ בריוו.

פּיניע כאַראָווסקי

עס איז אָבער אַוועק דער ווינטער, שוין אויך נאָך פּסח און איך האָב פון אים ניט געהערט. דאָס האָט מיך באַמרואיקט, ווייל ער איז געווען איינער אַליין.

ווען מיינע קינדער האָבן געגרייט אַ שמחה פאַר מיר מיט מיין פּרוי צו אונזער 36 יאָריקער חתונה, האָבן זיי געוואָלט אויך איינלאָדן ישׂראל׳קען, מיין קוזין פון לאָס אַנדזשעלעס. זיי האָבן אָבער ניט געהאַט דעם אַדרעס פון אים. האָבן די קינדער ווען דעם געריידט מיט מיר. איך האָב אָפּגערופן יוסף און נעשקע דאָברימאַן אין שיקאַגאָ, ווייל איך האָב געוואוסט אַז זיי זיינען באַפריינדעט מיט ישׂראל׳קע. זיי ווידער האָבן מיך פאַרבונדן מיט גדליה און מאַשקע לין, ווען איך האָב זיך אויך פאַרבונדן מיטן געניאַל סעקרעטאַר איסאַק ריבאַלאָווסקי, ווען איך האָב אים דערציילט וועגן אַלע מיינע שמחות. ער איז אַזוי צופרידן געווען, אַז ער האָט מיר אַפּילו פאַרזיכערט אַז ער וועט קומען צו אונדזער שמחה. ער איז אָבער נישט געקומען, ווייל ער האָט אַ שוועריקייט מיט די פֿיס.

איך האָב אים אָבער אַ פּאָר מאָל טעלעפאָנירט, ווען ער איז שוין געווען אין שפּיטאָל, אַז ער זאָל זיך נישט זאָרגן, אַז איך וועל אַליין אַלץ אָפּמאַכן מיט זיין משפּחה. ער האָט מיר אָבער נישט געקענט רופן, ווייל ער האָט נישט געקענט רעדן. ער איז אָבער אַוועק אין שלום, אַ גוטן פריינט, אַ גרויסן מענטש, אַ גוטן אידן, אַ גוטן יהודי.

איז ער דאָך פאַרבליבן כּמעט איינער פון מיין פאַרצווייגטער משפּחה, וואָס זיי זיינען אומגעבראַכט געוואָרן בייַ היטלערן.

מיטאַמאָל, אַ וואָך פאַר פרייטיק פאַרנאַכט פאַר שבועות אָוונט היינטיקס יאָר, ווען איך האָב זיך געגרייט גיין אין שוהל, האָט טעלעפאָנירט נעשקע דאָברימאַן פון סקאָקי. זי האָט מיר געזאָגט, אַז זי האָט גערעדט מיט מיינע זאַבלודאָוואר לאַנדסלייט און זיי האָבן איר געזאָגט, אַז מיין קוזין ישׂראל׳קע איז פיין. נאָכדעם ווי איך בין אָוועק אין שוהל האָט אויך טעלעפאָנירט מר. סאַרנאָ פון לאָס אַנדזשעלעס. ער האָט גערעדט מיט מיין פּרוי און געזאָגט, אַז דאָס אויסגעפּינטן מיין קוזין האָט געטומלט אַזוי לאַנג דערפאַר, ווייל אין מיין בריוו צו אים האָב איך געשריבן דעם נאָמען „ישׂראל׳קע" אָבער ער הייסט איצט „אוירווינג".

שבועות אָוונט האָט וויידער געקלונגען דער טעלעפאָן אין מיין הויז. דאָסמאָל איז עס געווען פון פילאַדעלפיע, פון עלע אָקון. ער האָט געזאָגט אַז הענרי סאַרנאָ האָט אים איבערגעגעבן, אַז איך זוך מיין קוזין. פֿלוצלינג, אין אונזער טעלעפאָנישן שמועס, האָט זיך אַרויסגעוויזן אַז מיר בייַדע זיינען געווען אין דעם נאַצישן לאַגער אין בליזשין. ווען ער האָט דאָס דערהערט האָט ער אויסגערופן: „אוי, פּיניע דער זאַבלודאָוואר!" איך האָב שוין אויך געהאַט דעם אַדרעס און טעלעפאָן פון מיין קוזין.

גלייך שבת־נאַכט האָב איך טעלעפאָנירט צו מיין קוזין און ווי איר פאַרשטייט אַליין, איז דער שמועס געווען באַגלייט מיט פיל פרייד און בענקשאַפט. פון דאַמאָלט אָן האָב איך שוין מיט אים גערעדט עטלעכע מאָל, מיר שרייבן זיך אויך דורך מיט בריוו. דאָס אַלץ איז אַ דאַנק די הילף פון נעשקע און יוסף דאָברימאַן, גדליה און מאַשקע לין, עלע אָקון, איסאַק ריבאַלאָווסקי, הענרי סאַרנאָ און אַנדערע ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט. יאָ, דאָס באַווייזט אויך ווידעראַמאָל, אַז צווישן ביאַליסטאָקער ווערט מען קיינמאָל ניט פאַרפאַלן.

אַכטונג ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט אין מדינת ישׂראל

דערמיט אינפאָרמירן מיר אַלע ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט אין מדינת ישׂראל, אַז אונזער קאָרעספּאָנדענט פאַר דער „ביאַליסטאָקער שטימע" איז דער לאַנדסמאַן

קאָפּל לב

צו וועמען איך דאַרפט זיך וועגן וועגן אַלע אינפאָרמאַציעס, נייעסן וועגן אַקטיוויטעטן, פאַמיליע־אָנגעלעגנהייטן און אַנדערעס, וואָס איר ווילט אַז דאָס זאָל זיין געדרוקט אין דער „ביאַליסטאָקער־שטימע". ביים פריינט קאָפּל לב קאָן מען אויך באַקומען צו קויפן דעם נייעם גרויסן ביאליסטאקער יזכור־בוך.

דער אדרעס איז
קאָפּל לב, קרית ביאַליסטאָק
לוחמי הגיטאות 26, יהוד, מיקוד 56000
טעלעפאָן: 03/362898

מיין היים — שטעטל וואַשליקאָוו

פון פייוול ראָגאָוו/ראָגאָווסקי (דרום־אַפריקע)

דער מחבר פון דער באַשרייבונג, אַ וויכטיקער קולטור־טוער און דערציער, האָט אויך אין די אַמאָליקע יאָרן געוואוינט אין ביאַליסטאָק.

אָענט, ממש מיט דער האַנט צו דערלאַנגען פון דער שיינער אידישער שטאָט ביאַליסטאָק, איז געווען דאָס שטעטל וואַשליקאָווע, אַרום וועלכן עס האָט זיך געצויגן אין אַ האַלבן קרייז דער טייך סופראַסל.

אַ דאַנק דער געאָגראַפישער נאָענטקייט, האָט ביאַליסטאָק געהאַט אַ ניט קליינע השפּעה אויף דעם אידישן לעבן אין וואַשליקאָווע. די אַנטוויקלונגס־געשיכטע פון דער ערשטער, איז אויך די אַנטוויקלונגס־געשיכטע פון דער צווייטער. וואַשליקאָווע, אַזוי ווי ביאַליסטאָק, איז אויך געווען אַ טעקסטיל צענטער, אָבער מיט אַ קלענערן פאַרנעם. געווען איז דאָס דערפאַר, ווייל דאָס וואַסער פון דערמאָנטן טייך איז געווען באַזונדערס צוגעפאַסט צו געוויסע פּראָצעסן פון דער טעקסטיל־אינדוסטריע. דערפאַר האָבן די גרעסטע ביאַליסטאָקער פאַבריקאַנטן אויך געעפנט פאַבריק־אָפּטיילונגען אין וואַשליקאָווע. די טעקסטיל אינדוסטריע און האַנדל אין יענער צייט, דאַרף מען איצט דערמאָנען, איז געווען אויסשליסלעך אין אידישע הענט.

אויך אויפן אידיש־רעליגיעזן, קולטורעלן און געזעלשאַפטלעכן געביט, האָט ביאַליסטאָק געהאַט איר איינפלוס אויף אונזער היים־שטעטל. וואַשליקאָווע האָט געהאַט אַ גרויסע שוהל און צוויי בתי מדרשים, צוויי רבנים און, פאַרשטייט זיך, צוויי צדדים. דערפאַר טאָקע זיינען די קעגנזייטיקע באַציאונגען בייַ זיי, אַזוי ווי דאָס איז אויך געווען אין אַנדערע ערטער, ניט שטענדיק געווען פון די בעסטע...

וואַשליקאָווע האָט געהאַט אַ לינת הצדק, ביקור חולים און אַנדערע חברות. אין אונזער שטעטל איז געווען אַ רייכע אידישע ביבליאָטעק מיט וועלכער עס האָט אָנגעפירט און פאַרוואַלטעט די שטעטלשע ארבעטער און פּראָלעטאַרישע אינטעליגענץ. זיי האָבן אָפּגעהיטן די ביבליאָטעק מיט די טעטיקייטן אַרום, ווי אַן אויג אין קאָפּ, ווייל דאָס איז געווען די איניציקע קולטור אינסטיטוציע אין שטעטל.

וועו עס איז אויסגעבראָכן די ערטשע וועלט־מלחמה און פּוילן איז אָקופּירט געוואָרן פון דייטשלאַנד, האָט די טעקסטיל־אינדוסטריע פאַרלאָרן איר בעסטן אָפּזאַץ־מאַרק, רוסלאַנד. צוליב דעם האָט זיך גלייך געשאַפן אַ קריזיס און דאָס שטעטל איז געקומען צו אַ שטילשטאַנד. די ארבעטער, צווישן זיי פיל יוגנט, איז געווען געצווואונגען צו זוכן אַרבעט ערגעץ אַנדערשוואו. דער איינציקער ארבעטס־געבער איז דאַן געווען דער דייטשער אָקופּאַנט אַליין. זיינען אידן אַווק ארבעטן אויף שאָסייען וואָס דער דייטש האָט געבויט, אין וועלדער וואו זיי האָבן אויפגעשטעלט טאַרטאַקן צו שנייַדן העלצער א.ד.ג. דער קולטור־געזעלשאַפטלעכער לעבן בייַ די אידן אין שטעטל, איז אָפּגעשוואַכט און איינגעשטילט געוואָרן. דער שטעטלדיקער אינטעליגענטער בחור, זיידע בּאָראָדעצקי, וואָס איז געווען דער איינציקער פאַרבליבענער פאַרוואַלטונגס־מיטגליד, איז געבליבן טריי אויף זיין געזעלשאַפטלעכן פּאָסטן. ער האָט געאַרבעט שווער און געמאַכט אַלע אָנשטרענגונגען, אַז די ביבליאָטעק זאָל ניט פאַרמאַכט ווערן.

באָראָדעצקי האָט אויך געזוכט מיטלען אַז די יוגנט, וועלכע איז זיך צונויפגעקומען אין שטעטל אויף שבת נאָך אַ וואָך שווערער ארבעט, זאָל קאָנען גענישן כאָטש עפּעס קולטורעלעס. אַליין אַ פועלי ציוניסט, האָט באָראָדעצקי זיך געווענדעט צו דער פועלי ציוניסטישער קונסט־אָרגאַניזאַציע „הזמיר" אין ביאַליסטאָק, אַז מען זאָל פון דאָרט שיקן אויף יעדן שבת קיין וואַשליקאָווע רעדנערס, אַרטיסטן און אַנדערע, כדי אַזוי אַרום אַריינצובריענגען אַ ניי לעבן אין שטעטל. די ביאַליסטאָקער חברים האָבן גערן נאָכגעקומען די וועגדונג און עס איז אויך געלונגען צו שאַפן אַ ליטעראַרישע געזעלשאַפט אויפן נאָמען פון בער באָראָכאָוו. די אָרגאַניזאַציע פלעגט יעדן שבת אָוונט דורכפירן ליטעראַרישע און דראַמאַטישע אונטערנעמונגען. אַזאַ פעטן ביסן האָבן די אַנדערע פאַרטייען ניט געקענט פאַרגינען דער פּועלי ציון און אויך זיי האָבן אָנגעהויבן שיקן זייערע בעסטע כוחות, פון ביאַליסטאָק קיין וואַשליקאָווע, כדי צו „שטורעמען די פעסטונג". אָט אַזוי אַרום האָבן זיך גענומען אויסטיילן פאַרשידענע גרופּעס אין לעבן פון די איידן אין אונזער שטעטל.

אין יאָר 1918, נאָך דער רעוואָלוציע אין רוסלאַנד, האָט זיך אין וואַשליקאָווע געגרינדעט דער ערשטער דעמאָקראַטישער וועד־הקהילה וועמענס ערשטע אויפגאַבע איז געווען, אַ דאַנק דער ווירקונג פון די פאָרשטייער זיידע באָראָדעצקי און אידל ראָגאָווסקי, די גרינדונג פון אַ אידיש־וועלטלעכער זעקס קלאַסיקער פאָלקס־שולע, וואָס איז שפּעטער אָנגעשלאָסן געוואָרן אין דער שול־געזעלשאַפט „צישא" (צענטראַלע אידישע שול־אָרגאַניזאַציע). אין וואַרשע.

די דאָזיקע שולע איז געווען דער נערוו־צענטער פון דעם אידישן לעבן אין שטעטל. יעדער אַרויסלאָז פון גראַדירטע תלמידים און יעדע פאָרשטעלונג פון די קינדער, איז געווען אַ יום־טוב פאַר גרויס און קליין. עקזיסטענץ און פּראָגרעס פון דער שולע איז געווען צו פאַרדאַנקען אין ניט קליינער מאָס, דעם וואַשליקאָווער לאַנדסמאַנשאַפט־פאַראיין וואָס איז געווען אין ברוקלין, ניו יאָרק. זייער הילף פאַר דער שולע, איז געווען פון גרויסער באדייטונג.

די אידן פון דעם שטעטל וואַשליקאָווע האָבן בעת דער צווייטער וועלט־מלחמה געטיילט דעם זעלבן טראַגישן גורל וואָס די אידן אין אַנדערע שטעט און שטעטלעך אין פּוילן, ליטע און אַנדערע ערטער. די האַרציקע אידישע מענטשן פון אונזער היים־שטעטל וואַשליקאָווע זיינען געפּייניקט, פאַרפייניקט און אומגעבראַכט געוואָרן פון די נאַצישע רוצחים, אַזוי ווי דאָס איז געווען מיט אידן אומעטום בעת דער גרויזאַמער צווייטער וועלט־מלחמה, אין אייראָפּע.

זאָל דער הייליקער אָנדענק פון די וואַשליקאָווער קדושים און מארטירער קיינמאָל ניט פאַרגעסן ווערן.

די פאַרוואַלטונג און פּעדאַגאָגישער דאָט פון דער אַמאָליקער פאָלקס־שולע אין וואַשליקאָווע.

שלושים פאַרזאַמלונג פאַר בען באָנוס
דורכגעפירט אין ביאַליסטאָקער צענטער

אין אָנהייב אַפּריל היינטיקס יאָר איז אין מיאַמי ביטש פלוצלינג געשטאָרבן דער באַוואוסטער אידישער בינע־קינסטלער, בען באָנוס, וועלכער איז מיט זיין שפילן אידישן טעאַטער און האַרציקן געזאַנג געווען באַליבט ביי די בריטע אידישע מאַסן. זיין טויט האָט אַרויסגערופן פיל טרויער אין אַלע קרייזן פונם אידישן לעבן.

בען באָנוס האָט אין פאַרלויף פון פיל יאָרן געוואוינט אויף דער איסט סאַיד אין ניו יאָרק, צוזאַמען מיט זיין פרוי די באַוואוסטע אידישע בינע קינסטלערין מינאַ בערן. צו די שלושים נאָך זיין טויט, זונטיק דעם 6טן מאַי, איז אין דעם גרויסן אוידיטאָריום פון ביאַליסטאָקער צענטער, 228 איסט בראָדוועי, פאָרגעקומען אַן איינדרוקספולע טרויער פאַרזאַמלונג.

אין דעם ווירדיקן צוזאַמענקום האָבן זיך באַטייליקט אַ גרויסע צאָל אידישע אַקטיאָרן, שרייבער, קולטור־טויער, איינוואוינער פון דער איסט סאַיד און פערזענלעכע פריינט פון דעם פאַרשטאָרבענעם. די טרויער־פאַרזאַמלונג איז געפירט געוואָרן אונטערן פאָרזיץ פון ווילי‌אַם שטערן, געוועזענער עקזעקוטיוו־דירעקטאָר פון אַרבעטער־רינג.

מיט פאַסיקע רעדעס און אָפּשאַצונגען וועגן דעם פאַרשטאָרבענעם זיינען אַרויסגעטראָטן: איסאַק ריבאַלאָווסקי, געשעפטס־פירער פון ביאַליסטאָקער צענטער, היים און שפיטאָל פאַר עלטערע מענטשן (זיין רעדע איז געדרוקט אויף אַן אַנדערן אָרט אין דער היינטיקער „ביאַליסטאָקער שטימע"); די באַוואוסטע אידישע בינע־קינסטלערין מרים קרעסין; און שלמה בן־ישראל, באַוואוסטער ראַדיאָ קאָמענטאַטאָר און זשורנאַליסט.

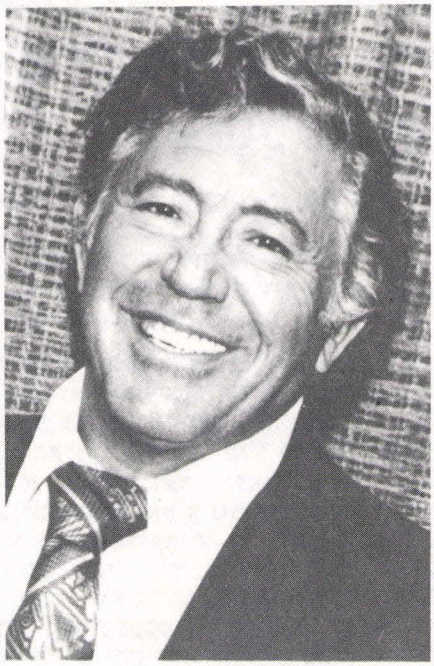
דער באַקאַנטער אידישער קינסטלער און זינגער מאָרט פרימאַן, האָט געזונגען לידער וואָס עס פלעגט זינגן בען באָנוס, ער האָט אויך געזאָגט אַ פאַסיקע תפילה. ביי דער פיאַנע האָט באַגלייט די באַקאַנט מוזיקערין רענעי סאַלאָמאָן. די שלושים־פאַרזאַמלונג האָט אויף אַלע אָנוועזנדע געמאַכט אַ שטאַרקן איינדרוק.

ביי פאָרשטעלן איסאַק ריבאַלאָווסקי, האָט ווילי‌אַם שטערן אויסגעדריקט אַ דאַנק און אַנערקענונג צו אים און צו דער פירערשאַפט פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער, היים און שפיטאָל פאַר עלטערע מענטשן, פאַר געבן דעם אוידיטאָריום און מאַכן אַלע נויטיקע צוגרייטונגען, ביים דורכפירן די שלושים פאַרזאַמלונג.

טרויער — רעדע פון איסאַק ריבאַלאָווסקי
ביי דער פאַרזאַמלונג פאַר בען באָנוס

דער פלוצלינגער טויט פון דעם אומפאַרגעסלעכן און באַליבטן גרויסן קינסטלער בען באָנוס, האָט אונז אַלעמען איינגעהילט אין טיפן טרויער. אויך מיר דאָ, אין דעם גרויסן ביאַליסטאָקער צענטער, באַווייזן דעם גרויסן פאַרלוסט.

מיטן טויט פון בען באָנוס איז פון אונז אַוועק ניט בלויז אַ קינסטלער פון דער אידישער בינע. דער טויט פון בען באָנוס, אין זיין בליענדן עלטער פון 63 יאָר, איז ווי עס וואָלט אַרויסגעריסן געוואָרן אַ שטיק פון אונזער האַרץ. דער ווייטיק איז אויך באַזונדערס גרויס דערפאַר, ווייל זיין וויכטיקער פלאַץ איז געבליבן ליידיק אויף שטענדיק, וואָס קיינער וועט שוין קיינמאָל מער ניט קענען פאַרנעמען.

בען באָנוס

די אידישע איסט סאַיד, ווו‌או עס איז אויך פאַרוואָרצעלט זינט העכער פופציק יאָר אונזער גרויסער ביאַליסטאָקער צענטער, האָט אין אַלע צייטן אַרויסגעגעבן פראָמינענטע אידישע פערזענלעכקייטן אויף אַלע געביטן, וועלכע האָבן באַרייכערט דאָס אַלגעמיינע אידישע לעבן. דאָ, אויף דער איסט סאַיד, האָבן שטענדיק געוואוינט באַוואוסטע אידישע שרייבער, קינסטלער, קולטור־טויער, אידישע אַקטיאָרן און אַנדערע.

עס איז פאַר די אידישע איינוואוינער אויף דער איסט סאַיד געווען אַ גרויסער כבוד, אַז צווישן די פאַרשידענע פראָמינענטע איינוואוינער איז אויך געווען בען באָנוס. באָנוס מיט זיין ליבער פרוי, די באַוואוסטע אידישע קינסטלערין מינאַ בערן, האָבן באַשיינט און צוגעטראָגן פיל שטאָלץ צו דער אידישער איסט סאַיד. די קינסטלערישע פאַרשטעלונגען און קאָנצערטן פון בען באָנוס און מינא בערן, צוזאַמען מיט אַנדערע קינסטלער, האָבן אַרייגעבראַכט אַ גרויסע אויפלעבונג ביי די אידישע פאָלקס־מענטשן.

וועו בען באָנוס פלעגט שפּאַצירן אויף דער איסט סאַיד, איז ער פון אַלעמען באַגעגענט און באַגלייט געוואָרן מיט גרויס פריינטשאַפט. אויך ער, כאָטש ער איז געווען אַ גרויסער קינסטלער, איז צו אַלעמען געווען פריינטלעך אויף אַ היימישן אופן. בען באָנוס, אַזוי אויך זיין ליבע פרוי מינאַ בערן, זיינען שטענדיק אויך געווען גוטע פריינט פון אונזער ביאַליסטאָקער צענטער. זייער אָפּט פלעג איך זיך מיט אים באַגעגענען. מיר פלעגן שמועסן אוו‌ן ער האָט אַרויסגעוויזן אַ גרויסן אינטערעס פאַר אונזער אינסטיטוציע.

דער טויט איז אַ נאַטירלעכע זאַך וואָס מיידט קיינעם ניט אויס. דער צער אוו‌ן ווייטיק איז אָבער גרויס וועו עס גייט אַוועק אַ מענטש אין בליענדן עלטער. לייַדער וועו‌ן די ריייען שרייבער, קינסטלער אוו‌ן אידישע געזעלשאַפטלעכע פירער, וועלכע טראָגן מיט זיך די גייסטיקע ירושה פון מזרח אייראָפּע, אַלץ קלענער אוו‌ן ווינציקער. דעם לעצטן גרויסן פאַרלוסט וואָס אונזער אידישע פאָלקסטימלעכע געזעלשאַפט האָט געליטן, איז דער טויט פון בען באָנוס.

בען באָנוס האָט אַלע יאָרן, מיט זיין גרויסן טאַלאַנט אוו‌ן

די 41טע יערלעכע אַזכרה ביי די פּרוזשענער

פון משה שריד

ד י 41טע יערלעכע אַזכרה נאָך די קדושים פון פרוזשענע, שערעשעוו, לינעוויע, סעלץ און אַנדערע אין דער אַרומיקער געגנט איז פֿאַרגעקומען זונטיק בייטאָג, דעם 29טן יאַנואַר 1984, אין דעם אוידיטאָריום פון ביאַליסטאָקער צענטער, אין ניו יאָרק. צווישן די אָנווועזנדע זיינען אויך געווען אַ צאָל יונגע מענטשן, פון דעם „צווייטער דור".

די טרויער־פֿאַרזאַמלונג איז געעפנט געוואָרן פון פֿאָרזיצער איטשע יאַנאָוויטש. עס זיינען אָנגעצינדן געוואָרן זעקס יאָרצייט ליכט אין אָנדענק פון די זעקס מיליאָן אומגעברַאכטע אידן בייַ נאַצים, און אַ באַזונדער ליכט אין אָנדענק פון די העלדן, פון דער ישראל־אַרמיי, וועלכע זיינען געפֿאַלן אין די קאַמפן פֿאַר „שלום אין גליל".

פריינדין בעטי, די פֿאָרזיצערין פון חורבן־פֿאָרשונג בייַם טעמפּל בית־אל, אין ראַקאָוועי פֿאַרק, ניו יאָרק, וועלכע איז אַליין פון דעם צווייטן דור, האָט אויסגעדריקט די געפילן פון קינדער, וועלכע זיינען געבוירן געוואָרן און אויסגעוואַקסן אין היימען פון געראַטעוועטע עלטערן. זי האָט אָפּגעלירט צו דער יוגנט אַז זיי זאָלן זיך אָנשליסן אין די אָרגאַניזאַציעס פון „צווייטן דור" און אַזוי אַרום ניט לאָזן פֿאַרגעסן דעם אידישן חורבן.

אַברהם סייבֿרין, געווען העלדישער פֿאַרטיזאַנער־קאמפער קעגן די נאַצים, אַליין אַ געווען קאָמאַנדיר, האָט איבערגעגעבן אינטערעסאַנטע פּרטים וועגן די קאַמפן קעגן די היטלעריסטישע מערדערס און זייערע אַרויסהעלפערס. ער האָט אונטערגעשטראָכן דעם גרויסן צושטייער וואָס אידישע פֿאַרטיזאַנער האָבן געמאַכט אין דעם זיג איבער דעם פֿאַרשאָלטענעם היטלעריזם.

משה קראַסנער, באַוואוסטער רעדנער וועגן אידישן חורבן, האָט אויסגעדריקט פֿאַרביטערונג קעגן דער גרויסער פרייער וועלט מיט אירע פּירער, מיט אייניקע אויסנאַמען, וואָס זיינען געווען טויב און גלייכגילטיק צו די הילפֿס־רופן פון די געפֿיניקטע און געטריבענע צום טויט אידן בייַ די נאַצים.

דער באַקאַנטער חזן עקיבֿא לעפקאָוויטש, איז אַרויסגעטראָטן מיט פֿאַסיקן ליטורגישן געזאַנג און געטאָן און חורבן לידער. משה רודניצקי האָט געזאָגט קדיש בציבור מיטן עולם.

דער שרייבער פון די שורות באַדאַנקט די לאַנדסלייט, ספּעציעל פון פילאַדעלפיע, פאַר זייערע ביישטייערונגען צום רעליף־פֿאָנד וואָס שטיצט אונזערע נויטבאַדערפטיקע און קראַנקע לאַנדסלייט. אַ באַזונדערן דאַנק אויך צום פריינט איסאַק ריבאַלאָווסקי, גענעראַל סעקרעטאַר פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער, פאַר זיין הילף ביים איינאָרדענען און דורכפירן די אַזכרה.

אַ דאַנק אויסדרוק פאַר דער „ביאַליסטאָקער שטימע"

אונזער חשובער לאַנדסמאַן און באַקאַנטער ביאַליסטאָקער טוער אין מדינת ישראל קאָפּל לב, וועלכער איז דער קאָרעספּאָנדענט פון דער „ביאַליסטאָקער שטימע", שרייבט אין זיינעם אַ בריוו, צו פריינט איסאַק ריבאַלאָווסקי, צווישן אַנדערעס:

מיר האָבן דערהאַלטן דעם ערב פסח נומער „ביאַליסטאָקער שטימע" און איך וויל אייך שרייבן, אַז עס קומט אייך פיל אַנערקענונג. אין דעם נומער איז געדרוקט אַ רייכער און אינטערעסאַנטער מאַטעריאַל וואָס גיט אַן אָפּשפּיגלונג וועגן די טעטיקייטן פון די ביאַליסטאָקער אין אַלע טיילן פון דער וועלט. די „ביאַליסטאָקער שטימע" שאַפט אַ ווירקלעכע קייט און באַווייזט אַז מיר זיינען איין גרויסע משפּחה. יעדע דערגרייכונג פון און בייַ אייך און פון ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט אין אַנדערע לענדער, פֿאַרשאַפט אונז פיל שטאָלץ. איך ווינטש אייך פיל געזונט און כוח אַרויסצוגעבן די „ביאַליסטאָקער שטימע" נאָך פיל יאָרן.

אייער,
קאָפּל לב

קרית ביאַליסטאָק

פעאיקייטן, אויף אַ טרייַען אופן געדינט די אידישע מאַסן. עס איז שטענדיק געווען אַ גרויסער פֿאַרגעניגן און פרייד צו זען און הערן אים אויפטרעטן אויף דער בינע, צוזאַמען מיט דער באַגאַבטער מינאַ בערן און אַנדערע קינסטלער. יעדעס מאָל ווען מען איז אַוועק פון אַן אונטערנעמונג וואו עס איז אַרויסגעטראָטן בעזן באָנוס, איז דאָס לאַנג פֿאַרבליבן אין זכרון. זיינע האַרציקע אידישע פֿאָלקס־לידער, און דאָס אויסטייטשן פון אַ אידיש ליד האָט זיך אייַנגעקריצט אין זכרון אַז מען האָט דאָס שוין מער קיינמאָל ניט געקענט פֿאַרגעסן.

בעזן באָנוס האָט געטראָגן דאָס אידישע געזאַנג מיט טריישאַפט און ליבע. אַזוי איז אויך געווען ווען ער האָט געשפּילט אידיש טעאַטער. ער האָט זיך קיינמאָל ניט אַראָפּגעלאָזט פון דעם געהאַריקן קינסטלערישן ניוואָ, אַפילו ווען ער האָט דערביי געהאַט גרויסע פֿאַרלוסטן. ביז דער לעצטער מינוט פון זיין לעבן איז בעזן באָנוס, צוזאַמען מיט דער איצט פֿאַר־יתומט־טער מינאַ בערן, געבליבן מיט ליבשאַפט און טריישאַפט צום בעסערן אידישן טעאַטער און צום אידישן פֿאָלקס־געזאַנג, וואָס ער האָט אויסגעטייטשט אויף אַ וואונדערלעכן אופן.

זיין טריישאַפט צום בעסערן אידישן טעאַטער און צ דעם האַרציקן אידישן געזאַנג, האָט בעזן באָנוס אוי געטראָגן איבער צענדליקער שטעט און שטעטלער פון אַמעריקע און קאַנאַדע. אומעטום, איבער דער לענג און בריט פון אַמעריקע און קאַנאַדע טרויערן איצט אומצאָליקע אידן, אויפן גרויסן פֿאַרלוסט וואָס האָט אונז אַלעמען געטראָפן מיטן טויט פון בעזן באָנוס.

טייערע פריינדין מינאַ בערן, עס איז שווער צו בערענגען אַ טרייסט צו אייך און צו דער גאַנצער משפּחה, צוליב דעם שווערן אומגליק וואָס האָט אייך געטראָפן. זייט אָבער ווייסן, אַז פונקט ווי איר מיט אייערע משפּחה־מענטשן, זיינען איצט אויך פילצאָליקע טויזנטער מענטשן באַגלייט מיט טרויער. דאָס געזאַנג פון בעזן באָנוס וועט מען שטענדיק געדענקען. זיין האַרציקע אויסטייטשונג פון אַ אידיש ליד און זיין שפּילן אויף דער בינע, וועט ניט אַזוי שנעל פֿאַרגעסן ווערן. דאָס וועט אויף שטענדיק באַגלייטן די אַלע יעניקע, וועלכע האָבן געהאַט אַ גרויסן גייסטיקן גענוס פון זיינע אומפאַרגעסלעכע קינסטלערישע אויפטריטן.

אָט דאָס, טייערע פריינדין מינאַ, זאָל זיין אייער טריסט. זייט ווייסן, אַז צוזאַמען מיט אייך טרויערן אויך איצט פיל אַנדערע טויזנטער מענטשן. צוזאַמען מיט אייך און מיט אייער משפּחה, וועט מען אויך שטענדיק אויפהאַלטן מיט כבוד און ליבע דעם אָנדענק פון אומפאַרגעסלעכן אידישן קינסטלער, בעזן באָנוס.

ליובאַ אַלענסקי מיט איר טאָכטער פון אויסטראַליע באַזוכן ביאַליסטאָקער צענטער אין ניו יאָרק

פרוי ליובאַ אַלענסקי מיט איר טאָכטער דזשודי, פון מעלבורן, אויסטראַליע, האָבן לעצטנס געמאַכט אַ טור אין פאַרשידענע לענדער. קומענדיק קיין ניו יאָרק האָבן זיי אָפגערופן סעם סאָלאַזש, פּרעזידענט פון דער גרויסער ביאַליסטאָקער אינסטיטוציע, וועלכער איז אַ גוטער פריינט פון דער משפּחה. מרס. אַלענסקיס מאַן, דוד נישט געקענט מיטפאָרן אויף דער רייזע פון זיין פרוי און טאָכטער.

סעם סאָלאַזש האָט זיך באַגעגענט מיט די געסט פון אויסטראַליע און זיי געבראַכט אין דעם ביאַליסטאָקער צענטער, וואָס איז אויף דער איסט סאַיד אין ניו יאָרק. די געסט זיינען אַרומגעפירט געוואָרן איבער פאַרשידענע אָפּטיילונגען אין דעם צענטער און היים פאַר עלטערע

סעם סאָלאַזש, ליובאַ אַלענסקי און איסאַק ריבאַלאָווסקי

מענטשן, פון סעם סאָלאַזש און איסאַק ריבאַלאָווסקי, געווען אַל סעקרעטאַר.

מרס. ליובאַ אַלענסקי מיט איר טאָכטער האָבן זיך באַקענט מיט די אייניריכטונגען אין דעם היים וואו עס ווערן מיט אַלעם נויטיקן פאַרזאָרגט די עלטערע איינוואוינער. זיי האָבן אויך געשמועסט מיט אַ צאָל פון די איינוואוינער.

די חשובע געסט פון דער וויטער אויסטראַליע זיינען אַווּעק צופרידענע און פיל מיט דאַנקבאַרקייט פאַר די ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט אין ניו יאָרק, פאַר אויפהאַלטן און אָפּהיטן אויף אַזאַ פיינעם אופן דעם גרויסן יחוס פון דער אַמאָליקער טייערער, און אַזוי גרויזאַם פאַרניכטעטער אידישער ביאַליסטאָק ביי די נאַציס.

דעם זעלבן אָוונט זיינען פרוי אַלענסקי מיט איר טאָכטער אָפּגעפלויגן פון ניו יאָרק קיין מדינת ישראל. זיי האָבן צוגעזאָגט, אַז נאָכן צוריקקומען אַהיים קיין מעלבורן וועלן זיי פאַר די דאָרטיקע לאַנדסלייט באַריכטן וועגן זייער באַזוך און צופרידנהייט פון דעם, וואָס זיי האָבן געזען אין דעם ביאַליסטאָקער צענטער און היים פאַר עלטערע מענטשן אין ניו יאָרק.

אונזער ביאַליסטאָק

פון רבקה ראָגאָוו (דורבעז דרום אַפריקע)

ביאַליסטאָק, ביאַליסטאָק,
וואו ביזטו שטאָט דו מיין?
אייביק געדענקען
וועל איך דעם נאָמען דיין.

געטולעט און געצערטעלט
האָסטו מיך אין יעדער צייט,
מיין גורל פאַרטריבן פון דיר
האָט מיך אַזוי ווייט.

אַ זכר אויף אייביק
געלאָזן האָב איך דיר,
מיין טאַטע און מאַמע
און אַלץ וואָס איז טייער מיר.

איך בענק נאָך דיר ביאַליסטאָק
איך בענק נאָך משפּחה מיין,
די פעלדער און וועלדער
דאָס טייכל און יוגנט מיין.

ניט זען וועל איך מער דיר
דיין שיינקייט און פראַכט,
צעשמעטערט און צעאַקערט
אַ תל פון דיר דאָרט געמאַכט.

איין גרויסע מצבה
פאַר אַלעמען געשטעלט,
פאַראייביקט אַן אָנדענק
פאַר דורות און וועלט.

ביאַליסטאָק, ביאַליסטאָק!
וואו ביזטו טייער מיין?
אויף שטענדיק געדענקען
וועל איך דעם נאָמען דיין...

ביאַליסטאָקער־גראָדנער 42טע הזכרה־פאַרזאַמלונג, זונטיק, דעם 31טן מערץ, 1985

אַזוי ווי יעדעס יאָר, וועלן אויך דעם יאָר ביאַליסטאָקער און גראָדנער לאַנדסלייט אָפּהאַלטן אַ געמיינזאַמע הזכרה־פאַרזאַמלונג נאָך זייער קדושים, 42 יאָר נאָך זייערע אומקום ביי די נאַציס, ימ״ש. דער יזכור וועט פאָרקומען זונטיק בייטאָג, דעם 31טן מערץ 1985, אין דעם גרויסן אוידיטאָריום פון ביאַליסטאָקער צענטער, 228 איסט בראָדוועי, נ.י.

מיר דעוואַרטן, אַז די הזכרה וואָס וועט אָפּגעהאַלטן ווערן דעם יאָר וועט זיין אַזוי באַדייטפול און ריר־ענד אַזוי ווי פאָריקן יאָר. מער איינצלהייטן וועלן פאַרעפנטלעכט ווערן דורך בריוו צו אַלע לאַנדסלייט און אין דער פרעסע.

• שליפט זיך אַן אַלם מיטגלידער אין ביאַליסטאָקער צענטער, היים פאַר עלטערע מענטשען און שפּיטאָל!

ביי דער גרויסער יערלעכער אַזכרה
אין ניו יאָרקער טעמפל עמנואל

עטלעכע טויזנט אידן, צווישן זיי אויך פיל יוגנטלעכע, האָבן זיך באַטייליקט אין דער גרויסער יערלעכער אַזכרה אין דעם באַוואוסטן טעמפל עמנואל, 67טע גאַס און פינפטע עוועניו, ניו יאָרק. די אימפאָזאַנטע טרויער־פאַרזאַמלונג, וואָס איז פאָרגעקומען זונטיק בייטאָג, דעם 29טן אַפּריל, 1984, איז אָרגאַניזירט און דורכגעפירט געוואָרן — ווי דאָס איז יעדעס יאָר — פון „וואַגראָ" (וואַרשעווער געטאָ ווידערשטאַנד אָרגאַניזאַציע) וועמענס פרעזידענט עס איז בנימין מיד, באַקאַנטער טוער ביי דער שארית־הפליטה.

ביי דעם רירנדן צוזאַמענקונפט, וואָס איז פאָרגעקומען אונטערן פאָרזיץ פון מר. מיד, זיינען מיט איינדרוקספולע רעדעס אַרויסגעטראָטן אַ צאָל וויכטיקע פערזענלעכקייטן. צווישן זיי איז אויך געווען מעיאָר עדוואַרד קאַטש פון ניו יאָרק, אין דער ישראל־אַמבאַסאַדאָר אין וואַשינגטאָן, מ. ראָזען.

טשאַרלס שוועכער ביים אָנצינדן דאָס יאָרצייט־ליכט.

צווישן די זעקס געראַטעוועטע אידן פון היטלערן, וועלכע האָבן אָנגעצונדן די זעקס גרויסע ליכט (אין באַגלייטונג פון יוגנטלעכע פון „צווייטן דור"), איז אויך געווען טשאַרלס שוועכער, טשערמאַן פון באָארד אָוו גאָווערנאָרס פון ביאַליסטאָקער צענטער, היים און שפיטאָל פאַר עלטערע מענטשן. טשאַרלס שוועכער, וועלכער האָט דוכגעמאַכט דעם ביאַליסטאָקער געטאָ און פאַרניכטונגס־לאַגערן ביי די נאַצים, האָט דאָס ליכט אָנגעצונדן אין נאָמען פון דער ביאַליסטאָקער שארית הפליטה, אין אָנדענק אויך פאַר די ביאַליסטאָקער קדושים.

וויכטיקער פאַקטן וועגן דער געשיכטע פון דער אַמאָליקער אידישער ביאַליסטאָק

מיט אַ קורצער צייט צוריק איז געווען אויף אַ באַזוך אין מדינת ישראל אונזער חשובער לאַנדסמאַן, אוירווינג סטאָון, באַוואוסטער אינדוסטריאַליסט פון קליוולאנד, אָנפירער פון דער גרויסער „אַמעריקן גריטינגס קאָרפּאָרשאָן". מר. סטאָון, וועלכער איז אַ גרויסער שטיצער פון דער אידישער מדינה ווי אויך פאַר פאַרשידענע אידישע צוועקן באַזונדערס פאַר אידישער דערציאונג, האָט זייענדיק אין תל־אביב אויך באַזוכט דעם נייעם וויכטיקן „בית התפוצות"־צענטער, דער מוזעאום וועגן דעם אַמאָליקן אידישן לעבן אין גלות לענדער.

קומענדיק צוריק פון ישראל האָט פריינט אוירווינג סטאָון מיט זיך געבראַכט, פון דעם „בית התפוצות", אַ באַשרייבונג (פון יעקב סאַפירשטיין) וועגן דער אידישער ביאַליסטאָק, פון די ערשטע צייטן ביזן חורבן ביי היטלער'ן.

מיר דריקן די דאָזיקע באַשרייבונג אין ענגליש אין דער היינטיקער „ביאַליסטאָקער שטימע", כדי אויך די נייע דורות זאָלן זיך באַקענען מיט דעם וויכטיקן היסטאָרישן קאַפּיטל פון ביאַליסטאָקער אידטום.

וועגן דער גרויליקער צייט פאַר די אידן אין ביאַליסטאָק בעת דער צווייטער וועלט־מלחמה, איז ביי פאַרשידענע געלעגנהייטן שוין דערציילט געוואָרן אין באַשרייבונגען אין דער „ביאַליסטאָק שטימע".

רעדאַקציע

אויף די עלטערע יאָרן

פון מאָטל פּטאַשעוויטש

וועז עס קומען אָן די עלטערע יאָרן
זיצט מען און ס'איז דאָ וועגן וואָס צו קלערן,
עס קומען געדאַנקען אויפן זכרון,
זיי קומען נאָר די מנוחה צעשטערן.

דער מוח דערמאָנט און דאָס האַרץ דערשפירט
מאָמענטן פון ערגעניש און פאַרדרוס,
אַזוי און אַזוי אָט דאָס האָט פאַסירט,
פאַר גאָרניט און אָן אַ פאַרוואָס.

עס געדענקט זיך קלאָר יעדער פאַל
פון די יאָרן שוין לאַנג פאַרגאַנגענע,
אומרעכט אויך פון פריינט פון מענטשן בכלל,
וואָס מען איז קעגן זיי באַגאַנגען.

אַלעמאָל אַנטויטש אָן באַגער
מען האָט געוואָרט אויפן מאָרגן,
לאַנגע שעה'ן געאַרבעט זייער שווער
די פאַמיליע מיט ברויט צו פאַרזאָרגן.

ס'איז שוין אַוועק יענע יאָרן און צייטן
די געשיכטע האָט שוין אַלץ פאַרשריבן,
שוין אַוועק מען קען גאָרניט בייטן
און אַזוי בין איך אין מיין עלטער פאַרבליבן...

ביי אונזערע לאַנדסלייט אין אַרגענטינע

פון יצחק צעסלער (בועאנוס איירעס)

איינדרוקספולע דאָפּלטע פייערונג פאַר צבי און סטעלאַ פייגין

זונטיק, דעם 17טן אַפּריל, אינ׳ם בית ביאַליסטאָק, האָט אַ גרויסער עולם זיך באַטייליקט אין דער מסיבה לכבוד דעם ערן־פּרעזידענט פון׳ם ביאַליסטאָקער פאַרבאַנד, צבי פייגין, צום וואוינען אַ זיבעציקער. אויך זיינען ער און זיין פרוי, סטעלאַ, געזעגנט געוואָרן צום אָפּפאָר קיין ניו יאָרק.

די פייערונג האָט דערעפנט דער פּרעזידענט, זלמן יעוורעיסקי, וועלכער האָט געזאָגט, אַז אויב מ׳זאָל מעסטן דאָס לעבן לויט גוטע מעשים, דאַרף דער באַערטער שוין זיין אַ זקן; אָבער פייגין איז נאָך יונג און דינאַמיש, מיט אַן אומגעזעטיקטן פאַרלאַנג צו דינען דעם יחיד און כלל.

עס נעמט איבער די פירונג פון דער מסיבה דער סעקרעטאַר — יצחק צעסלער, וועלכער האָט באַגריסט אַלע אָנוועזנדיקע, אַרויסהייבנדיק די פאַרטרעטער פון דער ביאַליסטאָקער שארית הפליטה און די משפּחה פון׳ם באַערטן. ער האָט אויסגעדריקט אַנערקענונג דעם בעל היובל, פאַר זיין העלפן דעם פאַרבאַנד, וואָס איז אַ קולטור־געזעלשאַפטלעכע

שטיינדיק פון לינקס צו רעכטס: לייבל ווייַנער, יצחק שטורמאַק, דוד זאַבלודאָווסקי, הערש פאַלאַק, וואָלף טשינסקי, יצחק צעסלער זלמן דוד יעוורייסקי און חיים ליבערמאַן (צבי פייגינס איידעם).
זיצנדיק פון לינקס צו רעכטס: חיים פיילנבאַון, יהושע גרודסקי, צבי פייגין, עסטעלאַ פייגין, זייער טאָכטער פעליסאַ און אַ פריינדין פון דער שארית הפליטה.

אינסטיטוציע און באַזונדערס איצט, וועו מען באַמיט זיך צוצוגעבן אַ שפּאַנישע איבערזעצונג, צו דעם גרויסן ביאַליסטאָקער „יזכור־בוך", וואָס עס האָבן אַרויסגעגעבן אונזערע בני־עיר אין ניו־יאָרק, דורכן ביאַליסטאָקער צענטער, מיט דער אונטערנעמונג פון זייער דינאַמישן געזע. סעקרעטאַר איסאַק ריבאַלאָווסקי. אויך זייער רוף האָט אונזער ערן־פּאָרזיצער, צבי פייגין, מיטגעהאָלפן און בייגעשטייערט פאַר דעם הייליקן צוועק.

דאָס אַרויסגעגבן ביי אונז אין אַרגענטינע דעם יזכור־בוך אין שפּאַנישער איבערזעצונג, אין דער חוב פון אַלע אונזערע לאַנדסלייט.

א גרופּע פון דער ביאַליסטאָקער שארית הפליטה.

דוד זאַבלודאָווסקי האָט אויסגערעכנט די גוטע אייגנשאַפטן פון׳ם באַערטן און זיי באַקרעפטיקט מיט פאַקטן. ער האָט זייער גלענצנדיק רעציטירט אייניקע שאַפונגען פון זיין רעפּערטואַר, וואָס האָבן אַלע צוהערער שטאַרק באַאיינדרוקט, און איז זייער וואַרעם אַפּלאָדירט געוואָרן.

יצחק שטורמאַק האָט באַמערקט, אַז פייגינ׳ס לעבן איז שטורמיש און פרוכטיק; אין זיין עלטער פאַרשעמט ער נישט די יוגנט און זיינע יונגע יאָרן שפּיגלען זיך איצט אָפּ אין אים.

דער קאַסירער, יהושע גרוצקי, האָט באַטאָנט, אַז עס זיינען נישטאָ אַ סך אַזעלכע אידן ווי צבי פייגין, ווי זיין פרוי און משפּחה. אַלע אַרבעטן האַרמאָניש פאַרן זעלבן ציל און קענען דינען אַלס ביישפיל פאַר פיל.

דער וויצע פרעזידענט, וואָלף טשינסקי, האָט אונטערגעשטראָכן, אַז דער באַערטער רעדט נישט וועגן גאָט און מענטשהייט, נאָר טוט פאַרן נאָענטן און פאַרן אַרום. ער פאַרדינט פיל שבחים, ווייל ער באַצויט זיך מיט ליבע און באַוואוסטזיין צו אַלץ, וואָס איז אונז הייליק.

מיט קורצע אָפּשאַצונגען זיינען אַרויסגעטראָטן: לאה פיטלוק, רחל טשעכאַצקי, חנה דיין־מושקאַט און אַברהם בורשטיין.

נאָך דעם ווי רייזל עפרון און דוואָשקע פּאָלאַק האָבן איבערגעגעבן די בלומען דער פרוי פייגין, האָט ישראל גרינבוים אָנגעוויזן, אַז אונזער געזעלשאַפט נויטיקט זיך שטענדיק אין נדבנים און עס איז אַ שטאָלץ פאַר די, וועלכע וועלן געקרוינט מיט אַזאַ נאָמען.

ישראל גרינבוים האָט אויסגעפירט, אַז דער לעבנס־וועג פון צבי פייגין דערמוטיקט אונז צום געראַנגל אויף די וואוין־ערטער און פאַר קאָנקרעטער אידענטיטעט אין דער אידישער מדינה.

צום שלוס האָט געדאַנקט צבי פייגין. ער האָט אַרויסגעבראַכט די מיינונג, אַז די לעצטע ביאַליסטאָקער דענקען, אַז זיי דאַרפן אַרויסגעבן ביכער וועגן זייער היים־שטאָט אין דער לאַנד־שפּראַך. אפשר דאָך וועלן פאַר דעם האָבן אַן אינטערעס די נייע דורות. ער ווייסט, אַז די אידישע ביאַליסטאָק וועט נישט אויפגעשטעלט ווערן, אָבער קיינער וועט ניט מוחל זיין קיין בן עיר, אויב ער וועט זי וועלן פאַרגעסן.

אין זעלבן גייסט האָט געערעדט די פרוי סטעלאַ פייגין, און עס איז זיי איבערגעגעבן געוואָרן אַן אונטערשריפטן־בויגן.

פון רעכטס צו לינקס: רייזל עפראָן, פישל וואַלקאָוויסקי, רחל צעסלער, כאָמע טשינסקי, דאָרא פּאָלאַק, ראָסיטאַ גרודסקי, און ריווע וואַלקאָוויסקי.

מיטן ליד פון „ביאַליסטאָק, מיין היים", געזונגען פון שלמה גראָסמאַן, מיט באַגלייטונג פון אַלע אָנוועזנדיקע, איז די פיינע פייערונג געשלאָסן געוואָרן.

אַלגעמיינע פאַרזאַמלונג מיט וואַלן

זונטיק, דעם 1טן אַפּריל, איז פאָרגעקומען די יערלעכע אַלגעמיינע פאַרזאַמלונג. אויפן סדר היום זיינען געווען: באַריכטן פון פאָרזיצער, סעקרעטאַר און קאַסיר. פרייַ דיסקוסיעס; פלענער פאַר וויטערדיקער אַרבעט; די מיטגלידער זיינען געקומען אין אַ גרויסער צאָל צו באַהאַנדלען אַלע וויכטיקע ענינים פאַרן וואויל און פּראָגרעס פון אונזער אינסטיטוציע.

דער פאַרלויף פון דער פאַרזאַמלונג איז געווען אַ לעבהאַפטער און צום סוף זיינען אויסגעוויילט געוואָרן איינשטימיק פאָלגענדע פירער אין דער פאַרוואַלטונג, אויפן יאָר 1984: ערן פאָרזיצער, צבי פייגין; פאָרזיצער, דוד יעווריייסקי; סעקרעטאַר, יצחק צעסלער; מיטסעקרעטאַר, בנציון ברוקער; קאַסירער, יהושע גרוצקי; מיטקאַסירערס הערש פּאָלאַק און חיים פיילענבויגען; קאָנטראָלערס, אַברהם בורשטיין און משה וויטשיקער; אַדמיניסטראַטאָר, ישראל עפראָן; וואָקאַלן, יצחק שטורמאַק, אייזיק ברוקמאַן לעאָן וויינער און מישאַ סוועשענסקי.

פורים פייערונג אין דעם בית ביאַליסטאָק

אין בית ביאַליסטאָק האָבן מיר דורכגעפירט אַ פורים פאַרנאַכט, וועלכער איז געווען דער ערשטער קולטור־אַקט פון נייעם זמן. דער וויצע פאָרזיצער וואָלף טשינסקי דערעפנט מיט עניני דיומא, על הניסים אויך אַ שהחינו און זינגט בציבור דעם שושנה יעקב.

פראַגמענטן פון מגילת אסתר אין אידישער איבערזעצונג פון יהואש, מיט געלונגענע קאָמענטאַרן וועגן גאַנג און גורל פון אונזער פאָלק — בימים ההם ובזמן הזה — לייענט פאָר יצחק צעסלער, וועלכער ווערט אויסגעהערט מיט אויפמערקזאַמקייט.

אַ צאָל פון העברעאישע און אידישע לידער, ווערן געזונגען סאָלאָ און ביצבור דורך וואָלף טשינסקי, שלמה גראָסמאַן מיט די אָנוועזנדע. עס ווערן באַגריסט די געסט פון טשילע, דוד פּאַק און פרוי, וואָס גיבן אָפּ גרוסן פון די בני עיר אין לענדער פון דער וועלט. די אָנוועזנדע רופן זיך אָפּ מיט

לאַנדסלייט פון גרודעק ניט ווייט פון ביאַליסטאָק, געזוכט פון פריינט

אין דעם ביאַליסטאָקער צענטער אין ניו יאָרק איז אָנגעקומען אַ בריוו פון אַ יונגן קריסט פון ביאַליסטאָק, וועלכער ווייזט אַרויס אַ גרויסן אינטערעס צו אידן און אידישקייט. ער האָט אַפילו געבעטן, אַז מען זאָל אים שיקן פאַסיקע אויסגאַבן צו קענען זיך אויסלערנען אידיש, וואָס ער טוט טאַקע שוין איצט. דער דאָזיקער קריסט, לעאָנאַרד גזשעגאָרטשיק, האָט אַ אידישע פרוי, לילי. זי איז די טאָכטער פון אַדאָלף ראָטעק, וועלכער האָט פאַר דער מלחמה געוואוינט אין גרודעק, אויף זאַזעטשאַנסקאַ־גאַס, פריער בערעק יאָסעלעוויטש.

אין זיין בריוו צום ביאַליסטאָקער צענטער שרייבט מר. גזשעגאָרטשיק, אַז ווי מען האָט אים איבערגעבן, לעבן איצט געוועזענע פריינט זיינע און אויך פון זיין פרוי, אידישע מענער און פרויען, וועלכע שטאַמען פון גרודעק און זיינען געראַטעוועט געוואָרן פון אומקום ביי היטלער׳ן. צווישן אַנדערע דערמאָנט ער פאָלגענדע נעמען, וועמען זיי געדענקן פון אַמאָל אין דער יוגנט:

פרומע פייגענבערג, פאַניע שוקלאַפער, אַבראַמיצקי, קאַגאַן, לעפּעלסקי, קראָמבערג, לאַנדאַו, שוסטער, רודי, ליפּלינג און אַנדערע.

ער מיט זיין פרוי וואָלטן געווען זייער צופרידן, שרייבט מר. גזשעגאָרטשיק אין זיין בריוו, אַז עמיץ פון די אויבנדערמאָנטע אָדער אַנדערע פריינט און באַקאַנטע פון דער יוגנט, וואָלטן זיך שטעלן אין פאַרבינדונג מיט זיי. דער אַדרעס פון דעם פּאָרל איז:

LEONARD GRZEGORCZYK
1544 Bialystok
Aleja 1-G0 Mrja 5, M.S.
Poland

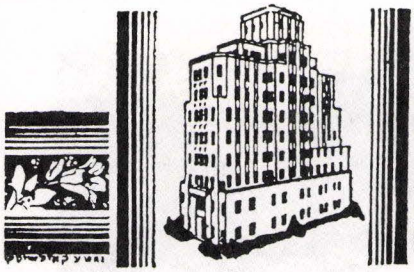
שלח מנות, און עס ווערן באַאַנקט די פרויען־קאָמיסיע פאַרן צוגרייטן דעם שיינעם פורימדיקן כיבוד. מיט ירושלים של זהב, ווערט געשלאָסן די היימישע פאַמיליערע מסיבה.

טראַדיציאָנעלער דריטער סדר דורכגעפירט פאַר די מיטגלידער

שבת דעם 21טן אַפּריל, חול־המועד פסח, האָבן מיר דורכגעפירט אַ פייערלעכן דריטן סדר, וואָס איז שוין ביי אונז געוואָרן אַ טראַדיציע פאַר פיל יאָרן.

אין דעם היימישן יום טוב, וואָס איז פאָרגעקומען אין די זאָלן פון בית־ביאַליסטאָק, האָבן זיך באַטיילט אַ גרויסע צאָל אונזערע מיטגלידער, ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט וויי אויך פריינט.

די אָקטועלע הגדה מיט זייער אַ שיינע און אינטערעסאַנטע פראָגראַם, איז צוגעגרייט געוואָרן פון יצחק צעסלער. דער עולם האָט אויף אַ קאָלעקטי־ אופן צוזאַמען געזאָגט די הגדה, מען האָט געזונגען און ז משמח געווען און, פאַרשטייט זיך, אויך געגעסן אַ גוטן ו, מישן און יום טוב׳דיקן מאָלצייט. דער זאָל פון בית ביאַליסטאָק איז געווען איבערפולט מיט אַ פיינעם עולם. אַלע זיינען אַוועק צופרידענע און מען האָט זיך געוואונטשן אַז איבער אַ יאָר זאָל מען ווידער פראַווען צוזאַמען דעם פרייהייטס יום טוב פסח, אָבער אין אַ בעסערער וועלט; אין אַ וועלט פון שלום, שלום פאַר דעם אידישן היימלאַנד.

אונזער אינסטיטוציע

וואָס מען טוט און וואָס מען פלאַנט

צוגרייטונגען אין דער ביאַליסטאָקער היים צו די ימים־טובים

אונזער שוהל אין דעם ביאַליסטאָקער צענטער און היים, אויף 228 איסט בראָדוועי, וועט דעם יאָר ווי אַלע יאָר, זיין דער זאַמלפונקט פון מתפללים; אונזערע עלטערע איינוואוינער ווי אויך שכנים פון דער געגנט, וועלן דאָ קומען אויסבעטן אַ גוט יאָר.

די גרויסע שוהל ווערט ספעציעל צוגעגרייט צו די הייליקע יום־טוב טעג, וואָס וועט זיין היי־יאָר פון מיטוואָך אָוונט, דעם 26טן סעפטעמבער, ערב ראש השנה, ביז איבער שבת שובה, 29טן סעפט. 1984.

עס וועלן אויך אָנגעצונדן ווערן פאַר יום כיפור, פרייטיק דעם 5טן אָקטאָבער, אַלע עלעקטרישע ליכט ביי די נעמען פון די פאַרשטאָרבענע און מיטגלידער וועלכע זיינען פאַראייביקט געווארן אויף די בראָנז־טאָוולען אין אונזער שוהל, און זייער אָנדענק וועט געהייליקט ווערן ביי דער תפילה פון „יזכור".

אויף סוכות וועלן מיר, ווי תמיד, האָבן אַ שיין־דעקאָרירטע סוכה און אויך די ארבעה מינים.

די עס־צימערן וועלן זיין יום־טוב'דיק און עס וועלן סערווירט ווערן געשמאַקע טראַדיציאָנעלע מאכלים.

מיר ווינטשן אַלע אונזערע לאַנדסלייט, שכנים און פריינט אַ געזונטן געבענטשטן און מזל'דיקן נייעם יאָר.

אין דער שוהל פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער און היים

מיר ווילן אויסדריקן אַ גרויסן יישר־כח צו אונזערע עלטערע מענער, ווי אויך צו די שכנים פון דער געגנט און פריינט, וועלכע מיט זייער דאָוונען האַלטן אויף דעם מנין אין דער פרי און פאַרנאַכט אין דעם ביאַליסטאָקער צענטער, היים און שפיטאָל פאַר עלטערע מענטשן.

ביים דאָוונען היט מען אויך אָפּ יאָרצייט און מען זאָגט קדיש בציבור. זאָל דער השי"ת בענטשן אַלע מתפללים, אַז זיי זאָלן געזונט זיין און קענען אָנפירן מיט'ן מנין.

אונזער יערלעכער באַזאַר

דעם יאָר, וועט פאָרקומען אונזער יערלעכער באַזאַר פון דאָנערשטיק, דעם 8טן, ביז זונטיק, דעם 11טן נאָוועמבער, 1984. דער באַזאַר וועט זיך נאָכאָמאָל נישט עפענען פאַר אַ צווייטער וואָך, ווי אין פריערדיקע יאָרן.

אונזער לעידיס אָקזילערי אַרבעט פלייסיק ביים העלפן דעם באַזאַר און ברענגט אַריין פאַרשיידענע סחורות און אַרטיקלען. אַ סך פריוואַטע מענטשן און פיל פירמעס רופן זיך אָפּ אויף אונזער וועבדונג און שיקן אַריין גוטע שטאָפּן.

מיר בעטן אַלע וואָס קענען צו ביישטייערן סחורה פאַר דעם באַזאַר. אַזוי ווי די צייט דערנענטערט זיך, זאָל מען דאָס טאָן וואָס פריער.

יערלעכער חנוכה־פייערונג און קאָנצערט

די יערלעכע חנוכה־פייערונג און קאָנצערט פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער, 228 איסט בראָדוועי, וועט האַי־יאָר פאָרקומען זונטיק, דעם 23טן דעצעמבער, 1984. ווי שטענדיק, וועט אָנגעצונדן ווערן חנוכה־מנורות פון אונזערע מיטגלידער און פריינט און עס וועט דורכגעפירט ווערן אַ טראַדיציאָנעלע מוזיקאַלישע פראָגראַם. עס וועלן סערווירט ווערן געשמאַקע הייַמישע מאכלים מיט חנוכה־לאַטקעס.

מער אייַנצלהייַטן וועלן אָנאָנסירט ווערן אין די איינלאַדונגען, וואָס וועלן ארויסגעשיקט ווערן פאַר דעם צוועק און אויך אין דער אידישער פרעסע.

טראַדיציאָנעלע פורים־פייערונג און יערלעכע מיטגלידערשאַפט מיטינג

דער פייערלעכער יום־טוב פורים וועט געפייערט ווערן מיט אַ פיינעם קאָנצערט און טראַדיציאָנעלע סעודה, זונטיק, דעם 10טן מערץ, 1985, אין גרויסן אוידיטאָריום פון צענטער, 228 איסט בראָדוועי.

אין דעם רייכן פּראָגראַם וועלן זיך באַטייליקן באַקאַנטע קינסטלער, און ווי אַלע מאָל וועלן די מיטגלידער און פריינט זיך אונטערהאַלטן צו די קלאַנגען פון מוזיק און געזאַנג. עס וועלן סערווירט ווערן האָמענטאַשן מיט אַנדערע געשמאַקע מאכלים.

עס וועט גלייכצייטיק דורכגעפירט ווערן דער יערלעכער מיטגלידערשאַפט מיטינג וועו די נייע דירעקטאָרן פאַר דעם יאָר 86־1985 וועלן דערווייַלט ווערן.

אַ דערמאָנונג וועגן דעם יערלעכן מיטגלידס־אָפּצאָל

די אָנפירערשאַפט פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער, היים און שפיטאָל פאַר עלטערע מענטשן אין ניו־יאָרק, דאָנקט אַלע מיטגלידער וואָס האָבן שוין אַריינגעשיקט זייער יערלעכן מיטגלידס־אָפּצאָל. אונזער אינסטיטוציע איז שטאָלץ מיט אייך אַלעמען, ווייל דורך דעם ווייזט איר אַרויס די טריישאַפט און צוגעבונדקייט צו אונזער גרויסער נוצלעכער און וויכטיקער פאָלקס־אינסטיטוציע.

מיר ווענדן זיך גלייכצייטיק מיט אַ רוף צו די אַלע וועלכע האָבן ביז איצט נאָך ניט אַריינגעשיקט זייערע „דיוס", אַז זיי זאָלן דאָס טאָן גלייך און דורך דעם דערפילן אַ וויכטיקע פליכט. מיר בעטן אויך אונזערע מיטגלידער, אַז זיי זאָלן פאַראינטערעסירן זייערע פריינט און קינדער, אַז זיי זאָלן זיך אָנשליסן אויך אַלס מיטגליד פון דעם גוט־באַקאַנטן ביאַליסטאָקער צענטער.

דאָס וועט נאָך מער העלפן פאַרשטאַרקן די גרויסע אינסטיטוציע וואָס טוט אַ נאָבעלער אַרבעט פאַר די פיל עלטערע איינוואוינער, ווי אויך ביים העלפן אין די אַקטיוויטעטן פאַר מדינת ישראל און פאַר אידישע אינטערעסן.

אַ דאַנק בריוו פון ירושלים

מרתף השואה
CHAMBER OF THE HOLOCAUST
ISRAEL'S FIRST MEMORIAL TO THE SIX MILLION

ירושלים, כ"ב שבט תשד"מ
26 יאַנואַר 1984

ביאַליסטאָקער צענטער
228 איסט־בראָדוויי,
ניו־יאָרק

טייערע פריינד

מיר האָבן דערהאַלטן אייער ספר „דער ביאַליסטאָקער יזכור בוך" און נאָך אַזוי פיל יאָרן פון וואַרטן און האָפענונג האָט אירע ענדליך מצליח געווען אַרויסצוקומען מיט אַ פרעכטדיקן בוך און דערפילט אייער חוב פאַר דער אַמאָליקער וואונדעלעכער אידישער ביאַליסטאָק. מיר בענטשן אייך מיט די טראַדיציאָנעלער ברכה: שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה.

ס׳איז גוט וואָס אירע האָט מקדיש געווען אַ חלק פון ספר אין ענגליש, אַזוי אַז די יוגנט אין אַמעריקע און אין דער פרייער וועלט וועט אויך קענען לייענען דעם ספר. ס׳איז אַ שאָד וואָס אירע האָט נישט מקדיש געווען אַ חלק אין העברעאיש און דערמעגלעכן אונזער יוגנט אין ישראל צו לייענען און לערנען דעם „ביאַליסטאָקער יזכור בוך".

נאָך אַמאָל יישר כוחכם.

מיט רעספעקט און ברכה
ממרומי הר־ציון
הרב נחום גל
הנהלת מרתף השואה

אַ דערמאָנונג צו אונזערע מיטגלידער וועגן „דיוס"

ביים סוף פון הייַנטיקן יאָר 1984 וועלן פון אונזער אָפּיס אַרויסגעשיקט ווערן בילס פאַר „דיוס" צום נייַעם יאָר.

מיר וועלן זיך דעריבער צו אַלע מיטגלידער פון ביאַליסטאָקער צענטער, אַז זיי זאָלן גלייך אַריינשיקן דעם באַטרעף פון יערלעכן דיוס. דאָס וועט אונז אויך איינשפּאָרן פּאָסט־אויסגאָבן מיט אַ דערמאָנונג.

מיר בעטן אויך אונזערע טרייַע מיטגלידער, צו ווערבירן נייַע מיטגלידער פאַר אונזער אינסטיטוציע.

קאַלענדאַר פון די נעקסטע אונטערנעמונגען פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער און היים

1. דאָנערשטיק, דעם 8טן ביז זונטיק, דעם 11טן נאָוועמבער, 1984, אונזער יערלעכער באַזאַר. דעם יאָר וועט זיך דער באַזאַר נישט עפענען פאַר אַ צווייטע וואָך.
2. זונטיק, דעם 23טן דעצעמבער, 1984. די יערלעכע חנוכה־פייערונג, קאָנצערט און דינער.
3. זונטיק, דעם 10טן מערץ, 1985, די יערלעכע פורים־פייערונג און קאָנצערט. יערלעכע מיטגלידערשאַפט זיצונג.
4. זונטיק, דעם 31טן מערץ, 1985, די 42טע ביאַליסטאָקער־גראָדנער יזכור פאַרזאַמלונג.

ביי דער יזכור פאַרזאַמלונג

פון **חנה שטיינמאַן**

ביאַליסטאָקער קדושים הערט זיך צו אונז צו
פון וואו איר זענט, גאָט אַליין וויסט וואו
מיר האָבן זיך פאַרזאַמלט פון ביאַליסטאָק און אַרום
באַווייַנען אייך און אייער טראַגישן אומקום.

אַז אָך און וויי צו אונז די לעבעדיקע דאָ,
ווען איר, אונזערע טייערע, זענט מער ניטאָ.
אַ יזכור פאַרזאַמלונג פאַרופן איז אויף היינט,
ווען אייער אומקום לייקענען די פילע „פריינט".

דער שונא לייקנט דאָס איר זענט ניטאָ,
פון פינגער אויסגעזויגן איז דער „האָלאָקאָסט".
עס איז אַ „האָוקס" און אַז לינגער זיינען מיר,
די טויטע איידן שטייען דאָ אונטער דער טיר.

טאָ קומט ליבע אַרויס אין אייער טויטן טראַכט,
ברענגט די אַבאַזשורן פון אייער הויט געמאַכט,
ברענגט זייף פון קערפער פעט צום וואַשן ריין,
עפנט די מיילער אויסגעליידיקטע פון ציין.

אַ טרויער הערשט אין זאַל און מען הערט אַ געוויין,
„מעגלעך עס לעבט מיין קינד, און ניט געטויט גראָד,
ווייל ווי האָט אַזעלכעס געקענט פאַסירן?
ווי האָט דערלויבט די שונאים אַזוינס גאָט?!"

יערלעכע אַזכרה ביי די „ביאַליסטאָקער און אומגעגנט קלוב" אין מיאַמי

דער „ביאַליסטאָקער און אומגעגנט קלוב" אין מיאַמי ביטש וועט דורכפירן די 42טע יערלעכע אַזכרה אין אָנדענק פון די זעכציק טויזנט אומגעבראַכטע אידן אין ביאַליסטאָק, ביי אַ ספּעציעלער וויכטיקער פאַרזאַמלונג. די אַזכרה וועט פאָרקומען זונטיק 2 בייטאָג, דעם 3טן פעברואַר 1985. עס וועט געגרייט אַ פאַסיקע פראָגראַם, מיט דער באַטייליקונג פון אַ צאָל רעדנער, כדי אויף אַ וירדיקן אופן צו באַערן די קדושים פון ביאַליסטאָק און אומגעגנט וואָס זיינען אומגעבראַכט געוואָרן ביי די רוצחים.

אַ באַרימטער ביאַליסטאָק חזן וועט זינגען פאַסיקע תפילות און לידער.

אַלע ביאַליסטאָקער אין מיאַמי ביטש, ווי אויך די יעניקע וואָס וועלן אין דער צייט פאַרברענגען אין מיאַמי ביטש, ווערן געבעטן צו פאַרצייכענען די דאַטע פון דעם 10טן פעברואַר 1985, און זיך אויך צו באַטייליקן אין דער אַזכרה. די טרויער פאַרזאַמלונג וועט פאָרקומען אויפן אַדרעס:

BEACH HABBOR RESORT MOTEL
189th Street and Collins Ave.
Miami Beach, Florida

• שליסט זיך אָן אַלם מיטגלידער אין ביאַליסטאָקער צענטער, היים פאַר עלטערע מענטשן און שפּיטאָל !

העלדן פון ביאַליסטאָקער געטא אין וואַלד פּאַרטיזאַנטקע

פון אידא סאקאלאווסקי (מעלבורן, אויסטראַליע)

אין אָנדענק פון שאולקע ראַטשיצקע ע"ה
געפאַלן אין שלאַכט קעגן די דייטשע מערדער,
און דעם לעבן־געבליבענעם ביאַליסטאָקער
העלד — אַברהמל שעפּעס יחי'.

ווען מיר צייכענען אָפּ דעם יאָרטאָג, און טרויערן אויפן אומקום פון אונזערע נאָענטע, און טייערע משפּחות, און בני עיר, וועקן געדאַנקען און פרישן אָפּ דעם בלוטיקן נעכטן און דערמאָנען מיט יראת־הכבוד די אַלע אומגעקומענע און שטאָלצע יוגנט, וועלכע האָט אָן מורא געקעמפט ביז צום טויט...

אָט ליגט פאַר מיינע אויגן אַ דאָקומענט געשריבן פון אַ ביאַליסטאָקער יונגערמאַן, וועלוול פּאַט אין וועלכן ער באַשרייבט יענעם קאַמף, און איך ציטיר:

איינזאַם און אַליין, זענען מיר געשטאַנען קעגן דער טייוולאָנישער דייטשישער מערדער־מאַשין. איינזאַם און אַליין, איז געווען יעדער איד אין פּאַסיוון און אַקטיוון ווידערשטאַנד...

אַ פּאָלק האָט דאָ ניט לאַנג געטראָגן אין זיך די משיחישע האָפענונג און גלויבן אין גאָט און דער מענטשהייט... געווענדט חלומות און געוואַכט, עס זאָל קומען דער טאָג, ווען דער לעמפּערט וועט זיך חבר׳ן מיט אַ שפּסעלע, און אַ שווערד וועט איבערגעשמידט ווערן אין אַן אַקעראייזן...

זיי, וועלכע טראָגן זיך אַרום מיט אַ געקרייציקטן גאָט, וואָס וואָלט געדאַרפט דערווקען רחמנות און ליבע, האָבן דעם טייוול אַליין איבערגעשטיגן אין זייער בלוט־דורשטיקייט...

לאָמיר דאָ ברענגען, וואָס איינער פון די וועלכער איז מיט אונז, אַברהמל שעפּעס יחי', איז זוכה געווען צו שלאָגן די מערדער, און זיך אַרויסריסן פון זייערע לאַפּעס, האָט צו דערציילן:

אַברהמל איז בלויז איינער פון פיל, וועלכע ס׳איז געלונגען צו שפּרינגען פון באַן, און זיין אַן עדות פון יענער שרעקלעכער צייט. ער אָרגאַניזירט גלייך אין געטא אַ גרופּע אין דער געגנט פון טשעפּלע און נאָווהאָגרודסקע גאַסן. אין דעם דערבייאיקן ראַבינערס גאָרטן האָבן זיך פאַרזאַמלט הונדערטער יאַטן און מיידלער... אַברהמל איז אויך געווען אין זאַמל־פונקט. צום באַדויערן איז זייער וויניק געווער געווען פאַר די אַלע, וועלכע זענען גרייט געווען צום קאַמף. די שלאַכט צווישן די געטא־קעמפער מיט די דייטשן איז געווען אַ ביטערע און אומגלייכע.

דייטשע טאַנקען האָבן זיך אַריינגעריסן אין געטא, אַ סך העלדן זענען געפאַלן אין דער אומגלייכער שלאַכט, וואָס האָט ג׳וויערט עטלעכע טעג. די העלדישקייט פון די קעמפער איז געווען גרויס. וועו די דייטשן האָבן געוואָרפן גראַנאַטן איבערן פלויט פון געטא, האָבן די יאַטן געכאַפט די גראַנאַטן און זיי צוריקגעוואָרפן, אַ סך דייטשן זענען דאָן געפאַלן און אַ סך פאַוואונדעט ביז מען האָט אַרומגערינגלט די געטא. אַברהמלען איז געלונגען צו אַנטלויפן דורכן ראַבינערס גאָרטן, און אַריינפלאַן צווישן די, וועלכע מען האָט געטריבן צום פיעטראַשער פעלד און דאָן צו די באַנען... דער פייער אין אַברהמל׳ס קעמפערישער און מוטיקער נאַטור האָט זיך טראָץ דעם ניט אינגעלאָשן. פאַרקערט: ער האָט אַ נייע גרופּע יאַטן אַרום זיך אָרגאַניזירט מיטן ציל, ניט לאָזן זיך אַוועקפירן צו אַ זיכערן טויט. מיט דער הילף פון אַ פייל איז אַברהמלען געלונגען דורכצוברעכן די וואַגאָן־וואַנט, אַרונטערריסן אַ פּאָר ברעטער און מיט דער האַנט דערגרייכן דעם שלאָס־מעכאַניזם און די טיר איז געוואָרן אויפגעפראַלט, און עס איז געלונגען אויך אַנדערע צו שפּרינגען פון לויפנדיקן צוג. ביאַליסטאָקער לאָזן זיך ניט פירן צום טויט...

אַ האָגל פון מאַשין־געווער לאָזט זיך אַראָפּ אויף די שפּרינגענדיקע אידן. די באַן איז אַוועק. ביי זייטן פון דער אייזנבאַן־רעלסן ליגן טויטע, פאַרוואונדעטע און געראַטעוועטע.

וועו מיר זיינען געשפּרונגען פון דעם לויפנדיקן טראַנספּאָרט, זיינען אויך אַנדערע יאַטן געשפּרונגען. ליידער אָבער האָבן זייער וויניק פון זיי זיך דערשלאָגן צום וואַלד, וויייל דער וועג פון דער ליניע איז געווען באַשטעלט מיט היטלעריסטן. און די דייטשע האָבן געוואַכט גוט פון אַלע זייטן. און וועו עס האָט זיך יאָ געראַטעוועט, איז דערשאָסן געוואָרן פון די רוצחים. און וועו עס האָט שוין יאָ געהאַט מזל זיך דורכצורייסן די היטלעריסטישע פאַטרולן, איז געווען אַ נייע צרה. אין דער געגנט זיינען אויך געווען פאַרשטעלטע פאָליאַקן, וועלכע האָבן געהאָלפן כאַפּן אַנטלאָפענע אידן און זיי איבערגעגעבן אין די הענט פון די דייטשן.

וועו אברהמל איז געשפּרונגען פון צוג איז פאַר אים געשפּרונגען אַ חבר און ער האָט אַריינגעכאַפּט צוויי קוילן. אברהמל האָט געכאַפּט דעם חבר און מיט אים פאַרשוואונדן אויף דער גיך פון דער ליניע. דער חבר איז געוואָרן זייער קראַנק אויפן וועג און מיר זיינען דאָן אפשר זיבן מאָל ניצול געווען פון טויט פון די פאָליאַקן, וועלכע האָבן אונז געוואָלט כאַפּן. איך האָב געדאַרפט האָבן אַביסל וואַסער אויף אָפּצופּרישן מיין פאַרשמאַכטן חבר און דאָ פלעגן מיר ריזיקירן מיטן לעבן. און אַזוי האָבן מיר זיך געשלעפּט דריי טעג און דריי נעכט. אַביסל האָב איך אים געשלעפּט און אַ ביסל געטראָגן ביז מיר זיינען אָנגעקומען צו אונזער גרופּע אין וואַלד. אונזער קאַמאַנדיר האָט דעם קראַנקן חבר גלייך אַוועקגעפירט צו אַ דאָקטאָר און נאָך זעקס וואָכן איז ער געווען אינגאַנצן געזונט.

די דריי טעג און נעכט וואָס מיר האָבן דורכגעמאַכט פון דעם אַרויסשפּרינגען פון דעם לויפנדן צוג ביז מיר האָבן זיך דערשלאָגן אין וואַלד, זיינען געווען די טראַגישסטע טעג פון אונזערע ליידן.

ביאַליסטאָקער אידן, האָבן אָנגעהויבן פירן אַ וואַלד לעבן... עס איז געלונגען צו קריגן רעוואָלווערן און ביקסן. דער קאַמאַנדיר פון דער גרופּע איז געווען שאַלקע ראַטשיצקע, אַ האַרציקער און קלוגער יאָט. אַ דאַנק זיין פירערשאַפט איז געשאַפן געוואָרן אַ שטאַרקע פּאַרטיזאַנערגרופּע. עס איז אויך געלונגען אַפּילו צו קריגן פעלצן, כדי מען זאָל קענען אויסהאַלטן די פרעסט. דאָס זענען געווען פעלצלעך, וועלכע פריער האָבן עס געטראָגן די רויטע אַריימער, און זיי זיינען אַריינגעפאַלן צו אָרטיקע פויערים. די פּאַרטיזאַנער האָבן באַקומען דעם נאָמען „ביאַליקאָזשושקי...״ זיי האָבן אָנגעוואָרפן אַ שרעק אויף די איינוואוינער אין דער גאַנצער געגנט פון די יאַראָוצער וועלדער...

פאַרבונדן מיט צו פיל ריזיקעס, איז מען אַוועק זוכן אַ נייע באַזע אין די קינישינער וועלדער, וואו מען האָט זיך אָנגעשטויסן אין אַ גרופּע יאַשינאָוער אידן זיי האָבן דערציילט מיט האַרצוויטיק וועגן די קריסטן, וועלכע האָבן געהאָלפן שן הרגענען אידן.

דאָס ערשטע ציל־בערעט פאַרן ערשטן נקמה־אַקט איז

אין אָנדענק פון לייבל עפראָן ע״ה

צום ערשטן יאָרצייט נאָך זיין טויט

מיר גיבן דאָ אויסצוגן פון בריוו פון אונזערע לאַנדסלייט אין מדינת ישראל, וועגן דעם פאַרשטאָרבענעם לייבל עפראָן ע״ה, צום ערשטן יאָרצייט נאָך זיין טויט.

רעדאַקציע

עס איז זעלטן צו באַגענגענען אַ מענטש, וועלכער זאָל זיך האָבן אויסגעצייכנט מיט די זעלטענע מעלות פון טאָן גוטס און העלפן וועמען דאָס איז נויטיק, ווי עס איז געווען לייבל עפראָן ע״ה. עס איז ליידער ניטאָ נאָך אַזאַ אַדרעס ווי עס איז געווען אויף רחוב קראוזע 32. ווי נאָר אימיצער האָט זיך אין עפּעס גענויטיקט איז דאָס געווען דאָס אָרט, וואו מען האָט געקענט דערוואַרטן חברישע הילף.

פּאָלע בעלעק־גמורה

איך האָב געקענט לייבל עפראָן ע״ה פון זינט דעם יאָר 1952 ווען איך האָב אָנגעהויבן אַרבעטן אַלס מאַלער. אָנפירער אין דעם גרויסן קאָאָפעראַטיוו. לייבל איז געווען באַשעפטיקט אַלס עלעקטריקער אָנפירער. פון זינט דאַמאָלט האָבן מיר זיך אייגעלעבט אויף אַ האַרציקן וועג. איך האָב געזען אין אים ווי אַ אייגענער ברודער און זיין הויז איז געווען פאַר מיר ווי אַן אייגענע היים. אַזוי איז דאָס אויך געווען פאַר אַלעמען, ווער נאָר עס איז געקומען אהינצו.

אלי שנער

פאַר יעדן איינעם האָט לייבל עפראָן ע״ה געהאָט אַ וואַרעם וואָרט, אַ טרייסט און אַן עצה אויב דאָס איז געווען נויטיק. ער האָט אַרויסגעוויזן האַרציקייט און ליבשאַפט צו אַלעמען. עס איז געווען אַ כבוד און פאַרגעניגן ווען לייבל איז געקומען צו אימיצן צוגאַסט, אָדער אויף אַ שמחה. ער האָט באַשיינט דעם פלאַץ וואוהין ער איז געקומען. מיט זיין טויט איז פון אונז אַוועק איינער פון די באַליבסטע לאַנדסלייט.

לייבל אָקון

פאַר אונז אַלעמען, וועלכע האָבן דורכגעמאַכט דעם שווערן ליידנס וועג פון געטאָ ביאַליסטאָק איבער אַלע טראַגישע און פיינלעכע וואַנדערונגען, צוזאַמען מיט לייבל עפראָן ע״ה, וועט שטענדיק לויכטן זיין ליכטיקע טיפּ־מענטשלעכע געשטאַלט. מען וועט קיינמאָל ניט פאַרגעסן זיין גוטסקייט. עס איז אומעגלעך שלום צו מאַכן מיטן גענאַנק, אַז דער טייערער אוז ליבהאַרציקער לייבל איז מער ניט מיט אונז.

מערקע שבח
(מרים יהב)

עס איז פאַר מיר אומעגלעך צו פאַרגעסן די טייערע פערזענלעכקייט פון לייבל עפראָן ע״ה. ער איז געווען באַליבט ביי אַלע אונזערע ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט. יעדע זאַך וואָס איך האָב געדאַרפט באַשליסן אין לעבן, איז ניט געווען אַז איך זאָל זיך פריער ניט באַראַטן וועגן דעם מיט לייבל. ער איז מיר געווען דער נאָענסטער סאַי אין פריידן סאַי אויך אין אַ צרה. און אַלץ וואָס ער האָט געזאָגט איז אויסגעקומען צום גוטן.

יאַנקל ביאַליסטאָצקי

איך בין געווען צוזאַמען מיט לייבל עפראָן ע״ה אין לאַגער בליזשין ביי די נאַציס, וואו מיר האָבן געטאָן שקלאַפן־אַרבעט ביים האָקן שטיינער. עס איז געווען אַ שווערע, אַ ביטערע צייט און קיינער פון אונז האָט זיך ניט פאָרגעשטעלט, אַז מיר וועלן איבערלעבן דעם גיהנום. עס איז קוים געווען צו עסן. אָבער לייבל פלעגט אַראָפנעמען אַ שטיקל פון זיין מאָגערער פּאָרציע ברויט און זיך טיילן מיט אַנדערע. ער האָט אַלעמען געהאלפן דאָן, מיט וואָס נאָר עס איז געווען מעגלעך.

איזאַק ראָגאָבין

געווען אַ פּאָליציי־מאַן מיט זיין ברודער, וועלכע האָבן אַרויסגעגעבן אידן. די פאַרטיזאַנער האָבן זיך אויך אָנגעטראָפן אויף דייטשן, מיט וועלכע זיי האָבן זיך אַן עצה געגעבן... קיינער פון די אידן האָבן ניט געפּרואווט אויסמיידן זיי. פאַרקערט, איצט איז געווען אַ פאַסיקער מאָמענט נקמה צו נעמען. פיל זיינען דערהרגעט געוואָרן, אַנדערע איז געלונגען צו אַנטלויפן.

דער דאָזיקער זיג האָט אָנגעפּילט די פאַרטיזאַנער מיט שטאָלץ און מוט, אָבער מיט דער אינטענסיווקייט פון די נקמה־אַקטן אין אונדזערע אַקציעס, זיינען אויך פאַרשטאַרקט געוואָרן די אָבלאָווע. די דייטשן האָבן געזוכט פאַרטיזאַנישע באַזעס מיט דער הילף פון אָרטיקע פויערים, וועלכע האָבן געהאָלפן הרגענען אידן. דריי אינגלעך זיינען דעמאָלט געפאַלן.

דער קאָמאַנדיר שאַלקע, אַ שווער־פאַרוואונדעטער, האָט באַפוילן צו נעמען זיין ביקס און אָנגיין מיטן קאַמף.

נאָכן פאַלן פון קאָמאַנדיר איז אַ סך שלאַכטן אויסגעקומען צו פירן ניט נאָר מיט דייטשן, נאָך אויך מיט פּאָליאַקן...

ווי אַ רעזולטאַט פון די קאַמפן זיינען וויניק פון דער גרופּע לעבן געבליבן.

אַברהמל שעפּעס האָט טאַקע איבערגעלעבט. טראָץ דאָס שווערע לעבן און געראַנגל מיט די מערדער, איז אַברהמל דאָך געבליבן אַ מילדער האַרציקער מענטש. נאָך אַלע וואַגלעניסן פלעגט ער אָפּזוכן ביאַליסטאָקער, וועלכע האָבן שטענדיק געפּונען אַ היים ביי די שעפּעסעס. זיין שטוב אין פערנוואַלדער פּליטים־לאַגער איז שטענדיק געווען אָפן פאַר די אין נויט. ער פלעגט יעדן אויפנעמען מיט וואַרעמקייט און האַרציקייט.

ביים שרייבן די שורות, נוץ איך אויס די געלעגנהייט אויסצודריקן מיין פערזענלעכע אָנערקענונג און דאַנקבאַרקייט פאַר זיין העלפן מיר אין מיין נויט און געראַנגל פאַרן לעבן אין יענע שוועריע טעג.

לאָמיר, טאַקע ווינטשן אונזער בן־עיר אַברהמלען מיט זיין פרוי רבקה, קינדער און אייניקלעך אַלדאָס גוטס און אריכת־ימים. זאָלן יענע שווערע טעג זיך מער ניט איבערחזרן...

(„אויסטראַלישע אידישע נייעס״, מעלבורן, 19טן אויגוסט, 1983)

די באַקאַנטע ביאַליסטאָקער טוערין חיה ראָזען געשטאָרבן אין קאַנאַדע

פון הענאָך ראָסקעס (מאָנטרעאָל)

דעם 19טן מאַי היינטיקס יאָר איז אין מאָנטרעאָל געשטאָרבן די באַליבטע, גוטהאַרציקע און אומפאַרגעסלעכע חיה ראָזען ע״ה, וועלכע איז געווען אַ באַוואוסטע כלל־טוערין צווישן די ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט, ווי אויך אין אידישן לעבן בכלל.

חיה ראָזען איז געווען איינע פון די גרינדערס פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער אין מאָנטרעאָל, וואו זי איז געווען אומדערמידלעך אַקטיוו פאַר פיל יאָרן. איך האָב מיטגעאַרבעט מיט איר אַסך יאָרן און איך האָב געפונען אין פרוי ראָזען אַ זעלטענע פערזענלעכקייט. זי איז געווען אַ וואונדערבאַרער מענטש, איר האַרץ איז שטענדיק געווען פון מיט ליבע און גוטסקייט.

פרוי חיה ראָזען איז געווען בראש פון דער פרויען־דיוויזיע פון אונזער ביאַליסטאָקער צענטער, אַלע האָבן אַרויסגעוויזן צו איר גרויס דרך ארץ מען האָט זיך מיט אויפמערקזאַמקייט צוגעהערט צו אירע רייד, צו אירע אָנווייזונגען און עצות, וואָס האָט שטענדיק געבראַכט די נויטיקע גוטע רעזולטאַטן.

וועו די גרויזאַמע וועלט־מלחמה האָט זיך פאַרענדיקט און עס האָט זיך פאַר אונז אַנטפלעקט די טראַגעדיע פון דעם גרויסן אידישן חורבן, האָט פרוי ראָזען זיך אַריינגעוואָרפן מיט לייב און לעבן אין דער הילפס־אַרבעט לטובת דער שארית הפליטה. איר גאַנץ וועזן איז געווען אַריינגעטאָן אין העלפן דער שארית הפליטה.

זי האָט געזוכט, אויסגעפינען און זיך געשטעלט אין פאַרבינדונג מיט יעדן לאַנדסמאַן וואָס איז געווען אין די די.פּי.־קעמפּס און אין אַנדערע ערטער איבער איראָפּע. זי האָט די דאָזיקע געראַטעוועטע פון אומקום ביי היטלער׳ן געשיקט געלט, קליידער, מעדיצינען און אַנדערע נויטיקע זאַכן. פרוי חיה ראָזען אויך געמאַכט באַמיאונגען און באַזאָרגט די געראַטעוועטע לאַנדסלייט מיט נויטיקע עמיגראַציע־פּאַפּירן. זי פלעגט אומאויפהערלעך שרייבן צו יעדן איינעם בריוו פיל מיט טרייסט און דערמוטיקונג.

עס אין נאָך איצט רירענד צו לייענען די דאַנק בריוו וואָס זי פלעגט באַקומען פון די געראַטעוועטע וועמען מען האָט געהאָלפן. זי פלעגט זיין אַקטיוו טאָג און נאַכט און איר הויז איז פאַרוואַנדעלט געוואָרן אין אַ לאַגער פון קליידער, פּראָדוקטן און אַנדערע זאַכן, וואו זי מיט די אַנדערע אַקטיוועע פרויען פלעגן פּאַקן פעקלעך, כדי דאָס צו שיקן צו די ניצול געוואָרענע. דאָס אַלץ איז אויך געווען באַגלייט מיט זעלטענע וואַרעמע בריוו, ווי אַ מאַמע צו אירע ליבע קינדער. שפּעט ביינאַכט נאָך חצות, איז איר הויז נאָך געווען באַלויכטן. איך האָב שטענדיק זיך געוואונדערט פונוואַנען די דאָזיקע ליבהאַרציקע אייִדעלע פרוי נעמט די פיזישע און גייסטיקע כוחות אָנצוגיין מיט איר הייליקער אַרבעט.

חיה ראָזען האָט געשטאַמט פון אַ פיינער טראַדיציאָנעלע אידישע און באַלעבאַטישע היים. זי איז דערצויגן געוואָרן אין דעם גייסט און גוטסקייט וואָס האָט איינגעזאַפּט די ליבע צו אידישע, צו אידישקייט און גוטסקייט וואָס האָט איר באַגלייט דעם גאַנצן לעבן. איר ברודער, מלך מגיד, איז יאָרן לאַנג געווען דער פרינציפּאַל פון דער גרעסטער אידישער טאָג־שולע אין מאָנטרעאָל. אין זייער היים איז געווען תורה און חכמה, און דער עיקר, אַהבת ישראל.

בײַזן לעצטן טאָג האָט פרוי ראָזען אָנגעהאַלטן אַ קאָנטאַקט מיט די אַלטע איינזאַמע אידן, וואָס זיינען נאָך געבליבן בײַם לעבן. זי פלעגט זאַמלען געלט ביי דער גרופּע פון אירע באַקאַנטע פרויען און זי פלעגט מיט דעם שטיצן די עלטערע נויטבאַדערפטיקע מענטשן. דאָס האָט אויך געבראַכט טרייסט און גלויבן די מענטשן וויסנדיק, אַז מען פאַרגעסט ניט וועגן זיי.

אין די לעצטע חדשים פאַר איר טויט, כאָטש אירע אויגן זיינען שוין געווען שוואַך, פלעגט זי ליינען דעם נייעם גרויסן ביאַליסטאָקער יזכור־בוך. די באַשרייבונגען אין דעם ספר, די זכרונות פון אַמאָל אין וועלכע עס זיינען אויך געווען אירע יוגנט־יאָרן, האָבן איר געבראַכט פרייד און פאַרלייכטערונג.

די אומפאַרגעסלעכע ליבהאַרציקע פרוי חיה ראָזען ע״ה, האָט געהערט צום לעצטן דור פון דעם וואונדערלעכן שבט מזרח־אייראָפּעאישע אידן; אַ דור וואָס גייט שוין אונטער און פאַרשווינדט; אַ דור וואָס האָט געפילט אידיש, געלעבט אידיש און ממשיך געווען די דערהויבענע, טייערע און הייליגע טראַדיציעס פון דעם אַמאָליקן פרעכטיקן פולישן און רוסישן אידענטום.

חבל על דאַבדין!

דער ליכטיקער געשטאַלט פון דער איידעלער חיה ראָזען קען ניט און וועט ניט פאַרגעסן וועלן, פון די אַלע וואָס האָבן איר געקענט.

ת.נ.צ.ב.ה.

איטקע צירל באַראַקין ע״ה

טייערע, ליבע מאַמע מיינע,
מיט טיפן וווייטיק אין האַרצן,
מיט אַ צעפּייניקטער נשמה,
מיט ליבע און בענקשאַפט אָן סוף

דערמאָן איך דיר היינט
און יעדן טאָג פון יאָר
צום 41 יאָר יאָרצייט
זינט די נאַצי־מערדער
האָבן דיין איידעלע נשמה

דיין ערלעך, איינזאַם לעבן
אָן רחמנות איבערגעריסן
אין דער ביאַליסטאָקער
געטאָ אין 1943

אין פריידן און ליידן
ביסטו אין מיינע געדאַנקען.

כבוד דיין הייליקן נאָמען
דיין טאָכטער חיה־פּייגל
באַראַקין־מעלאַמדאָוויטש
און פאַמיליע
סקאַקי, אילינאָי, 1984

אונזערע פאַרלוסטנען

צום אייביגען אַנדענקען

עוואַ גרינהאַוז ע״ה

דעם 12טן אַפּריל היינטיקס יאָר איז נאָך אַ שווערער קראַנקהייט, געשטאָרבן אונזער חשובע און גוט באַקאַנטע לאַנדספּרוי עוואַ גרינהאַוז ע״ה. אין די לעצטע יאָרן האָט זי געוואוינט אין תל־אביב און אָפּגעבנדיק זיך אַ חשבון פון איר געזונט־צושטאַנד האָט זי באַשלאָסן אַוועקצופאָרן קיין דרום־אַפריקע, אין יאָהאַנעסבורג, וואו עס איז אין די פריערדיקע יאָרן געווען איר היים. זי האָט דאָס געטאָן מיטן צוועק, אַז ווען זי וועט שטאַרבן זאָל מען איר ברענגען צו קבורה לעבן איר פאַרשטאָרבענעם מאַן, ישראל ע״ה, וועמענס קבר עס איז אויפן בית עולם אין יאָהאַנעסבורג. די פאַרשטאָרבענע עוואַ

עוואַ גרינהאוז

גרינהאַוז האָט פאַר׳יתום׳ט איר 31 יאָריקן זון, פיליפ־פּסח, איר שוועסטער יעטאַ שמוש און דער שוועסטער׳ס טאָכטער עיווע פערל.

עוואַ גרינהאַוז האָט געשטאַמט פון אַ העכסט באַלעבאַטישער משפּחה אין דער אַמאָליקער ביאַליסטאָק. איר פאָטער, יעקב זילבערמאַן, איז געווען אַ באַקאַנטער אינדוסטריאַליסט. ווען די צווייטע וועלט־מלחמה איז אויסגעבראָכן און די רויטע־אַרמיי האָט אָקופּירט ביאַליסטאָק, זיינען ישראל און עוואַ גרינהאַוז אַוועק מיט דעם גרויסן שטראָם פליטים. זיי זיינען צום סוף נאָך פיל וואָגלענישן אָנגעקומען קיין אינדיע. דאָרט האָט ישראל גרינהאַוז אויפגעבויט אַ גרויסע טעקסטיל אינדוסטריע וואו זיי האָבן געוואוינט ביז יאָר 1946. נאָכדעם זיינען זיי אַוועק קיין דרום־אַפריקע וואו זיי האָבן ווידער אויפגעבויט אַ טעקסטיל־פאַבריק. דאָרט איז דאָס פאָרל אויך געווען זייער אַקטיוו אין דעם אידיש־געזעלשאַפטלעכן לעבן. זיי האָבן געשטיצט פאַרשידענע אידישע פילאַנטראָפישע אינסטיטוציעס, ווי אויך מדינת ישראל.

ישראל גרינהאַוז איז געשטאָרבן אין יאָר 1969 און די אַלמנה, עוואַ, האָט דאַן אויף פאַרשידענע אופנים פאַראייביקט דעם מאַנ׳ס נאָמען אין דער אידישער מדינה. עוואַ גרינהאַוז איז געווען זייער פאַרבונדן מיט ישראל און זי פלעגט זייער אָפט קומען אַהינצו. אין יאָר 1977 האָט זי געקויפט אַ גרויסע שיינע וואוינונג און זינט דאַן איז ישראל געווען איר צענטראַלער וואוין־אָרט. דאָס הויז פון פרוי גרינהאַוז איז געווען אַ צענטער פאַר די ביאַליסטאָקער און פריינט אין ישראל, דער נאָמען ביאַליסטאָק איז שטענדיק פאַר איר געווען הייליק.

אויף אירע אָפּטע רייזעס קיין אַמעריקע, פלעגט עוואַ גרינהאַוז אויך זייער אָפט באַזוכן דעם גרויסן ביאַליסטאָקער צענטער אין ניו יאָרק. זי פלעגט אויך יעדעס מאָל איבערלאָזן באַדייטנדע ביישטייערונגען. יעדעס מאָל איז זי געווען שטאָלץ פון די דערגרייכונגען. דער טויט פון פרוי גרינהאַוז ע״ה האָט אַרויסגערופן טרויער בייַ די ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט אומעטום, וואו זי פלעגט קומען און מען האָט איר געקענט.

סאָניאַ אייבעלסאָן ע״ה

דעם 9טן מאַי ה.י. איז אין עלטער פון 74 יאָר געשטאָרבן אונזער חשובע לאַנדספּרוי, סאָניאַ אייבעלסאָן, ע״ה נאָך אַ לאַנגער קראַנקהייט. זי האָט געשטאַמט פון אַן אָנגעזעענער פאַמיליע (גאָלדבערג) אין ביאַליסטאָק, וואו זי האָט אין איר יוגנט געלערנט אין דער אָרטיקער גימנאַזיע.

די פאַרשטאָרבענע האָט פאַר׳יתום׳ט איר זון, דר. הערמאַן אייבעלסאָן אין סאָן פראַנציסקאָ, איר טאָכטער, ריכטערין לאָרעין אייבערהעם, פון טינעק, ניו דזשורזי; אַ ברודער, אָסקאַר בראַמסאָן פון פריהאָלד, ניו דזשורזי; ווי אויך צוויי שוועסטער, מאַלי ריבאַל און דינה מעדוועדעוו.

סאָניאַ אייבעלסאָן איז אַלע יאָרן געווען טריי צו איר משפּחה און זי איז געווען באַליבט בייַ אַלעמען. זי האָט שטענדיק געמאַכט גרויסע אָנשטרענגונגען און צוגעגעבן מוט אירע קינדער, כדי זיי זאָלן דערגרייכן הויכע פאָזיציעס אין זייער לעבן אַלס אַקאַדעמישע פראָפעסיאָנאַלן. זי איז געווען אַ טרייע באָבע און באַליבט בייַ אירע אייניקלעך. אין פאַרלויף פון צען יאָר האָט מרס. סאָניאַ אייבעלסאָן געאַרבעט און אָפּיס פון „פאַרוועלטס״, וואו אַלע האָבן צו איר אַרויסגעוויזן פאַרדינטן דרך ארץ.

אין דער לויה פאַר סאָניאַ אייבעלסאָן ע״ה, וואָס איז פאָרגעקומען אין ריווערסאַיד מעמאָריעל טשאַפּעל, אין מאַנהעטן, האָבן זיך באַטייליקט — אויסער די משפּחה — די באַאַמטע און טויער פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער און היים פאַר עלטערע מענטשן און אַ גרויסע צאָל פריינט. ראַבאַי טשאַרלס שאָולזאָן, דער טשאַפּלעין פון ביאַליסטאָקער צענטער, האָט געגעבן אָן אָפּשאַצונג וועגן דער פאַרשטאָרבענער און געזאָגט פאַסיקע קאַפּיטלען תהילים.

דער ביאַליסטאָקער צענטער און היים פאַר עלטערע

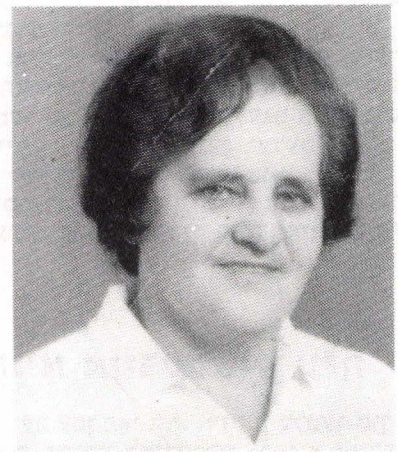
מענטשן דריקט דורך דעם וועג אויס טיפן מיטגעפיל צו דער פאַמיליע פון דער פאַרשטאָרבענער סאָניאַ אייבלסאָן ע"ה.

אין דער שוהל פון דעם צענטער וועט אַ גאַנץ יאָר געזאָגט ווערן קדיש נאָך דער פאַרשטאָרבענער. עס איז אויך אויפגעהאָנגען געוואָרן אַ פאַסיקער בראָנזענער פלאַק אין איר אָנדענק.

פאַני ביאַלאָסטאָצקי ע"ה

פון מדינת ישראל האָבן מיר באַקומען טרויעריקע נייעס, אַז דעם 25טן נאָוועמבער 1983 איז אין ירושלים געשטאָרבן אונזער חשובע לאַנדספרוי פאַני ביאַליסטאָצקי. זי האָט פאַר׳יתום׳ט איר מאַן, דעם באַקאַנטן היסטאָריקער און חורבן פאָרשער ישראל ביאַליסטאָצקי, וועלכער איז באַשעפטיקט אין „יד ושם" אין ירושלים, ווי אויך איר טאָכטער באַרבאַראַ שעכטמאַן מיטן איידעם און צוויי אייניקלעך.

די פאַרשטאָרבענע, וועלכע איז געווען אַ טאָכטער פון פייוול און דאָבע ליפינסקי אין ביאַליסטאָק, האָט די מלחמה דורכגעמאַכט אין ביאַליסטאָקער געטא, ווי אויך אין די

פאַני ביאַלאָסטאָצקי

נאַצישע לאַגערן מאידאַנעק, בליזשין און אַנדערע היטלעריסטישע פייניקונגס און טויט־לאַגערן. זי איז באַפרייט געוואָרן פון לאַגער אוישוויץ מיטן דערנענטערן זיך פון דער רויטער אַרמיי.

נאָך דער מלחמה איז פאַני געווען אין ביאַליסטאָק וואו זי איז געווען טעטיק אַלס סעקרעטאַרין פון דעם אידישן וואָיעוואָדישן קאָמיטעט. דאָרט האָט זי אויך חתונה געהאַט, אין יאָר 1948, מיט איר טרייַען לעבנס באַגלייטער און אונזער לאַנדסמאַן ישראל ביאַליסטאָצקי. אין 1950 האָט דאָס פאָרל זיך באַזעצט אין נידערשלעזיע, פוילן, און אין 1969 זיינען זיי געקומען קיין ישראל און זיך איינגעאָרדנט אין ירושלים וואו זי איז געווען באַשעפטיקט אין דער אידישער אָפּטיילונג פון דער ראַדיאָ־אויפיציע.

פאַני ביאַליסטאָצקי איז געשטאָרבן נאָך אַ לענגערער שווערער קראַנקהייט. כבוד איר אָנדענק!

דזשעני בירענבאום ע"ה

דזשעני בירענבאום וואָס האָט געשטאַמט פון פוילן און איז געווען די פרוי פון איסאַק בירענבאום, אַ ביאַליסטאָקער, איז פלוצלינג געשטאָרבן דעם 10טן מערץ 1984, אין עלטער פון 74 יאָר. פרוי דזשעני בירענבאום ע"ה ווי אויך איר מאַן, האָבן דורכגעמאַכט ליידן און פיין די נאַצישע טויט־לאַגערן.

דזשעני בירענבאום

באַלד נאָך דער מלחמה האָט ער זיך באַקענט מיט דזשעני אין מינכען און זיי האָבן געהייראַט. דאָס פאָרל איז געקומען קיין אַמעריקע אין 1949. נאָך דער מלחמה איז ער געווען אויסגעפייניקט און ער איז געשיקט געוואָרן אין סאַניטאָריום אין דייטשלאַנד, וואו ער איז געווען אונטער דער אויפזיכט פון דער אַמעריקאַנער אַרמיי וואָס אים באַפרייט.

אין דער שוהל פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער איז אויפגעהאָנגען געוואָרן אַ ספעציעלער פלאַק אין אָנדענק פון דער פלוצלינג פאַרשטאָרבענער דזשעני בירענבאום ע"ה. די אָנפירערשאַפט פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער, היים און שפּיטאָל פאַר עלטערע מענטשן דריקט דורך דעם וועג אויס טיפן מיטגעפיל צו איסאַק בירענבאום צוליבן גרויסן פאַרלוסט מיטן טויט פון זיין ליבער פרוי. זאָל ער קיינמאָל מער ניט וויסן פון קיין צער.

חיים אַטלאַסאָוויטש ע"ה

זונטיק, דעם 11טן מערץ היינטיקס יאָר, איז אין מדינת ישראל געשטאָרבן דער טרייַער און חשובער לאַנדסמאַן, חיים אַטלאַסאָוויטש ע"ה. אין דער אַמאָליקער ביאַליסטאָק האָט ער געלערנט אין דער העברעאישער גימנאַזיע און איז פון זיין יוגנט אָן געווען פאַר נאַציאָנאַלע אידעאַלן. ער איז געווען אַ טוער אין ביתר.

בעת דער צווייטער וועלט־מלחמה איז ער געווען פאַרשיקט מיט זיינע עלטערן אין סיביר וואו ער האָט דורכגעמאַכט פיל ליידן. בייַ די שווערסטע באַדינגונגען האָט ער אַרויסגעוויזן טריישאַפט און הילפס גרייטקייט פאַר זיינע ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט.

נאָך דער מלחמה איז אַטלאַסאָוויטש געווען טעטיק אין דער „בריחה" און פיל מיטגעהאָלפן ביים איבערפירן אידישע פליכטלינגע קיין ישראל. צום סוף איז ער אויך געקומען, צוזאַמען מיט זיינע עלטערן, קיין ישראל און זיי האָבן זיך באַזעצט אין קרית ביאַליסטאָק. ער איז געווען טעטיק אין דער אָנפירערשאַפט.

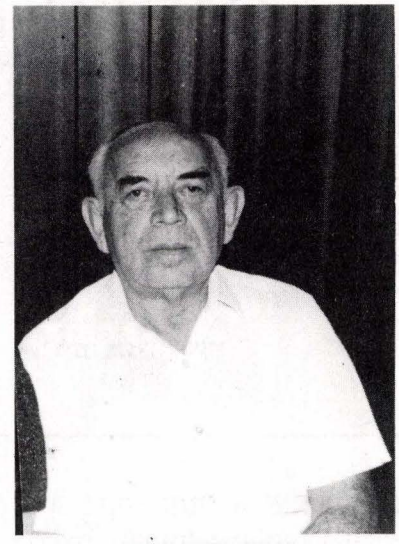
אין יאָר 1960 האָט אַטלאַסאָוויטש און זיין פאַמיליע זיך באַזעצט אין רמת־גן. ער האָט אַלע יאָרן געאַרבעט אַלס בוכהאַלטער אין דער הסתדרות קאָאָפּעראַציע.

חיים אַטלאַסאָוויטש ע"ה, וועלכער איז געשטאָרבן אין עלטער פון 66 יאָר, האָט פאַר׳יתום׳ט זיין ליבע פרוי אַ זון און טאָכטער, ווי אויך די שוועסטער טעמע אין אויסטראַליע און גוטע אין ישראל. כבוד זיין אָנדענק!

בן ציון סאַפירשטיין ע"ה

מיט גרויס טרויער האָבן די ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט אין מדינת ישראל אויפגענומען די נייעס, אַז דעם 14טן דעצעמבער 1983, איז געשטאָרבן אין עלטער פון 77 יאָר דער טרייער לאַנדסמאַן בן ציון סאַפירשטיין ע"ה.

זייענדיק אַ בחור פון 14 יאָר האָט סאַפירשטיין עולה געווען קיין ארץ ישראל. פון אָנהויב האָט ער זיך אויפגעהאַלטן בייַ זיין ברודער אין אַ קיבוץ, און שפעטער

בן ציון סאַפירשטיין

האָט ער זיך באַזעצט אין תל־אביב. פון אָנהויב האָט ער געאַרבעט ביים בויען דעם פאָרט און שפעטער האָט ער באַקומען אַ וויכטיקן אַמט אין דער הסתדרות, וואו ער האָט געאַרבעט מיט דערפאָלג פיל יאָרן ביז צו זיין גיין אויף פענסיע.

ער איז אַלע יאָרן געווען זייער טעטיק אין קולטור־געזעלשאַפטלעכן לעבן, דערבייַ האָט ער אויך פיל צייט און מי אַוועקגעגעבן פאַר דער ביאַליסטאָקער לאַנדסמאַנשאַפט, וואו ער־איז געווען איינער פון די פירנדע חברים.

דער פאַרשטאָרבענער האָט פאַר׳יתום׳ט זיין ליבע פרוי, צוויי טעכטער און אייניקלעך. כבוד זיין אָנדענק!

דזשעק גליק ע"ה

דעם 28טן אַפריל היינטיקס יאָר איז אין עלטער פון 78 יאָר, אין לאָס אַנדזשעלעס און נאָך אַ קורצער קראַנקהייט, געשטאָרבן דער חשובער ביאַליסטאָקער לאַנדסמאַן דזשעק גליק ע"ה. ער האָט פאַר׳יתום׳ט זיין פרוי, אַדעל, זיינע קינדער דר. עוועלין ראָזען און אַ זון, אַלווין, אַ וויסענשאַפטלער; וויי אויך צוויי ברידער, פאול און דוב, דריי שוועסטער: איוואַ סאַקס, איידאַ טאַרגאָף און פרומע מאַגדימאָן, וועלכע וואוינט אין מדינת ישראל.

דער פאַרשטאָרבענע דזשעק גליק ע"ה האָט אויך איבערגעלאָזט אין טרויער זיינע 9 אייניקלעך און איין אור־אייניקל. דער פאַרשטאָרבענער איז געווען אַ מיטגליד אין טעמפל בית־אל, אין ראַקאָוועי. ער איז געווען אַ שטיצער פאַר נויטבטדערפטיקע אידישע צוועקן, און אַ ליבלעכער מענטש וואָס האָט מצד אַלעמען צו זיך אַרויסגערופן דרך ארץ.

דזשעק גליק ע"ה איז געווען פיל יאָרן אַ מיטגליד אין

דזשעק גליק

דעם ביאַליסטאָקער צענטער, ווי אויך אַ גוטער שטיצער פאַר דער אינסטיטוציע.

דער ביאַליסטאָקער צענטער אין ניו יאָרק שיקט איבער טיפן מיטגעפיל צו דער פאַר׳יתום׳טער משפחה פון דעם פאַרשטאָרבענעם.

וויליאַם סאַקס ע"ה

דעם 13טן יולי היינטיקס יאָר איז אין ניו יאָרק, אין עלטער פון 88 יאָר, געשטאָרבן אונזער חשובער ביאַליסטאָקער לאַנדסמאַן וויליאַם סאַקס ע"ה. דער פאַרשטאָרבענענער וואָס איז געקומען קיין אַמעריקע מיט 70 יאָר צוריק, איז געווען גוטשטייענדער מיטגליד פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער פאַר פיל יאָרן און גוטער שטיצער פון אונזער אינסטיטוציע.

וויליאַם סאַקס ע"ה האָט איבערגעלאָזט אין טרויער זיין

וויליאַם סאַקס

פרוי, איווא, ווי אויך צוויי קינדער אַלען סאַקס און אַ טאָכטער נאַאַמי קאָטקין: אַן אַדאָפּטירטע טאָכטער אין קאַנאַדע, סאָניאַ, אַ שוועסטער אין קאַנאַדע, ווי אויך אַ ברודער אין וואַשינגטאָן, און פינף אייניקלעך.

וויליאַם סאַקס איז געווען אַ האַרציקער מענטש און באַליבט בייַ אַלעמען וואָס האָבן אים געקענט, ער איז געווען פול מיט גוטסקייט און שטענדיק געווען גרייט צו העלפן אַנדערע.

דער ביאַליסטאָקער צענטער שיקט טיפן מיטגעפיל צו דער משפחה פון פאַרשטאָרבענעם צוליב זייער גרויסן פאַרלוסט.

דער ביאַליסטאָקער צענטער
היים פאַר עלטערע מענטשען און שפיטאָל

228 איסט בראָדוועי, נ. י.

וויכטשט זיינע באַאמטע, דירעקטאָרען, מיטגלידער, טויער, שטיצער חברים און פריינט, אַלע אָנגעשלאָסענע אָרגאַניזאַציעס, ווי אויך ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט, כלל ישראל איבער דער גאָרער וועלט

אַ שנת חיים ושלום

אַ יאָר פון מאַטעריעלען וואוילזיין און גייסטיגע אויפריכטונג, הצלחה און פראָגרעס, שלום אין מדינת ישראל און פרידען איבערן גאַנצען ערד-קוגל.

סעם סאַלאַזש
פרעזידענט

איסאַק ריבאַלאָווסקי
געשעפטספירער

רובין בינדלער
ערן־פרעזידענט

דינה מעדוועדעוו
קאַסירער

מר. און מרס. סאל קרים
ברוקלין, ניו יאָרק
טשערמאַן פון באָארד אָוו דירעקטאָרן

וויכטשן זייערע פאַמיליעס, פריינט און לאַנדסלייט
אַ כתיבה וחתימה טובה און שלום איבער דער וועלט.

די בריידער איצקאָוויטש
אַבראַשאַ, חיים, וועלוול, און שוועסטער בערטאַ
מעקסיקאַ סיטי

דריקען אויס זייערע האַרציגע נייַ־יאָר וואונשען צו דער פאַמיליע און פריינט, ווי אויך ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט. שלום על ישראל!

מר. עלי איצקאָוויטש

וויכטשט זיין גאַנצער פאַמיליע אין מעקסיקאַ,
אַלע קרובים, פריינט און לאַנדסלייט
אַ סך גליק און געזונט צום נייעם יאָר

מר. און מרס. דזשאָזעף בערמאַן
און פאַמיליע
מיאַמי־ביטש פלא.

שיקען זייערע ברכות און גוטע וואונשען צום נייעם יאָהר צו אַלע זייערע פריינד און דעם כלל ישראל.

מיר בעטן פאַר אַ יאָר פון שלום, פאַר מדינת ישראל און פאַרן אידישן פאָלק.

אונזערע בעסטע ברכות צו אַלע אונזערע פריינד
און באַקאַנטע איבער דער גאַנצער וועלט.

פריידל און אשר שטשוטשינסקי
מאַיאַמי ביטש, פלאָרידע

דארא וואריק — בישקאוויטש
און פאַמיליע

וויכטשען אַלע פריינד און דעם כלל ישראל
אַ געזונטען און גליקליכען יאָר.

לשנה טובה תכתבו ותחתמו!

מר. און מר. באַרני סאַקס
און פאַמיליע
מיאַמי, פלא.

וויכטשען אַלע לאַנדסלייט און אַלע אידען
אַלדאָס גוטס צום נייעם יאָר.

מר. און מרס. סעם גאַרניצקי
און טאָכטער
לאָס אַנדזשעלעס, קאַליפאָרניע

ווינשן זייער פאַמיליע אין ישראל און אַלע פריינד, לאַנדסלייט און אַלע אידען אומעטום
אַ פרייליכען נייעם יאָר.

עמיל און מירא סאַיער
טאָראָנטאָ, קאַנאַדאַ

ווינטשן אַלע ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט און פריינט
אַ נייעם, גוטן, געבענטשן יאָר,
און שלום אין ישראל.

בעלאַ לאנצעוויצקא
טאָראָנטאָ, קאַנאַדאַ

באַגריסט די ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט און פריינט איבער דער גאָרער וועלט מיט וואונטשן פאַר אַ כתיבה וחתימה טובה,
און שלום אין ישראל.

מרס. דינה מעדוועדעוו
קאַסירער פון דער אינסטיטוציע

ווינטשט דער משפחה און פריינט, אַלע לאַנדסלייט
און דעם כלל ישראל אומעטום, אַ שנת חיים ושלום.
אַ כתיבה וחתימה טובה.

סלאָווע און עטל קיעק
ברוקלין, ניו יאָרק

ווינטשט דער משפחה און פריינט, אַלע לאַנדסלייט
און כלל ישראל אומעטום
אַ שנת חיים ושלום, אַ כתיבה וחתימה טובה.

מר. און מרס. עלי אָקון און פאַמיליע
פילאַדעלפיע, פּאַ.

באַגריסען אַלע ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט און פריינט
איבער דער גאָרער וועלט מיט
אַ יאָר פון געזונט און שלום על ישראל.

מר. און מרס. פאָול שאָכעט
וויס־פּרעזידענט פון דער אינסטיטוציע
און פאַמיליע

ווינטשען זייערע צאַלרייכע פריינט, לאַנדסלייט און אַלע אידען
אויף דער גאָרער וועלט
געזונט, גליק און פרייד צום נייעם יאָר
און שלום על ישראל.

מאַקס (מאָטעק) קאָכן און פאַמיליע
ירושלים

ווינטשן אַלע ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט און פריינט
אַ יאָר פון געזונט, גליק און שלום אין ישראל.

מר. און מרס. בערנאַרד קאַגאַנאָווסקי
און פאַמיליע

ווינטשען אַלע פריינט און ביאַליסטאָקער יאָטען
אַ יאָר פון געזונט, פרנסה און שלום אין ישראל.

מר. און מרס. לואיס סילווער
און פאַמיליע

עקזעקוטיוו־דירעקטאָר פון אַרבעטער־רינג־הויז, נ. י.

ווינטשען אַלע פריינט און אַלע אידען אומעטום
אַ גוטען און גליקליכען נייעם יאָר.

מר. און מרס. אייבראהעם מינץ
וויס־פּרעזידענט און טראָסטי פון דער אינסטיטוציע

ווינטשן זייער פאַמיליע אין אַרגענטינע
און אומעטום
ווי אויך די ביאַליסטאָקער און קאַבערינער לאַנדסלייט
אַ יאָר פון געזונט,
פרנסה, און שלום אין ישראל.

מר. און מרס. שלמה וועבין
לאָס אַנדזשעלעס, קאַליפאָרניע

באַגריסן אַלע ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט
און פריינט איבער דער גאָרער וועלט מיט
אַ יאָר פון געזונט און שלום על ישראל.

מר. און מרס. סעם נייִדאָרף
און פאַמיליע
בעווערלי הילס, קאַליפ.

ווינשען זייערע קרובים און לאַנדסלייט אומעטום
אַ שנת חיים ושלום.

מר. און מרס. ידידיה האַמבורג
און פאַמיליע

ווינשען אַלע פריינט, לאַנדסלייט און כל ישראל
אַ כתיבה וחתימה טובה צום נייעם יאָהר.

מר. און מרס. דוד היין
פרעזידענט פון „קרית ביאַליסטאָק פאונדעישאַן"
און פאַמיליע
נאָרט מיאַמי־ביטש, פלא.

ווינשען אַלע אידען איבער דער גאָרער וועלט
אַ גוטען, גליקליכען נייעם יאָהר.

מר. און מרס. מאָריס סאַפערשטיין
און פאַמיליע
ברוקלין, נ.י.

ווינטשען אַ גוטען, גליקלעכען און געזונטען נייַ־יאָר דער גאַנצער משפחה, חברים פון „פאָרווערטס", ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט און אַלע אידען איבער דער וועלט.

אַ שנת חיים ושלום, אַ כתיבה וחתימה טובה!

מר. און מרס. הערי באַס
און זייער זון
פילאַדעלפיע, פּאַ.

ווינשען צום נייַעם יאָר אַלע זייערע פריינד פון נאָהענט און ווייט, און דעם כלל ישראל, אַ שנת חיים ושלום,
אַ כתיבה וחתימה טובה.

מר. און מרס. יוסף קאַפּיצקי
עדיסאָן, ניו דזשוירזי
מיטגלידער פון באַארד אָוו דירעקטאָרן

באַגריסן צום נייַעם יאָר אַלע פריינט און לאַנדסלייט און ווינטשן זיי אַ כתיבה וחתימה טובה

מר. און מרס. מאָריס טשאַבאַט
(כאַבאַצקי)

ווינטשען זייערע משפּחות און אַלע לאַנדסלייט אַ גוטען גליקליכען נייַעם יאָר.

איסאַק און מאַלי ריבאַל
(ריבאַלאָווסקי)
געווארן־סעקרעטאַר פון ביאַליסטאָקער צענטער,
היים פאַר עלטערע מענטשן און שפּיטאָל

ווינטשען זייער פאַמיליע, אַלע פריינט און לאַנדסלייט
אַ געזונט און געבענטשט יאָר

לשנה טובה תכתבו ותחתמו!

רעוו. און מרס. הערי פיינבערג
קיו־גאַרדענס, נ.י.

ווינטשען די באַאמטע און מתפללים פון דעם פלעטבוש דזשואיש סענטער, אַלע פריינד און לאַנדסלייט, אַ געזונטען און גליקליכען נייַעם יאָר, אַ כתיבה וחתימה טובה.

דוד און בעדי שפּערלינג
לאָס אַנדשעלעס קאַליפאָרניאַ

ווינטשן זייער פאַמיליע, און אַלע ביאַליסטאָקער פריינד און לאַנדסלייט
אַ געזונטן און פריילאַכן יאָר

מר. און מרס. סעם טשודין
טשערמאַן פון „ביאַליסטאָקער און אומגעגנט קלוב פון מיאַמי"

ווינטשן די מיטגלידער פון ביאַליסטאָקער צענטער, היים און שפּיטאָל, אַלע ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט און זייערע פריינט

אַ געזונטן און גוטן יאָר.

מר. און מרס. לעאָן קרים
ברוקלין, ניו יאָרק
מיטגלידער פון באַארד אָוו דירעקטאָרן

ווינטשן זייער פאַמיליע, פריינט און לאַנדסלייט

אַ געזונטן און גוטן יאָר

הערשל און חוה קאַסטרי
ברוקלין, נ.י.

ווינטשען זייער פאַמיליע, פריינט און לאַנדסלייט אַ יאָר פון געזונט, שלום אין ישראל און איבער דער גאַנצער וועלט.

הערשל און לאה מאַראָו
טראַסטי

ווינטשען זייער פאַמיליע, פריינט, ביאַליסטאָקער און פּרוזשינער לאַנדסלייט אַ יאָר פון געזונט, פרנסה און שלום אויף דער וועלט.

יוסף און נעשקע דאַברימאַן
סקאָוקי, איל.

ווינטשען זייער משפּחה, פריינט און ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט אַ יאָר פון געזונט און שלום אין ישראל.

אַברהמל און ריבקע שעפּעס
מעלבורן, אויסטראַליע

ווינטשן זייערע קינדער, אייניקלעך, קרובים און פריינט אין אַמעריקע, ישראל, און אויסטראַליע און די אַלע ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט אויף דער גאַנצער וועלט
אַ גוט געזונט יאָר און שלום פאַר'ן פאָלק ישראל

מר. און מרס. וועלוול שטשופאק
און פאַמיליע

ברוקלין

שיקען זייערע ברכות צו דער פאַמיליע און אַלע פריינד און צום כלל ישראל צום נייעם יאָר.

מר. און מרס. גדליה לין
און פאַמיליע

ברוקלין, נ.י.

באַגריסען זייער פאַמיליע אין ישראל און ביאַליסטאָקער לאַנדס־לייט אַ געבענטשטן נייעם יאָר.

מר. און מרס. מיישעל ראָטענבערג
און פאַמיליע

ברוקלין, נ.י.

ווינטשען אַלע ביאַליסטאָקער לאַנדלייט אַ געבענטשטן נייעם יאָר.

מר. און מרס. טשאַרלס שוועבער
טשערמאַן, באָארד און גאָווערנערס
און פאַמיליע

בראָנקס, ניו־יאָרק

ווינטשען זייער משפחה, פריינט און ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט

אַ יאָר פון געזונט און שלום אין ישראל.

מר. און מרס. פאָול (פיניע) כאָראָווסקי
און פאַמיליע

לאָנג איילאנד סיטי

ווינטשן אַ גוטן, גליקליכן און געזונטן יאָר, אַלע אונזערע ביאַליסטאָקער און זאבלודאָווער פריינט בכל מקום שהם

אַ שנת חיים ושלום, ושלום על ישראל!

אינד. אַסטראַלענקער יאָנג מענס בענעוואָלענט אַסאָסיאיישאַן
ניו־יאָרק

מיר באַגריסען אַלע אונזערע מיטגלידער און פריינט און אַלע אידען צום נייעם יאָר און ווינשען זיי געזונט און גליק.

מאָטל און סאַראַ אָקון
פון אויסטראַליע

אברהם און שולמית אָקון
פון נאַרפאָלק, ווירדזשיניע

ווינטשען זייערע צאַלרייכע פריינט, לאַנדסלייט און אַלע אידן אויף דער גאַנצער וועלט

געזונט, גליק און פרייד צום נייעם יאָר און שלום על ישראל.

מר. און מרס. יאָסל שלאמאָוויטש
און פאַמיליע

ווינטשען זייערע לאַנדסלייט פון ווערזאָן

און ביאַליסטאָקער פריינט

אַ געזונטן, גליקליכן יאָר

לייבל סידער
פילאַדעלפיע, פאַ.

באַגריסט אַלע ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט און פריינט

איבער דער גאַנצער וועלט מיט

אַ יאָר פון געזונט און שלום על ישראל

האַרציגסטע וואונטשען צום נייעם יאָר צו ביאַליסטאָקער לאַנדס־לייט איבעראַל און צו כלל ישראל איבער דער גאַנצער וועלט,

„געצייכענט" מיט ווארט און האַרץ צו האַרץ,

פון

בען און געראַ
פאַריז, פראַנקרייך

פאַראייניקטער פרוזשענער און אומגעגענט רעליף־קאַמיטעט
אין ניו־יאָרק

אונזערע האַרציגסטע וואונטשען און שנה טובה ברכות צו אַלע אונזערע לאַנדסלייט מיט זייערע משפחות איבער דער גאַנצער וועלט.

זאַל דאָס קומענדע יאָר תשמ"ה (5745) ברענגען צו דעם גע־ווארטען שלום און בטחון צו מדינת ישראל און כלל ישראל.

מיט פריינטשאַפט

פרוזשענער און אומגעגענט רעליף קאַמיטעט

ביאַליסטאָקער אונטערשטיצונג פאַראיין „סומך נופלים"
מיר ווינשען אַלע ברידער מיט זייערע פאַמיליעס

און אַלע לאַנדסלייט בכלל

אַ שנת חיים ושלום

ביאַליסטאָקער בריקלייערס אַסס'ן
און די סיסטערהוד

ניו־יאָרק

צום נייעם יאָהר וואָס קומט, ווינשען מיר אַלע מעמבערס
און דעם גאַנצען כלל ביאַליסטאָקער

אַ כתיבה וחתימה טובה

ביאַליסטאָקער ליידיס אָוקזילערי

228 איסט בראָדוויי, ניו־יאָרק

ווינשט אַלע שוועסטער און זייערע פאַמיליעס,
אַלע לאַנדסלייט און אַלע אידען אַ גוטען,
געזונטען און גליקליכען נייעם יאָר.

דער קלוב פון גראָדנער פריינט
פון ניו־יאָרק

ווינטשען אַלע גראָדנער לאַנדסלייט אין ניו־יאָרק און איבער דער גאַרער וועלט און אויך די ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט, אַ יאָר פון געזונט און אַנטגילטיגען שלום אין אונזער לאַנד ישראל.

מיט פריינדשאַפט

גראָדנער קלוב אין ניו־יאָרק

גאַניאַנדז־טרעסטינער יאָנג פרענדס

ווינטשען אַלע מיטגלידער און זייערע פאַמיליעס ווי אויך אַלע אידען, אַ גוטען, געבענטשטען נייעם יאָר פון געזונט און פרייד

פאַרבאַנד פון ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט
און אומגעגנט אין אַרגענטינע
„בית ביאַליסטאָק"

דריקט אויס צו די באַאַמטע און דירעקטאָרן פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער אין נ.י. ווי אויך צו לאַנדסלייט איבער דער וועלט בעסטע וואונטשן פאַר אַ גוטן, געזונטן יאָר.

זלמן יעוורעיסקי	הירש פייגין
פרעזידענט	ערן־פרעזידענט

יצחק צעסלער — סעקרעטאַר

הערשל און סטעלאַ פייגין
און פאַמיליע
בוענאָס אייַרעס

ווינטשען זייערע קרובים, פריינט, חברים, לאַנדסלייט אין אַרגענטינע, אין אַמעריקע, אין מדינת ישראל און אומעטום, ביאַליסטאָקער אידען וואו נאָר זיי געפינען זיך, כלל ישראל אויף דעם גאַנצן ערד־קוגל

אַ שנת גאולה וישועה

באַגריסונגען פון פריינט און לאַנדסלייט צום נייעם יאָר

(לויט'ן אלף בית)

— א —

סידני און יעטא אייזנער

ווינטשען אַלע פריינט, לאַנדסלייט און אַלע אידען אַ כתיבה וחתימה טובה.

מר. און מרס. דעניעל אַלעקסאַנדער
און פאַמיליע, שיקאַגאָ

שיקען זייערע גליקוואונשען און גרוסען פאַר אַ נייעם, גוטען געבענטשטען יאָר צו אַלע זייערע פריינד און לאַנדסלייט.

— ב —

מר. און מרס. מאַקס באַביטש
בראָנקס

ווינשען מיר אונזער משפחה אין פאַריז און ישראל, קרובים, פריינד און באַקאַנטע. אַ כתיבה וחתימה טובה.

מר. און מרס. מאַריס בענדער
און זייער זון

באַגריסען צום נייעם יאָר אַלע פריינט און אַלע לאַנדסלייט און ווינשען זיי אַ כתיבה וחתימה טובה.

— ג —

מר. און מרס. סעמועל געלטשינסקי
און פאַמיליע, ברוקלין

ווינטשט ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט און כלל ישראל אַ גוט יאָר

מר. און מרס. דזשעק גוטמאַן
און פאַמיליע, בעיסייד, נ.י.

באַגריסען ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט און אַלע אידען אומעטום צום נייעם יאָר.

מר. און מרס. מאַקס גאָלוב
און פאַמיליע, ברוקלין

ווינטשען גראָדנער און ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט אַ געבענטשט יאָר.

— ד —

מרס. דזשעסי דאַלינסקי
און קינדער, ברוקלין נ.י.

ווינטשען זייערע קרובים און פריינט, ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט און דעם כלל ישראל אומעטום אַ גליקליכען יאָר.

ר. דאַווידסאָן
אַנטווערפען, בעלגיע

ווינטשט די ביאַליסטאָקער אידען און כל ישראל אַ געבענטשטן יאָר.

— ה —

מרס. חנה הערשקאָוויץ

מיאַמי, פלאָ.

באַגריסט כלל ישראל און פרײַנט אין אַגרענטינע צום נײַעם יאָר.

— ו —

חזן יעקב ווײַסאטשעק

און פאַמיליע

שיקען זייערע באַגריסונגען און גוטע וואונשען צו אַלע זייערע פרײַנד און ווינשען דעם כלל ישראל אַ כתיבה וחתימה טובה.

מר. ניאַמע וואַלדמאַן

ברוקלין

ווינשט צום נײַעם יאָר אַלע פרײַנד און לאַנדסלייט גענוגט, גליק און פיל פרייד.

מר. און מרס. נחמיה וועריבלוד

און פאַמיליע

באַגריסן צום נײַעם יאָר אַלע זייערע קרובים, פרײַנד און אַלע אידען.

עוזר וויײַסגאָרבער (וויײַס) כינקע סודאביטשער

בראָנקס, נ. י.

ווינשען פיל גליק צום נײַעם יאָר צו אַלע פרײַנד און אַלע אידען.

מר. און מרס. אַרטור וואַכטעל

עלפּאַסאָ, טעקסאס

שיקען זייערע בעסטע וואונשען צו אַלע פרײַנד און לאַנדסלייט צום נײַעם יאָר.

— ז —

מר. און מרס. מיטשעל זיילאַן

פּעטערסאָן, נ. דזש.

ווינשען אַ גוטען און געזונטען נײַעם יאָר צו אַלע זייערע פרײַנד און צום כלל ישראל.

מר. און מרס. חיים זעלעווינסקי

ברוקלין, ניו יאָרק

באַגריסן האַרציג זייערע אַלע פרײַנט און לאַנדסלייט צום נײַעם יאָר.

— ט —

מרס. פּעני טאַלינסקי

און קינדער

ווינשען אַלע זייערע פרײַנד און לאַנדסלייט אַ גוטען יאָר.

— י —

מרס. אסתר יערוזאַלימסקי

און פאַמיליע, וועניס, קאַליפ.

ווינשען זייער גאַנצער פאַמיליע, זייערע אַלע פרײַנט פון נאָענט און ווייט, אַלע לאַנדסלייט פון אומעטום און אַלע אידען איבער דער וועלט אַ כתיבה וחתימה טובה.

די פרוי פון יעקב יערוזאַלימסקי און קינדער

נאָרט האַליוואוד, קאַליפאָרניע

ווינטשן אַלע לאַנדסלייט און כלל ישראל אַ געזונטן און גליקליכן יאָר און שלום אויף דער וועלט.

— ל —

מר. און מרס. ראַלף לינסקי

טאַמפּאַ, פלאָרידאַ

ווינשען זייערע אַלע פרײַנד און לאַנדסלייט פיל גליק און צופרידענהייט צום נײַעם יאָר.

מר. הערמאַן לאסניק

מעמפיס, טענעסי

ווינטשען זייערע קינדער, קרובים און אַלע אידען אַ גליקליכען נײַעם יאָר.

מרס. ווייאַלאַ לין

און פאַמיליע

ווינשען פיל געזונט און גליק צו זייערע פריינט, לאַנדסלייט און אַלע אידען צום נײַעם יאָר.

מר. און מרס. אייבערהעם לעווין

און פאַמיליע, ראטשעסטער, נ. י.

ווינשען זייערע פרײַנד און אַלע אידען אַ גליקליכען פרייליכען יאָר.

מר. און מרס. פיליפּ לינענבערג

און פאַמיליע, ברוקלין

ווינשען אַ גוטען, געזונטען נײַעם יאָר צו אַלע זייערע פריינד און לאַנדסלייט.

מר. און מרס. עלי לידסקי

און פאַמיליע

ווינשען אַלע פריינד און לאַנדסלייט אַ כתיבה וחתימה טובה.

מר. און מרס. לואיס לערנער

ברוקלין

באַגריסען זייער פאַמיליע, פריינט, לאַנדסלייט און כלל ישראל מיט אַ יאָר פון געזונט און פרנסה און שלום אויף דער וועלט.

סידני ס. לעווין

פלאָרידאַ

ווינשט אַלע אידען אַ געזונט און גליקליך נייַ־יאָר.

— מ —

מר. און מרס. אשר מעקלער

און פאַמיליע, לאָס אַנדזשעלעס

באַגריסען און ווינשען אַלדאָס גוטס צו אַלע אידען צום נייַעם יאָר.

מר. און מרס. לעאָן מעכאַניק

פלאָשינג, נ. י.

ווינטשן אַלע אידען אויף דער גאַנצער וועלט אַ שנת חיים ושלום, געזונט, גליק און פרייד.

— ס —

געניא סאַלאַמאַן

און פאַמיליע

באַגריסען אַלע פריינד און כלל־ישראל מיט דעם וואונש פון אַ געזונטען, גליקליכען נייַעם יאָר.

מר. און מרס. מאַקס סאַקס

און פאַמיליע, מיאַמי, פלאָרידאַ

ווינשען אַלע פריינד און לאַנדסלייט אַ גוטן, געבענשטן יאָר.

מרס. הילדע סלאַיער

ווינטשט די פאַמיליעס סלאַיער־פאַרמאַן און זינאַקס אין אַמעריקע, פאַמיליע זאַלצמאַן אין ישראל און אַלע שוועסטער פון דער ביאַליסטאָקער לעידיס אָקזילערי, לאַנדסלייט און פריינט אַ גוט יאָר.

מרס. זאָפיאַ סטיין

און פאַמיליע, ניו־יאָרק

ווינשען זייער משפחה און אַלע אידען אַ גוטען געבענשטען נייעם יאָר.

מרס. מאָריס סאָלנעט

און פאַמיליע, ברוקלין, נ. י.

ווינשען אַ גוטען, גליקליכען נייעם יאָר צו אַלע זייערע קרובים, פריינד און לאַנדס־לייט.

— ע —

דר. און מרס. שמואל עברי און זון

באַלטימאָר

ווינשען אַלע לאַנדסלייט און אַלע אידען אַ שנת חיים ושלום.

— פ —

מרס. פאַניאַ פאַזניאַק

און פאַמיליע, ברוקלין, נ. י.

באַגריסען די ביאַליסטאָקער און גראָדנער לאַנדסלייט צום נייעם יאָר.

— פ —

מר. און מרס. באַרני פינק

און פאַמיליע, קליפטן, נ. דזש.

שיקען דעם האַרציגסטן גליק־וואונטש צו אַלע פריינד און כלל ישראל צום נייעם יאָר.

מר. און מרס. דייוויד פאקס

און פאַמיליע, מיאַמי ביטש, פלאַ.

ווינטשען אַ געזונט יאָר צו זייער פאַמיליע, פריינט און לאַנדסלייט.

מר. און מרס. לעאָן פריד

און פאַמיליע, ברוקלין

פסח דעם מצבה־קריצער'ס זון, ווינשט זיין קוזינע איידע סאַקאַלאָווסקי אין אויסטראַליע און אַלע פריינד און לאַנדסלייט אומעטום אַ נייעם יאָר פון געזונט און אַלדאַס גוטס און שלום אויף דער וועלט.

מאָטל און חוה פּטאטשעוויטש

ווינטשן זייער פאַמיליע, ווי אויך דעם כלל ישראל, אַ געזונטן און גליקליכן יאָר.

— ק —

מרס. ענא קוזניצקי און פאַמיליע

לאָס אַנדזשעלעס, קאַליפ.

שיקען זייערע האַרציגע גליקוואונשען און באַגריסונגען צו אַלע לאַנדסלייט, פריינד און אַלע אידען צום נייעם יאָר.

שמואל קאַפלאַן

און פאַמיליע, בראָנקס, נ. י.

שיקען זייערע ברכות צום נייעם יאָר צו אַלע פריינד און אַלע אידען איבער דער גאַנצער וועלט.

מר. מייער קאַס

בראָנקס, נ. י.

ווינשען אַלע זייערע פריינד און די שוועסטער פון די ליידיס אָוקזילערי פון ביאַליסטאָקער צענטער און אַלע לאַנדסלייט אַ גוטען יאָר.

מר. און מרס. חיים בערל קריגער

און פאַמיליע, ברוקלין, נ. י.

באַגריסען ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט און אַלע אידען צום נייעם יאָר.

— ר —

מר. און מרס. בערנאַרד ריטש

און פאַמיליע

ווינטשען אַ שנת חיים ושלום, ברכה און הצלחה צו אַלע פריינט און צום כלל ישראל.

— ש —

מרס. אסתר שעוואַך

און פאַמיליע, בראָנקס

ווינשען אַלע פריינט און לאַנדסלייט אַלדאַס גוטס צום נייעם יאָר.

די עלטערע איינוואוינער פון דעם

ביאַליסטאָקער צענטער

היים און שפּיטאָל

ווינטשן איינער דעם אַנדערן, ווי אויך די באַאַמטע און דירעקטאָרן, מיטגלידער און פריינט פון דער אינסטיטוציע

אַ יאָר פון געזונט, גליק און שלום אין ישראל.

אַ כתיבה וחתימה טובה

ווינטשן

רבקה ראָזענטאָל

(טיקטין)

און סטעף

צו זייערע ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט און צו כל ישראל אין דער גאָרער וועלט.

■

אַ ביאַליסטאָקער לאַנדספרוי, שטאַלצע טאָכטער פון דער אַריסטאָקראַטישער פאַמיליע טיקטין, געטרייע נאָכפאָלגערין פון די רייזע־טראַדיציעס פון איר גאָטזעליגען מאַן מאָקס ראָזענטאָל ע"ה און אַנפירערין פון דער „מאָקס ראָזענטאָל רייזע ביורא", אַנאַנסירט מרס. ראָזענטאָל, אַז איר רייזע־ביורא איז איצט אויף דעם נייעם אַדרעס:

MAX ROSENTHAL
TRAVEL BUREAU, INC.
853 BROADWAY (Room 410)
(Corner 14th Street)
New York, N. Y. 10003
ORegon 4-3382; 3383; 3319

די פירמע איז אַ פאַכמענישע ביאַליסטאָקער רייזע־אָגענטור, אַן אָפּענע טיר און „לעבעדיגע בריק" צו אַמעריקע, צו ישראל און צו דער גאַנצער וועלט. מיר פירען אידען אומעטום. דורך אונזער רייזע־ביורא קענט איר „עולה־רגל" זיין צו דעם כותל המערבי און צו אַלע הייליגע פלעצער אין אַלט און נייַ ישראל.

מרס. ראָזענטאָל באַהערשט עטליכע שפראַכען, און טוריסטען קענען זיך מיט איר לייכט צוזאַמענריידען אין וועלכער שפראַך עס איז זיי לייכטער.

אַ רייזע דורך אונזער ביורא איז אַן אָפּגענעמע איבערלעבעניש, וואָס איר וועט געדענקען אייער גאַנצען לעבען.

איר קענט פאָרען דורך אונז מיט שיף אָדער ערפּלאַן. מיר גיבען אייך פערזענליכע אויפמערקזאַמקייט, העפליכקייט, באַקוועמליכקייט און פינקטליכקייט.

■

מיר דערליידיגען אייערע פאַרמאָליטעטן, פאָס־פאָרטען, טיקעטס א. אַ. ו. מיר אָראַנזשירען אייער טראַנספאָרטאַציע, פראַכט, באַרפאָקונג.

מיר באַאָרגען פאָר אייך רעפרידזשעריישאָרס. עלעקטרישע עפליינסעס א. אַ. ו. קיין ישראל.

■

ספעציעלע הנחות

פאָר

ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט

■

שרייבט אָדער טעלעפאָנירט:

MAX ROSENTHAL
TRAVEL BUREAU, INC.
853 BROADWAY (Room 410)
(Corner 14th Street)
New York, N. Y. 10003
ORegon 4-3382; 3383; 3319

Compliments of

CONSULTANTS IN HEALTH SYSTEMS, INC.

Frank T. Cicero, M.D.
Albert T. Pastore

Robert Shapiro
John Greenberg

(914) 997-0555

46 Waller Avenue • White Plains, NY 10605

Greetings and Best Wishes to the

Bialystoker Center Home

One of the Most Respected Homes

for the Elderly

An Institution that Provides

a High Level of Care for its Residents

Universal Risk Associates
116 John Street
New York, N.Y. 10038
(212) 227-9100

ELI BLISKO

Brokers and Consultants of all Forms of Insurance

PEAR

Typesetting & Printing Co.

The Printers of This Journal wish all our Bialystoker friends and readers the blessings of being written in and sealed in the Book of Life, Good Deeds, Honorable Livelihood and Good Health!

כתיבה וחתימה טובה
א גוט געבענטשט יאר

777 Kent Avenue
Brooklyn, N.Y. 11205
(718) 852-9397

COMPLIMENTS OF

DOLLAR
DRY DOCK
SAVINGS BANK

ROBERT E. GRANDJEAN, JR.
Assistant Vice President

465 Grand Street

New York City

MEMBER FDIC

RELIABLE HEALTH SYSTEMS, INC.

2610 NOSTRAND AVE., BROOKLYN, N.Y. 11210 — (212) 338-2400

Computer Systems specialists for hospitals, nursing homes and health related facilities

(Provided and services computer system for Bialystoker Home)

Extends best wishes for a Happy and Healthful New Year

to the officers, directors, members, residents and friends of

BIALYSTOKER CENTER, HOME AND INFIRMARY FOR THE AGED

Amalgamated Bank of New York

America's only labor bank.

Member FDIC

JACOB SHEINKMAN
Chairman of the Board

EDWARD M. KATZ
President and
Chief Executive Officer

11-15 Union Square, New York, New York 10003

(212) 255-6200

Founded in 1923

Resources over $1 billion

May the
New Year

bring you
Peace, Health,
Happiness
and Prosperity.

Bank Leumi
Trust Company of New York

Member F.D.I.C.

Branches in Manhattan,
Queens, the Bronx,
Brooklyn and Long Island.

CITIBANK

SEWARD PARK BRANCH

411 GRAND STREET • NEW YORK, N. Y.

Serving the Bialystoker Center & Home

Extends best wishes to
Their officers, directors, members and residents
As well as to all our Jewish clients and friends
A healthy, happy New Year
And peace in Israel and the world

STEVEN ENG — Ass't Vice President
and Staff

„סיטיבאַנק"

סואַרד פּאַרק אָפּטיילונג

411 גראַנד סטריט, ניו יאָרק

(באַדינט דעם ביאַליסטאָקער צענטער און היים)

דריקט אויס האַרציגע וואונטשן צו זייערע באאמטע,
דירעקטאָרן, מיטגלידער און איינוואוינער,
ווי אויך צו אלע אידן,
אַ נייי־יאָר פון געזונט, גליק
שלום אין ישראל און אין דער גאָרער וועלט.

סטיוען ענג, געהילף וויס פרעז.
און די אָנגעשטעלטע

Best Wishes for a

HAPPY NEW YEAR

from the

BEACHARBOUR RESORT MOTEL

Max Schaub, Managing Director

18925 Collins Ave.
Miami Beach, Florida 33160

Tel: (305) 931-8900
Toll Free: (800) 327-2042

The Bialystoker Center suggests that Bialystoker and Grodner Landsleit and Friends, should contact

MR. MAX SCHAUB
Managing Director of the
BEACHARBOUR RESORT MOTEL

for the coming season, here you will find the finest accomodations, and enjoy an "At Home" warm atmosphere among landsleit and friends.

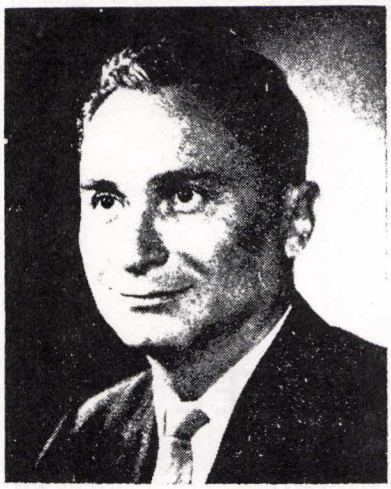
דער ביאַליסטאָקער צענטער בעט ביאַליסטאָקער און גראָדנער לאַנדסלייט און פריינט, איר זאָלט זיך שטעלן אין פאַרבינדונג מיט

מר. מאַקס שאוב

פאַרוואַלטער פון דעם

ביטשהאַרבער רעזאָרט מאָטעל

פאַר דעם נייעם סעזאָן אין מיאַמי ביטש, וואו איר וועט קריגן די בעסטע באַדינגונגען, און איר וועט זיך געפינען אין אַ וואַרעמער אַטמאָספער מיט לאַנדסלייט און גוטע פריינט.

MARTIN GINSBURG

L'SHONOH TOVOH!

New Year Greetings

from the

HON. VICE-PRESIDENTS

ABE GINSBURG

of the

BIALYSTOKER CENTER, HOME & INFIRMARY FOR THE AGED

Martin and Abe Ginsburg

and their families

May the New Year sound the clarion of brotherhood and peace throughout the world.

West New York, New Jersey

ROSE SOLASZ

Mr. and Mrs.

Sam Solasz

and Family

PRESIDENT

of the

SAM SOLASZ

BIALYSTOKER CENTER, HOME AND INFIRMARY FOR THE AGED

extend to their family, friends
and kinfolk everywhere
heartiest wishes

for

A HAPPY AND PROSPEROUS NEW YEAR

האַרציקע וואונטשען צו אונזער פאַמיליע און צו אונזערע
לאַנדסלייט, און כלל ישראל איבער דער גאַנצער וועלט
פאַר אַ שנת חיים ושלום.

May the New Year bring happiness to All,
salvation to our people and peace on earth.

THE SOLASZ FAMILY

DR. MATT AND DIANE KUDISH SCOTT DAVID MARK HOWARD

join their parents in this timely greeting.

Mr. & Mrs.
JACOB A. LICHTENFIELD
extend to their relatives and friends and all Bialystoker Landsleit best wishes for a Happy and Prosperous New Year

---

CELIA KAYE – SADIE KLEIN
Children of the late
LENA MACKLER
extend greetings to their
Bialystoker kinfolk
and to all Israel
for a Happy New Year

Mr. & Mrs.
JACK NOTKOFF
and FAMILY
Bronx, N.Y.
wish their family and friends
A Happy New Year

MRS. ANNA SABEL
& FAMILY
Concord, California
Wish All Their Friends
A Happy, Healthy & Peaceful New Year

MR. & MRS. DAVID SIEGEL
AND FAMILY
Milwaukee, Wisconsin
extend to their friends, Bialystoker Kinfolk in town and the world over best wishes for a very Happy New Year

---

MRS. BENEDICTINE LICHT
and Family
wish everyone
a Healthy, Happy New Year

MR. & MRS. JACK WOLF
NEW YORK
wish all their friends and associates
a Blessed New Year

New Year Greetings
Best Wishes and Blessings
from
NETTIE & ALFRED STERN
and FAMILY
Children of our late Treasurer
LOUIS & MARY DAVIS
Board Members of the Bialystoker Center, Home and Infirmary for the Aged
to their dear kin, the DAVISES, SAPERSTEINS and the STERNS,
to all their friends and neighbors, Bialystoker landsleit and Jews everywhere for a Happy and Prosperous New Year

---

BIALYSTOKER CENTER, HOME AND INFIRMARY FOR THE AGED

WISHES ITS OFFICERS, DIRECTORS, MEMBERS AND FRIENDS, AFFILIATED ORGANIZATIONS, AND BIALYSTOKER LANDSLEIT, AS WELL AS ITS ELDERLY RESIDENTS AND JEWS THROUGHOUT THE WORLD — A YEAR OF LIFE AND PEACE, HEALTH AND HAPPINESS — IN ISRAEL AND ALL OVER THE WORLD.

WE WISH TO REMIND ALL OF OUR LANDSLEIT AND FRIENDS TO OBTAIN A COPY OF OUR **BIALYSTOKER MEMORIAL BOOK.**

WE STAND ON THE THRESHOLD **OF A NEW YEAR,** WHEN WE CONTEMPLATE OUR PAST, AND THE HOLOCAUST.

EACH ONE OF US MUST HAVE A COPY OF THIS IMPORTANT VOLUME, SO THAT OUR CHILDREN AND GRANDCHILDREN SHOULD READ AND REMEMBER ABOUT THE TERRIBLE TRAGEDY THAT BEFEL OUR FAMILIES.

AND NEVER TO FORGET! SO THAT NEVER AGAIN!

Please send $30.00, plus $4.00 for postage and handling,
to
BIALYSTOKER CENTER
228 East Broadway
New York, N.Y. 10002
Phone: (212) 475-7755

Our monumental volume will be sent to you at once.

IZ & SHIRLEY SCHEINMAN
and Family
Northbrook, Illinois

Extend to their Relatives and Friends
Wishes for a Healthy, Happy New Year

MRS. EDITH GERING
Miami Beach, Florida
Wishes her family and friends, and Jews all over the world a Healthy, Happy and Peaceful New Year

---

MR. & MRS. JACOB BEREN
Trustee
Extend best wishes to their Bialystoker and Grodner landsleit for a Healthy and Happy New Year
We wish our children and granddaughters a year of happiness and success

---

BIALYSTOKER YOUNG MEN'S BENEVOLENT ASSN.
New York, N.Y.

Extends New Year Greetings of Good Health and Peace in Israel To All Its Members and Landsleit

---

CAMP LAKOTA
on MASTEN LAKE
BOYS & GIRLS — 5 TO 16 YEARS
In Beautiful Mamakating Park
WURTSBORO, NEW YORK

- Only 73 Miles from N.Y.C.
- Elevation 1855 Ft.
- 54th Camp Year
- Drama, Dancing, Music
- Crafts, Nature, Riding
- Friday Night Services
- All Land — Water Sports
- 5 Mile Spring-Fed Lake
- Excellent Kosher Cuisine
- Doctor, Reg. Nurses
- Mature, Experienced Staff

Call or Write
THE SHABOT FAMILY
146 Concord Street
New Milford, N.J. 07646
(201)385-8606

MRS. CLARA ASCH
and Family
Wish all their relatives and friends A Happy New Year

IN MEMORY OF
ROSE SCHPOONT
by her husband
HIRSH SCHPOONT

MR. & MRS. SAMUEL SAVAD
Atlantic City, New Jersey
Wish their Family & Friends A New Year of Good Health & Peace

---

MRS. JENNIE PIANIN
Miami, Fla.

Wishes her family and Bialystoker Landsleit A Healthy, Happy New Year

Best Wishes to Friends and Relatives for a good New Year from

FAY SUKENIK and SONS

MR. DAVID FINE
President, Bialystoker Young Men's Benevolent Association
and FAMILY
Brooklyn, New York
Extend their best wishes for the New Year to relatives, friends and landsleit

---

DR. and MRS.
BENJAMIN GISSEN
and Family
Extend their Greetings for a Happy and Prosperous New Year

New Year Greetings from . . .

SYLVIA ROSENBLUM

Mr. and Mrs.
ROBERT KAMBER
and FAMILY
Asbury Park, N.J.
Express their best wishes for a Happy New Year to all

Mr. & Mrs.
STANLEY KAGAN
West Caldwell, N.J.
Wish All Their Friends A Happy New Year

MRS. CLARA MARCUS
extends best wishes for a Happy New Year

New Year Greetings from . . .
Mr. & Mrs.
ISRAEL KALISH

MR. & MRS. M. ARTHUR TARLOWE
Vice-President, Bialystoker Center and Home
and Family
Wish their Relatives and Friends
A Healthy, Happy and Peaceful Year

MAX & FANYA MISHKOFF
and family
Miami, Florida
Wish their relatives, friends and landsleit
Good Health, Prosperity and Peace in Israel

MR. & MRS. LOUIS SCHNEIER
Extend Best Wishes to Family and Friends for a
Happy, Healthy and Peaceful New Year

MR. AND MRS. RALPH BELL
and Family
Former President of the Zionist Organization of Chicago
Wish their family, Bialystoker landsleit and friends
A Happy and Healthy New Year and Peace in Israel

MR. & MRS. EDWARD LIPTON
and Family
J.C. HAIR PRODUCTS
3 W. 18 Street, New York, N.Y. 10001
Wish their Relatives and Friends a Healthy and
Happy New Year with Peace for the Entire World.

MR. & MRS. MEYER ZAKHEIM
and Family
Wish their Relatives, Friends and Landsleit
a Healthy, Happy and Prosperous New Year.

MR. & MRS. MISCHA WARSCHAWSKI
Brooklyn, N.Y.
wish all their relatives and friends
A HAPPY NEW YEAR

MR. & MRS. RUBIN BINDLER
and Family
Honorary President, Bialystoker Center
Home and Infirmary for the Aged
wish their friends, all Goniondzer-Trestiner and Bialystoker
kinfolk and the Jewish People everywhere
a Happy and Prosperous New Year

MR. & MRS. HAROLD TALIN
Extend New Year's Greetings to their
Relatives, Friends, and Bialystoker Landsleit

DAYAN CLUB OF PELHAM PARKWAY
District 20
Extends New Year Greetings for Health, Prosperity and
Peace in Israel to all Officers and Members
EXECUTIVE BOARD, DAYAN CLUB
of PELHAM PARKWAY, District 20

Best New Year Wishes from the . . .
ROSKIES BROS.
HUNTINGDON WOOLEN MILLS, Ltd.
A Happy and Healthy New Year
771 Huntingdon Huntingdon, Que., Canada

New Year Greetings from . . .
MR. & MRS. JOSEPH SANDLER
along with best wishes to all their friends for
longevity, good health and good luck
May the Year 5745 be a timespan of freedom, peace,
brotherhood and happiness to all!

MR. & MRS. ABE GORDON
and Family
Miami Beach, Florida
Extend their sincere best wishes for a healthy and happy
New Year to their relatives, friends and
Bialystoker landsleit

New Year Greetings from . . .
DR. & MRS. LOUIS LINN
9 EAST 96th STREET NEW YORK, N.Y. 10028

JERRY MINK
Jerusalem, Israel
Wishes His Family and Friends as well as Landsleit in the U.S., Israel and Bialystok, Poland
New Year Greetings of Health and Joy

שלום על ישראל!

Best Wishes . . .

POZNANSKI'S BAKERY
Bread - Rolls - Cakes
We specialize in Birthday, Wedding and Bar Mitzvah Cakes
155 DIVISION AVENUE BROOKLYN, N.Y.

MR. & MRS. RUBIN BLUM
Wish their Relatives, Friends,
and Bialystoker kinfolk everywhere
A Happy and Healthy New Year

IN LOVING MEMORY OF OUR DEAR PARENTS
CELIA COHEN
and
WILLIAM COHEN
Former Vice-President of the Bialystoker Center and Home
May They Rest In Peace
MR. & MRS. SAM SIEGEL
MRS. JOSEPH ENGEL

IN LOVING MEMORY

OF OUR PARENTS

Saul & Ethel Rubin Brody

Martha & Ted Simon
Pearl & Al Shansky
Anita & Earl Barrison
All the Grandchildren

COUNSELLOR DAVID J. GOLDBERG
Hon. Chairman, Board of Directors
ROSE GOLDBERG
Hon. Vice-President
Miami Beach, Florida

and Family

extend best wishes to their family, relatives, friends, officers and directors of the Bialystoker Center, Home and Infirmary for the Aged, and to the Bialystoker Ladies Auxiliary for a Happy New Year

---

MR. & MRS. EDWARD MEYER
Extend Best Wishes to Family and Friends for a Happy, Healthy and Peaceful New Year

---

MR. AND MRS. MIKE KREMER
and Family
Vice Pres. of the Bialystoker Center and Home
Wishes all Bialystoker and Grodner landsleit
A year of paece and freedom for Jews all over the world, particularly for the State of Israel and its neighbors!

MRS. SALLY BERGER AND FAMILY
Staten Island, N.Y.
EXTEND NEW YEAR GREETINGS
to their family, friends,
the Bialystoker Center and Home
and all Israel

MR. & MRS. ABE NEWBORN
and Family
wish their Relatives, Friends and All Israel
A HAPPY NEW YEAR

MR. & MRS. EDWARD WINSTON
and Family
Children of the late IDA & LOUIS AIDAK

Extend their best wishes for a Happy New Year to everyone

IN LOVING MEMORY OF

My Parents and My Wife's Parents

BENJAMIN & YETTA FINKELSTEIN
HERMAN & BETTY BATISTE

HYMAN FINKELSTEIN

ROSE FINKELSTEIN
President, Bialystoker Ladies Auxiliary
Pays Tribute to the Memory of her Beloved Mother & Father
BENJAMIN & YETTA FINKELSTEIN
Dear Uncle
DAVID ROSENBLOOM
and Dear Aunt
LIBBY ROSENBLOOM
Of Blessed Memory

IN BLESSED MEMORY OF
ISAAC and MINNIE EPSTEIN
Always in our minds and memory
ABRAHAM and VIOLA SAPERSTEIN

IN LOVING MEMORY OF
Our Brothers
SAM & BERNARD
We Wish All Our Friends
A Healthy, Happy and Prosperous New Year
MR. & MRS. SAUL SAIDE
and Family

IN MEMORY OF
Our Loving Mother and Grandmother
FRIEDA ROTHBERG
MR. & MRS. ISIDORE KIMMEL
and CHILDREN

In Loving Memory of our Parents
MORRIS & ANNA KAPLAN

Abraham & Pauline Kaplan
Phil & Mathilde Kaplan
Gerry Bachrach
Harry & Shirley Wachtel

IN BLESSED MEMORY
Of Dear Husband and Beloved Father
SOLOMON WEISS
by KATE, NAT and MORTON WEISS
Forever in our hearts!

Greetings from . . .

IRVING AND SYLVIA FOX
LAKEWOOD, N.J.

who wish all their friends and the Jewish people everywhere a Happy New Year

We offer a Memorial Tribute to our Dear Parents

ABRAHAM AND BESSIE FUCHSMAN
ALEX AND FANNIE BUYER

HYMAN and SHIRLEY FEINSTEIN
and FAMILY
Children and Grandchildren of the late
MRS. PAULINE SIEGEL
extend best wishes to their relatives, friends and Bialystoker kinfolk everywhere for
A VERY HAPPY and PROSPEROUS NEW YEAR!

MAX AND ELLA BRINKER
Children of the late
CLARA WAGNER
Wish all their relatives, friends, members of the Bialystoker Ladies Auxiliary and all Bialystoker kinfolk
A Happy and Healthy New Year

MR. AND MRS. CHARLES FEIGENBLATT
and Family
Brooklyn, N.Y.

Extend their Best Wishes to all Landsleit, *friends and Jews all over the world for a Healthy, Happy New Year*

DR. AND MRS. NACHMAN KACEN
(Kacenelenbogen), Cleveland, Ohio
and their children
Michael and Eva Kacen-Kaplan
West Hartford, Connecticut
Wish their family and friends in Israel, here and abroad, a Happy, Healthy and Peaceful New Year

IN MEMORIAM

We, their children and grandchildren,

Lovingly Remember

FANNIE and ELLY

TARLOFSKY

Late First Lady and President of

BIALYSTOKER CENTER, HOME
AND INFIRMARY FOR THE AGED

We miss them deeply

THE TARLOFSKY FAMILY

ETHEL and M. ARTHUR TARLOWE

THEIR CHILDREN and GRANDCHILDREN

MILDRED AND EARL BRAND and FAMILY

PORTLAND, MAINE

Remember With Love

ROSE KASS

FORMER VICE-PRESIDENT
OF THE
BIALYSTOKER CENTER
AND HOME

ALWAYS IN OUR HEARTS

In Memoriam

SONIA ABELSON

Sonia Abelson, born in Bialystok, passed away on May 9, 1984, at age 74, following a long illness. She stemmed from a prominent family in Bialystok — Goldberg — and in her youth she studied at the local Gymnasium.

The deceased is survived by her son, Dr. Herman Abelson and daughter-in-law, Dr. Jane, of San Francisco; her daughter, Judge Lorraine Abraham and grandsons Larry and Stephen, of Teaneck, N.J.;

Sonia Abelson

a brother, Oscar Bramson and sister-in-law Gert, of Freehold, N.J.; and two sisters, Molly Rybal and brother-in-law Izaak, and Diane Medvedev.

Sonia Abelson was devoted to her family all her life, and was loved by all. She constantly exerted great efforts, and gave her children encouragement to achieve high positions in their lives as academic professionals. She was a devoted grandmother, and loved by her grandchildren. For about 10 years Mrs. Sonia Abelson worked in the office of the 'Forwards', where everyone treated her with well earned respect.

At the funeral service of Sonia Abelson, which was held at the Riverside Memorial Chapel in Manhattan, aside from family, many of the leaders and workers of the Bialystoker Center and Home for the Aged attended, as well as a large number of friends.

Rabbi Charles J. Shoulson, the Chaplain of the Bialystoker Center, read appropriate Psalms and delivered a eulogy in which he evaluated the life of the deceased.

The Bialystoker Center and Home for the Aged wishes to express its deepest sympathy to the family of the late Sonia Abelson, and hopes that they will know only happiness in the years ahead.

REBECCA SELTZER

Rebecca Seltzer, who was born in the town of Orle, near Bielsk, in Poland, passed away on March 30, 1984 following a long illness. She was 85.

She is survived by a sister, Ida Rosenblum, who is a Vice-President of our Ladies Auxiliary, and a long-time supporter of the Bialystoker Center and Home for the Aged. She is a native of the city of Bialystok. Originally there were two more brothers and a sister in America, but they are now deceased.

Rebecca Selitzer

She also leaves a daughter, Mrs. Martha Sussman, and several grandchildren.

Her niece is Millie Rogove, wife of Simon Rogove, both being members of our Board of Directors. Mr. Rogove is prominent as the president of the Metropolitan Garage Board of Trade, Inc. in New York City. He is a knowledgeable, highly intelligent Jew, with a deep religious background.

The funeral service was held at the Jefferes Funeral Home in Jamaica, N.Y.

In behalf of the officers of the Bialystoker Center and Home for the Aged, we extend our heartfelt sympathy to the entire family, and pray that the memory of the righteous will indeed be blessing.

SEEKS MOTHER AND BROTHER

I am seeking information regarding my mother, SONYA KRYGIEL, and my brother, YECHIEL KRYGIEL, who were in Bialystok at the time of the Holocaust.

Please send information to:

Abraham Kriegel
19 Irymple Ave.
Glen Iris, Victoria;
3146 AUSTRALIA

EVA: THE LOSS OF A GOOD FRIEND

By LUBA KRUGMAN GURDUS

I cannot think about Eva Zylberman-Gryngauz without recalling the gentle adolescence that we spent in our hometown, Bialystok. With the indefatigable energy of our age, we not only shared the exciting school years at the Druskin Gymnasium, but also spirited gatherings in pursuit of the Zionist ideal, which preoccupied our minds and filled our hearts with irrepressible yearning for Eretz Israel. We felt that our future belonged there. As it happened, some of us ultimately spent our later lives in Israel, as did Eva.

After the conclusion of World War II, with its trials and tribulations, we met again, and during our subsequent encounters in Israel and in the United

Eva Gryngauz

States, our conversations invariably revolved around our youthful dreams and concerns.

Eva came from a well-known family in Bialystok. The youngest daughter of the textile industrialist, Jacov Zylberman, she actively participated in the family's social life. After school, she married Eli Gryngauz and the couple remained in Bialystok. With the outbreak of World War II and steadily worsening conditions, Eva and Eli escaped to Lithuania and proceeded via Shanghai and Japan to India. They stayed several years in Bombay, but left in 1946 for South Africa, together with Eva's only surviving sister, Yetta, and her family.

In Johannesburg, Eva and Eli began to build a new life. The couple adopted a child, bought a house, and Eli built a textile mill in Port Elizabeth. With untiring energy they started the persuit of achievement and eventually centered their attention on Israel by contributing generously to its humanitarian causes. The good and happy life continued for over two decades. Eva and Eli traveled extensively between S. Africa, Israel, Europe and the United States. Their home in Johannesburg attracted a great number of people, including friends from all over the world. Eva was a warm hostess and a loving wife. But her hapiness ended abruptly in 1969, when Eli succumbed to a heart attack. In memory of Eli, Eva dedicated an entire wing in a Tel-Aviv hospital and moved to Israel. But she didn't sever her ties with S. Africa. During the ensuing years, she divided her time between her two homes and often traveled to Europe and the United States. Wherever she went, she looked up old friends and made new. Her benign disposition, her innate intelligence attracted people to her. Her home in Tel-Aviv became a center for visiting S. African friends and many Bialystokers living in the city. While in New York, Eva maintained close bonds with the Bialystoker colony and patronized the Bialystoker Center for the Aged. She never missed an opportunity to visit the Center and contribute to its needs. She had unlimited compassion for people hailing from Bialystok.

Eva's prodigious memory helped her to remember not only her own generation, but also anyone however remotely connected with her family. She was able to reconstruct the most intricate family ties and connections. During a recent gathering of Bialystokers in Tel-Aviv, many approached her, and somehow she found a link and bond with almost everyone.

In the last year of her life, Eva contracted an incurable disease. Hoping to recover, she tried to lead a full life. But the fatal sickness overcame her and a week before her death, Eva decided to return to Johannesburg. Accompanied by her son, Phillip, and niece Eva, she returned to S. Africa and after passing was buried next to Eli, her life companion.

Eva's untimely passing on April 12, 1984, saddened her many friends. Those who knew her closely and loved her dearly were left with a deep sense of loss. They felt an affinity with her and considered her a beacon of light. reflecting the best of Jewish upbringing in Bialystok — intelligence, ingenuity and love of fellow men.

Eva will be warmly remembered by all her friends, but she will be missed with deep sorrow, especially by her many friends from her closely knit Bialystoker Family.

BUY AND HELP US PUBLICIZE THE NEW BIALYSTOKER MEMORIAL BOOK

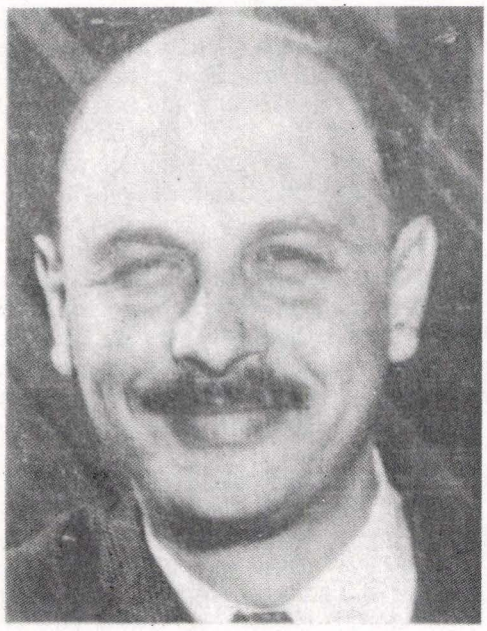
YIGAEL YADIN — ARCHITECT OF WAR AND PEACE

Yigael Yadin — internationally famous archeologist, former chief of staff of the Israel Defense Force and former deputy prime minister — was buried in the military section of the National Cemeteray on Mount Herzl here with full military honors.

Yadin died suddenly of a heart attack last week at his home in Michmoret. He was 67.

His coffin, borne by four generals, lay in state in the courtyard of Jerusalem's convention center. Hundreds of persons, led by President Chaim Herzog and cabinet ministers, filed past to pay their last respects.

At the graveside, Yadin's brother Yossi, an actor, recited the Kaddish. Herzog delivered the eulogy, paying tribute to the man who "did so much to lay the foundations of the IDF and who was an architect of war and peace."

Yigael Yadin

"Yadin had been chief of operations and chief of staff of Haganah, the Jewish underground defense organization in Mandated Palestine. He served as deputy prime minister from 1977 to 1981 in the government of former Premier Menachem Begin in which his party, the Democratic Movement for Change, was a coalition partner.

Herzog recalled that Yadin had "stood by (the late Premier David) Ben-Gurion's side during the War of Independence, had advised him and argued with him. It is difficult to think that he is no more." the president said.

Yadin won international fame for his work on the Dead Sea Scrolls, which his father, the late Elyezer Sukenik, purchased from an Arab goatherd, following the discovery in the Qumrun Caves shortly after World War II. He was also acclaimed for reconstructing Herod's fortress at Masada and for excavations at Hazor.

Yadin was born in Jerusalem in 1917. Both his father, Elyezer Lipa Sukenik, and his mother, Chashi Feinsod, were from Bialystok. Lipa had been active in the Labor-Zionist movement in Bialystok. His family immigrated to Eretz Yisroel in 1911.

He earned his master's degree at Hebrew University in 1945 and a Ph.D. in 1955. Between archeological expeditions, he was a professor of archeology at Hebrew University since 1959.

He was a member of the Haganah from 1932 until the founding of the state in 1948. He served as its chief of staff, chief of the planning section and chief of operations between 1940-1947. Before his promotion to chief of staff of the IDF, he served as its chief of operations and was a delegate to the Israeli-Arab armistice negotiations in Rhodes in 1949.

Yadin left the army in 1952 to devote his career to archeology and writing. He entered politics, shortly before the 1977 Knesset elections, as leader of a new party, the Democratic Movement for Change, which took a dovish position on many issues. The fledgling party won 15 Knesset seats in 1977 and seemed, for a time, destined to become a significant force in Israeli politics.

Although Yadin's philosophy differed sharply from Begin's hard line, he agreed to join the Likud-led coalition, on condition that members of his party be allowed to vote their conscience on issues involving the occupied territories and the status of religion. He accepted the office of deputy prime minister. Despite this, his party proved to have little influence on government policies. Members became disenchanted, the party split, and by the next elections in 1981, it had ceased to exist.

Yadin, a secular Jew, believed firmly that the bible, on the whole, was an accurate historical account. He told Hershel Shanks, editor of the 'Biblical Archeological Review', that assertions which claim archeology disproves the Bible are absolutely untrue.

On the other hand, Yadin was a vigorous opponent to religious coercion. Last April, he announced the formation of a new public body, the Public Committee for the Freedom of Science, Religion and Culture in Israel, dedicated to fighting "the ever-recurring attempts at religious coercion by those who pretend to be guardians of Halachah."

BUY AND HELP US PUBLICIZE THE NEW BIALYSTOKER MEMORIAL BOOK

BIALYSTOKER HOLOCAUST SURVIVOR DR. S. PISAR AND SISTER OF MAN WHO SAVED HIM MEET

Dr. Samuel Pisar, world renowend international lawyer, best-selling author, and a Holocaust survivor, and Valerie Crowley, sister of the late William Ellington — a Black G.I. who saved Pisar's life during World II — came together for the first time during an emotional ceremony at the Simon Wiesenthal Center.

It was only through an incredible series of events, which special guest Los Angeles Mayor Tom Bradley termed "a miracle", that Crowley learned the identity of the young man her brother had disobeyed orders and risked court martial to save.

Pisar, a Paris resident, who as chief counsel for the International Olympic Committee, was in Los Angeles for the 23rd Olympiad, has written in his widely-acclaimed autobiographical work, "Of Blood and Hope," how as a teenager in the final days of World War II, he escaped from the Dachau concentration camp was rescued by a Black American soldier as he fled his Nazi pursuers.

Crowley, who saw Pisar and heard the rescue story during a television interview in 1983, recognized the story as that told to her by her brother prior to his death, and set about looking for Pisar. Through subsequent contact with the Wiesenthal Center, Crowley ultimately was able to contact Pisar.

Wiesenthal Center dean Rabbi Marvin Hier called the event a "celebration of hope and life" and reiterated the hope that this event and knowledge of the late Bill Ellington's actions would help mend ill feelings which have recently grown between the Black and Jewish communities.

Example Of Man's Humanity

Bradley called the courageous deed of Ellington "an example of the fundamental and basic principle of man's humanity which bubbles to the surface no matter how hard we try to suppress it. This story is of one man who, without question, rescued another in need, is an example for young people today, to emulate so that some day we will find a world of peace without hatred, bigotry and discrimination."

Wiesenthal Center trustee William Belzberg joined Bradley in presenting the Center's scroll of honor to Crowley, a posthumous tribute to the brave deeds of her late brother. In accepting the scroll, Crowley spoke of her brother and his brave deeds that day in the spring of 1945.

"His daring disposition inspired him (Ellington) to go against his commanding officer as the U.S Army rumbled across forests and fields in pursuit of the enemy of all times, Hitler's henchmen. Had Bill obeyed the orders of his superior officer, he most certainly would have run over a frightened, pathetic figure of a boy who ran out with upraised arms straight into the path of the American armada...

"The world would have been deprived of a boy (Samuel Pisar) who grew up from the shadow of the death camps to tell how it was in those dark days in Europe, and one who is doing his utmost to help cure the ills of the world, to bring about peace among nations and above all, understanding."

Pisar captivated those witnessing the ceremony as he recounted "that moment where I was pulled by a tall, Black G.I. into the hatch of freedom forever... so that I may work toward a better world in which such things (the Holocaust) would never happen again."

Crowley concluded her remarks by conveying the important message for all to learn: "To myself say, yes Valerie, miracles do happen. And to Mr. Pisar I say, may you live a long and happy life and keep the memory of the Holocaust ever before the world. For if it happend once, it can happen again."

Bialystoker cemetery. Mr. Rybal arranged for a monument to be erected on Sam's grave, and for the recitation of Kaddish. He also made sure that proper care should be given to the grave site where the gentle and lonely Sam Burton rests. Sam had no surviving family to worry about him after he was gone. All that was arranged, was the sole result of Izaak's energetic efforts.

I wish hereby to express my heartfelt thanks and recognition, through the *Bialystoker Stimme,* to our dear Izaak Rybal, for what he has done for Sam Barton, during and after Sam's demise. Many more recognitions are due to Mr. Rybal for many good deeds and kindnesses which he has been extending to the Bialystoker friends, to our great Center and Home for the Aged.

Dear Izaak, keep well and go on for many years to come, with your important activities to the benefit of our *landsleit* and the good name of Jewish Bialystok.

FROM THE EDITOR'S DESK:

We wish to acknowledge the personal involvement of our landslady, Buby Schubak, in the well-being of Sam Barton. Buby Schubak is one of the devoted members and supporters of our Bialystoker institution, an active member of the Board of Directors of the Bialystoker Center and Home for the Aged. For the entire period of Sam Barton's illness, Buby Schubak was active, trying to help the lonely and sick Sam Barton. She was in close contact with the social worker at the hospital where Sam lay sick, and was also connected with Izaak Rybal in a common effort to properly settle the necessary formalities. And, during Sam's short stay at the Bialystoker Home, Buby Schubak used to visit and bring him a lot of comfort. Her friendship helped a lot to ease the harsh condition of this solitary Sam Barton, of blessed memory.

THE CONCERN OF THE BIALYSTOKER CENTER FOR A LONELY LANDSMAN

By Buby Schubak

In behalf of my husband Velvel, myself, and all friends who knew the late SAM BARTON (BARTNOVSKY), I wish to express hearty thanks to our General Secretary, Mr. Izaak Rybal, for all he has done for dear Sam during his lifetime as well as after Sam's death.

Sam Barton passed away on September 23rd, 1983, at the age of 63. As I am writing, I wish to make the name of Sam Barton known to those who did not meet him in person and knew nothing of him.

Sam Barton was born in Bialystok. There, his name was Bartnowsky. I believe he resided a long time ago, on Piwne Street. He was exiled to the U.S.S.R. during World War II, where he served in the Red Army. His entire family was slaughtered by the Nazis, and after the war he remained alone.

Sam arrived in the U.S.A. immediately after the war, and for a while he resided in Chicago. He was a quiet and modest person, who stayed unmarried for the rest of his life. From Chicago, Sam moved to New York.

It was in New York that we and some friends made acquaintance with Sam. At that time, he was an accomplished commercial artist. He worked hard and made a fine living. He completed also various artistic works for the Yeshiva University. Sam spent his free time drawing and painting pictures. He showed an interest in classical music too.

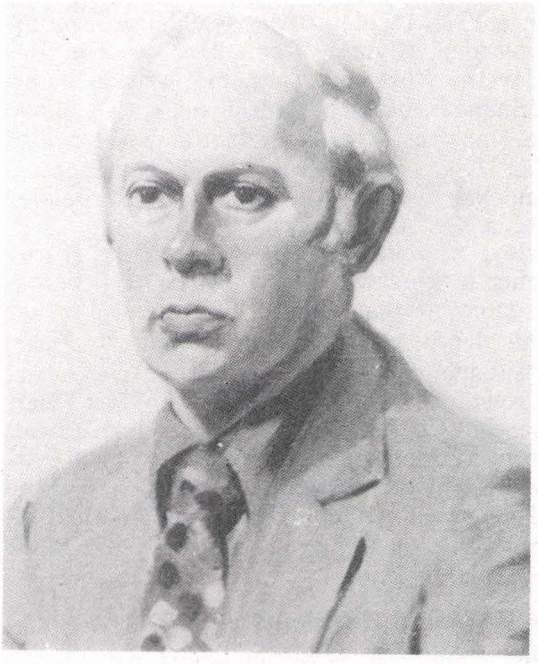
Sam Barton continued to live in his solitude, with few friends around him. He would call us, several times during the year, and thanks to me and my husband, he would come periodically to the Bialystoker Center at 228 East Broadway in New York. Primarily, Sam used to attend the Annual Memorial gatherings arranged in memoriam of our Kedoshim.

A long time had passed since I last heard from Sam. When, suddenly, exactly a year ago, Mr. Izaak Rybal received a telephone call in his office at the Bialystoker Center. That call was from a social worker who asked Mr. Rybal if he knew a man called Sam Barton, a Bialystoker.

When Mr. Izaak Rybal, our energetic General Secretary and good friend, heard the word. 'Bialystoker', it rang a bell to him, and he inquired impatiently thereon, about Sam Barton and his whereabouts.

Thus, Mr. Rybal learned the sad news that Sam was lying very ill in a hospital in New York. He had suffered a stroke and been hospitalized five months ago. Apparently Sam had lost his memory. Since he could not continue to stay in that hospital, they wanted to transfer him to some place for the abandoned and lonely, in Harlem. It happened that the social worker in that hospital found in Sam's room a receipt from the Bialystoker Center for a contribution that Sam had made to the Bialystoker Center. This led to the telephone call from the social worker to Mr. Rybal, inquiring about Sam.

As is customary in such a case, our friend Rybal gave a positive reply, meaning that Sam would be taken into the Bialystoker Home and Infirmary for the Aged. I know well about the difficulties that Izaak went through in order to comply with the necessary formalities, yet no obstacle stopped him,

Sam Barton

and so, within one week, Sam Barton was admitted to the Bialystoker Home. Here he was finally surrounded by Bialystoker friends who cared for him.

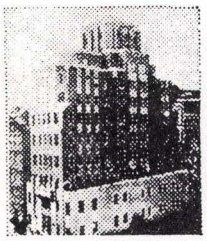
I know that Sam used to go down to Rybal's office every day, while Izaak always found time and patience to listen to Sam and to do for him all that was necessary. Izaak Rybal did help this lonely Sam in every way whatsoever. Just listening to Sam was not an easy task at all for Izaak, because Sam's speech was impaired by the stroke he had suffered.

Sam was a very sick man, and after six months he expired during his sleep. Sam passed away on a Friday. During the three days that followed, Mr. Rybal made all the necessary funeral arrangements. A lot of hardships went into these arrangements, but our courageous Izaak made it all possible in the correct way.

Thanks to the effort of Mr. Rybal, Sam had a dignified Jewish funeral. He was buried on the

OUR INSTITUTION

ROSH HASHANAH AND YOM KIPPUR SERVICES

Our beautiful synagogue will once again be the scene of High Holy Day services to be held on Wednesday evening September 26, Thursday morning September 27, Thursday evening September 27, and Friday morning September 28, 1984 — Rosh Hashanah.

Yom Kippur services will be held on Friday evening October 5, Kol Nidrei. Yom Kippur services, including Yizkor, will be held on Saturday October 6. Yizkor will also be recited on Shemini Atzereth on Thursday, October 18.

We invite our neighbors and friends to participate with us at these High Holy Day services, as well as on Sabbath, and daily Minchah services at 3:30 P.M.

ANNUAL BAZAAR

This year our Annual Bazaar will be held on Thursday November 8, Friday November 9, Saturday night November 10, and will close Sunday evening, November 11, 1984. The Bazaar will not be open a second weekend.

CHANUKAH

We will celebrate Chanukah with our traditional Party and Concert on Sunday December 23, 1984. In accordance with our annual custom, members and friends will kindle Menorahs in remembrance of the miraculous survival of the Jews despite Hellenistic persecutions.

For further details, please consult the invitations we will be mailing to you.

ANNUAL MEMBERSHIP MEETING AND PURIM PARTY

We wish to announce to all our members that the Annual Membership Meeting will take place on Sunday March 10, 1985, at the Bialystoker Center and Home, 228 East Broadway, New York, N.Y. 10002. At this meeting the general membership will have the opportunity to vote for a slate to Board of Directors for 1985-86.

At the same time, our Purim Party will take place, A lovely program featuring talented artists will be presented. As in the past, our audience will enjoy excellent music and singing, as well as traditional Purim delicacies, such as Hamentashen and other tasty dishes.

CALENDAR OF COMING EVENTS

ANNUAL BAZAAR: Thursday November 8 to Sunday, November 11, 1984

ANNUAL CHANUKAH PARTY, CONCERT & DINNER — Sunday, December 23, 1984.

ANNUAL PURIM PARTY, CONCERT & DINNER — ANNUAL MEMBERSHIP MEETING — Sunday, March 10, 1985.

42st BIALYSTOKER-GRODNER YIZKOR ASSEMBLY — Sunday, March 31, 1985.

Become Members of the Bialystoker Center and Home for The Aged

MEMBERSHIP DUES REMINDER

Since this year we sent out our dues notices later than usual, we appeal to those who have not paid, to please pay for 1984. We cannot emphasize strongly enough the great need for prompt payment of membership dues. It is this money that helps pay for the *Bialystoker Stimme* and other vital services that we offer. We appeal to everyone very strongly to please send in their dues. Those who have paid, thank you.

CHANGE OF ADDRESS?

We ask all our friends and members to please notify us of any change of address. You will be saving us time and money.

Name.....

Old Address.....

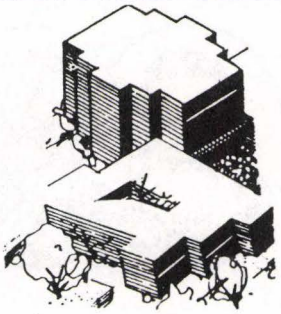
New Address.....

Your attention to this matter will be greatly appreciated.

BIALYSTOKER HOME & INFIRMARY FOR THE AGED
228 East Broadway New York, N. Y. 10002

OUR HOME AND ITS ACTIVITIES FOR THE RESIDENTS

by Mifa Rogoff, Activities Director

Our home is blessed with a beautiful garden. As soon as the crocuses rise, we begin to plan outdoor programs and the residents look forward to them. So far the weather has been disappointing: A heat wave in June, heavy rains in July and high humidity most of the time. Since the Medical Department disapproves of patients being out when it is humid, many of the outdoor programs were transferred to the air conditioned auditorium.

Nevertheless we did stay in the open on a few occasions. We were out for the Lower East Side festival on June 17th. Everyone enjoyed the woodwind quintet on July 11th that took place outdoor at 5:30 P.M, when it got cooler and we had a gala cook-out on June 20th. Yiddish poetry and stories were read by Marsha Wisotsky on July 22nd, and the Sussmans led their monthly "Singalong" in the garden on July 29th. Whenever weather permitted, outdoor gardening, and games such as shuffleboard, took place.

We are looking forward to several trips: a Circle Line around Manhattan, a picnic at the Central Park Zoo, an evening performance of the "Golem" in Central Park, and the Bialystoker concert at Lincoln Center on September 16th.

SOMETHING ADDED — SOMETHING NEW

We are constantly striving to improve our existing programs and develop new ones in order to enhance the quality of life in the Home. Occasionaly, we used to take ambulatory people shopping, or to the library, or for a walk. But this was not to be an ongoing program. This summer, at the suggestion of Mrs. Bailin, our new Administrator, we began to take wheelchair-bound patients into the community on a regular basis, with fantastic results: The patients enjoyed the outing. People, who had lived in the community, met neighbors and friends they have not seen since they entered the Home.

Thus, a contact was reestablished the friends were encouraged to visit and join the patients in the garden, or at movies, concerts and entertainments in the auditorium. We promised to bring the patients to their friend's homes if so invited.

Our visit to the supermarket was a revelation: our elderly people were astounded by the prices, the packaging, the products that did not exist when they were keeping house. We realized that this was a more meaningful way of keeping people close to reality than the accepted, scientific "reality awareness" programs. We intend to continue in this new fashion provided the weather and staff schedule permit it.

EVENING PROGRAM

For several years we have showd movies in the auditorium every Monday at 6 p.m. We have also organized a weekly Bingo game as well as occasional evening entertainments in the auditorium. However, we have noticed that attendance has been diminishing, gradually, although we have always advertised the events, personally invited each person, and tried to motivate them to attend.

The problem was discussed at the residents' council meeting. The residents claimed that they were too tired at the end of the day. After taking their medications and evening refreshments they preferred watching television in their own rooms or getting ready for sleep. They wanted all programs to be held during the day. A vote was taken and the afternoon programs were approved unanimously. We duly discontinued the evening programs.

Last winter, Mandy Workman, a student from Kingsborough Community College, applied for a two-hundred hours supervised affiliation in the activities department. She lived in the neighborhood and preferred working after school. We felt that it was a good opportunity to try the evening program again since we were convinced that it was therapeutic. Evenings in a nursing home can be long and lonely for the old people. Some of them resist sleep because they are *afraid* to die. If they are pleasurably occupied, mildly tired and relaxed, they sleep better. The program proved to be a tremendous success. At first the residents (third floor HRF) resisted, but even they were slowly won over. The program culminated with a lavish evening party when several residents insisted to be allowed to join the party.

This summer the evening program was led by a competent work-study student. We hope that we shall be able to continue to offer it in the future.

Our heartfelt thanks go to the nurses, aides and orderlies on the four-to-twelve shift, whose cooperation and enthusiasm helped make this program a success.

BUY AND HELP US PUBLICIZE THE GREAT NEW BIALYSTOKER MEMORIAL BOOK

LETTERS TO OUR EDITORS

American Gathering of Jewish Holocaust Survivors

אמעריקאנער צוזאמענקום פון דער שארית הפליטה

Benjamin Meed
President

May 31, 1984

Mr. Sam Solasz, President,
Mr. Izaak Rybal, General Secretary
Bialystoker Home & Infirmary for the Aged
228-230 East Broadway
New York, N.Y. 10002

Dear Mr. Solasz and Mr. Rybal,

We are very greteful for your most generous contribution which made possible the production of the two television programs on the Washington Gathering which were aired on April 29 and 30 and repeated in a few cities several times.

We were told that the programs were watched by millions of people and the reaction was most favorable.

Again, our heartiest thanks for your help, understanding and cooperation.

With best personal regards, I remain

Yours sincerely,
Benjamin Meed

UNITED JEWISH COUNCIL OF THE EAST SIDE, INC.

June 21, 1984

Dear Mr. Rybal:

Just wanted to thank you for the magnificent job you and the staff of the home did for our Annual Legislative Breakfast.

Both Mayor Koch and Borough President Andrew Stein commented on the beauty of the Home.

Once again, sincere thanks.

Very truly yours,
Douglas Balin
Executive Director

CHABAD HOUSE OF CLEVELAND

2057 Cornell Road,
Cleveland, Ohio 44106

Dear Mr. Ratner,

Your generous gift of "The Bialystoker Memorial Book" is greatly appreciated. I am looking forward to going through it in detail, but just from browsing through it, I see it is a masterpiece of history of pre war Eastern European Jewry. You may be very proud of this achievement, as well as all your philanthropic endeavors.

Very sincerely yours,
Rabbi Lipa Brenman

UNITED JEWISH COUNCIL OF THE EAST SIDE, INC.

June 13, 1984

Dear Mr. Rybal:

On behalf of the United Jewish Council, I would like to once again extend my heartfelt thanks and appreciation to you for the loan of your van.

As in the past, you have helped us when asked. Your generosity has enabled us to serve over four hundred (400) needy families and individuals of the Lower East Side with surplus food, helping to alleviate their nutritional void.

We look forward, with your help, to serving the needy of our community in the future.

Thanking you once again.

Sincerely,
Steve Karp
Director

JEWISH COMMUNITY CENTER

3505 Mayfield Road
Cleveland Heights, Ohio 44118

Dear Max:

On behalf of the Jewish Book Council of Cleveland, I want to thank you for your participation in Jewish Book Month. I was so sorry to have missed the breakfast with you but I learned that it was a "warm, informative morning with a wonderful man." I learned that the paper that you read was especially well prepared and that it brought home the point that our love of books and learning was an integral part of our Jewish heritage and was especially strong in the city of Bialystok.

Sincerely,
Lois Bialosky
Chairman,
Jewish Book Month

JEWISH COMMUNITY CENTER

3505 Mayfield Road,
Cleveland Heights, Ohio 44118

Dear Max:

What beautiful gifts you have given to the JCC Library. "The Bialystoker Memorial Book" in English and Yiddish, is a treasured addition to our bookshelves. The history of that exciting community of your birth is beautifully written and will be remembered by many generations because of your generosity.

Thank you, Max, for sharing your life with us at JCC. We are most appreciative.

Warmest regards,
David P. Kleinman
Executive Director

GRANDDAUGHTER OF LATE PRESIDENT ELLY AND FANNIE TARLOFSKY GAINS RECOGNITION AS AN ARTIST IN ISRAEL

Sherril Tarlowe Gould, daughter of our former comptroller Arthur Tarlowe and wife Ethel Tarlowe, has been chosen to display her work at an exhibit to be held at the Helena Rubinstein Pavilion of the Tel Aviv Museum in the near future. She is a member of the Israel Painters and Sculptures Association. Membership is acquired by invitation after a distinguished panel of artists and art connoisseurs have assessed the quality of the artist's work. Sherril attended Syracuse University, Pratt Institute, Skidmore College and the State University at Albany, New York. Her work has been displayed at juried exhibits in the Cooperstown (N.Y.) Museum, Munson Willioms Proctor Institute (Utica, N.Y.) and the Berkshire Museum (Pittsfield, Mass.).

"ELISAH"
Peinted by Sherril Tarlowe Gould, is one of the atrist's latest works, size 20¾ sq.

She maintains a studio in Ramat Aviv, Israel. She works in various styles and mediums. Her subject matter runs the full gamut from still life, and landscapes, to the human body, biblical themes, etc.

Sherril and her husband Don, made Aliyah six years ago together with their sons William (now in the I.D.F.) and Michael. They reside in Tel Aviv.

BUY AND HELP US PUBLICIZE THE GREAT NEW BIALYSTOKER MEMORIAL BOOK

TRADITIONAL PURIM CELEBRATION IS CONDUCTED IN THE BIALYSTOKER CENTER

On Sunday March 18, 1984, during the day, the membership of the Bialystoker Center and Home conducted an impressive meeting and Purim celebration in its main auditorium, at 228 East Broadway in New York. A large audience the leaders and workers of the institution, members and friends — participated in the gathering.

As usual, a traditional Sudah of hamantaschen and other delicious foods was served. Also an informal concert was presented. At this celebration the annual membership meeting was conducted, and the new directors for the year 1984-85 were elected.

The meeting-celebration was conducted by Mr. Sol Krim, Chairman of the Board of Directors. A report was presented by the members of the Nomination Committee, which consisted of: Sol Krim, Chairman, Diana Medvedev, Treasurer, and Harold Talin, Controller. The committee had held a meeting on Thursday, February 23, 1984. After hearing the report, it was decided that the same members of the Board of Directors should remain for the coming year.

Sam Solasz, President of the Bialystoker Center, Home and Infirmary for the Aged, greeted the gathering. He gave an evaluation of the achievements to date, and he expressed acknowledgement to the leaders and workers of the institution for their devoted work. He called for further endeavors and undertakings.

Mrs. Myra Bailin, Administrator of the institution, gave her warm greetings. Then the well-known songstress, Tina Robins, presented a special program of fine songs, accompanied by appropriate music.

Izaak Rybal, General Secretary of the Bialystoker Center and Home for the Aged, gave a brief overview of the activities of the Center and Home. He brought out interesting details about the institution, which are very popular not only among our landsleit here in America and throughout the world, but also in Jewish life in general.

The gathering departed in an elevated spirit.

MAZAL TOV

Congratualtions on the birth of Seth Brian Cohen on August 3, 1984, to Nathan and Sharen Cohen, parents of the newborn infant.

Nathan Cohen is a speech therapist at our Home. While the happy grandparents, Charles and Rose Schwecher, are our long-time members and friends. Charles Schwecher is the Chairman of our Board of Governors.

The officers of the Bialystoker Center and Home extend sincere wishes and nachas to the very proud parents and grandparents.

BIALYSTOK-KNISHIN

A REMINISCENCE OF 70 YEARS AGO

By Jacob Meller
Brooklyn, New York

READING in the September 1983 issue of the *"Bialystoker Stimme"* an article called, "Moving Meeting of Sam Solasz with his Knishiner landsleit in the State of Israel", as well as an article in the *Forwards* of November 18, 1983, by the well-known writer I. Shumlewitz, the bewailer of the awesome Jewish destruction by Hitler, under the heading, "With A Cross Out of Hell", my mind went back several decades, back to the home of old.

This is in connection with my derivation, as one who was born in Bialystok, having also a relationship with the town of Knishin, where I experienced various epochs of my life for 33 years, until I emigrated to America. This too represents a separate period of my life, which is part of my childhood, connected also with my having survived the big pogrom in Bialystok, in 1906. I have already had this published in the *Bialystoker Stimme".*

I wish to share with my Knishiner *landsleit,* wherever they may be, my connection with the city of Knishin, with my youth there, this city of Knishin which has been very dear to me to this day, never to be forgotten.

As the son of a father who was also born in Knishin, the name Knishin had for us, the children in our household, a special meaning. And this is why: Our grandfather, Reb Moshe Chaim, was a locksmith by trade. He used to fashion artistic locks from water pipes, with keys and without keys, and sell them in the markets that would take place in the city. Grandfather would also spend a great deal of time and energy delving into various volumes, seeking verses that point to the "coming of the Messiah". When grandfather found significant indications about that, he used to go to Bialystok. He brought, with great deligence, the discovered verses regarding the "coming of the Messiah" to the scholars of the study halls in the area where we lived. In connection with all this, my grandfather was given the name "Messiah".

I believe that Sam Solasz does not know about all this, considering his age during World War II. Possibly there are older Knishiner *landsleit* who surely remember it all.

My father Kalman perished in Bialystok under the Nazis, together with my entire family. As Dr. Simon Datner wrote in the *"Bialystoker Stimme"* in 1945, members of my family were among the first victims of the Nazis in Bialystok.

Every erev Pesach our parents ordered matzos in Knishin, because the matzos in Knishin were thinner and baked better than the matzos in Bialystok. In this way we celebrated Pesach in Bialystok feeling the taste of Knishin. My older brother Abraham, and I were sent by my parents to Knishin for the last two days of Pesach, to our zaide-babe. We were given a bottle of slivovitz, kosher l'Pesach, for zaide.

I remember how, on Isaac Fisher's backyard, on the market, opposite the city clock, wagon drivers used to come from various cities around Bialystok to buy goods. Among them were also Knishiner merchants who had been brought by Knishiner drivers. We used to return to Knishin with one of those merchants, for the last days of Pesach to our babe-zaide. Our parents used to clothe us in new beautiful suits and hats. I still remember till this day how the purchased suits would look like soldiers' uniforms. Even the hats were with "kukardes".

When we went to the synagogues to daven on Yom Tov with grandfather, the first day in the Ashkenazi shul on the marketplace, and the second day in a Hasidic shul which was also on the rug market, an "oberstiebel", on Bialstoker Street, where my zaide's home was, they examined us from all sides. We felt glances upon us from everywhere. The children in shul used to regard us, with our outfit, as big-city Bialystok boys.

Yes, in those days there was a wonderful Jewish world. No longer is there the "city-mother" of the Jews, the city of Bialystok, nor the city of Knishin, near Bialystok. Everything has been destroyed with fire and cruelty by the cursed Nazis, who have also annhilated 6 million lives — men, women, and children — with unnatural deaths. May the bloody hands of the murderers, wherever they are still left alive, pay with the four kinds of death: stoning, burning, killing and strangling for their dreadful crimes.

And to our dear friend Sam Solasz, President of the Bialystoker Center and Home for the Aged, I wish to say:

Reading the above-mentioned articles about your lot and your experiences during the second World War, which you have survived wearing around your neck a cross, you have emerged from that hell carrying in your heart the "pintele Yid". Therefore you are today a loyal and devoted Jew who wears with pride the Star of David, and devotes himself to important and useful activities, for the "Bialystoker Center and Home", for Jewish causes, and for the State of Israel.

ISAAC PATT AND FAMILY

I am seeking information regarding Isaac Patt and his family, who came to this country from Bialystok in the 1890's and thereafter. My great-grandmother was Shosha Baile Patt, of Bialystok. She came to this country in 1902, with her husband, Shlomo Goldfein, and five children. In the Census of 1900, my great-grandmother's brother, Isaac Patt, is listed with his wife Annie and children, Ida, Pearly, Hyman, Frieda, and Celia. They lived at 28 East Broadway. I have learned from other relatives that they later moved to the Bronx.

Please send any information to:

Susan R. Jonas
P.O. Box 29002
Los Angeles, Calif. 90029

JASON HOWARD POLLAK

The Bar Mitzvah ceremony of Jason Howard Pollak, son of Stan and Charlotte Pollak, was held at the Jericho Jewish Center, Jericho, N.Y., on Saturday June 9, 1984.

On Sunday, June 10th, at 12 o'clock noon, a special Reception and Luncheon took place at the Crest Hollow Country Club, in Woodbury, L.I. The affair was in beautiful taste and decor, attended by a large number of family and friends, including a sizeable representation of the officers and members of the Bialystoker Center and Home for the Aged.

In behalf of the officers of the Bialystoker Center and Home, we extend our heartiest Mazal Tov and sincere congratulations to Garry and Marsha Lynn, Jason's grandparents, who are long-time supporters of our world-famous institution, and members of our Board of Directors. Our best wishes also to Stan and Charlotte Pollak, the parents of the Bar Mitzvah, as well as to the entire family, and their many friends. May they all enjoy a great deal of true 'nachas' from the fine lad Jason. May he grow up to be a source of pride to them, to his country, his people, and God.

Gary And Marsha Lynn, Stanley and Charlotte Pollak, Carol and Mark Rothstein. FRONT: Scott and Jason.

MATTHEW M. MILLIAN

The Bar Mitzvah ceremony of Matthew M. Millian, son of Bela and Samuel Millian, and grandson of our own Bialystoker landsfrau Fania Posniak, was held at the Oceanview Jewish Center in Brooklyn, N.Y., on Saturday April 7, 1984. An elaborate Kiddush followed the services.

On Saturday night April 14, a gala reception took place at the Kingsway Jewish Center in Brooklyn. A large gathering of family and friends participated in the festive occasion, together with a sizable representation of officers and members of the Bialystoker Center, Home and Infirmary for the Aged.

In behalf of the officers of the Bialystoker Center and Home, we wish to extend a hearty Mazal Tov to the Millian Family, and to Fania Posniak, the grandmother, who has been our loyal friend and supporter for many years. Mrs. Posniak is a member of our Board of Directors.

We wish them a lot of "nachas" from the fine lad. May they all live to see him grow up to be a source of pride to his family and our people.

Bella Millian, Matthew Millian, Fania Posniak

HAPPY EVENTS

PAIGE — RUSSEK WEDDING

The marriage of Holly, daughter of Mr. and Mrs. Samuel Paige, to Michael, son of Mr. and Mrs. Kalman Russek, took place at the Sephardic Temple in Cedarhurst, L.I., on Saturday night April 7, 1984

Michael, the bridegroom, is an attorney, and the son of Dora and Kalman Russek, loyal supporters of the Bialystoker Center and Home for the Aged for many years, and members of our Board of Directors.

The wedding ceremony, which was unusually beautiful and impressive, was followed by a Reception and Dinner, elaborate and lavish in every way. It was attended by a large gathering of the families and friends from both sides, including a large representation of officers and members of the Bialystoker Center and Home, as well as many representatives from the Club of Grodner Friends.

Friend and Landsleit at the wedding of Holly and Michael Russek

Mrs. Dora Russek is well-known in Jewish circles. She is highly active in a number of Jewish worthy causes, particularly in the ORT organization, where she helps a great deal with fund-raising.

In behalf of the officers of the Bialystoker Center and Home for the Aged, we wish to extend our sincere Mazal Tov to the parents and families on both sides, and to wish them all lots of "nachas" and happiness in the years ahead. May they all behold their children building a true Jewish home, in good health and great joy.

KLINE — RUSSEK WEDDING

The marriage of Myra Susan, daughter of Mr. and Mrs. Isidor Kline, to Steven Lee, son of Mr. and Mrs. Kalman Russek, took place at Beth Sholom Congregation in Elkins, Pennsylvania, on Sunday noon August 5, 1984.

Steven Lee, the bridegroom is a chemical engineer and the son of Dora and Kalman Russek, long-time loyal supporters of the Bialystoker Center and Home for the Aged, and esteemed members of our Board of Directors.

The beautiful, traditional wedding ceremony was followed by a lavish Reception and Dinner. A large gathering of the families and friend from both sides attended, together with representatives from the Club of Grodner Friends, and Bialystoker landsleit.

In behalf of the officers of the Bialystoker Center and Home for the Aged, we wish to extend our sincere Mazl Tov to the parents and families on both sides. May they all enjoy a lot of *nachas* and happiness in the years ahead. And may they behold their children building a true Jewish home, in good health and great joy.

MAZAL TOV!

On September 15, 1983, a son was born to Dr. Kenneth and Susan Kassler-Taub of Baltimore, MD., named Michael Dov.

We wish to extend our sincerest congratulations and a hearty Mazal Tov to the parents, as well as to the grandfather, Mr. Victor Sunshine, and old-time member of the Bialystoker Center and Home for the Aged, and a former director of our great institution. We, at the Bialystoker Center and Home, hope and pray that the entire family may always derive plenty of *nachas* from the newborn infant.

Victor Sunshine and grandson Micael Dov

Attorney Michael Russek

rooted and intertwined Jewish life. Unfortunately all that has been destroyed by the German murderers and their cohorts. And painfully we see that regardless of the terrible destruction of the Jews there are still various forces which are still arrayed against the Jewish people, especially against the Jewish State. Mike Kremer proclaimed that in addition to guarding forever the memory of our saints and martyrs, we must also remain constantly on guard against all our enemies.

A strong impression was made by the brief talk given by Attorney Michael Russek, who spoke in the name of the "Second Generation". He explained how the children of the survivors are showing an ever increasing interest in the great Jewish destruction and resistance against the Nazis. He also promised in the name of the children of the new generation, that they will never allow what the Hitlerists did to the Jewish people to be forgotten. The new generation will always guard the sacred memory of the saints and martyrs. In this manner the new generations will help to strengthen and continue the survival of the Jewish life and spirit of eastern Europe, which was destroyed by the murderous sons of the German people in such a tragic manner.

Izaak Rybal and Dora Russek then made an appeal for funds, to which the people responded very warmly. Mr. Rybal and Mrs. Russek also spoke about the responsibility of the Bialystoker and the Grodner *landsleit*, not to allow anyone to forget the important heritage of the Jewish homes of yesteryear. This can best be achieved through the various activities of the *landsleit*, in the interest of Jewish life in general and for the State of Israel.

At the conclusion, Izaak Rybal and Dora Russek conducted the ceremony of lighting the Yahrzeit candles, in a very moving fashion. In the name of the Bialystoker Center, candles were lit by: the guest speaker, Benjamin Meed, Diane and Dr. Matthew Kudish, Benjamin Lach, Claire Farelli, Mr. and Mrs. Abe Beren, and Gary and Howard Seder.

In the name of the Club of Grodner Friends and environs, the following children lit 6 Yahrzeit candles:

Boris Sulkies, Harvey Gorbulski, Mitchel Sisun, Edith Goldsmith, Sonia Rappaport, Matthew Millian, and Joseph Trachtenberg.

Then Sam Solasz and his son Scott lit a special huge candle in memory of the brave, fallen soldiers of the Israeli Army. Also the Grodner lit a special huge Yahrzeit candle in memory of their *landsleit* who passed away during the past year.

Cantor Sol Zim chanted the El Mole Rachamim, and offered appropriate prayers, which the audience heard in deep silence. Then Cantor Zim led the audience in the Kaddish. The united memorial gathering concluded with the singing of Hatikvah and the Partisan's Hymn.

DR. ZACHARY FAINMAN'S ADDRESS IN MIAMI

Mr. Chairman, guests and my dear parents;

I am here, not only as the son of survivors of the Holocaust, a son of Bialystok — but as living proof that the Nazi murderers did not succeed in their human goal of getting rid of all the Jews of Europe and the world.

Growing up as a child of survivors was an experi-

Dr. Zachary S. Fainman

ence that most find difficult to comprehend. It was hard for the other kids to understand why I had no grandparents, no aunts and uncles. It was hard for the other kids to understand why I had no Bubby, no Zaide. Others found it difficult to understand why my parents were so totally committed to their children and their families.

For me, this is not such a mystery. The losses one suffered, the pain one bore, the horror one saw are unparalleled in the history of humanity.

This seems to have made one stronger, more dedicated and more determined to see that your children should not suffer as you and so many others did.

Rest assured — you have done your job well. As your children, we have a job to do. We must never allow the world to forget the Holocaust. We must never allow the 6,000,000 who have perished to go unremembered. We must never allow the world to forget what it means to be a Jew.

With the strength that I have been given by my parents, I, and I am sure all the children of survivors, promise you that the legacy will be carried out through our children, and other childrens' children!

IMPRESSIVE ANNUAL MEMORIAL FOR BIALYSTOKER AND GRODNER MARTYRS

By: Morris Brighter

AS in former years, so on Sunday March 25, 1984, was held the combined Bialystoker-Grodner Memorial Gathering, in memory of the saints and martyrs, those relatives who were annihilated by the Nazi murderers. This year's 41st Annual Memorial was held in the main auditorium of the Bialystoker Center, at 228 East Broadway, New York. The hall was especially decorated with appropriate sayings and candles, as is fitting for such a gathering. A large representation of Bialystoker and Grodner *landsleit* came to this Memorial gathering, together with their families and friends. This time many more children came, of the "second generation", children of parents who survived death under Hitler. It is good to see that the new generation is showing a renewed interest in our annual memorials, which is expressed by their participation in our gatherings. This is of great significance, because in this way the young people will begin to learn about the former Jewish life in Bialystok, Grodno, and other cities, whose lofty "yichus" we must guard today, and for generations to come.

The chairpersons for this impressive gathering were: Izaak Rybal, General Secretary of the Bialystoker Center and Home for the Aged, and Dora Russek, representing the Club of Grodner Friends. Both gave appropriate introductions, which created the proper atmosphere among those present. The audience was deeply moved when 41 children of surviving parents marched into the hall, carrying 41 lighted candles in glasses, which they placed in a designated area in front of the stage.

When the children entered the hall with the lit candles, the prominent Cantor Sol Zim sang "Ani Maamin", and sighs and weeping were heard in the audience. Cantor Zim touched everyone's emotions with his deep-hearted singing. Cantor Zim also came out with appropriate prayers and songs, between the various speakers. The people in the audience bestowed upon him appreciative expressions in recognition of his moving chants, which lent a very appropriate atmosphere to the Memorial Meeting.

Sam Solasz, president of the Bialystoker Center and Home for the Aged, gave a short, impressive talk. Mr. Solasz revived the tragic period for the Jewish people under the horrible occupation by Hitler. He mentioned important facts about the suffering and destruction of the Jews under Hitler, when the entire free world was indifferent to it all. Mr. Solasz also referred to the heroic Jewish resistance against the Nazis, which had no parallel during the war. With a great deal of emotion, Sam Solasz spoke about the establishment and development of the State of Israel, which has become the heart of the Jewish people. He appealed for help and the defense of the Jewish Homeland, from the dangers that lurk from its enemies.

BENJAMIN MEED
Guest speaker at the very impressive Yskur Memorial Meeting.

A guest speaker at this Memorial Meeting was Mr. Benjamin Meed, the well known leader of the survivors, and President of the American survivors of the Holocaust. It is well known that Benjamin Meed had organized and conducted the great gathering of the survivors that was held in Washington, D.C., in April 1983, which evoked a tremendous response by the survivors everywhere, in the general Jewish life, and among the American people in general.

Benjamin Meed stressed the important role and responsibility of the survivors to make certain that the terrible destruction by Hitler should not be forgotten. He also spoke of the heroic uprising in the Warsaw Ghetto, as well as of other places where there was Jewish resistance against the Hitlerist murderers. Mr. Meed also mentioned that thanks to the survivors there was a general increased interest in the Jewish, and in general life, to guard the memory of the Jewish destruction and resistance. It is obvious that every year the Memorial Meetings are becoming larger and more impressive, and more people are constantly participating. Benjamin Meed also discussed the new Museum-Center which will be built in Washington, in memory of the victims of Hitlerism, as well as the museum which is being planned in New York.

Mr. Mike Kremer then spoke in behalf of the Grodner *landsleit.* He is also a Vice-President of the Bialystoker Center, etc. Mr. Kremer, who is one of the leaders of the Club of Grodner Friends and surroundings, pictured Jewish life in the Grodno of old and its environs. Everywhere there was a well-

ROSE and DAVID J. GOLDBERG PAY US A VISIT

On June 5, 1984, we received a phone call from Mr. and Mrs. David J. Goldberg, telling us that they are in town for a few days. Of course, we immediately invited them for a visit and lunch at our Home. During lunch, Mr. Rybal took the opportunity to propose a toast to the honored guests, on the occasion of their 49th Wedding Anniversary, which occured on June 2, 1984. We wish the fine couple many years of good health, happiness, and a lot of nachas from their children.

Following lunch, Mr. and Mrs. Goldberg were given a tour of our building. They were particularly interested in inspecting the new Bather-Tub which they had donated to our institution. This is the wonderful facility which enables an attendant to bathe a patient confined to a wheel chair, without having to lift the patient over the side of the tub.

David and Rose Goldberg

Since this was the first time the Goldbergs saw their Bather-Tub, they showed great interest in it, and asked the nurses and attendants many questions. The nurses and attendants expressed much joy and satisfaction to the Goldbergs on the Bather-Tub, and thanked them profusely for being kind enough to contribute such a useful facility, which made bathing a patient easier for them, and more comfortable for the patient.

During their visit, we reminisced about the important role that the Goldbergs have played, and are playing, in our world-famous institution. We recalled that David J. was Chairman of our Board of Directors for 23 years; that Rose Goldberg was a member of our Board of Directors, and was Vice-President of our Ladies Auxiliary. She arranged and conducted many lunches, which were excellent fund-raisers.

A group of guests at the luncheon.

The Goldbergs are, in effect, following in the footsteps of a well-established family tradition. Rose Goldberg's father, Philip Rosenthal, was the first president of the Bialystoker Center and Home; her mother, Mamie Rosenthal, was vice-president of our Ladies Auxiliary, and did a great deal for our Home.

And now, we can also include the third generation — Gary Goldberg, about whom there is an extensive article in the last issue of the 'Stimme'. Gary, a prominent figure in the world of finance, has already shown his loyalty and devotion to our institution, for which we are most grateful.

A LETTER OF THANKS FROM DR. TUVIA CITRON FROM THE STATE OF ISRAEL

We have received a warm letter from our worthy landsman, Tuvia Citron, in Tel Aviv, who writes, inter alia:

Dear Friend Rybal,

> I thank you very much for sending me a copy of the last erev Pesach issue of the *"Bialystoker Stimme"*, in which my article on the annihilation of the Bialystoker children appears. The article made a tremendous impression. It is noteworthy that the Yad Ve'Shem in Jerusalem has accepted it as historical fact, and as certification of the Hitler atrocities against our people. Also the English translation of my article is good; in a light understandable language.

With many thanks,

Dr. Tuvia Citron
Tel Aviv.

THE BIALYSTOKER CENTER HONORS ARNOLD AND YEHUDIT FLEISHMAN IN ATLANTIC CITY

The Hebrew Academy of Atlantic city sponsored a commemorative banquet honoring Arnold and Yehudit Fleishman, and Bill and Jean Weinberger, which took place at the International Motel in Atlantic City, on the evening of June 21st, 1984. Arnold Fleishman is the president and head manager of the Atlantis Casino Hotel, formerly the Playboy Club of Atlantic City.

Arnold and Yehudit Fleishman are generous donors of our Bialystoker Center, Home and Infirmary for the Aged. In recognition of the Fleishmans' good deeds, the Bialystoker Center sent a special delegation to participate on that festive occasion. The delegation included: Rose and Sam Solasz, President; Molly and Izaak Rybal, General Secretary; Anna and Mike Kremer, Vice-President; Ethel and Sol Krim, Chairman of the Board of Directors, and Sam Cohen, with his sister-in-law, Irene.

Arnie and Judi Fleischman

At the banquet, Arnold Fleishman and his wife Yehudit, and Bill Weinberger and his wife Jean were praised for their contributions to and involvement ir the activities of the Hebrew Academy in Atlantic City. They also received appropriate honors. The Fleishmans are active supporters of various charitable institutions and of the State of Israel. Arnold Fleishman is one of the trustees of the Academy too.

At the festivity held in the International Motel in Atlantic City, the delegates of the Bialystoker Center, Home and Infirmary for the Aged presented Arnold and Yehudit Fleishman with a bronze plaque properly inscribed. Thereby, the Bialystoker Center expressed its deep gratitude and high esteem for the warmth and generosity that the Fleishmans have extended to our great institution.

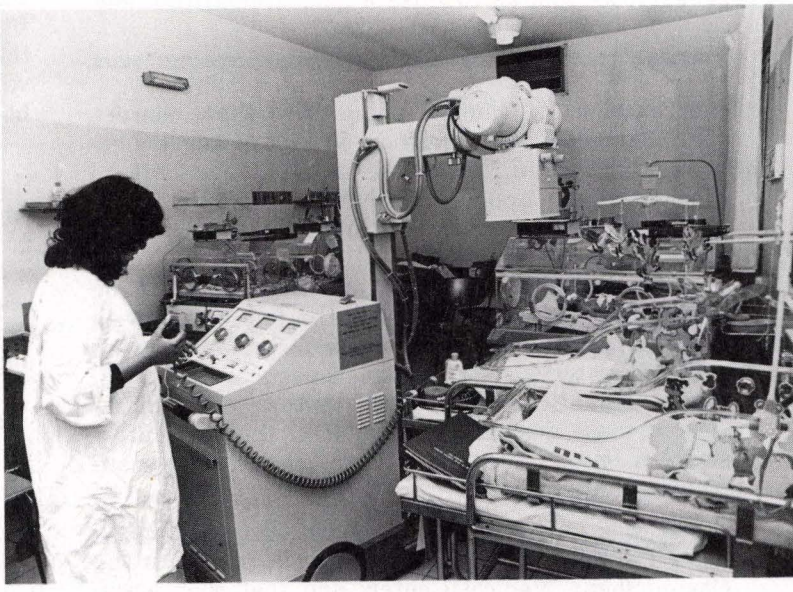
THE IZAAK AND MOLLY RYBAL X-RAY MACHINE IN THE TEL HASHOMER HOSPITAL

As announced in the 1984 Passover issue of the *Bialystoker Stimme*", Izaak Rybal, General Secretary of the Bialystoker Center and Home, and his wife Molly recently donated a speciasl X-ray machine to the Tel Hashomer Hospital in Tel Aviv.

The promise of this donation was made by the Rybals in October of 1983, when a group of activists from the Bialystoker Center in New York and from the Club of Grodner Friends visited the Hospital while on a tour in Israel. When Mrs. Rybal asked Dr. Modai, Assistant Director of this great hospital, to mention an item in great need at the hospital, the doctor answered that a new X-ray machine was urgently required.

A new X-ray machine would eliminate the wasteful moving of the old X-ray machines from one department to another, and would benefit both the hospital and its patients.

Considering the above situation, Mrs. Molly Rybal consulted with her husband Izaak with regard to it, and they both decided thereafter to donate twenty thousand dollars to the hospital for the purchase of this very important piece of equipment.

The new X-ray machine that is now in use at the department of newly born babies of the Tel Hashomer Hospital. Noticable on the machine is a big plaque with a proper inscription stating that it is a gift from Molly and Izaak Rybal of the Bialystoker Center in New York

OUR CONCERN TO PRESERVE THE ABANDONED JEWISH PLACES IN BIALYSTOK

Among its extended activities, the Bialystoker Center, Home, and Infirmary for the Aged in New York took upon itself the task to preserve the old abandoned Jewish places in Bialystok. Of primary concern are the former Jewish cemetery of "Bagnovke" and the great monument which commemorates the close to one hunderd Jews who fell victims during the dreadful Bialystoker pogrom, in early June of 1906. That monument, which was erected nearly eighty years ago in the "Bagnovker" cemetery, was desecrated and vandalized.

Over an extended period, the administration of the Bialystoker Center has strived to properly restore the "Bagnovker" cemetery and to adequately reconstruct the monument dedicated to the memory of our fallen brethren. A while ago, it was even planned to transfer bits and pieces of the monument from Bialystok to New York, where it should be erected on the grounds of the Bialystoker cemetery, located in Elmont, Long Island. For various reasons and unexpected delevopments in Poland several years ago, this project has not materialized.

This time we hope to be successful. The President of the city of Bialystok together with its Senior Vice-President, Waclaw Ostaszewski, decided to reinstate order to the old Jewish cemetery in "Bagnovker", as well as to raise a gate around the holy place. At the same time, the monument will be restored to resemble its original image.

Concerning this entire matter, the Bialystoker Center in New York, represented by the Gengral Secretary Izaak Rybal, has been in constant touch with the Bialystok Vice-President Waclaw Ostaszewski, whose respone to this effect was very kind. A while ago, Izaak Rybal also met, in New York, with the Polish Minister of Religions, the Honorable Tadeusz Dusik. During their dialogue, Mr. Rybal presented Minister Dusik with documentation on the cemetery in Bagnovke and on the monument. The Minister responded warmly and favorably to our project.

Recently, the Bialystoker Center received a letter from Adiba Kohn, the representative of "JOINT" in Europe, informing us that Tadeusz Dusik publicly announced that the Jewish cemetery and memorial monument in "Bagnovke" would be completely renovated tentatively around October 1984. Our esteemed landsman and Bialystoker sponsor, Max Ratner, is also involved in this endeavor.

In this project, the Bialystoker Center received a tremendous support from our landsman Anatol Leszczynski, a young scholar from Warsaw. Special recongniton is due to our landsman Samuel Bartnovsky, who resides in Bialystok. Our friend Bartnovsky also keekps watch over the monument of the Nazis victims which is located on Zabia Street, where, during the war, the ghetto's cemetery used to be situated.

Our Izaak Rybal has come to an agreement with the city administration of Bialystok to the effect that once all renovations on the cemetery and monument are complete, a special delegation form New York would probably go down to Bialystok and pay their respect to the beloved kedoshim. The final confirmation of such trip would be made by the Center at the appropriate time.

---

tant mission of a human being is to show concern about his fellow man. To ignore in need is to live a life without purpose. When we extend ourselves to others we help ourselves, for it is the good that we do for others that gives true meaning fo our own existence.

The Bialystoker Center and the Chaim Sheba Medical Center both exemplify the finest of Jewish tradition. They both exist to care for others, though in different ways and in different parts of the world. But in demonstrating so much concern and compassion to those who are in their care, they are in essence of one world, of one noble purpose. They are true servants of God.

It was truly inspiring to learn that the Bialystoker Center is a friend and strong suppoter to the Chaim Sheba Medical Center, and that such assistance is deeply appreciated by the Medical Center. Once again, one realizes that it is but a small world. I am proud that my father is a resident of a home which extends its goodness not only to its immediate surroundings, but is also a willing benefactor of the people of Israel.

Bialystoker Memorial Book Is Warmly Received

The Bialystoker Center in New York continues to receive letters of warm praise from landsleit and friends concerning the monumental *Bialystoker Memorial Book*.

BIALYSTOKER AID FOR THE TEL HASHOMER HOSPITAL IN ISRAEL

By Professor Bernard Codner

Director of the Retail Management School of Business and Economics California State University, Los Angeles, CA.

In July of this year I had the good fortune to spend three delightful weeks in Israel. I presented lectures at several Israeli universities and also visited with my younger son who had made Aliyah the previous year. During my visitation to Israel I also had the privilege of touring one of the great medical facilities of Israel and of the world, the Chaim Sheba Medical Center of Tel Hashomer.

I was honored in that my hosts at the Chaim Sheba Medical Center were its Director. Professor Mordecai Shani, and its Deputy Director, Dr. Moshe Modai. As a result of being shown the facilities by these two distinguished individuals, I was able to derive greater insights into the many major accomplishments of the medical center than does the average visitor to it.

Highly impressive were the medical facilities, the medical staff and the ongoing medical programs that I saw. The most modern and the best of medical care is being provided by the Chaim Sheba Medical Center. New and important medical breakthtroughs are a frequent occurrence. Leading medical authorities from throughout the world come to study as well as to impart their own expertise.

Yet, the feature of the Chaim Sheba Medical Center that I found the most moving was not the impressive grounds and buildings, the highly advanced medical technology that is available, or the prestigious medical staff. As superior as were these aspects of the Center, the most notable aspect for me was the overpowering feeling of compassion and caring exhibited for the patients and their family members. The Tel Chai Medical Center represents the spirit of humanitarianism at its best. Beginning with Professor Shani and Dr. Modai and extending throughout the organization there is the acceptence and the practice of the philosophy that the patient and family members are always to be accorded caring and dignity. The focal point of all endeavors of the Tel Chai Medical Center is the good of the patient and his loved ones, and that all else, be its buildings, equipment, technology, and medical staff, are but the means of achieving this aim.

This humanitarian spirit was so often visibly demonstrated when I toured the different parts of the Medical Center, be it the nuclear medicine wing, the child psychiatry and development clinic, the hospice for terminal patients or the rehabilitation center for wounded members of the Israeli Defense Force. The gift of healing extends not only to citizens of Israel, be they Jews of Arabs, and to persons from nations friendly to Israel, at times, citizens of nearby enemy nations who have an illness that cannot be cured by doctors of their own country come to Isreal and to the Chaim Sheba Medical Center for help. As childern of God, they too receive the best of medical care and caring that can be provided.

There was one moment of a very emotional and highly personal nature which stands out from my visit to the Chaim Sheba Medical Center. While Dr. Modai, the Deputy Director, was showing me a wing of new operating suites, I was suddenly struck by the fact that on the wall next to one of the operating suites was a plaque stating that the operating suite had been donated by the Bialystoker Center in New York.

"My God," I exclaimed to Dr. Modai, "the Bialystoker Center is the residence of my father, Sam Codner. What a marvelous coincidence it is that the Bialystoker Center which provides a home for my father is also a contributor to the Chaim Sheba Medical Center." Dr. Modai too was moved by my discovery. He mentioned with considerable pride that the Bialystoker Center was a strong friend and financial supporter of the Chaim Sheba Medical Center. He mentioned with particular appreciation the financial assistance that the Bialystoker Center had rendered to the Chaim Sheba Medical Center of shortly after the outbreak of the war in Lebanon by providing funds enabling the Medical Center to purchase equipment vital to the treatment of wounded Israeli soldiers. Dr. Modai also spoke glowingly of the visit which he had made in New York to the Bialystoker Center, and looked forward to continued cooperation between the Bialystoker Center and the Chaim Sheba Medical Center.

Upon the conclusion of my visit, I thanked Professor Shani and Dr. Modai for the courtesy which they had extended to me and for making me aware and proud of one of the finest medical faciliities anywhere in the world. Professor Shani and Dr. Modai are outstanding individuals and because of their vision and dedication, the lives of so many others have been made better. It was an honor and pleasure to have met them.

As I was driving to my son's home from my visit to the Chaim Sheba Medical Center, I reflected upon my experience. Seeing the wall plaque of the Bialystoker Center made me ponder upon the juxtaposition to two seemingly different parts of the world, the aged of New York and the sick of Israel. Yet, upon a little more deliberation, I realized that these two groups did not depict two separate and distinct entities, but were part of one enduring whole, the historical traditions and spirit of Judaism.

Judaism has always taught that the most impor-

Following the delicious meal that was served, a huge birthday cake was wheeled into the auditorium, in honor of Abe Mintz's birthday. He blew out the candle and cut the first piece of cake. At that point, the entire gathering sang and made merry. Mr. Rybal thanked Mrs. Skorka, the Center's Food Director for the wonderful manner in which she prepared the delicious meal for that festive occasion.

Then Mr. Sol Krim, the Chairman of the Board, yielded the gavel to Mr. Jack Winograd, who conducted the festive part of the meeting, in tribute to Abe and Dvora Mintz. Mr. Winograd recounted his friendship with Abe and Dvora for many years, and he wished the couple and their family much "nachas" and good fortune in their lives, in the name of the Kobriner landsleit.

The writer, Mrs. Cyril Steingart, then came forth with a warm greeting. She reminisced, giving details of her friendship from her youth with Dvora Mintz, which has endured to this day. Afterwards Mr. I.K. Goldstein stepped forward with a greeting. Mr. Goldstein is the acting President of the Workers Zionist Farband, and a worker with the Kobriner. He announced that the J.N.F. has planted 200 trees in Israel in honor of Abe and Dvora. Mr. Abraham Wilk, the well-known writer, a Kobriner *landsman*, came forth and told of his long friendship with Abe and Dvora Mintz.

Finally Mr. Jack Winograd called upon Abe Mintz, who was greeted by the gathering with warm applause, for himself and for his wife as well. Mr. Mintz described his activities in the Bialystoker Center during the course of the last five years, in various positions, until reaching his present important position of Vice President. He expressed the satisfaction he derives from his work and activities in the great Bialystoker Center and Home for the Aged, which is an institution with heart and soul.

The final speaker at the festive gathering was Mrs. Dvora Mintz. In touching words she thanked the leaders of the Bialystoker Center for organizing and conducting the *simcha* for her and her husband, in such a hearty-homey fashion. Mrs. Mintz also thanked the gathering warmly for coming.

BIALYSTOKER YIZKOR BOOK IS APPROVED FOR ARMED FORCES CURRICULUM

The U.S. Government, Department of Defense, has awarded the Jewish Education Service of North America, Inc., the complete contract to prepare a revised Jewish curriculum and expanded bibliography for use by its military personnel. The bibliography is updated every two years in the *Jewish Curriculum For the Armed Forces: Resource Guide.* When materials for the third update were assessed, the Bialstoker Memorial Book was selected to be approved for purchase by the appropriate agencies and departments of the U.S. Armed Forces.

RUTGERS UNIVERSITY HONORS SCION OF BIALYSTOKER FAMILY

Stuart Marcus, of Fair Lawn, N.J., son of Mr. and Mrs. Leon Marcus, who stem from Bialystok, was recently honored by Rutgers University, by being awarded the class of 1962 Public Service Award.

Marcus, a 1983 graduate of the University, was presented with a $1,000 award, together with two university professors, in recognition of their public service. The professors were recognized for their countless hours devoted to combating medical and psychological disorders, and Marcus was cited as an alumnus who has distinguished himself by helping abused women and their children.

The awards are given annually in recognition of outstanding community service by members of the student body, faculty and staff of New Jersey's State University.

Marcus, who is currently attending Duke University Medical School, served as co-director of Rutgers Community Action, a student community service organization. During three of his four years at Rutgers College, he was an active RCA member, even as a freshman.

The Class of 1962 Public Service Awards, which include prizes of $1,000, were recently presented to Fair Lawn resident Stuart Marcus, 1983 Rutgers College graduate (left); Dr. Sandra L. Harris, university psychology professor (second from right); Dr. Samuel L. Baily, history professor (right). Dr. Edward J. Bloustein (second from left) presented her awards.

In addition to his RCA administrative responsibilities, he served as a volunteer in the emergency room of Middlesex General-University Hospital, and as an aide to abused women and children, while undertaking other volunteer work. Marcus also reconstructed both the administrative and personnel areas of RCA while co-director, and helped double the membership — all while maintaining a nearly perfect grade point average.

In behalf of the officers of the Bialystoker Center and Home for the Aged, we wish to congratulate Mr. and Mrs. Leon Marcus on the wonderful achievements of their gifted son, and for the well deserved honors bestowed upon him. May they be blessed with many more years of good health and lots of "nachas" from Stuart and all their loved ones.

CELEBRATION FOR ABE AND DVORA MINTZ AT INSTALLATION MEETING OF THE BOARD OF DIRECTORS

THE Installation Meeting of the Board of Directors of the Bialystoker Center and Home for the Aged, which was held on Sunday May 20, 1984, was very festive. Besides the regular matters that were discussed at the meeting, well-deserved honor was bestowed upon our worthy supporter, Mr. Abe Mintz, Vice President of the Bialystoker Center, on his 80th birthday, and upon his beloved wife Dvora, on her graduation from Fordham University. A number of personal friends of the Mintzes — Kobriner landsleit and guests — also participated in the meeting-celebration.

The meeting was opened by Mr. Sol Krim, Chairman of the Board of Directors. He greeted the gathering warmly, and called upon Mr. Sam Solasz, the president of the institution. Mr. Solasz spoke about the important activities of the Bialystoker Center and Home for the Aged. Mr. Solasz has a remarkable ability for raising funds for our Bialystoker institution, as well as for other worthy Jewish causes. Sam Solasz expressed heartfelt good wishes to Abe and Dvora Mintz in behalf of the officers and members of the Bialystoker Center.

The Chairman then called upon Mrs. Myra Bailin, Administrator of the Bialystoker Center and Home. In her report Mrs. Bailin related to us the achievements of the institution. In general, she said, all was going well, and the Bialystoker landsleit may be proud of our work.

Mr. Mike Kremer, Vice-President of the Bialystoker Center and Home, came forth with a hearty greeting. Mr. Kremer, who is also a leader in the Club of Grodner Friends, expressed warm sentiments to Abe and Dvora Mintz. He wished them both long, happy years together, and lots of "naches" from their family.

Mr. Krim then introduced Mr. Sam Chuden, who is Chairman of the Club of Bialystoker and Vicinity in Miami. He greeted the Mintzes, and read a poem dedicated to them on this happy occasion.

The chairman then called upon our guest from Argentina, Mr. Zvi Feigin, who is the Honorary President of the Bais Bialystok in Buenos Aires. He too associated himself with the good wishes that had been expressed for Mr. and Mrs. Mintz, and then gave a brief report about the Bialystoker landsleit in Argentina. Zvi Feigin's presence at the meeting of the Board of Directors is discussed in another section of this issue of the "Bialystoker Stimme".

Mr. Sol Krim then called upon Mr. Izaak Rybal, General Secretary of the Bialystoker Center and Home. Mr. Rybal greeted all the guests, especially Zvi Feigin and his wife Stella, on the occasion of Mr. Feigin's 70th birthday. He told how the Feigins show genuine friendship to all our landsleit who visit Argentina. Mr. Rybal also greeted Lipa and Chana Dinur of the State of Israel, as well as Mr. Max Schaub and his wife, Helen, owner-manager of the Beachharbor Hotel in Miami Beach, where Bialystoker and Grodner landsleit reside during the winter season.

Abe Mintz. Izaak Rybal and Dvora Mintz at the Birthday-Cake cutting ceremony.

Mr. Izaak Rybal expressed special heartfelt wishes to Abe and Dvora Mintz, on their double "simcha". He said that it gave him special joy to congratulate such dear friends as Abe and Dvora Mintz, Abe on his 80th birthday, and Dvora on her earning a B.A. degree in psychology at Fordham University. Mr. Rybal also expressed joy over the fact that the "simcha" for the Mintzes brought together a large number of Kobriner landsleit in the Bialystoker Center. Mr. Rybal wished the couple good health and happiness, and "nachas" in the family. He also greeted all the Kobriner landsleit present, with heartfelt words.

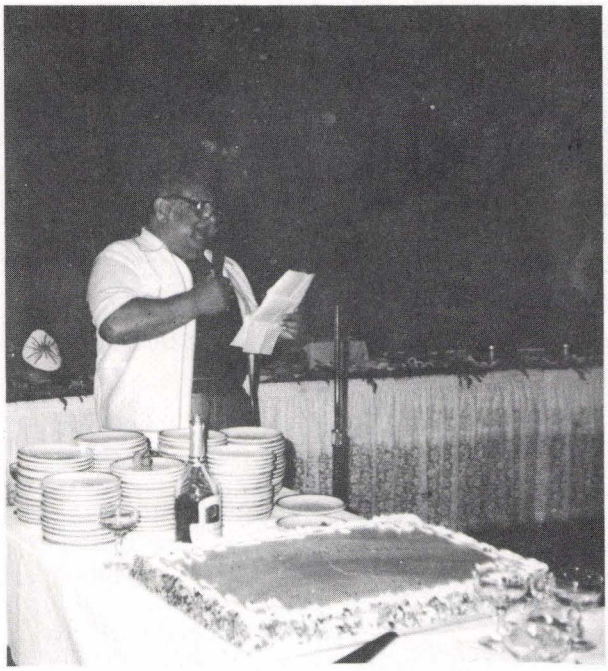
Mr. Rybal then called the names of the members of the Board of Governors, and he asked our worthy Honorary President, Mr. Rubin Bindler, to install the officers. The gathering warmly acclaimed the newly elected members of the Board of Governors, as well as Mr. Rubin Bindler.

Mr. Rubin Bindler is one of the oldest surviving active members of the Bialystoker Center and Home for the Aged. He is one of the very few left of yesteryear who helped build this institution. Before Mr. Bindler installed the Board members, he greeted Abe and Dvora Mintz warmly, as well as the special guests and the gathering in general.

GREAT CELEBRATION FOR SAM NEIDORF ON HIS 70th BIRTHDAY

On Sunday April 29, 1984, the 70th Birthday of Sam Neidorf, our prominent landsman who is well known to Bialystoker Jews, was celebrated. The noble-hearted Sam is considered, and has been designated as our "Ambassador of Good Will" on the western coast.

Sam Neidorf and his wife Edna are devoted members of our Bialystoker Center and Home in New York. He was a prominent businessman and is

Sam Neidorf tahnks his guests.

now retired. A large segment of his family, landsleit, and personal friends, attended the 70th birthday celebration, which was held in the Friars Club in Beverly Hills, California. Some of the guests came from as far as Argentina, Australia, Israel, Mexico, New York, Chicago, Florida, and other areas.

Present among the guests were: Zvi and Stella Feigin from Argentina, who are childhood friends of Sam Neidorf; Ted Pruzanski and Sasha Alexander of the former Vasilkovski Family in Bialystok, who came from Austrailia; Ralph and Janet Bell, from Chicago, who are also liberal supporters of the Bialystoker Center in New York; and Sam Gornick and his daughter Gail. Sam is a childhood friend of Neidorf.

Among the guests were also: Jackie and Manny Silverman, the Neidorfs' daughter and son-in-law; their son Richard, who is the District Attorney in Los Angeles, with his wife Helen; and cousin Murrary Neidorf; Izzy and Shirley Scheinman; Dr. Murray Scheinman; Jeff Scheinman; and Beatrice Dolin, from Chicago.

Sam Neidorf, daughter Jackie Silverman. Standing back L. to R.: Dr. Murrary Schienman, Jeff Scheinman (Izy Scheinman's two sons), and son-in-law Manny Silverman.

At this celebration, which was conducted in a highly sophisticated yet homey fashion, large sums of money were gathered for worthy causes. It was a most satisfactory 'simcha'.

We, of the Bialystoker Center and Home for the Aged in New York, are proud of our dear landsleit Sam and Edna Neidorf. The couple also has fine grandchildren, from whom it has lots of nachas, same as it does from its children.

We wish the Neidorfs and their interwoven family a lot of happiness, joy, and contentment in their future lives. May they always be well, and may we always hear only good news from them.

Stela Feigin, Sasha Alexander from Melbourne (Wasilkowski from Bialystok) and Stela's sister Rita Knyszynska.

FROM THE DESK OF OUR ADMINISTRATOR

by MYRA BAILIN

I can hardly believe that nearly a year has passed since I came to Bialystoker Center and Home for the Aged as its Administrator. My sense of enthusiasm for being associated with such a dedicated group of people remains as strong as ever, and my work and sense of accomplishment are most satisfying.

For those of us who have established as our purpose the wellbeing of old people, the focus of our culture on youth is sometimes difficult to understand. Increasing age should be accompanied by increasing prestige.

Aging is an inevitable and irreversible process that begins with birth and continues throughout life. Since no one can escape the fact that he grows old, the problem of the aged should be of interest to everyone.

Unfortunately, however, all too often people tend to view aging impersonally as something that happens to others, not to them. As a result, a place like Bialystoker Home and Infirmary, where the needs and problems of the frail, elderly are of prime concern, is rare indeed.

Only through the continued support of all of those associated with the Bialystoker Center and Home — Board of Governors, Board of Directors, contributors, volunteers, and staff — are the old people in our charge guaranteed the fine care and treatment that they now receive here.

At the turn of the century, relatively few people lived to be 65. However, there has been a dramatic increase in life expectancy, attributed in large part to the advance of medical science, senitation, and nutrition. Today sixty-five is no longer deemed to be old, but rather a time in life where one stays vigorous and active. The concept of 'old' has been modified. Elderly people remain independent and are encouraged to stay in the community; services have developed to meet these new demands.

As a direct result of these forces outside of our facility, we here at Bialystoker Nursing Home find that those who seek admission now are older and more debilitated than those who entered the home previously. Certainly, patients living in the facility are growing older and sicker. Bialystoker Nursing Home and Hospital and long-term care facilities throughout the country are challenged to evaluate their care and to be innovative, so that they can provide a more intensive type of services, consistent with and sensitive to the differing needs of the patients. To maintain the standard we have set for ourselves, new ideas must be encouraged, new equipment, often costly, purchased, and building up-keep maintained.

When we consider problems of aging, we must be aware that biological changes are only a part of the story of growing old. Aging also has its sociological and psychological aspects, and consideration of the entire person is required if you are to give quality care. Many elderly, relegated to the fringes of society before comming to our home, are victims of loneliness, social deprivation, and seek simple acceptance. To us, therefore, a patient's self concept is an extremely important consideration. In many respects, a person's self image and feeling of self-esteem are more important to his behavior and happiness than his chronological age or biological changes that have taken place in his body.

Therefore, although medical and nursing care are our first priority, we are most conscious of the entire atmosphere. Everything that affects a patient's life, his level of functioning, and mental health is considered important and worth our concern.

We here at the Bialystoker Center, Home, and Infirmary for the Aged are constantly striving to improve and to make life more pleasant and more comfortable. Our elderly residents and patients are entitled to the best we have to offer. I personally would like to thank the Board of Governors, who have only encouraged us in our endeavors to provide quality care, but have also been most supportive of our efforts no matter how fragile. In particular, Izaak Rybal, General Secretary, has proven himself to be a special friend to both the institution and to me personally. He is always there to help solve problems and lend moral support, whenever needed. For this we are all in his debt.

On behalf of my husband, Howard, my two sons, David and Jeffrey, and myself, I wish to extend my best wishes for a 'git Yom Tov'. HAPPY NEW YEAR.

LETTER TO THE EDITOR

The Bialystoker Stimme
228 East Broadway
New York, N.Y.

To The Editor:

I recently saw a copy of the "Bialystoker Memorial Book", published in 1982. Are copies still available? If so, would you please send me the price so that I could order two copies — one for me, and one for my sister. We are children of Abraham Levy, a Bialystoker who left for the U.S. in 1906, and lived in New York until his death in 1972.

Can you also send me information on membership?

Sincerely yours,

Neil M. Levy, Professor of Law
School of Law, Golden Gate University
San Francisco, Calif. 94105

to contemplate the masterpiece that spans the valley of Alzette. The industrial approach to the bridges after the last World War, however, has generated some ugly bridges.

The destruction by the last war, and the subsequent development of the highways created a very large market for bridges, like never before. This situation, however, also created an industrial approach to the bridges, with a research of absolute economies and a wild competition among the contractors.

During the last few decades, we have witnessed an aesthetical decay. Mr. Bagon reminds us that a bridge has two functions: one is technical — to span the obstacle — and the other is human — to integrate the bridge into the landscape. These two functions cannot be disassociated.

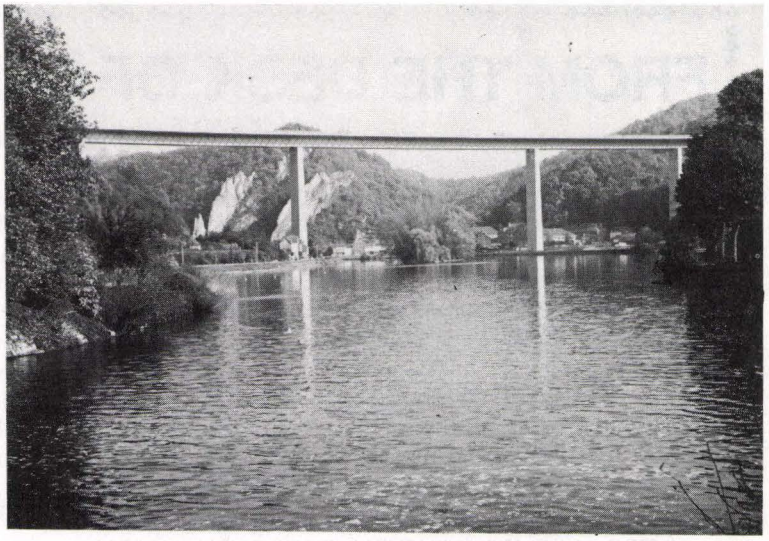
Combining the technical and human functions in his work was the goal that Arnold Bagon set for himself in the 50's, as expressed in the bridge of Marcour and the bridge of Rensiwez. The relationship between the beauty and the aesthetical emotion, said A. Bagon in Vienna, is a cause-effect relation. In front of a beautiful landscape, a beautiful bridge, a beautiful sculpture, or a beautiful painting, a person feels good. A person feels an emotion that we call "aesthetical", while the object which has aroused the emotion is said to be beautiful.

A construction work can also be a work of art...

Beez, Vilvorde, Viesville, Charlemagne, are principal successes of Arnold Bagon.

Indeed regarding Beez fog was the only problem we remember. And he recognized himself that the engineer should, in the future, rely on recourse from the meteorologist. (But again, the work must be seen from the valley. In any case, it got him two important awards).

With all his latest works, Bagon has used a special technique. It is the progressive girder technique.

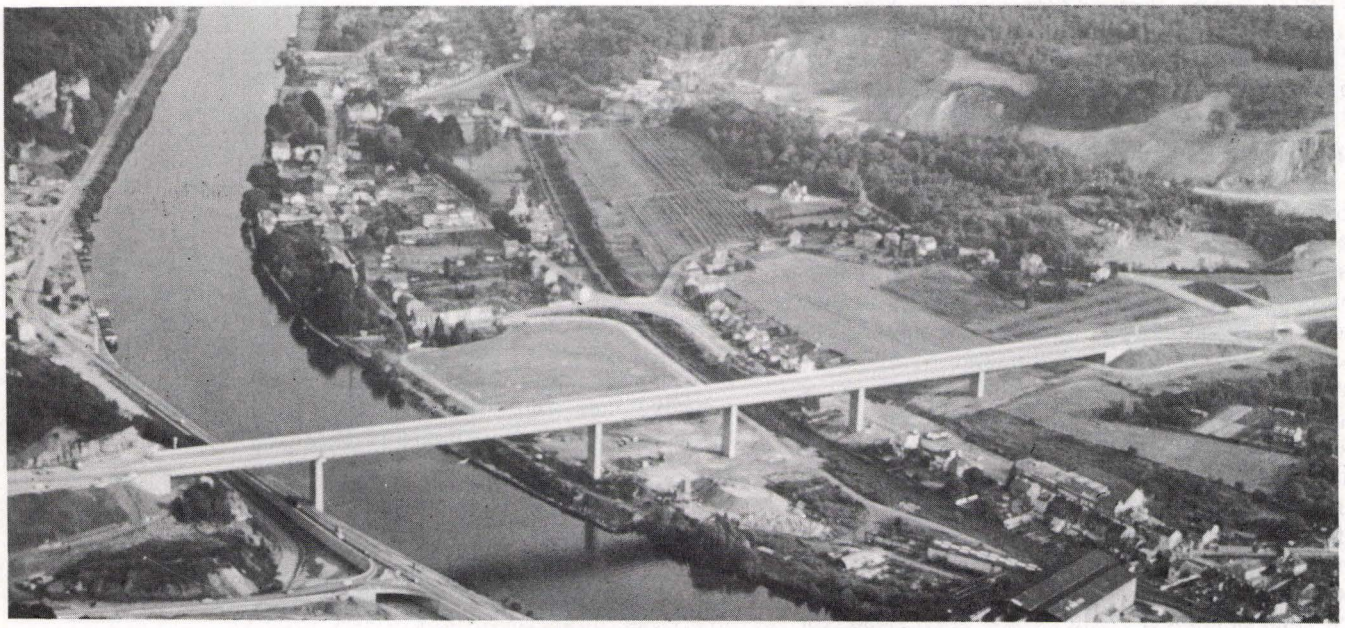
BRIDGE CHARLEMAGNE IN DINANT
Construction year: 1978-1982

The construction is made by piles; and we progress from both sides to join in the middle. All the works are metallic, to give a bigger brightness to the eye.

At present Mr. Bagon is also active abroad. He has just been awarded an order of 10 million American dollars in Panama, 70% of which will be in Belgian materials. But he did not make any concessions aesthetic-wise which to him, is basic.

So he was very annoyed by the intention of the local authorities to build a bridge in front of a "classed" church. Mr. Bagon gave his opinion, and the bridge was never realized. But he received the promise of many other contracts. It was for him a great satisfaction.

For Arnold Bagon, an art work can become a work of art. Though an engineer, he considers himself an artist — one who desires to approach his profession with nobility.

VIADUCT OF BEEZ (motorway of the Ardennes, Belgium)
Construction year: 1970-1972

ARNOLD BAGON — "POET OF BRIDGES"

(Extract from the newspaper "Le Soir" – Feb. 13, 1984)

ARNOLD BAGON, an inhabitant of Brussels, has conceived until now more than 60 bridges in that country. The viaduct Charlemagne is especially close to his heart. It was dedicated several months ago. This work spans the river Meuse near Dinant, and constitutes one element of communication between the area from Paris to Liege.

It is the most prestigious bridge in that country; the biggest span over a river. But the man who conceived this bridge was not happy about the dedication. When he heard that the bridge was dedicated without showing the bridge from the valley, Bagon was very angry.

'They should have gone', he said, 'down the valley, there and viewed from, the bridge. For the bridge honors our engineering and challenges similar works of excellence abroad.'

Mr. Arnold Bagon is known as the "Poet of Bridges" in Brussels. Often the engineer fails to capture the aesthetic feeling, and it becomes necessary to call in an architect to make improvements. The creator of the Viaduct Charlemagne, however, has a different opinion. He feels that the engineer does not have to be supplemented by an architect. His own good taste and aesthetic experience should suffice.

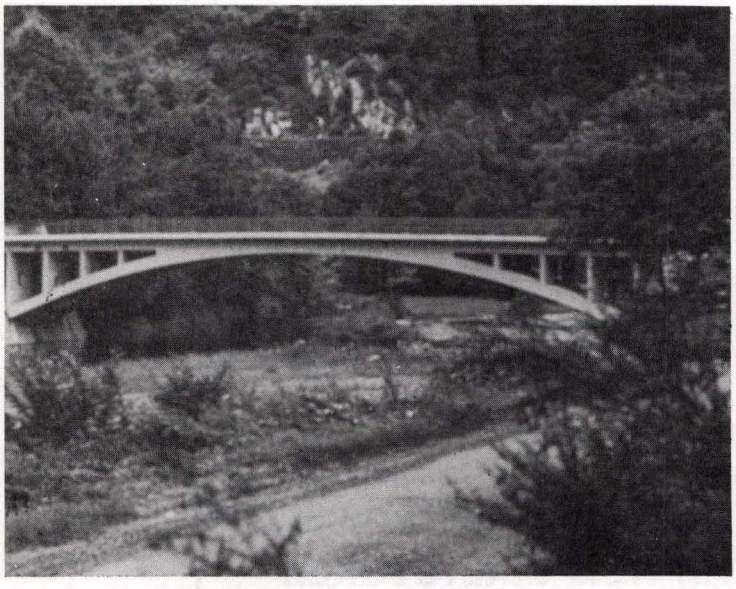
Arnold Bagon declared: "A beautiful bridge is not more expensive than an ugly one." Bagon is a

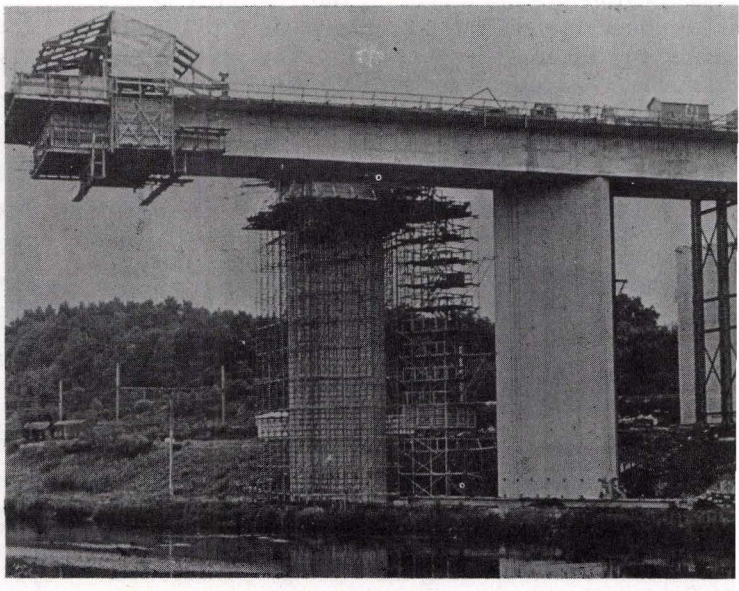
ARNOLD A. BAGON

permanent delegate from Belgium to the International Convention in Vienna of the International Association of Structural and Bridges Engineering.

'Years ago', Bagon said, 'bridges were built aesthetically, like the Bridge Alexander in Paris, and the Bridge Adolph in Luxembourg. Whenever I go to the capitol of the Grand Duche, I cannot resist the desire

BRIDGE CHARLEMAGNE IN DINANT
Construction year: 1949-1951

THE NEW BRIDGE OF RENSIWEZ

German authorities. On August 1, some 50,000 Jews were segregated into a closed ghetto.

Every Jew in the 15—65 age group was forced to work, and the Germans meted out physical punishment, including death sentences, to anyone attempting to avoid or resist forced labor. There were private factories in the ghetto, owned by a German industrialist, Oskar Stefen; Jews were also employed in various German enterprises outside the ghetto. Two hundred persons were employed by the Judenrat, not including those in charge of the ghetto's economic enterprise. Over 200 men served in the "Jewish Police". The deputy chairman of the Judenrat, Barash, knew the truth about deportation and death camps and had also read German documents containing plans to liquidate the ghetto. Nevertheless, up to his last day, he trusted in the idea 'that the inmates' hard work and ecnomic "usefulness" would delay their destruction or even save them. Most of the inhabitants of the ghetto trusted Barash and shared his illusions. He stayed at his post until he was deported in Majdanek and murdered.

The German embarked upon the liquidation of the Jews on Feb. 5—12, 1943, when the first Aktion in the ghetto took place. The Jews were dragged from their homes and hiding places. One thousand of them were killed on the spot, while 10,000 were deported to Treblinka death camp. At this time the local German authorities, who were interested in prolonging the existence of the ghetto for economic reason, were negotiating with the Berlin and Koenigsberg authorities on the date for the liquidation of the ghetto. The date determined for the final destruction of the ghetto was Aug. 16, 1943.

An underground came into existence in November 1942. Mordecai Tenenbaum (Tamaroff) was sent by the Warsaw Jewish Fighting Organization to organize resistance in the Bialystok ghetto. The underground's main problems were the lack of arms and disunity in the ranks. The ghetto stood alone in its struggle, for no help could be axpected from the Polish underground. In the early stage Barash supported the ghetto underground and supplied it with finances and information through Tenenbaum. He supported the underground, however, only as long as Germans were unaware of its existence. When the first Aktion took place, in February 1943, the underground was not yet ready. However it stepped up its activities and attempts were made to establish contact with the partisans in the forests. Three small groups left the ghetto for the forests (January, March, and June, 1943).

It was not until July 1943, after the break with the Judenrat chairman, that the various underground movements in the ghetto united, on the basis of Tenenbaum's views, in a united fighting organization. The united Jewish underground called upon the Jews to fight in the ghetto rather then in the forests. The final liquidation of the ghetto was to take place on Aug. 16, 1943, and the Germans, aware of the existence of the underground, made careful secret preparations for the Aktion. The underground engaged in an open battle with the Germans, and after a day of fighting, 72 fighters retreated to a bunker in order to organize their escape to the forests. The Germans discovered the bunker and killed all the fighters, with a single exception. The ghetto fighters held out for another month, and night after night the gunfire reverberated through Bialystok. The commanders, Tenenbaum and Moszkowicz, as well as other prominent leaders (Zerach Zylberg, Hershel Rosenthal, Haika Grosman, and Israel Margulies), presumably committed suicide when the revolt was squashed. A month later the Germans announced the completion of the Aktion, in which some 40,000 Jews were dispatched to Treblinka and Majdanek. The members of the Judenrat were among the last group to be deported. A few dozen Jews succeeded in escaping from the ghetto and joined the partisans in the forests, formed a group called "Kadimah", and in turn were absorbed into a general partisan movement led by Soviet parachutists at the end of 1943.

After the war there remained 1,085 Jews in Bialystok, of whom 900 were local inhabitants, and the rest from the neighboring villages.

FROM OUT OF THE BIALYSTOKER GHETTO ARE THERE MANY DAYS LEFT FOR US YET?

By Jack Gordon

Are there many days left for us yet?
A foreboding eats away inside my blood,
The way I am living is no good, no good.
I lift my hand, it is heavy, like clay,
I drag my feet as if out of a swamp,
And the distance is cloudy, empty and locked.
And there's nowhere to go,
That this very hour
May be the last to cross
Over the threshold of the burning houses.
Broken, abandoned,
With a heart so weary, so sick, so poor,
That even for vengeance it waits no more.
In the last hour —
Make my soul strong!

BUY AND HELP US PUBLICIZE THE NEW BIALYSTOKER MEMORIAL BOOK

IMPORTANT FACTS ABOUT THE HISTORY OF THE JEWISH BIALYSTOK

Recently, our distinguished landsman, Mr. Irving Stone, well-known industrilist of Cleveland, Ohio, and the head of the famous American Greetings Corporation, visited the State of Israel. Mr. Stone, who is a great supporter of the State of Israel, visited in Tel-Aviv the "Beth Hatfutzot" center — the museum of the Jewish diaspora.

Upon his return, Mr. Stone brought with him, from the Beth Hatfutzot, a description by Jacob Sapirstein of the Jewish Bialystok, from its inception till its destruction by Hitler. Following is a historical presentation of the Jewish Bialystok of yesteryear, until the final liquidation of the region by the Nazi murderers, as described in the above mentioned composition, which Mr. Stone graciously sent to the Bialystoker Center.

On several occasions, *The Bialystoker Stimme* published shattering papers telling the gruesome narrative of the Jews in Bialystok during World War II.

EDITORIAL

BIALYSTOK (Rus. Belostok), Industrial city in N.E. Poland; one of the principal Russian-Jewish Jewish centers; incorporated into Russia between 1807 and 1921 and administered by the U.S.S.R. between 1939 and 1941, reverting to Poland in 1945. Originally the Bialystok community formed part of the Tykocin (Tiktin) community. Jewish settlement in the Village of Bialystok was encouraged by the manorial overlords, and the heads of the Jewish community were permitted to take part in municipal elections in 1749.

The position of the Jews deteriorated when Bialystok passed to Prussia (1795), and subsequently to Russia. The economic situation deteriorated when there was an influx of Jews expelled from the neighboring villages in 1825—35 and 1845. There was a steep increase in the Jewish population which in 1856 numbered 9,547 out of a total population of 13,787; many of them were homeless or unemloyed. Welfare institutions were established in an attempt to alleviate the situation.

The development of the large textile industry in Bialystok after the Napoleonic wars owes much to Jewish enterprise. Textile mills were erected by two Jews in 1850. As they acquired spinning, weaving, knitting, and dyeing skills, Jews replaced the German specialists. In 1860, 19 of the 44 textile mills in Bialystok were Jewish-owned. In 1898, of the 372 mills in Bialystok, 299 (83.38%) were Jewish-owned, while 5,592 (59.5%) of the workers were Jewish.

The Jewish Labor Movement found strong support in Bialystok, and in 1897 many Jewish workers there became members of the Bund. The Bialystok Jewish workers issued an underground newspaper, Der Bialistoker Arbayter, the same year. The intensive activities of the Labor Movement in Bialystok during the Russian revolution of 1905-06 provoked savage acts of reprisal by the Russian authorities. the pogroms in Bialystok that occurred between June 1 and 3, 1906, were the most violent of the mob outbreaks against Russian Jewry that year, resulting in 70 Jews being killed and 90 gravely injured.

The contacts with German Jewry during the period that Bialystok was governed by Prussia had introduced the spirit of Enlightenment (Haskalah) into Jewish circles in Bialystok. Prominent in the movement were members of the Zamenhof family (Eleazar Ludwig Zamenhof created the International Language of Esperanto); Abraham Schapiro, author of Toledot Yisrael Ve-sifruto (1892); Jehiel Michael Zubludowsky, a contributor to Ha-karmel and author of Ru'ach Chayim (1860); and the poet Menahem Mendel Dolitzki. A Chovevei Zion group was formed in Bialystok in 1880.

Modern Jewish elementary schools, such as the modern Cheder (Cheder Metukkan), a girls' school, and institutes for commerce and craft were founded while Bialystok was part of Russia; the language of instruction was Russian, but Hebrew was also taught. the first Hebrew kindergarten was founded in 1910. Hebrew elementary and high schools were established after World War I.

In 1895 the Jewish population numbered 47,783 (out of 62,993). Of the 3,628 merchants and shopkeepers in the city in 1897, 3,186 (87.8%) were Jews. In 1913 the Jewish population numbered 61,500 (out of 89,700). In 1921, 93% of the businessmen were Jewish, and 89% of the industrial plants were Jewish-owned; later proportion of Jews in business decreased (to 78.3% in 1928). In 1932 there were over 46,000 Jews (out of 91,207) in Bialystok.

Shortly after the outbreak of World War II, the Germans entered Bialystok, first occupying it from Sept. 15 until Sept. 22, 1939, when it was transferred to the Soviets. The second German occupation was from June 27, 1941, to July 27, 1944. At that time some 50,000 Jews lived in Bialystok, and some 350,000 in the whole province. On the day following the second German occupation known as "Red Friday", the Germans burned down the Jewish quarter, including the synagogue and at least 2,000 Jews who had been driven inside. Other similar events followed in rapid succession: on Thursday, July 3, 300 of the Jewish intelligentsia were rounded up and taken to Pietrasze, a field outside the town, and murdered there; on Saturday, July 12, over 3,000 Jewish men were put to death there. A Judenrat was established on German orders (July 26, 1941), and chaired by Rabbi Rosenmann, but his deputy, Ephraim Barash, was the actual head and served as its liason with the

A group of Bialystoker and Grodno landsleit from New York at the Holocaust qathering in Washington, in April, 1981

commitments to the Bialystoker Center and Home, the State of Israel, and other worthy causes.

The Newly Arrived Landsleit

Summarizing the overall work of the Bialystoker Center and Home for the Aged, it should be noted that the vast majority of its members and leaders are survivors of Hitler's Holocaust. The original members and leaders, who built and coordinated the work of our worthy institution initially, have unfortunately passed into eternity. The Bialystoker landsleit here are fortunate to have many representatives among the members of our Center and Home, who arrived in the U.S. after the second World War. They have been active in the doings of our institution since their arrival and the founding by those newcomers of the Club of Bialystoker Friends.

This continuity of activity bears a special meaning. It has assured the perpetuity of our great lineage here in America. This lineage was started decades ago by our old-timers. It is stemming from our wonderful Bialystok of the past that was so mercilessly erased by the Nazi murderers. Let us keep and guard that lineage with loyalty!

Happy New Year

I wish to express hereby, in behalf of my wife Molly and myself, our best wishes for the New Year to all our officers, to our many landsleit and friends everywhere, to all the residents of the Home and its staff, as well as to the entire Jewish people. May there be good health, prosperity and naches for every individual and in every family, peace all over, and Shalom in Israel!
LESHANAH TOVAH TIKATEVU!

Become Members of the Bialystoker Center and Home for The Aged

THE WELL-KNOWN CANTOR SOL ZIM REPRESENTS THE UNITED STATES AT THE CHASSIDIC FESTIVAL IN ISRAEL

The eminent cantor, Sol Zim, who together with his lovely wife June lend a helping hand in the support of the Bialystoker Home and Infirmary for the Aged, has been given the most coveted honor of representing the United States at the chassidic festival in Israel on September 15, 16, and 17. His outstanding talent in composing lively and emotional stirring melodies has earned him world-wide recognition. Our beloved Sol Zim is the cantor at the famous Hollis Hills Jewish Center with its celebrated spiritual leader, Rabbi Joseph Simckes.

The Bialystoker Center and Home is proud of Cantor Sol Zim and hereby express our heartfelt Mazal Tov with best wishes for his continued success, together with June, and a lot of nachas from their lovely children.

Attention Landsleit Attention Friends

The Bialystoker Home and Hospital for the Elderly need a color televsion for its residents. It would be put in the dining room and in other place where residents get together.

We will be grateful to our Landsleit and Friends for their affirmative response to this appeal.

The Tel Hashomer Hospital. Where the wounded soldiers from the Israeli army are treated in the physiotherapy department.

ments in Israel, with its two hundred homes, the nicest one ever built by any landsmen organization.

The Bialystoker Center and Home keeps in close contact with the Irgun Yotz'ay Bialystok — the Bialystoker organization in Israel — especially with its leaders: Zalman Yerushalmi, Att'y Zvi Klementinowsky, Koppel Lev, and others.

Our Center is also providing assistance to the needy landsleit in Poland and in the Soviet Union, wherever and whenever needed. The aid extended to the few remaining Jews in Bialystok and other places comes from the Mink Foundation, which was established a long time ago by our distinguished landsman, Jerry Mink.

Among the various functions of the Bialystoker Center in New York City, we are proud to mention the spectacular *Annual Concerts* dedicated entirely to the benefit of the elderly and infirm who are in our care. The Concerts are being held at the famous Avery Fisher Hall of Lincoln Center in September and attended by approximately three thousand landsmen and friends.

Benjamin Lach is Free

The extensive work of our Center and Home has always encompassed important missions of providing help, direction, advice, liason, recommendations, contacts, to our landsleit and friends who call on us. It would take a lot of space just to enumerate even a small part of what is being done by the Center behind the scenes.

I would like to mention just one incident when we successfully cerried out a plan. It is the case of Benjamin Lach, the son of a Bialystoker landsman. Benjamin Lach was convicted as the first suspect in a murder that took place on the campus where he was a student. He was consequently sentenced to serve in prison for a long time.

In response to an appeal made by Benjamin's parents, the *Benjamin Lach Comittee* was formed by our Center in an attempt to prove Lach's innocence and help in his release from prison. During the course of his defense, we spared no energy or means to attain the desired results. We kept in contact with special attorneys and with other court representatives in Texas debating Lach's case in his behalf. A committee from our Center flew to Huntsville to visit Benjamin Lach and bring him comfort and hope. On every occasion we met with the local authorities and discussed Lach's case in an effort to expedite his release.

Our exhaustive efforts in Benjamin Lach's behalf were finally crowned with success. Thanks to all the negotiations and Benjamin's own good disposition and conduct he was released. Immediately thereon Benjamin Lach expressed his wish to come to the Bialystoker Center in New York to thank its leaders and the committee for their efforts in securing his release.

On Tuesday evening, November 17, 1983, a joyous meeting of the Board of Directors of the Bialystoker Center and Home for the Aged took place, reuniting Benjamin Lach with his parents, his brother and wife Drs. Elliot and Tammy Lach. That evening, Benjamin addressed the audience and thanked them for their support and encouragement over the years. His speech was moving and memorable. We all may derive much pride from this accomplishment. It is just one sample of the so many endeavors of that amplitude.

Praise and Acknowledgment

Praise and acknowledgment is due to our dedicated Bialystoker and to our landsleit from everywhere, to whom we owe our achievements and excellent results in every facet of work for our Center, our contribution to Jewish life, the support to the State of Israel, and aid for the needy landsleit. Praise is due to the members and friends of our Center, who have always surrounded our institution with devotion and readiness to help. Thanks to them we have been able to succeed in our endeavors and gain an outstanding reputation.

Recognition and gratitude is due to our Board members, especially the Board of Governors. These devoted officers are responsible for formulating our plans and activities, making recommendations and giving directions in the implementation of all the projects. These noble leaders of our great institution gave us much of their time, energy, and efforts by attending various meetings, reunions, conventions, and other functions, where loyalty and active involvement are essential.

A special thanks and recognition goes to our president, Mr. Sam Solasz. Not only does he, as the Bialystoker Center's leader, invest a lot of time and energy into its activities, but he also brings in, together with his beloved wife Rose, substantial funds, which they raise from their business associates and friends. These monies enable us to carry out our

the Nazis and the observance of the Kedoshim's and martyrs' holy memory by us, I wish to remind here the monumental *Bialystoker Memorial Book* — "Sefer Bialystok" — published by our Center two years ago. Since then its great acclaim together with the outstanding response of our landsmen and friends have been progressing.

We have received favorable reactions from the children and grandchildren of the Bialystoker Jews born and raised in America as well. This book is being acquired by prominent intelectuals, scientists, and other descendants of Bialystoker Jews. Its seven hundred pages cover, in both Yiddish and English, several hundred years of Jewish life in Bialystok till the destruction by Hitler. Purchasing and reading the *Book* acquaints us with our family ancestry.

It is remarkable that the leadership of the "Beth Bialystok" in Buenos Aires, Argentina, took upon itself the most important task of translating the English section of the *Sefer Bialystok* into Spanish. Five hundred copies of the Book in Yiddish, specially bound, have already been sent to them, and now the English content thereof is in the process of being translated and published in Spanish.

In his letter to us, Mr. Yitzchok Tzesler, secretary of the Bialystoker landsmanschaft in Buenos Aires, informed us about the forthcoming edition of the *Bialystoker Yizkor Book* in Yiddish and Spanish. This will be of great importance for the new generation as well as for the old-time landsmen in Argentina and in Latin America.

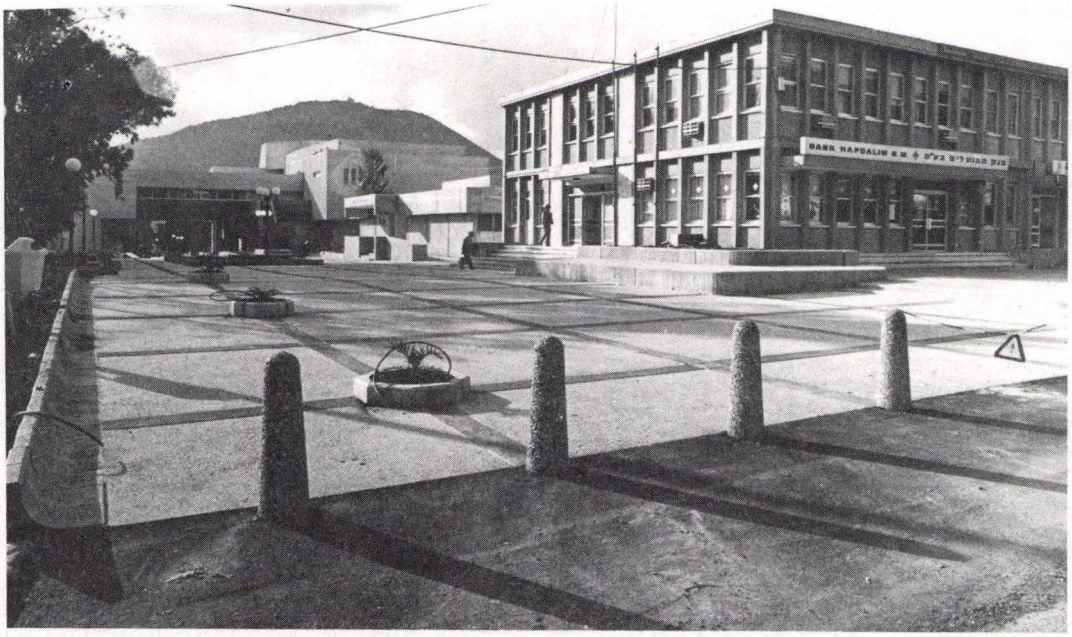
The great success of the *Sefer Bialystok* surpassed all our expectations. We constantly receive calls and correspondence from the seniors and juniors who have bought or read the *Book*, all of them praising this majestic work. At this point, it should be reiterated that credit is due to our distinguished landsmen and community worker, Mr. Max Ratner, for his gigantic part in preparing this monumental volume for publication. He certainly was the propulsive force that helped in the completion of this grandiose project. Also, with great praise, the name of the renowned Jewish writer, I. Shmulevitch, should be mentioned, who constantly demands from us not to forget about the destruction. Together with me, I. Shmulewitz has put in a lot of effort and time as the editor of the *Sefer Bialystok*.

Bialystoker Aid Projects in Israel and Poland

Concurrently with our remified activities in and around our Center, we have been engaged in significant aid projects for the State of Israel.

Besides the two useful projects which we have set up in Kfar Tabor, namely the Izaak and Molly Rybal Day Care Center and the Sam and Rose Solasz Medical Clinic, the Bialystoker Center and Home for the Aged together with the Club of Grodner Friends has made joint contributions to important new projects at the Tel Hashomer Hospital in Tel Aviv and within the Committee for the Soldiers in Israel. Among them, the construction of the beautiful Center for the Israeli soldiers and the purchase of a new fully equipped ambulance for the Hospital in Affulah rank first. The above-mentioned projects were viewed in admiration by a group of members of the Bialystoker Center participating in the 1983 October convention in Israel.

It is worthwhile reminding here that shortly after the establishment of the State of Israel, at the initiative of the Bialystoker Center a world convention of Bialystoker landmanschaft was formed. At the original conference, it was decided to build a Bialystoker village in the Jewish State. At its closing commemerative banquet, it was announced that close to one hundred thousand dollars had been collected for the establishment of Kiryat Bialystok near Tel Aviv. Kiryat Bialystok is one of the most beautiful settle-

The look of entrance to Kfar tabor where we built two Bialystoker projects

ance, Brazil, Uruguay, South Africa, Poland, and other countries. These contacts are with leaders and organizations of our countrymen, as well as with individuals.

In our Center, we receive mail from everywhere, concerning all kinds of matters, among these, people who seek to find relatives and old friends. We try to help in these matters as much as possible. Despite the fact that we of the New York Bialystoker Center are very far from our brethren all over the world, we do feel the closeness of a united family.

All in all, it should be pointed out that the *Bialystoker Stimme* plays an important role. The *Stimme* is published semi-annually in a well presented format, with a rich scope of contents. The *Bialystoker Stimme*, which has appeared already for over sixty years, is sent to our landsmen in America, Canada and in other parts in the world.

DAVID SOHN
Builder and long term leader of the Bialystoker Center and Home for the Aged.

We are doing everything in order to improve the *Bialystoker Stimme*. In this endeavor we also include a section in English, so that the publication will be read by our new generation, the children and grandchildren of our landsmen. We are happy to state that the results are excellent. We receive acknowledgements from our English speaking people, as well as from our landsmen readers. This also affords the English readers the opportunity to keep up with the affairs of Bialystokers here and in other parts of the world.

Our contact with the Bialystoker landsmen the world over is of utmost importance. We will continue to communicate with them since this is the only way to keep the closeness with the Bialystoker survivors all over, remaining after that gruesome destruction by the Nazis, in which our dear Bialystok, with all our nearest and dearest, was so cruelly annihilated.

I wish to remind that our Bialystoker Center keeps close contact with the Jewish social life in New York, as well as with all Jewish religious, national and social organizations in the East Side. The great, beautiful auditorium of our Center is also, on many occasions, used for important affairs in which prominent personalities participate, such as Mayor Edward Koch, Congressmen, Assemblymen, and others.

An Important Part of the Survivors of the Holocaust

The leaders and the membership of the Bialystoker Center constitute an important segment of the organized survivors of the Holocaust. We participate, throughout the year, in various conferences, conventions, meetings, and other activities with the most prestigious organizations of the survivors. I want to add, that wherever we go, we are well received, treated with respect, due to the important part we take in all the activities related with the Holocaust.

Our members have participated in 1984 in the World Conference of the survivors of the Holocaust. Also in the American gathering of the Survivors which took place in April 1983 in Washington, D.C., our members held a prominent place. The same happened in October 1983 in Jerusalem, when a larger group of members from our Center went to participate in the World Conference on Jewish Resistance Against the Nazis.

The Center is also represented every year around the 27th of Nissan in the impressive memorial gathering at the Temple Emanuel in New York. Every time distinguished Bialystoker landsmen are among those called to light the big memorial candles. The organizations responsible for organizing these great memorial gatherings — WAGRO — and especially its president, Benjamin Meed, appreciates our participation in its true value.

Our Center gathers considerable contributions for some great organizations of the survivors, in order to afford them to lead important activities. We also participate by contributing funds for pertinent expenses for the survivors, as well as for films and publications about the destruction of the Jews and their resistance in Europe, which appear on television and in other places.

It is noteworthy that the Yohrzeit marking the liquidation of the Bialystoker ghetto is held yearly in great memorial services at our Center. At these meetings we are joined by friends of the Grodner Club, where a great number of Bialystoker and Grodner landsmen participate. An appropriate program, with suitable speakers and artists, enriches the meaning of these gatherings. It is good to know that this enrichment is amplified by the presence, at the memorial meetings, of the children and grandchildren of the Bialystoker and Grodner landsmen, who also assume an active role by delivering speeches, declaiming poems, and lighting the mournful Yohrzeit candles.

It is of utmost significance that our young generation is gradually taking over the memorial activities of our *Kedoshim* and continuing in the fine tradition of the wonderful Jewish world of yesteryear, which was obliterated by the Nazi murderers.

Our Great Lineage

Speaking about the gruesome Jewish Holocaust by

BIALYSTOKER STIMME

Published by the

BIALYSTOKER CENTER & BIKUR CHOLIM, INC.

228 EAST BROADWAY • (212) 475-7755-7756 • NEW YORK, N.Y. 10002

NEW YORK SEPTEMBER, 1984 No. 335

OUR SUMMATION TOWARD THE NEW YEAR

by IZAAK RYBAL *General Secretary*

Once again, Jewish people everywhere are celebrating the New Year 5745, which begins on the first day of Rosh Hashanah. Traditionally, Jews as a whole and as individuals make a summation of the past Jewish year which has gone into eternity. Hence it is appropriate that we should also summarize the achievements and tasks of our well known and popular institution, the Bialystoker Center, Home and Infirmary for the Aged, which serves as a fortress for the Jewish way of life in the old well known sector of the East Side of New York.

Concern for the Aged Residents in the Home

It is a well known fact among our Jewish people that the Bialystoker Home for the Aged provides the needs for all its residents with warmth and loving care. Our leadership tries to do everything to improve and beautify our Home and to install even the most modern equipment solely to the benefit of our lovely elderly residents. It should be mentioned that the Bialystoker Home for the Aged is in existence over half a century. Its cornerstone was laid down in 1929, and the House-opening was celebrated in June 1931. The day when the opening of the Bialystoker Home for the Aged took place, there was great joy and jubilation among all the Jews in the East Side. In the parade celebrating the opening of the Home, over 20,000 Jews participated.

We are proud of the fact that the Bialystoker Center is always surrounded by Jewish themes. Aside from the comfortable accomodations the residents enjoy at the Home, there is also a hospital with outstanding doctors, nurses, a beautiful synagogue, and other facilities for the residents. The Home is always being repaired and renovated with verious improvements to better serve our aged.

Maintaining the traditional, Jewish atmosphere in the Home keeps in the spirit of our devoted *landsleit* who built our Home over half a century ago. The senior residents enjoy a "heimisher" atmosphere and continue their lives here in a satisfactory manner. One contributing factor is that most of them descend from various towns in Eastern Europe forming thus a homogeneous group. Also, the nourishments and meals for the residents are prepared with its genuine "heimishen ta'am" from the old country across the Atlantic, savored in American Jewish homes for many decades.

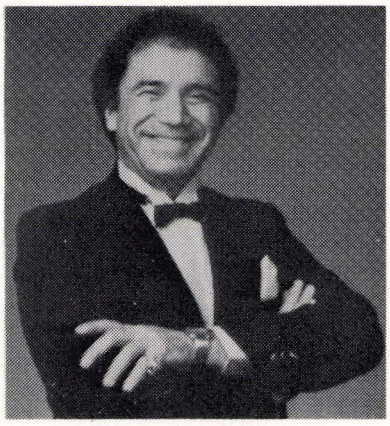
Just a part of the tremendous amount of "landsleit" attending the Grand Opening of the Bialystoker Center and Home for the Aged, May 1931.

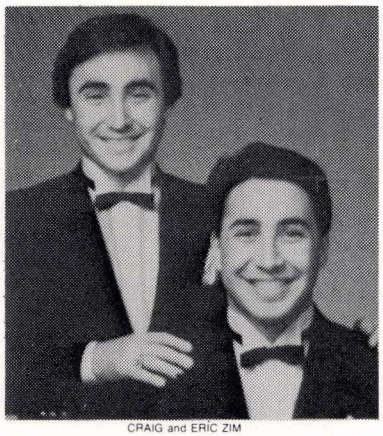
A Closeness as in a United Family

Our Bialystoker Center, of 288 East Broadway in New York, is both ramifying and centralizing. We maintain constant communication with our Bialystoker brethren in Argentina, Israel, Australia, Fr-

The Brothers Zim
presents
The Joy Series

Sol Zim
Jewish Memories

CRAIG and ERIC ZIM

Side I

I MUST SURVIVE* – 4:25
music by: Sol Zim
words by: Inga Auerbacher

PA-PA* – 6:00**
words and music by Sol Zim

NEVER AGAIN* – 3:20
words and music by Sol Zim

I STILL BELIEVE* – 4:00
music by: Sol Zim
words by: Inga Auerbacher

PARTISAN SONG – 2:45**
English words by: Sol Zim
Yiddish words by H. Glick

Side II

Z'CHOR* – 3:45
music by: Sol Zim
words by: Inga Auerbacher

ELI ELI* – 5:00**
English words by Sol Zim

SHEYEBANE – 2:30**
words and music by Sol Zim

BIALISTOK – 4:15**
English words by: Sol Zim

ES BRENT* – 2:45**
English words by: Sol Zim

WE ARE HERE – 3:40**
music by: Sol Zim
words by: Inga Auerbacher

credits
orchestrations: { Yisroel Lamm*
Peter Fish**
Bob Rieisenman***

SOL ZIM

I'd like to share with my many friends and listeners how this record of "JEWISH MEMORIES" became a reality. Each song on this album has a very special meaning for me. I have always bridged the generation gap by blending the **PAST** with the **FUTURE**. I sincerely hope that this album of **JEWISH MEMORIES** serves as a **LINK** between memories of the past and hope for a stronger future.

My father, **CANTOR SAMUEL ZIMELMAN z"1,** dedicated his entire life to all things Jewish. In his blessed memory, I wrote **"PA PA." "PA PA"** recalls my life from childhood through today—and reminds me of how my home was always an inspiration for my life as a Jew. As we all share the same basic roots and memories, you will hear in this song those nostalgic moments which will certainly strike a familiar chord in the hearts of Jews throughout the world. Yes! This is **OUR LIFE STORY!**

On this album, I have included the traditional **ELI ELI, ES BRENT** and **PARTISAN SONG.** I have personally translated the words into English to reflect a more positive tone for **TODAY'S JEWS.**

I was inspired by **INGE AUERBACHER,** a child survivor of the Holocaust, to write the music for **Z'CHOR,** which was used as the theme of the 1983 World Gathering of Holocaust Survivors in Washington. Indeed, I was privileged to sing and participate in this world gathering of Jews. Inge, who originally suggested the idea for a **"MEMORIES"** album, also corroborated with me on the songs, **"I MUST SURVIVE," "I STILL BELIEVE"** and **"WE ARE HERE."** She had asked me to put her most meaningful poetry to music. It was a delight working with this unique woman.

I have included on **"JEWISH MEMORIES"** an up-to-date interpretation of the song **"BIALYSTOK."** Bialystok was home to thousands of Jews whose families were killed or forced to leave. In fact, it was only a short distance from where my own grandfather had lived. **SAM SOLASZ,** president of the Bialystoker Home in New York, and **IZAAK RYBAL** epitomize the leadership of those who have survived and continue to cry out, **"I MUST SURVIVE—AM YISRAEL CHAI!"**

"NEVER AGAIN" is shouted by Jews throughout the world as well. It is the hope of every Jew that we will **NEVER AGAIN** permit the atrocities of a Holocaust. Only if **OUR CHILDREN** learn this truth can we, as a Jewish nation, survive! For this reason, I have written the words and music to appeal to **TODAY'S YOUTH.**

My sons, **CRAIG** and **ERIC,** have added their beautiful voices to this album to serve as an inspiration for today's youth, that they too, must be involved. It is my hope that together, the Jewish people will **REMEMBER OUR PAST** so that we may build a **STRONGER FUTURE.**

As survivors, it is truly a privilege to write these few words for our dear friend, **SOL ZIM.** In fact, it is a privilege for us all, that **SOL** has seen fit to share with us his **"JEWISH MEMORIE** and to interpret them musically in his unique style with his outstanding tenor voice.

Among his many talents, **SOL** is a fine Jewish composer. I has composed many of the **NUMBER ONE HITS** on the Israeli Hit Parade including **"SHEYEBONE",** which was one of the wi ning songs of the 1982 Chasidic Song Festival, **"L'DOR V'DOR** and **"KAD'SHAYNU"**—all of which are sung in congregations t world-over. **"AM YISRAEL CHAI"** is but one of the songs which **SOL** has made famous while concertizing with **THE BROTHER ZIM.** On this album, he has featured an equally moving hit—**"I MUST SURVIVE!"**

We can readily identify with this song as well as many of th other melodies on this **"JEWISH MEMORIES"** album. We are sure that Jews throughout the world will find similar inspiration by listening to the vivid interpretations of **"I STILL BELIEVE," "NEVER AGAIN"** or the heart rendering rendition of **"ELI ELI."**

May we never again forget our **JEWISH MEMORIES!**

SAM SOLASZ, Pres.
IZAAK RYBAL, Gen. Sec.
Bialystok Home Center, NY

NEW GRAND RECORD BY FAMOUS CANTOR SOL ZIM

The well known Cantor Sol Zim has recently issued a new grand record, of English songs, about the Jewish catastrophe, and resistance against the Nazis. Cantor Zim has perpetuated his marvelous songs especially for the youth, the new generations, so that they too shall know what happened to our people in Europe in the recent past. In this record Cantor Zim has also included special selections about our unforgettable beloved hometown, Bialystok.

Cantor Sol Zim, who is a devoted friend of the Bialystoker Center, Home and Infirmary for the Aged, has yielded the major portion of his income from his new record to our institution, so that it will be sold to our landsleit and friends, and the proceeds should be devoted to the activities of the Bialystoker Center and Home.

We request, therefore, that all of our friends and landsleit of Bialystok and Vicinity, should obtain this new precious record, which is especially important for our children and grandchildren. This will also help us to provide our elderly residents with everything that they need.

The Bialystoker Center and Home for the Aged wishes to take the opportunity, in this manner, to express its heartfelt thanks to Cantor Sol Zim, to his dear wife June, and to their two talented sons, Craig and Eric, for their significant contribution to the Bialystoker Center.

The cost of the record is $10.00. To obtain it, please write to:

BIALYSTOKER CENTER
228 East Broadway
New York, N.Y. 10002
Phone: (212) 475-7755

דער ביאַליסטאָקער צענטער און היים פאַר עלטערע מענטשן דריקט אויך אויס דורך דעם וועג אַ האַרציקן דאַנק צו חזן סאָל זים, צו זיין ליבער פרוי, דזשון, און צו זייערע צוויי זין קרעיג און עריק, פאַר זייער וויכטיקער ביישטייערונג צום ביאַליסטאָקער צענטער.

דער פריז פון אַ רעקאָרד איז 10 דאָלאַר. מיט באַשטעלונגען דאַרף מען זיך וועגדן אויפן אַדרעס אויבן.

א נייער פרעכטיקער רעקאָרד פון באַוואוסטן חזן סאָל זים

דער באַוואוסטער חזן סאָל זים, פון דעם האָליס הילס דזשואיש צענטער, קווינס, האָט לעצטנס אַרויסגעגעבן אַ נייעם פרעכטיקן רעקאָרד מיט ענגלישע לידער, וועגן דעם אידישן חורבן און ווידערשטאַנד ביי די נאַציס. חזן זים האָט זיין וואונדערלעכן געזאַנג פאַראייביקט אויף דעם רעקאָרד הויפטזעכלעך פאַר די נייע דורות, אַז אויך זיי זאָלן הערן און וויסן וואָס עס איז פאָרגעקומען מיט אונזער פאָלק אין איירָפּע אין דער ניט ווייטער פאַרגאַנגנהייט. אין דעם רעקאָרד האָט חזן זים אויך איינגעשלאָסן ספּעציעלע לידער וועגן אונזער אומפאַר־געסלעכער אַמאָליקער טייערער היים־שטאָט ביאַליסטאָק.

חזן סאָל זים, אַלס גוטער פריינט פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער, היים און שפּיטאָל פאַר עלטערע מענטשן, האָט איבערגעגעבן אַ גרעסערע צאָל פון זיין נייעם רעקאָרד צו אונזער אינסטיטוציע, כדי דאָס זאָל פאַרקויפט ווערן צו אונזערע לאַנדסלייט און פריינט, און דער איינקונפט פון דעם זאָל זיין פאַר די אַקטיוויטעטן פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער און היים.

מיר בעטן דעריבער אַלע אונזערע ביאַליסטאָקער און פון אומגעגנט לאַנדסלייט און פריינט איינצושאַפן זיך דעם נייעם פּרעכטיקן רעקאָרד, וואָס איז ספּעציעל וויכטיק פאַר די קינדער און אייניקלעך. דאָס וועט אויך העלפן באַזאָרגן די עלטערע איינוואוינער אין אונזער אינסטיטוציע מיט אַלעם נויטיקן.

ROSH HASHANAH ISSUE

BIALYSTOKER STIMME

Published by the

BIALYSTOKER CENTER & BIKUR CHOLIM, INC.

228 EAST BROADWAY • (212) 475-7755-7756 • NEW YORK, N.Y. 10002

NEW YORK | SPTEMBER, 1984 | No. 335

אינהאלט

אונזער סך הכל צום נייעם יאָר	איסאַק ריבאַלאָווסקי	1
היימישע פייערונג פאַר אייב און דבורה מינץ		6
דער טרייער שליח אַדוואָקאַט צבי קלעמענטינאָווסקי	י. שמולעוויטש	8
ביאַליסטאָקער הילפס אַרבעט פאַר תל השומר שפיטאָל	פראָפ. ב. קאָדנער	10
אונזער זאָרג אָפצוהיטן די הייליקע ערטער		11
גרויסע פייערונג פאַר סעם נייִדאָרף		12
יערלעכע אַזכרה פון די ביאַליסטאָקער און גראָדנער		14
פראָפ. יגאַל ידין		16
אונזער הויף אין ביאַליסטאָק	סאָל קרים	18
זכרונות פון ביאַליסטאָק	מאיר באַראַק	22
ביאַליסטאָק — קנישין	יעקב מעללער	24
איינדרוקספולע פייערונג לכבוד באַשקע קריגער		26
מיין היים שטעטל וואַשליקאָווע	פייוול ראָגאָוו	29
שלושים פאַרזאַמלונג פאַר בען באָנוס		30
טעטיקייטן פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער		30
אויף די עלטערע יאָרן (ליד)	מאָטל פטאַשעוויטש	31
ביי אונזערע לאַנדסלייט אין אַרגענטינע	יצחק צעסלער	34
ביי דער יזכור פאַרזאַמלונג (ליד)	חנה שטיינמאַן	37
העלדן פון ביאַליסטאָקער געטאָ	אידא סאָקאָלאָווסקי	38
צום אָנדענק פון לייבל עפראָן		39
אונזערע פאַרלוסטן		41—43
נאָטיצן, באַריכטן, בריוו און מעלדונגען		

ENGLISH SECTION

Our Report Toward The New Year — Izaak Rybal	1
Important Facts About The History Of The Jewish Bialystok	6
From The Desk Of our Administrator — Myra Bailin	10
Great Celebration For Sam Neidorf On His 70th Birthday	11
Celebration For Abe And Dvora Mintz Of The Board Of Directors	12
Bialystoker Aid For The Tel Hashomer Hospital In Israel — Prof. Bernard Codner	14
Our Concern To Preserve The Abandoned Jewish Places In Bialystok	15
Impressive Annual Memorial For Bialystoker And Grodner Martyrs	17
Happy Events	20
Bialystoker — Knishin — A Reminniscence Of 70 Years Ago — Jacob Meller	22
Letters To Our Editors	24
Our Home And Its Activities For The Residents — Mifa Rogoff	25
Our Institution	26
The Bialystoker Center And A Lonely Landsman — Buby Schubak	27
Yigael Yadin — Architect Of War And Peace	29
Eva: The Loss Of A Friend — Dr. Luba Krugman Gurdus	30

אַרויסגעגעבן פון ביאַליסטאָקער צענטער, 228 איסט בראָדוויי, ניו יאָרק

דוד סאָהן ע"ה, גרינדער

רעדאַקציע־קאָלעגיום — איסאַק ריבאַלאָווסקי, רעדאַקטאָר

Published by the Bialystoker Center, 228 East Broadway, New York City

Editorial Committee — Izaak Rybal, Editor